BIBLIOTECA PENTRU TOŢI COPIII

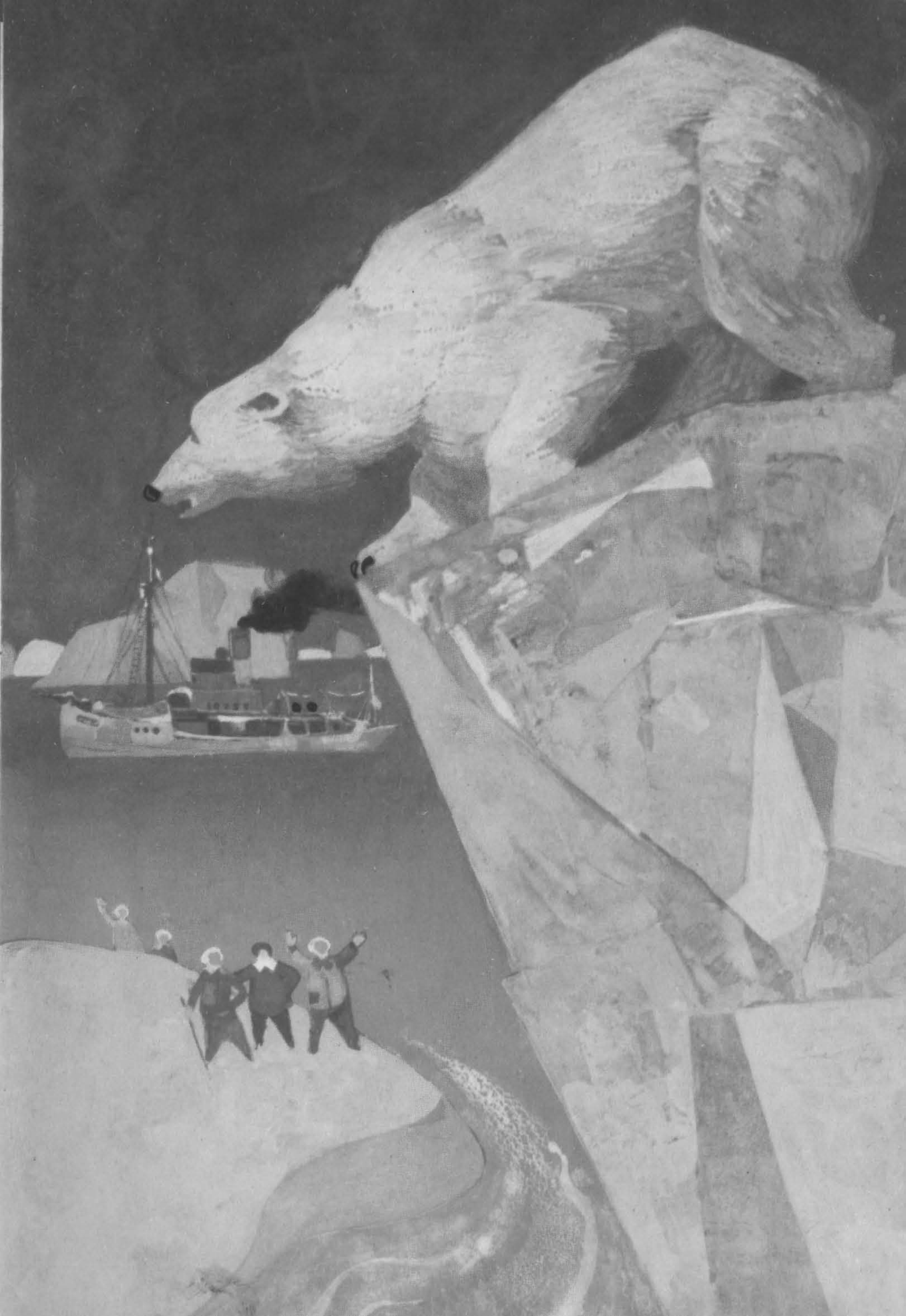
FRAM URSUL POLAR

Cezar Petrescu

Copertă și ilustrații de
RONI NOËL

Colecția „Biblioteca pentru toți copiii" apare sub îngrijirea lui Tiberiu Utan

FRAM URSUL POLAR

Cezar Petrescu

EDITURA ION CREANGĂ – BUCUREȘTI

1976

CUVÎNT ÎNAINTE

La cîţiva ani după ce romanul *Fram, ursul polar* s-a publicat în volum, cu frumoasele desene ale pictorului N. N. Tonitza, prieten apropiat al scriitorului, Cezar Petrescu explica într-un interviu că ideea tristei istorii i-a venit de la o întîmplare adevărată şi de la dorinţa de a comunica şi cu cei mai mici dintre cititori, după ce scrisese mai multe volume de nuvele şi romane pentru cei maturi.

„Pe urmă, am scris cărţi pentru copii, spunea el în 1936 ; m-am gîndit la sufletul lor, care era dorit de o poveste duioasă, cu animale. Am tipărit *Fram, ursul polar,* care nu poate vieţui nici în circ şi nici la locul lui de naştere, de unde a fost dezrădăcinat. E o poveste cam tristă, dar e scrisă totuşi pentru copii ; şi-i izvorîtă dintr-un sentiment de duioasă milă pentru un pui de urs întîlnit la o menajerie."

Dintr-un asemenea sentiment, care încorporează nu doar mila, ci şi prietenia, dragostea pentru făpturile necuvîntătoare, au izvorît în literatura lumii foarte multe istorii despre ele, alcătuind un tezaur nepreţuit. Sînt cunoscute larg poveştile lui Andersen, ale fraţilor Grimm, Ernest Thompson, la noi ale lui Ion Creangă, Emil Gîrleanu, I. Al. Brătescu-Voineşti, Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi — şi numeroase altele. Prin intermediul lor se transmit nu doar fapte necunoscute din viaţa gîzelor, păsărilor, animalelor mici sau mari, nu doar descrieri ale cadrului natural

unde ele trăiesc, ci se aduc în față cititorilor împrejurări și ființe care deșteaptă în imaginația lor chipuri omenești și întîmplări pline de miez din viața oamenilor.

Fabulele îndeplinesc și ele, în felul lor, această funcție, de a vorbi în chip mijlocit, indirect, despre oameni, păstrîndu-se aparența că se istorisește despre lumea plantelor sau animalelor. Viața lor constituie numai un pretext, pentru fabule ; de fapt, în această specie literară, e vorba numai despre ființele umane.

Însă există o bogată literatură care înfățișează cu multă exactitate chiar viața animalelor, obiceiurile lor, dramele lor, care se petrec în cea mai mare parte necunoscute oamenilor. Povestind despre ele, scriitorii se adresează în același timp simțirii și gîndirii noastre, ei ne vorbesc în același timp despre lumea necuvîntătoare, dar și despre noi înșine.

Puiul de prepeliță al lui I. Al. Brătescu-Voinești nu e doar o biată păsărică, el e și un copil neascultător, iar prepelița e o mamă care suferă și se sacrifică ; la fel căprioara vînată, din povestirea lui Mihail Sadoveanu *În pădurea Petrișorului*, nu e doar o sărmană sălbătăciune hăituită de cîini, după ce a fost rănită de glonț, ci e și o nefericită mamă pe care împrejurările o duc la moarte după ce dă fiului său drumul în viață, fără ca el să o poată ajuta. Nu mai puțin *Motanul încălțat* din povestea lui Charles Perrault întruchipează pe un fel de Păcală, plin și de înțelepciune dar și de șiretenie, lăsîndu-ne să înțelegem că omul cel mai de jos poate învinge cele mai grele obstacole, dacă e îndrăzneț, activ și deștept ; Motanul din poveste nu e slujitorul umil al flăcăului celui sărac, ci e înțelepciunea, călăuza lui !

Fram, ursul polar e o istorie din această categorie. Păstrîndu-și toată vremea însușirile adevărate ale firii lui de urs, felul lui aparte de a trăi, de a se com-

porta în raport cu animalele şi cu oamenii, personajul romanului ne vorbeşte în acelaşi timp şi despre oameni, despre raporturile lor cu civilizaţia, cu societatea, despre existenţa lor naturală sau alterată, falsificată, despre putinţa sau neputinţa lor de a se adapta, de a-și schimba total sau numai pentru un timp obiceiurile, viaţa, mediul, societatea.

Că ideea primă i-a venit scriitorului de la un pui de urs prizonier într-o menajerie, aceasta am văzut că o arată Cezar Petrescu însuşi, într-o gazetă, iar apoi interviul a fost publicat într-un volum *. Însă tot Cezar Petrescu ne dezvăluie și o altă sursă, o altă semnificaţie a poveștii despre Fram, într-o scrisoare trimisă unei prietene, chiar în timp ce redacta romanul ursului său polar. Vorbind despre sine că trăiește singuratic și ursuz, scriindu-şi cărțile și îmbătrînind, Cezar Petrescu se compară cu „un urs alb, un urs nins — un urs de banchize polare" ; o întîmplare ciudată, povestită de biologi, despre această spețā de viețuitoare, „are să-ți explice întrucîtva și felul meu de a fi", — se destăinuie scriitorul. „Urșii albi, spune el, sînt dresabili între 1—3 ani, apoi nu mai înregistrează altă mișcare, se tîmpesc — și dresorii se scapă de ei. Dar aici intervine comicul. Dacă le dă drumul printre ceilalți urși albi, sălbatici, în libertate, își iau aere de cabotini, privesc la camarazii rămași în simplitatea lor naturală cu un aer arogant de superioritate. Și fără nici un motiv, cînd îi apucă toanele, ca să-și epateze frații inferiori, încep să facă așa, tamnesam, tumbe, acrobații și tot ce-au învățat de la dresori. Imaginează-ți, te rog, grotescul acestui spectacol ! În pustiile glaciale, un urs cabotinizat, ticăloșit, stricat, dînd spectacol congeneraților. Începînd a merge cu labele de dinapoi în aer, salutînd și cer-

---

* Profira Sadoveanu, în vol. *Stele și luceferi,* Editura pentru literatură, 1969, pag. 217.

șind aplauze. Şi mai ales, imaginează-ţi stupoarea celorlalţi urşi, care nu pot pricepe ce l-a lovit pe celălalt, ce rost au toate comicăriile lui, ce vrea cu strîmbăturile lui groteşti şi imposibile !“

Ceea ce înfăţişează scriitorul în acest paragraf e latura comică a întîmplării. Totuşi, ursul Fram e smuls o dată din mediul său natural şi dus între oameni, schimbîndu-i-se viaţa, e rupt apoi şi din această nouă existenţă, ale cărei miracole îl cuceresc numai un timp, şi e purtat înapoi în cadrul prim al existenţei sale. Situaţia lui îşi pierde comicul, pentru a deveni tragedie. Istoria aceasta ne invită să pătrundem mult mai adînc faptele şi să învăţăm a deosebi ce se întîmplă şi dincolo de simplele aparenţe.

În fond, ursul are la circ rolul oricăruia dintre clovnii care vin în arenă ca să înveselească lumea, indiferent ce se petrece în sufletul lor în acele momente. Clovnii gîndesc, ei sînt angajaţi cu un salariu, ei ştiu că şi-au asumat obligaţia de a face comicării seara, de la o oră pînă la altă oră, în faţa spectatorilor care au plătit biletul de intrare şi care şi-au cîştigat astfel dreptul de a fi înveseliţi. Ursul, însă, e o făptură fără gîndire, el nu are decît instincte şi stări, deprinderi care pot fi educate, dresate, şi care pot fi considerate drept „sentimentele“ lui. Fram e, deci, o fiinţă care nu gîndeşte, dar simte ; simţirea şi obişnuinţa la el ţin deopotrivă loc de raţiune.

Deci ursul-actor de circ nu se poate preface şi nici nu-şi domină sentimentele cu raţiunea, cum ar face un clovn în situaţie asemănătoare ; ursul e cu desăvîrşire sincer, nu se falsifică, nici nu se stăpîneşte prin gîndire şi voinţă, deci el ne comunică absolut clar şi total starea unei făpturi rupte din mediul său natural, cu sau fără voia lui, şi în inima căreia au rămas pentru totdeauna întipărite icoanele copilă-

riei, sau, dacă înţelegem într-un sens foarte larg, înfăţişarea patriei.

Aceasta e o primă semnificaţie, un prim înţeles al romanului, şi Cezar Petrescu l-a mai explicitat şi altădată, tot într-o povestire cu animale, al cărei personaj central e un pui de căprioară, prins din pădure şi crescut într-o curte. Mica sălbătăciune, botezată de copii *Năluca,* pare de la o vreme că a uitat cu totul cadrul natal şi s-a domesticit, laolaltă cu cîinele, pisicile şi cu orătăniile ogrăzii. Rarele momente cînd stă nemişcată şi pare a-şi aduce aminte de ceva nelămurit, cînd pare a simţi o adiere venită cine ştie cum dinspre cîmpuri sau dinspre pădure, trec repede. *Năluca* pare să se fi adaptat noii vieţi — pînă într-o zi, cînd, pe poarta uitată deschisă, şi-a luat drumul spre obîrşia ei, urmînd chemarea instinctelor care o purtau în mediul ei adevărat. Puiul de căprioară din această povestire (apărută într-o revistă în 1921 şi apoi figurînd în primul volum de nuvele al lui Cezar Petrescu, *Scrisorile unui răzeş* — 1922) se salvează, îşi reface viaţa, traiul în ogradă nu i-a alterat cu totul simţurile, ci i-a adormit numai un timp pornirile. Cînd, după cîteva luni povestitorul o va întîlni pe Năluca la marginea pădurii, însoţită de un căprior, şi o va chema, sălbăticiunea se va apropia fără teamă, va mirosi mîna ce i se întinde, dar va rămîne în mediul ei, de care acum e definitiv legată.

Viaţa lui Fram e însă deturnată din calea ei firească, Fram s-a falsificat şi nu-şi mai poate regăsi naturaleţea de odinioară, el e pierdut definitiv, şi pentru oameni şi pentru speţa lui. De ce oare e atît de sever scriitorul cu bietul urs polar şi mult mai îngăduitor cu Năluca, puiul de căprioară, de vreme ce ambii au trăit printre oameni, în contact cu civilizaţia ? El e atît de sever nu pentru că Fram a trăit

o vreme în societatea umană, ci pentru că s-a aflat într-o anume societate umană, care se preface, se falsifică; nu e umanitatea naturală, firească, ci e circul, panorama, unde omul apare în chip de clovn, de saltimbanc, care, deși ne produce momente agreabile, în același timp ne măsoară și povîrnișul pe care poate cineva aluneca, dacă s-ar menține mereu în situația de clovn și saltimbanc, dacă viața sa ar fi numai prefăcătorie. Actorul de circ care joacă rolul de clovn poate reveni la condiția de om — însă Fram s-a confundat cu rolul pe care-l joacă, el a devenit numai clovn, și, cu toate că nostalgia îl poartă către condiția sa naturală, el nu mai poate fi ceea ce a fost, chiar cînd părăsește lumea circului și se întoarce în cadrul lui inițial. Prin drama ursului polar, scriitorul avertizează pe cititor că trebuie să-și păstreze umanitatea, oricare ar fi împrejurările prin care e nevoit uneori să treacă. Acesta e un al doilea înțeles al romanului despre Fram.

Există și o a treia semnificație, legată în mod mai special de opera lui Cezar Petrescu.

Cezar Petrescu este unul dintre cei mai importanți prozatori dintre cele două războaie mondiale. Născut la 1 decembrie 1892, într-un sat de lîngă Cotnari, în Moldova, ca fiu al unui profesor de agronomie, savant al disciplinei sale, Cezar Petrescu a fost urmărit mereu de o problematică socială foarte importantă pentru vremea sa, aceea a soartei fiilor de țărani care luau drumul orașului. Procesul se desfășura larg la sfîrșitul secolului trecut și la începutul secolului nostru și prezenta adesea cazuri tragice, de oameni care-și uitau obîrșia țărănească, devenind împilători ai fraților rămași în sat, sau uitînd de ei, în cel mai bun caz.

Într-o schiță din perioada debutului său, *Fiul cîmpurilor,* apărută în 1920 (și cuprinsă, de asemenea,

în volumul *Scrisorile unui răzeș)*, scriitorul examina cazul unui copil de țăran care pleacă plin de încredere la învățătură de carte. Ce se va alege din el? se întreabă trist autorul schiței. „Cu ce ochi întunecați, cu ce privire sură, cu ce pumn încleștat va coborî drumul îndărăt mîine?“ Opera lui Cezar Petrescu, de aproape cincizeci de volume, ne înfățișează cîteva din destinele unor astfel de tineri de la țară sau din orășele de provincie, ajunși în marile orașe. Avocatul Radu Comșa din romanul *Întunecare* (1928), fiul de țăran, ajuns ginere de ministru, se va prăbuși, nu va găsi, asemenea lui Fram, drumul înapoi către ai săi; ruptura de ei este definitivă, deși Comșa nu e un caracter rău, nici un suflet necinstit. Enric Sîntion din romanul *Plecat fără adresă* (1932), fiu de profesor într-un tîrg umil și ajuns unul din puternicii de odinioară, decade și el, luîndu-și desperat zilele. Voicu Cojan din romanul *1907* (1937—1943) devine un aprig împilător al fraților săi și e răpus de aceștia în focul marii răscoale țărănești. Numeroși alții, în forme diferite, au soarta lui Fram, așadar se pierd, fără putință de a se redresa, atunci cînd se confundă cu „circul“ societății de odinioară.

Se salvează, totuși, ca Năluca, acele personaje ale lui Cezar Petrescu care știu să nu-și piardă cu totul din suflet puritatea inițială, aceia care păstrează legătura cu țărîna de unde au pornit, cu oamenii de acolo. Unul e, de exemplu, profesorul Dimitrie Petreanu din romanul 1907, care, deși bolnav și murind în final, ne lasă imaginea luminoasă a unui om care a căzut ca un triumfător, nu ca un înfrînt; un altul e învățătorul Nicolae Apostol din romanul *Apostol* (1935); întors în sat, la terminarea școlii, și dedicîndu-se acestuia, personajul are fericirea să vadă ridicarea lumii lui țărănești, datorită efortului depus de el; un al treilea fusese Zaharia Duhu din ciclul

Aurul negru (1931—1932), țăranul cu învățătura întreruptă, întors în sat și obsedat să descopere legendara comoară a regelui dac Dromichete — o simbolică soluție salvatoare pentru frații săi de la plug.

Destinul lui Fram e, așadar, examinat din multe și surprinzătoare unghiuri de Cezar Petrescu ; nefericitul urs polar e o întruchipare plină de înțelesuri, vorbind cititorilor despre ei înșiși, el îi avertizează asupra primejdiei de a-și pierde puritatea, caracterul, umanitatea, atunci cînd se falsifică și își rup legăturile cu solul din care au pornit, cu frații lor, cu mediul lor natural de viață.

Adăugăm un amănunt, nu lipsit de interes, ținînd de însuși numele personajului Fram — a fost numele vasului cu care celebrul explorator polar Fridtjof Nansen a pornit din extremul nord al continentului nostru, la 24 iunie 1893, și s-a întors acolo, în 26 august 1895, după ce-a navigat doi ani „în derivă", adică lăsînd vasul să fie dus de curenți de-a lungul cercului polar de nord. Cuvîntul Fram înseamnă, în limba norvegiană : *înainte* — și era celebru în vremea copilăriei scriitorului, cînd amănuntele călătoriei lui Nansen se aflau pe buzele tuturor. Acesta se stingea în 1930 și, chiar în anul următor, Cezar Petrescu dădea personajului său, ursul polar, numele navei cu care Nansen înfruntase ghețurile arctice. Surselor notate pînă acum ale romanului, trebuie deci să-i mai adăugăm una, hrănită și de pasiunea lui Cezar Petrescu pentru științele naturale și de lecturile lui multilaterale. E vorba de relatările din jurnalul exploratorului, publicat în 1897 și intitulat : *Fram străbătînd mările polare*. Se va vedea, citind cîteva scene, că urșii polari au o anumită înclinație naturală, o aptitudine care aduce cu atracția lui Fram pentru circ, pentru un fel de viață care se învecinează nu o dată, chiar cînd e naturală, cu prefăcătoria.

La 2 octombrie 1893, celebrul navigator notează cum trei din marinarii săi, circulînd pe banchiză, unde-și instalau un cort, „se pomeniră cu fiara în fața lor". După sfatul unuia din ei, „ca să nu sperie ursul și să nu-l atragă spre dînșii, ei se înghesuiră cîteșitrei laolaltă". Cînd unul o ia spre vapor, spre „Fram", după ajutor, ursul îl urmează, mai curînd curios, decît îndîrjit ; cînd marinarul se întoarce speriat lîngă ceilalți doi, ursul face și el la fel, fără să se sperie de țipetele și amenințările lor. Iar cînd toți trei o pornesc la goană spre corabie, strigînd : „un urs ! un urs !", acesta, „în loc să-i urmărească, aleargă la cort și... cercetează ce-i pe acolo".

La 13 decembrie, Nansen scrie despre un alt urs, cum, pe furiș, noaptea, „fără să deștepte luarea noastră aminte,... a putut să se cațere prin scară pe bord, să înhațe cîinii care-i erau la îndemînă și să scoboare apoi tot atît de liniștit precum venise". Nouă zile mai tîrziu, altă vizită, a altui urs polar, pentru care doi marinari puseseră o capcană metalică : „Fiara vine mai întîi spre vas ; apoi, zărind capcana întinsă de către Sverdrup și Lars, se îndreaptă numaidecît spre ea... Dar Moș Martin e foarte prevăzător ; el cercetează mașina cu ochi scrutători și, ridicîndu-se pe labele dindărăt, se reazemă tocmai alături de portița capcanei, spre a căta puțin cu jind la gustoasa bucată de grăsime pusă ca momeală ; după o clipă de șovăire, se duce p-aci încolo. Fără îndoială că acel lucru mare așezat acolo, în mijlocul ghețurilor, nu-i spune nimic. El adulmecă momeala, se învîrtește de jur împrejurul ei și, după ce a privit-o iar și iar, pleacă dînd din cap. Parcă ar zice : «Ștrengarii aștia răutăcioși au rînduit foarte bine lucrurile pentru mine, dar eu nu-s atît de prost ca să cad în cursă»."

Vreme de trei luni, apoi, urșii nu se mai arată în preajma corăbiei, dar la 7 aprilie 1894, „dimineața, notează Nansen, sînt deodată deșteptat din visarea mea de un zgomot de pași grăbiți pe dunetă..." Doi din marinari „au ucis doi urși, cel puțin așa cred ei, și se întorc să caute gloanțe. Toată lumea se urcă atunci pe punte. Eu mă îmbrac numaidecît, îmi pun schiurile și întîlnesc îndată ceata de vînători întorcîndu-se fără nici o ispravă. Urșii așa-ziși morți de gloanțele lor s-au sculat și au tulit-o pe aci-ncolo. Cu toate acestea, pornesc în urmărirea lor. Mărimea urmelor arată trecerea unei ursoaice și a unui pui de urs. Mama trebuia să fie greu rănită ; urmele lăsate pe zăpadă dovedesc că ea a căzut de mai multe ori". Urmărirea e însă fără rezultat. Alți doi urși polari atrag atenția vînătorilor în direcția exact contrarie, ceata acestora se împarte și, după ceasuri întregi de colind pe banchiză, nimeni nu izbutește nici o ispravă...

Cititorii vor recunoaște numaidecît că aparentele ghidușii descrise de Nansen sînt în chip natural în firea urșilor polari, chiar a celor neînvățați cu oamenii. Cezar Petrescu a cunoscut cartea marelui explorator polar, a extins mult observațiile și notațiile sale, făcînd din Fram și frații lui albi făpturi la care dresajul de către oameni află un teren foarte favorabil. Urșii polari se dresează, ei nu se domesticesc — deci își pot altera aptitudinile naturale, le pot falsifica, fără a-și dobîndi în locul lor alte aptitudini, ca animalele domesticite — calul, cîinele, pisica, oaia. Scos din mediul său, ursul Fram nu se va adapta, ci el va putea fi dresat, simțurile i se vor toci, dar nu de tot, va fi învățat să acționeze după voia altora, împotriva impulsurilor sale naturale, însă nici acestea nu vor dispare în întregime, ci îl vor face să nu poată uita banchiza, cînd se află între

oameni, şi să nu-i poată abandona de tot pe aceştia, cînd e pe banchiză.

În finalul romanului, Fram va reveni între oameni, după ce va salva de la moarte pe doi dintre ei; scriitorul trebuia să găsească o încheiere luminoasă cărţii sale, şi, cu toate că nu ştim dacă nu cumva ursul nostru polar va ajunge să tînjească iar după împărăţia sa albă, din nou părăsită, înţelegem, totuşi, că el şi-a legat definitiv destinul de oamenii la care s-a bucurat de dragoste şi cărora le-a dăruit clipe de veselie şi desfătare. E o încheiere care înnobilează pe eroul povestirii, lăsînd deschisă, totuşi, problema prin care el întruchipează destinul unei categorii umane.

MIHAI GAFIŢA

I. O REPREZENTAȚIE DE ADIO LA CIRCUL STRUȚKI ÎN IARNA ANULUI 1924

TIGRII INTRAU ÎN ARENĂ unul cîte unul. Pasul lor era mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără vuiet. Nu ridicau nici în dreapta, nici în stînga, ochii lor galbeni ca de sticlă.

După gratii, mulțimea din staluri privea cu răsuflarea înfiorată de teamă și de nerăbdare.

Dar pentru tigrii de Bengal nu se afla pe lume această mulțime. Nu merita nici o privire. Pentru dînșii, acum, o singură făptură omenească era : femeia din mijlocul arenei, înfășurată în rochia cu solzi aurii și cu pietre scînteietoare.

Ochii ei luceau tot așa de arzători ca ochii tigrilor. Numai că ochii verzi ai femeii erau poruncitori și neînduraţi, pe cînd în ochii fiarelor se citea o mare și istovită supunere.

Privirile lor se căutau, se așteptau, se întîlneau. Era destul atît ca să se înțeleagă.

Ochii femeii străpungeau ; ochii fiarelor coborau în pămînt. În mîna întinsă se legăna un bici cu canaf de mătase. Vîrful biciului arăta locul fiecăruia :

— Tu aci !... Tu dincoace !... Tu dincolo !...

Iar tigrii își luau fiecare locul știut, fără împotrivire, înaintînd cu pașii lor de gumă, balansîndu-și cozile grele și lungi.

Șase mingi uriașe de lemn se aflau înșirate de o parte. Șase, de cealaltă parte.

Tigrul pipăia cu laba rotundul lemnului. Se înălța cu o zvîcnire ușoară și lină. Se așeza ca o pisică pe vîrful unui stîlp de poartă. Pe urmă aștepta rîndul celorlalți. Căsca. Își zbîrlea mustățile țepoase ; arăta cerul gurii și colții.

În inima privitorilor tremura un fior. În mintea lor stăruia un gînd.

Toți știau că într-o singură clipă, dinții aceștia tăioși și puternici, labele cu ghearele de fier ar putea sfîșia, ca pe un pui de vrabie, pe femeia cu rochia de solzi aurii și pietre sclipitoare. Dar miss Ellian surîdea. Așa o chema. Miss Ellian surîdea nepăsătoare.

În mijlocul sălbăticiunilor se afla singură. Fără nici o armă. Atît doar : un bici cu șfichi de mătase și privirea ei.

Numai cu atît ea prefăcea doisprezece tigri de Bengal în douăsprezece pisici blînde și ascultătoare.

— Toată puterea îmblînzitoarei e în ochi ! vorbi un domn bătrîn, chiar în fața gratiilor, către nepoțica de alături. Dacă privirea slăbește o singură dată, dacă tigrii simt că dresorul se gîndește în altă parte sau că îl prinde frica, atunci toți se năpustesc și...

— Eu mă tem ! Nu vreau să vorbești așa... Mă tem ! șopti copila strîngîndu-se de brațul bunicului.

— Ssst ! Liniște...

Toți au tăcut.

Copila cu hăinuța albă și cu buclele bălaie s-a încleștat mai strîns lîngă domnul bătrîn. Își aude tictacul mărunt al inimii.

Cei doisprezece tigri de Bengal, așezați pe mingile lor de lemn, așteptau acum cu încordare porunca din ochii femeii.

De sus, din vîrful cortului de pînză, lumina electrică se revărsa orbitoare. Două mii de oameni, înghesuiți cot la cot, nu se clinteau, împietriți.

Era o mulțime foarte amestecată : bătrîni și femei, părinți și copii, profesoare și eleve de școală. Îi despărțeau numai rîndurile de bănci și prețul biletelor. Unii sus, în picioare, la galerie ; alții jos de tot, de jur împrejurul gratiilor, pe fotolii îmbrăcate cu pluș roșu.

Toți uitaseră grijile de acasă, necazurile și mulțumirile lor mărunte de toată ziua.

Acum priveau ca un singur om.

Pe stradă, cîți nu se temeau oare de lătratul neașteptat al unui cățel cu coada bîrligată ? Acasă, cîți nu tresăreau oare noaptea, speriați, cînd trosnea o mobilă sau cînd se ivea de sub dulap un șoricel cu ochi de mărgele negre ?

Aici și acum, toți uitaseră aceste spaime caraghioase. Toți luau parte la ceva minunat și rar. Douăsprezece fiare sălbatice, îmblînzite și ascultînd de privirea unei femei, de pocnetul unui bici de mătase, de semnul unui vîrf de deget.

Nu se mai auzi nici un fîșîit de program, nici un glas, nici un scîrțîit de scaun, nici o tuse.

MISS ELLIAN PREZINTĂ PENTRU ULTIMA OARĂ CEI DOISPREZECE TIGRI DE BENGAL

Așa spunea programul.

Era reprezentația cea din urmă.

Mîine, circul își va strînge cortul. Toate animalele vor pleca în trenul cu vagoanele albe, în alte orașe ale lumii. Poate nu se vor mai întoarce niciodată.

Va rămîne în urma lor un loc gol lîngă grădina publică a orașului.

Oamenii se vor împrăștia la grijile și la munca lor. Copiii, la animalele fără viață, de lemn vopsit și de pîslă.

Din nou, unii băieţaşi, prinşi de jocurile lor din fiecare zi, au să uite că mai sînt pe lume vietăţi de-o frumuseţe sălbatică şi fără seamăn : cu blana de catifea, cu ochii de sticlă, cu saltul arcuit ca piatra zvîrlită din praştie. Din nou, unele fetiţe fricoase au să tresară speriate cînd latră într-o curte un căţel cu coada bîrligată sau cînd fuge prin casă un şoricel ca o jucărie cu resort.

De aceea s-au adunat toţi şi toate încă o dată, să vadă cele două minuni ale Circului Struţki la reprezentaţia de adio din iarna anului 1924 :

**MISS ELLIAN CU
CEI DOISPREZECE
TIGRI DE BENGAL ŞI
FRAM, URSUL POLAR**

Tigrii aşteptau în cerc, pe mingile lor de lemn. Femeia înfăşurată în rochie cu solzi aurii şi cu pietre sclipitoare făcu un pas îndărăt. Îşi împinse cu piciorul coada rochiei foşnitoare şi făcu un semn rotit, de chemare, cu biciul.

În douăsprezece salturi egale şi zvelte, tigrii au fost lîngă ea. S-au lungit împrejur cu boturile culcate pe pămînt. Acum, se părea că în jurul femeii s-a deschis o floarea-soarelui uriaşă, alcătuită din douăsprezece petale portocalii, brăzdate cu dungi de un negru lucios şi catifelat.

Mîna femeii începu a dezmierda capetele rotunde, urechile moi, boturile umede. Îi alinta. Era mulţumită.

Fetiţa se ruşină la gîndul că pe dînsa, acasă, n-o asculta nici Pufuleţ, pisoiul, care acum o săptămînă, cînd se jucau mai voioşi, tam-nisam a zgîriat-o pe obraz.

Iar mai sus, într-o bancă din fund, un băieţel cu nasul cam cîrn şi cu ochi sclipitori se înălţase în vîrful picioarelor ca să vadă mai bine.

Era Petruș, feciorul cel mai mic al unui muncitor de la o fabrică din oraș. Ca mulți alți băiețași, dăduse tîrcoale circului o săptămînă întreagă și adunase ban cu ban prețul biletului de intrare. Voia acum să nu-i scape nimic din tot ce se întîmpla. Doar nu degeaba de atîtea și atîtea ori citise afișele cu cea mai încordată atenție, fără să-i pese de frig și de lapoviță. Și nu degeaba tot de atîtea seri se uita cu jind, de afară, la lumea care intra pe ușă. Acum, cînd în sfîrșit a pătruns înăuntru, cum să nu fie el numai ochi și urechi ? Miss Ellian, din mijlocul tigrilor, a ridicat brațele cu un semn de eliberare. Pe urmă a pocnit din bici. Tigrii s-au prelins cu pași de gumă la locul lor și începură să aștepte neclintiți pe mingile de lemn. Femeia, în rochie cu solzi aurii și cu pietre sclipitoare, a ridicat un cerc de hîrtie ; a aprins altul pe un picior de fier.

Alt pocnet de bici.

Unul cîte unul, tigrii se desprind de pe mingile lucioase. Cu un salt prelung, trec prin cercul de hîrtie, abia ating pămîntul și se mai avîntă o dată, lin și întins, prin cercul celălalt de flacără.

Dar tigrul cel mai îndărătnic și mai tînăr a ocolit privirea poruncitoare. Încercînd să se strecoare tiptil pe sub cercul aprins, se preface că n-a priceput.

Se așază la locul lui, pe mingea de lemn, și cască lung, leneș, plictisit.

— E Rajah. Îl cheamă Rajah ! șopti copila. Îl cunosc eu de la reprezentația de duminica trecută. E cel mai rău...

Femeia cu biciul nu l-a strigat pe nume. Nici nu l-a atins cu șfichiul de mătase. Nici n-a bătut mînioasă cu vîrful pantofului în nisip. L-a privit pătrunzător o singură dată și a înălțat cercul. Tigrul arătă colții rînjind.

— Eu mă tem ! Hai să mergem acasă, mă tem !... se înfricoșă fetița, înfigîndu-și prin haină unghiile mici în brațul bunicului.

— Ssst...

N-avea însă de ce se teme fetița cu ochii albaștri, cu paltonașul alb și cu părul cîrlionțat sub căciulița tot albă.

Privirea de oțel a îmblînzitoarei a fost și de astă dată mai puternică decît îndărătnicia tigrului tînăr și dîrz.

Rajah a plecat botul în pămînt. A coborît cu pași mlădioși de pe mingea de lemn. Și-a încordat mușchii sub blana catifelată și a săgetat din două salturi, dincolo de cele două cercuri, dintre care unul de văpaie.

Pe urmă s-a așezat cuminte la loc. Ochii lui cereau, pocăiți, iertare. Știa ce-l așteaptă.

Îndată ce se va întoarce în cușca lui, răsplata are să-i fie cîteva lovituri ascuțite peste bot, cu un bici dureros de curea, nu cu șfichiul delicat de mătase al biciuștei de la reprezentație. Iar la ceasul hranei, în loc de porția de carne crudă, o găleată cu apă. Pedeapsa aceasta o cunoștea. După cum cunoștea și cealaltă înfățișare a femeii cu rochia de solzi aurii și cu pietre scînteietoare. Cunoștea înfățișarea cealaltă a ei, așa cum n-a văzut-o nimeni din toată mulțimea adunată în loji, în staluri și în galerii. Atunci miss Ellian își leapădă haina sclipitoare de reprezentație. E îmbrăcată într-o tunică veche de piele, cu o fustă scurtă și plină de pete. Nu mai surîde fermecător, împărțind sărutări pe vîrful degetelor, cînd publicul aplaudă de se clatină circul.

Atunci apucă biciul de curea cu vîrful de plumb și drugul de fier ascuțit. Țipă cu glas răgușit, lovește și împunge în carnea tigrilor cu drugul de fier. E crudă cu dînșii, fiindcă directorul circului, om mai crunt și mai nesățios decît fiarele, nu îngăduie nici o abatere de la poruncile sale. Mereu i se pare că toți nu lucrează îndestul. Mereu vrea numere tot mai îndrăznețe în program. Mereu răcnește că toți mănîncă de pomană :

— Am să vă arunc pe drumuri, ca să muriți de foame!

Trece printre dresori, veșnic tunînd și fulgerînd. Dresorii, speriați, se răstesc atunci și ei la animale. Toți

suferă, toţi rabdă. Toţi ştiu că n-au nici o scăpare. Din munca şi suferinţa lor, din nenumăratele amenzi, directorul se îmbogăţeşte zi cu zi şi reprezentaţie cu reprezentaţie. El e fiara cea mai fioroasă şi mai nesăţioasă din tot circul. Acestea se petrec însă acolo, în cuştile dosnice ale animalelor, după ce pleacă mulţimea şi după ce luminile se sting.

Ştie Rajah, tigrul cel tînăr şi neastîmpărat, el mai ştie că acuşi un semn al biciului are să-l cheme în mijlocul arenei.

Mîinile femeii au să-i descleşteze gura... Pe urmă, are să-şi aşeze capul cu păr ondulat între dinţii lui, tocmai fiindcă el are faima că e cel mai nesupus şi mai crud, iar miss Ellian vrea să arate că nu are nici o teamă, nici una. Aşa face de trei seri în şir. Ce-ar fi atunci să strîngă puţin, numai puţin, dinţii ? Ar trosni oasele ca o coajă de ou. Aşa cum trosnesc coastele antilopelor, cînd în viaţa lui liberă din codrii de la celălalt capăt al lumii sărea din ascunzişuri să-şi sugrume prada. Rajah căscă pe mingea lui de lemn.

Ştia că aceasta n-are s-o facă niciodată. El e în puterea oamenilor acum.

Iar privirea verzuie şi arzătoare a dresoarei îi nimiceşte orice încercare de împotrivire. E tot aşa de netrebnic acum ca maimuţele cele urîte şi slugarnice, care se milogesc în cuşca menajeriei să capete alune americane şi mandarine.

Tigrul lăsă pleoapele pe ochii sticloşi, cu lumina îngustă şi oblică, aşa cum sînt pisicile la amiază. Nu mai vedea acum nici pe miss Ellian, nici mulţimea de jur împrejurul gratiilor.

Vedea ceea ce trăieşte el întotdeauna, cînd închide pleoapele.

O pădure cu frunze late, cu desişuri nepătrunse, cu liane spînzurate pînă în pămînt. E zbor acolo de păsări cu pene de toate culorile curcubeului : păuni care trec

cu foşnet mătăsos, păsări colibri mici ca insectele şi fluturi mari ca păsările. Se leagănă oare dintr-un copac o creangă sau un şarpe ? Foşneşte oare numai adierea vîntului sau se strecoară printre foile late alt tigru, străin ? Este acolo, da ! Este acolo o margine de apă cu tufe de bambus. Cît de bine cunoaşte locul acela !... De cîte şi de cîte ori nu aştepta acolo, de cîte ori nu pîndea pitulat, la adăpătoarea antilopelor ? Aştepta un ceas, două ; aştepta pînă noaptea tîrziu. Îşi schimba locul după vînt, ca adierea molcomă să nu ducă mirosul lui. Antilopele soseau. Două, trei, cîteodată una singură... Privea cu ochii umezi, fricoşi, adulmecînd văzduhul. Nici nu se auzeau paşii pe pămîntul moale. Pleca botul în unda apei. Tresărea. Ciulea urechile să asculte. Îşi vîra gîtul printre frunzele de lotus. Atunci ţîşnea el din tufiş, zvîrlit ca din arc, în cîrca antilopei. Nu era nici o zvîrcolire, nici un geamăt... Altă dată, se desfăşura însă o luptă de trosneau crengile pădurii şi răsunau adîncurile de muget... Odată un bivol sălbatic... L-a simţit. Îl aştepta. I-a sărit în spinare şi bivolul l-a răsturnat, scuturîndu-se, peste cap, s-a tăvălit cu el să-l strivească, s-a năpustit să-l împungă cu coarnele. O tăcere de moarte s-a întins în toată pădurea. Maimuţele s-au ascuns în scorburi ; celelalte sălbăticiuni s-au pitit la pămînt. Era o luptă uriaşă şi crîncenă între stăpînii codrului ! Numai icniturile lor se auzeau, numai răgetul şi mugetul bivolului. A fost însă tot el cel mai tare... Pe urmă, altă dată, lupta cu elefantul care l-a smuls cu trompa să-l azvîrle ca pe un sac la pămînt şi să-l strivească sub tălpile picioarelor groase ca nişte stîlpi... Dar pînă la urmă a fugit elefantul cu trompa ferfeniţă şi cu un ochi sîngerat. Pînă tîrziu a tot răsunat noaptea de paşii lui mînioşi, sfărîmînd crengile, rupînd perdeaua de liane, culcînd la pămînt tufişurile de bambus. Şi altă dată, cei trei vînători cu suliţe, cînd au încercat să-l înconjoare şi au căzut toţi trei sub dinţii lui !... De

atunci i s-a dus vestea și a rămas spaima acelor locuri. TIRANUL — așa îl numeau toți. Așa îl numeau toți, și toți tremurau înfiorați pînă în măduva oaselor cînd începea el să ragă. Nu se mai încumeta nimeni să treacă pe potecile bătătorite. Îi juraseră moartea, și tot ei se temeau de moarte. Cînd mirosea de departe apropierea unuia, înainta cu răsuflarea așa de ușoară, că nu și-o auzea nici el. Înainta, se oprea, încă un pas... Un salt. O mușcătură cu dinții clănțănind. Și gata ! Rămînea întotdeauna el stăpîn la ochiul de apă unde se adăpau antilopele... Acolo l-a prins într-o noapte un cleşte de fier. A încercat să sfarme capcana cu dinții. A umplut pădurea de spaimă și de muget. A vrut să-și smulgă laba, s-o rupă din os. Mai simte și acum, cînd e ploaie și frig, mușcătura adîncă a fierului. Pe urmă s-a lungit la pămînt, răpus de durere și de sîngele scurs, așteptînd moartea împăcat, fără nici un scîncet. Dar după o săptămînă au venit oamenii cu suliți și topoare să-l ridice, sleit de nemîncare și de sete. Nu-i lăsau dreptul să moară în pace. Acum e aici.

L-au adus să-l țină despărțit de lume prin gratii de fier.

L-au adus să tremure la pocnetul unui bici cu canaf de mătase, după ce luni de zile a îndurat toate chinurile dresajului. Acum pleacă ochii, supus, sub privirea unei făpturi fără arme, cu un singur bici de mătase în mînă. Nici o scăpare nu mai este. Nici una ! Maimuțele aruncă în el cu coji de portocale și de banană. Se strîmbă și se scarpină ; se agață de gratii, cînd îl poartă în cușca lui pe rotile, și îi fac semne cu labele lor neastîmpărate. Numai cînd mugește le mai cuprinde deodată groaza codrilor și atunci se zvîrcolesc caraghios, căutînd zadarnic un loc să se ascundă. Canaful de mătase îi atinse ușor botul.

Era o atingere lină, ca o dezmierdare. Dar tigrul știa că e o dojană. Sub blîndețea alintării cunoștea făgăduiala răfuielii de mai tîrziu, cu drugul de fier și cu biciul dureros.

N-avea încotro ! Pentru el nu mai era nici o scăpare, nici una. Deci coborî supus de pe marginea de lemn. Aşa cum cerea orînduiala reprezentaţiei.

Mulţimea îşi stăpînea răsuflarea. Tăcerea era atît de adîncă, încît se auzeau departe, afară, huruitul tramvaielor şi goarnele de automobil.

Cei doisprezece tigri s-au înşirat în cunună, culcaţi în mijlocul arenei. Femeia şi-a adunat coada rochiei, a zvîrlit biciul de mătase. S-a aşternut pe spate, în mijlocul lor, cu braţele încrucişate pe piept. Şi-a pus capul în gura lui Rajah, deschisă, sprijinindu-şi ceafa în colţii tari ca pe un spătar de la jilţul dentiştilor.

Tigrul clipeşte din ochii mari şi galbeni, de sticlă. Puţin, numai puţin de-ar strînge !... Numai puţin !... Dar ochii femeii îl privesc în sus, peste cap. El nu-i vede privirea. O simte însă. Ah ! Ce străpungătoare o simte ! Şi nu strînge dinţii. Stă aşa, nemişcat, cu gura deschisă, ca un tigru împăiat.

Petruş, băiatul cu ochi sclipitori, a încleştat pumnii, a lungit gîtul, şi fără să-şi dea seama a coborît strecurîndu-se printre lume, mai aproape de arenă, ca să vadă mai bine.

Fetiţa cu buclele bălane îşi muşcă buzele. Zvîcnirile inimii îi sparg pieptul mic. Unii au închis ochii. Alţii şi-au astupat urechile, să nu audă ţipătul. Chiar bunicul fetiţei îşi simţea mîna tremurînd uşor pe mînerul de fildeş al bastonului. El a mai văzut odată un dresor sfîşiat de tigri. Ştie că mai toţi sfîrşesc aşa. Ştie că atunci fiarele, din nou sălbatice, se reped la gratii, rînjesc şi se muşcă între dînsele.

— Hep !

Dintr-o graţioasă săritură, femeia a fost iarăşi în picioare, în mijlocul arenei.

Îşi scutură părul negru-albăstrui. Îşi împinge coada foşnitoare a rochiei cu pantoful. Surîde, salută şi răspunde

ropotului de aplauze, risipind cu palmele sărutul buzelor spre loji, spre staluri, spre galerii.

Sus, pe podiumul de lemn îmbrăcat cu postav roşu, fanfara a început un marş din toate tobele, şi alămurile, și piculinele, și pistoanele... Triunghiul, lovit cu ciocănelul de argint, sună : zing-zing ! zing-zing !...

E un marş cu pas de paradă.

Cei doisprezece tigri de Bengal se întorc spre ieșirea din fund, la cuștile lor.

Pășesc unul cîte unul, ca niște pisici uriașe și cuminți.

Își leagănă cozile grele și lungi.

Nu privesc nici în dreapta, nici în stînga, cu ochii lor mari, galbeni, de sticlă.

Pasul e mlădios pe nisip. Moale, catifelat, fără sunet.

II. FRAM FACE NAZURI

A FOST O ADEVĂRATĂ SEARĂ DE DESPĂRȚIRE. Niciodată Circul Strutki n-a avut un program mai bogat. Gimnaști și echilibriști. Cai și elefanți. Maimuțe și lei. Pantere și cîini. Acrobați și clovni. Toți s-au întrecut în dibăcie și în curaj, în răbdare și în dispreț de moarte, ca să lase o amintire neștearsă.

Mulțimea a trecut de la fiorii de emoție la hohote de rîs ; de la privirile încremenite de minunare la bucuria giumbușlucurilor născocite de paiațele cu pantalonii largi și clopoțel în vîrful scufiei. Au tremurat toți odată la salturile mortale ale gimnaștilor îmbrăcați în tricou negru ! Purtau un cap de mort brodat pe piept. Zburau de la un trapez la celălalt, fără nici o plasă dedesubt, așa cum se afla întinsă în celelalte seri.

Glasurile, înfricoșate de această joacă nebunească a gimnaștilor primejduiți de moarte, murmurau de pretutindeni din staluri și din galerii :

— Ajunge ! Opriți !... Destul !

Dar trupa, cu semnul alb brodat pe tricoul negru, scutura surîzînd din capete. Cum destul ? Puțină răbdare ! Mai aveau și altele de arătat.

Erau patru. Doi bărbați, două femei.

Se legănau în văzduh pe trapezul subțire, în vîrful cel mai înalt al cortului, sub becurile orbitoare. Își trimiteau o chemare. Acum se aflau suspendați aci, acum dincolo, peste o clipă iarăși la loc. Se încrucișau în aer, lunecau din mînă în mînă, din trapez în trapez. Se

prindeau într-o ciorchină neagră de trupuri, se desfăceau în lanț, ajungeau iarăși în leagănul trapezelor să surîdă în jos la mulțimea amuțită de teamă, frecîndu-și palmele cu praf alb, ca să înceapă din nou.

Tot așa de sprintene ca nălucile sînt veverițele brazilor din pădure.

Dar ele nu au un cap de mort pe piept. Ele nu sînt amenințate să cadă la cea mai mică greșeală și să-și strivească trupul pe nisipul bătătorit de pași și de copitele cailor.

Pe urmă a venit rîndul elefanților uriași, cu pielea ca de scrum și cu urechile largi ca paravanele. Călcau greoi pe stîlpii picioarelor. Ridicau trompa de gumă să-și stropească un duș rece pe spinare. Se înălțau pe două labe și dansau în tactul muzicii. Erau mari și buni. Ascultau de o nuielușă subțire și se jucau fluierînd din țignal cu vîrful trompei. N-a lipsit nici August cel prost.

Ca întotdeauna, s-a ivit de după perdelele vișinii din fundul arenei, clăpăug și nătărău, cînd nu era nici o nevoie de dînsul. Coada fracului se tîra pe pămînt. Tălpile ghetelor erau lungi ca schiurile. Purta guler înalt ca o manșetă, cinci veste pe dedesubt și o cravată pestriță. Avea nasul de gogoșar și un păr cărămiziu care se zbîrlea de frică, întocmai ca ghimpii aricilor. A încasat, fără să clipească din ochi, a încasat palme și lovituri cu o scîndură lată în cap. I-a crescut îndată un cucui roș ca un bec aprins ; din păr i-au țîșnit flăcări și fum. S-a împiedicat de covor, iar cînd a căzut i-a cîntat muzicuța din fundul pantalonilor. A furat un ceas de bucătărie, i-a prins un lanț și a început să se fudulească, plimbîndu-se de colo-colo, ca un boier pe Strada Mare din oraș. Dar ceasul era deșteptător și a început să sune în buzunar tocmai cînd stăpînul îl întreba dacă nu știe cumva cine i-a furat ceasul. A mai făcut și alte prostii și a mai spus și alte minciuni gogonate ; s-a certat cu ceilalți clovni,

Toto şi Tănase. Nu i-a lăsat să cînte şi a vrut să înveţe şi el a cînta.

Iar fiindcă era August cel prost, a rămas ca întotdeauna şi cel păcălit.

Fetiţa cu ochi albaştri şi căciuliţă albă uitase emoţia de adineauri care-i tăiase răsuflarea. Îşi descleştase mîna de braţul bunicului. Tropăia din picioare şi se înroşise ca racul de atîta rîs.

Tropăia din picioare, în hăinuţele lui ponosite, şi Petruş, care coborîse pînă în faţă şi nu se mai sinchisea de încruntările controlorului de bilete în livrea albastră cu nasturi poleiţi.

Noroc că un măgar a sosit pe la spate, să-l ia pe August cel prost de fundul pantalonilor cu dinţii şi să-l dea afară ca pe-un caraghios şi un încurcă-lume ce era.

Trupa japoneză făcu acrobaţii cu farfurii şi cu sticle, cu mingi, portocale şi cercuri. A fost şi defilarea cailor. Şi călăreaţa cu fustă scurtă care face echilibristică pe şa. A venit apoi rîndul atletului care ţine o piatră de moară cu cinci oameni pe piept, pînă ce sosesc alţi atleţi s-o sfarme cu ciocanele. Maimuţele au stat la masă şi s-au plimbat în automobilul mic ca un cărucior de copil. Aveau un şofer tot maimuţă. Învăţase, afurisita, să conducă numai cu mare viteză şi suna amarnic din claxon. A luat însă un viraj greşit şi a răsturnat căruţa în mijlocul arenei. Pentru această ispravă, maimuţa cea bătrînă a înşfăcat-o pe maimuţa-şofer de urechi şi i-a dat un picior în spate de-a luat-o la goană în mare viteză, fără să mai zbiere din claxon. Dar era mai ales una, de toată nostimada, care ştia să cînte din armonică şi fuma.

După ce se potolea rîsul, mulţimea căuta cu ochii din nou în program. Foşnetul hîrtiei se auzea tot mai nerăbdător.

Lipsea Fram, ursul alb.

De ce întîrzia Fram ?

Aceasta nu se mai întîmplase niciodată.

Fram îi întrecea pe toţi. El nu avea nevoie de îmblînzitor, de cravaşă şi de semnale. Intra singur în arenă, ca un om. Intra în două labe, cît e de mare. Saluta în dreapta şi în stînga, înainte şi îndărăt. Se plimba cu labele la spate de jur împrejurul arenei, pînă ce se potoleau aplauzele. Pe urmă făcea un semn că vrea linişte.

Şi începea singur programul lui.

Se ridica pe prăjină ca un marinar pe catargul corabiei. Umbla cu o bicicletă uriaşă, trecînd pe punţi în cumpănă. Făcea dublu salt mortal şi bea bere din sticlă.

Ştia să fie comic şi ştia să fie grav.

Chema cu laba luptătorii din galerie şi din staluri să poftească la trîntă şi să boxeze cu el. Întotdeauna se găsea cineva din galerie să coboare şi să încerce ; de obicei tot un atlet al circului, amestecat dinadins prin mulţime. Lupta sfîrşea în hazul tuturor, fiindcă Fram era puternic, dar blînd şi glumeţ. Cu o singură labă moale culca omul la pămînt. Pe urmă începea să numere bătînd cu laba în aer ; una, două, trei, patru, cinci... Cînd isprăvea de numărat, îşi ridica adversarul de subsuoară ca pe-o boccea şi-i dădea drumul de-a rostogolul la picioarele publicului din lojă. Omul se ridica ruşinat, ştergîndu-se de praf, în rîsul lumii. Fram chema, cu laba, sus spre galerie :

— Ei, cine mai pofteşte ? Curaj, vă rog !...

Nu mai poftea nimeni.

Ursul alb le făcea semn de milă cu amîndouă labele :

— Atunci de ce mai rîdeţi de pomană ? Sînteţi nişte neputincioşi... Aci să vă văd, nu acolo sus !...

Tumbele lui, roata ţigănească de jur împrejurul arenei, acrobaţiile pe labele de dinainte stîrneau minunare şi veselie.

Copiii îl iubeau, fiindcă era hazliu.

Oamenii în toată firea îl iubeau, fiindcă era într-adevăr de mirare cum asemenea animal greoi şi sălbatic, adus

din pustiurile înghețate, arăta atîta blîndețe, atîta înțelegere și atîta sprinteneală în mișcări.

O reprezentație fără Fram, ursul polar, era parcă neisprăvită.

Miss Ellian, cu cei doisprezece tigri de Bengal, însemna altceva. Dovedea ce poate face o femeie, cu privirea ei și cu biciul, din cele mai crude fiare ale pădurilor asiatice. Ținea toată lumea încordată. După ce tigrii plecau, în mulțime trecea o destindere. Respirau ușurați.

Apariția lui Fram se bucura cu totul de altă primire. El era cel mai mare și mai puternic animal, născut în țara zăpezilor și a ghețurilor veșnice, îmblînzit ca un miel și înțelegător ca un om. Pentru dînsul nu era nevoie de nici o cravașă, de nici o privire poruncitoare, de nici un deget care să-i arate locul și să-i amintească în fiecare clipă ce are de făcut. Aplauzele erau răsplata lui. Iar Fram iubea aplauzele.

Se vedea bine că înțelege rostul lor, că le așteaptă, că-i fac plăcere.

Iubea aplauzele, iubea publicul, iubea mai ales copiii. Cînd îi vedea ronțăind o bomboană, întindea laba să capete și el. Saluta mulțumind, cu laba la cap, ca un soldat. Iar dacă se întîmpla să capete mai multe bomboane, își oprea numai una și pe celelalte le întindea în palmă altor copii, parcă ar fi știut că nu toți au parte prea des de dulciuri. Un copil curajos cobora să primească darul. Fram îl alinta pe creștet, cu laba lui mare, care devenea deodată ușoară și lină ca o mînă de mamă.

Nu-l lăsa pe băiat să se urce la loc, acolo sus, unde e înghesuială și nu se vede mai nimic.

Lua el singur un scaun cu laba, îl așeza într-o lojă, plecîndu-se peste marginea arenei. Îi făcea semn băiatului să se așeze. Iar dacă băiatul nu îndrăznea, dacă se codea și se rușina, atunci îl ridica în brațe și îl așeza pe scaun ; punînd gheara la bot, îl povățuia să stea cu-

minte și să n-aibă nici o grijă. Se întorcea apoi către controlori. Arăta spre copil și ducea laba la piept, ca să înțeleagă și ei că e ocrotitul lui în acea seară și că l-a luat pe a sa răspundere.

Cum nu l-ar fi iubit oare toți ? Cum să nu fie el oare răsfățatul publicului ?

Și acum Fram întîrzia ! Lipsea. Programul se apropia de sfîrșit. Numărul lui trecuse de mult. Mulțimea începu să capete glas.

Mai întîi sus, din galerie. Mai apoi copiii din staluri și din loji :

— Fram !

— Unde e Fram ?

— De ce nu vine Fram ?

— Vrem Fram !

Îndată glasurile se uniră ca să repete cadențat :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Se auzeau și glasuri de copii mărunți de tot, care nici nu puteau să pronunțe bine cuvintele, dar își cereau dreptul la bucuria lor :

— Flam ! Vlem Flam !

— Flam ! Vlem Flam !

Copila cu bucle bălane și cușmulița albă uitase cu totul de spaima de mai înainte, cînd ceruse bunicului s-o ducă acasă.

Acum bătea și ea din palmele mici.

Coborîse de pe scaun, ca să tropăie mai tare.

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram ! striga și Petruș, care nu-l văzuse încă decît în afișele lipite pe ziduri, dar știa din auzite toate minunățiile despre el. Vrem Fram !

— Doamnelor și domnilor ! Onorat public !... așa în-

cepu să spună ceva directorul circului, ivindu-se în mijlocul arenei.

Nimeni însă nu voia să-l asculte. Toți l-au întrerupt, strigînd mai departe :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

În zadar August cel prost, Toto și Tănase au apărut într-o blană de urs alb. Așa își închipuiau ei, altădată, un Fram caraghios, stîrnind veselia mulțimii, după ce-și sfîrșea numărul lui Fram cel adevărat.

Atunci chiar Fram, în carne și oase, îi aștepta. Se așeza pe marginea arenei, ca un om, cu bărbia în pumn, și privea îngăduitor la giumbușlucurile paiațelor. Înțelegea gluma și poate că rîdea în sinea lui.

Cînd îi părea că n-au jucat bine, că n-au știut să-l imite cu toată iscusința, se ridica și se amesteca el în joacă. Apuca în amîndouă labele pielea de urs în care se aflau ascunși Toto și Tănase. O scutura ca pe un sac de nuci. Culegea de pe jos paiațele. Îl așeza pe Toto de o parte, pe Tănase de cealaltă parte, pe marginea arenei. Îi apăsa cu laba în cap, să stea astîmpărați, să se uite la el și să învețe nătăfleții.

Pentru care deplină învățătură, Fram se imita pe el singur, făcînd în chip caraghios, cu strîmbături și căzături, tot ce făcuse mai înainte cu mare băgare de seamă și cu seriozitate. August cel prost zburda în jurul lui, țopăia și striga cît îl ținea gura vopsită pînă la urechi :

— Vezi, așa, Tănase! Vezi, așa, așa. Toto!... Bravo, Fram !...

Țopăia, se rostogolea jos, se ridica și nu mai isprăvea, pînă cînd Fram se întorcea la dînsul și îl privea supărat. Parcă spunea :

— Ia ascultă, mă urîtule ! N-ai să mai termini odată ?..

Atunci August cel prost se dădea înapoi, cu coada fracului între picioare, şi nu mai spunea nici pis.

Acum nu mai aveau însă tustrei nici un haz. În zadar au ieşit cu blana ursului să-l imite în batjocură pe Fram. Mulţimea a început din nou să strige, să fluiere, să bată din picioare :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Perdelele vişinii din fundul arenei, pe unde intrau animalele şi gimnaştii, se clătinau, se dădeau la o parte şi cădeau iarăşi la loc.

Se petrecea dincolo ceva, dar nimeni nu ştia ce. Directorul mai încercă de două ori să înainteze pînă în mijlocul arenei. Nu apucă însă să înceapă : „Doamnelor, domnilor, onorat public".

Înainte de a deschide gura, mulţimea izbucni într-o larmă cumplită :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Atunci directorul circului a strîns din umeri şi s-a retras după perdeaua vişinie.

— Nu ştiu ce se întîmplă ! vorbi domnul bătrîn cu baston de fildeş, către fetiţa cu bucle bălane. Poate că Fram e bolnav. Poate nu e în stare să joace...

Însă fetiţa nu mai auzea nimic şi nici nu voia să audă. Ea striga într-un glas cu toţi, tropăind din picioare şi bătînd din palme :

— Vrem Fram ! Vrem Fram !

O doamnă cu nas ascuţit şi cu buzele subţiri rosti foarte piţigăiat :

— A început şi Fram ăsta să facă nazuri ! Prea l-a răsfăţat lumea !... Desigur, se crede artist. Întocmai ca oamenii, draga mea !

— Aşa spun şi eu, dragă ! vorbi doamna de alături, cu nasul tot aşa de ascuţit şi cu buzele încă mai subţiri.

Amîndouă erau bolnave de stomac. N-aveau voie să mănînce decît cartofi fierţi în apă, fără sare. De aceea tot ce se afla pe lume li se părea urît, prost şi nărăvit la nazuri. Toată seara strîmbaseră din nas. N-au aplaudat niciodată. Nu le-a plăcut nici miss Ellian cu tigrii săi de Bengal. Nici trupa de trapezişti cu tricoul negru şi cap de mort brodat cu mătase albă, care îşi primejduiau viaţa în fiecare clipă. Nu li s-a clintit un muşchi de pe obraz, să zîmbească la comicăriile lui August cel prost, ale lui Toto şi Tănase.

Erau nişte cucoane foarte înţepate. Ar fi putut să rămînă acasă şi să se culce.

Dar atunci n-ar fi avut cum să povestească a doua zi tot ce-au văzut ele şi nu le-a plăcut.

— Hotărît ! Ursul acesta face nazuri. Îşi bate joc de public.

Fetiţa cu bucle bălane sub cuşmuliţa albă se opri din tropăit. Auzise cuvintele, fiindcă cele două cucoane cu nas ascuţit se aflau în loja de alături. Se înroşi, îşi luă inima în dinţi şi îşi apără ursul ei favorit :

— Ba nu face nazuri ! Fram nu face niciodată nazuri.

— Uită-te la dînsa ! Ştii că eşti obraznică, fetiţo ?

Cucoanele s-au supărat şi privivă înţepate prin ochelarii de sticlă cu mîner.

Fetiţa s-a învăpăiat ca para focului.

Lui Petruş, însă, care ajunsese lîngă fetiţă, îi venea să aplaude şi să strige : „Bravo, bine le-ai făcut !... Meritau, înţepatele !“

Bunicul de alături o dojeni, mai mult de formă, măcar că era de aceeaşi părere :

— Se poate, Lilico ? Se poate să vorbeşti aşa ?...

— Dar, bunicule, a zis că Fram face nazuri şi că-şi bate joc de noi... Fram nu face niciodată nazuri !

Domnul cu baston de fildeş a vrut să mai spună ceva. N-a mai avut însă timp. Deodată s-a făcut tăcere. În locul tropăiturilor şi strigătelor s-a întins o tăcere ca un

covor pe nisipul arenei. O tăcere așa cum n-a fost nici atunci cînd în văzduh zbura din trapez în trapez trupa gimnaștilor cu tricou negru ; nici atunci cînd miss Ellian se afla cu capul între colții tigrului de Bengal. De după perdeaua de catifea vișinie se ivise Fram. Cu laba mai ținea încă o parte din perdeaua ridicată. Se opri să privească sala, miile de capete, miile de ochi din loji, din staluri și din galerii.

Dădu drumul perdelei jos.

Înaintă pînă în mijlocul arenei. Salută ca întotdeauna.

— Fram !

— Bravo, Fram !

— Trăiască Fram !

— Ura ! Bravo, Fram ! Ura !

Fram stătea în mijlocul arenei, alb ca zăpada, uriaș și neclintit. Tot așa stau frații lui din țara zăpezilor veșnice, pe insulele de gheață plutitoare, cînd se înalță să privească la alți urși albi, care se depărtează pe alte insule plutitoare.

Stătea și se uita în gol.

Mai făcu un pas.

Își trecu laba peste ochi, peste frunte, cum ar fi șters o urmă care-i păienjenea privirea.

Aplauzele s-au potolit.

Acum toți așteptau.

Înțelegeau că Fram pregătește ceva nou. Fără îndoială, un număr mai greu decît toate. Altă dată începea mai repede. Cerea el să se facă tăcere. Acum părea mirat de această tăcere.

— Mofturi ! Privește la el cîte nazuri mai face ! glăsui pițigăiat una din cele două cucoane.

Petruș abia se stăpîni, frămîntîndu-se pe loc și mușcîndu-și buzele.

Fetița cu ochi albaștri le fulgeră și ea cu privirea, dar nu rosti nimic. Simțea pe umăr mîna bunicului...

Alături de Fram se afla o platformă învelită cu postav alb. Acolo se urca el să se joace cu greutățile, să facă echilibristică într-o prăjină, să prindă în gură portocale aruncate de public.

Acum se așeză pe marginea platformei, așa cum se așază un om pe gînduri. Își prinse capul în labele de dinainte. Era într-adevăr ca un om care nu-și amintește ceva, a pierdut ceva, e deznădăjduit de ceva.

— Își bate joc de noi, dragă ! se supără cucoana cea mai ascuțită. Uite pentru ce plătim bani ! Ca să-și bată joc un dobitoc de noi...

Mîna bunicului apăsa ușor umărul fetiței cu părul încîrlionțat sub cușmulița albă. Simțise, prin haină, cum se frămîntă și cum e gata să-și apere pe Fram al ei.

Dar Fram era într-adevăr de neînțeles în această seară. Părea că a uitat unde se află. Părea că a uitat ce așteaptă lumea de la dînsul.

A uitat că îl privesc două mii de oameni, două mii de perechi de ochi !

— Fram ! îl încurajă un glas.

Ursul alb ridică ochii...

„A, da ! parcă spunea privirea lui. Aveți dreptate ! Sînt Fram și trebuie să vă înveselesc !..."

Cu labele făcu semn de neputință în lături. Duse dreapta la frunte ; apoi la inimă ; din nou la frunte și din nou la inimă. Acolo era ceva stricat, care nu mai mergea...

Adineauri, cînd a ridicat perdeaua de catifea vișinie, încă tot mai credea că totul are să fie ca înainte. Mulțimea, copiii, aplauzele i-au dat această amăgire.

Acum din nou a uitat tot.

Nu știe ce caută aci. Ce vrea lumea aceasta de la el ?

— E bolnav, bunicule ! rosti fetița cu milă. E bolnav... De ce nu-l lasă în pace dacă e bolnav ? Uitase că și ea tropăise, că și ea bătuse din palme și că strigase într-un glas cu ceilalți : „Vrem Fram ! Vrem Fram !"

Cît de rău îi părea acum ! Simţea în ochi lacrimi de mustrare.

Iar bunicul, care fusese profesor, care văzuse multe întîmplări în viaţă şi citise multe cărţi, vorbi şi el, cu o altfel de milă :

— Nu e bolnav, **Lilico** ! E ceva mai rău... L-a ajuns ceasul cînd *nu mai* e bun de nimic. Aşa se întîmplă cu toţi urşii albi. Sînt neîntrecuţi vreme de patru, cinci, şase ani. Pe urmă se întîmplă ceva rău cu dînşii. Nimeni nu ştie ce. Poate uită, poate îi apucă dorul de pustietăţile lor de gheaţă, unde s-au născut... Nu sînt în stare să mai facă nimic din tot ce stîrnea minunarea lumii. Devin nişte urşi ca toţi ceilalţi. Mai trăiesc aşa mulţi ani... Poate prea

mulţi... Îşi amintesc din cînd în cînd tct ce ştiau. Atunci încep să joace şi să repete ce-au învăţat cîndva. Dar fără nici un rost, fără nici o legătură. Din seara asta s-a sfîrşit cu Fram !...

— Nu se poate, bunicule ! Nu vreau să vorbeşti aşa, bunicule !

Domnul cel bătrîn a simţit din glasul şi din tremurul umărului sub mîna sa că fetiţa e gata să izbucnească în plîns. Dar nu spuse nimic.

Petruş ascultase şi el aceste cuvinte. Nu-i venea nici lui să creadă. Şi grozav ar fi vrut să poată face ceva, ca să aline mîhnirea lui Fram.

Fram, ursul polar, şi-a astupat ochii cu labele. E acum şi el ca un om care plînge.

S-a ridicat de pe marginea platformei.

A făcut un semn de despărţire tuturor, un semn cu braţele întinse, aşa cum îşi lua bună seara cînd sfîrşea numărul lui din program şi îl întovărăşeau aplauzele pînă la ieşire.

Apoi şi-a dat drumul în patru labe.

A devenit un animal ca oricare altul.

Aşa, în patru labe, cu botul în pămînt, s-a îndreptat spre perdelele roşii.

Nimeni nu pricepea nimic. Nedumerită, mulţimea nu striga, nu fluiera, nu-l mai chema îndărăt. Băieţelul cu ochii sclipitori şi cu nasul cam cîrn, Petruş, aproape fără să-şi dea seama, îşi înăbuşi un suspin.

Perdelele roşii au căzut după Fram.

Pe sălile înguste din dosul circului, care duc la grajduri şi la menajerie, toţi se dădeau la o parte. Nu cutezau să se apropie. Dar ursul alb a intrat singur în cuşca lui, s-a culcat cu botul pe labe, în colţul cel mai întunecos, cu faţa ascunsă spre perete.

— Ce-a fost aceasta ? Îşi bat joc de noi !... glăsui supărată una din cucoanele cu nas ascuţit. Am plătit bani. Aci în program scrie — „Fram, ursul alb. Spectacol sen-

zațional de adio !“ Ce prostie senzațională, n-am ce spune !... A fost o bătaie de joc senzațională !...

Fetița avea lacrimi în ochi. Petruș s-a uitat la amîndouă cucoanele și de ciudă, tot răsucindu-și un bumb de la haină, l-a rupt din ață.

— Fire-ar al naibei ! pufni el.

Cucoanele cele înțepate au privit urît la băiețaș. Poate credeau că e vorba de ele, nu de nasture. August cel prost apăru rostogolindu-se în tumbe, turtindu-și nasul de gogoșar în nisip, fugărind să-și prindă umbra.

Dar nu mai avea nici un haz. Nu mai rîdea nimeni.

În dosul perdelei roșii, directorul circului cerceta lista animalelor și artiștilor. Era o listă bătută în ținte, pe o placă de lemn negru.

Privea posomorît, cu un creion albastru în mînă. Se hotărî și șterse cu o linie groasă numele lui Fram, ursul polar.

III. DUPĂ CE A PLECAT CIRCUL

CIRCUL STRUȚKI A PLECAT.

A încărcat în trenul alb cuștile cu animale, pînza cortului împachetată, pereții grajdurilor, care se desfac și se strîng, cum se desfac și se strîng căsuțele de carton ale jucăriilor.

În urmă a rămas un loc gol și urît.

Mai mirosea încă a grajd și animale. Cîțiva copii dau tîrcoale să vadă urmele însemnate pe pămînt. Printre dînșii se află și Petruș. Se uita și el cu părere de rău.

Aci e umbra bătătorită și rotundă a arenei. Dincoace era intrarea. Dincolo menajeria.

Ninge cu fulgi mari deasupra. Pînă mîine, zăpada are să acopere tot. Copiii, cuprinși acum de mîhnire la amintirea circului plecat, au să se înveselească din nou și au să se bată cu bulgări. Au să zidească cu mîinile înghețate cetăți și oameni de zăpadă.

Ba chiar Petruș și-a pus de pe acum în gînd să-și cheme a doua zi tovarășii de joacă și să facă împreună un urs alb de zăpadă : Fram, ursul polar.

Așa cum era el și cum îl iubeau toți ! Așa cum se ridica în două labe : uriaș, blînd și bun, cu botul în care prindea portocale din zbor și cu ochii lui mici, de cărbune.

În oraș toată lumea s-a întors la treburile și la necazurile sale. Se apropiau sărbătorile.

Unii aleargă după bani pentru haine groase de iarnă. Alții își ung schiurile și se pregătesc să plece la sporturile

de iarnă. Copiii nu se mai satură privind cu jind la vitrinele pline de jucării şi de cărţi : jucării şi cărţi de care nu toţi au parte.

Cînd cei de-acasă l-au iscodit pe Petruş cam la ce carte s-a uitat mai îndelung la vitrine, el a răspuns repede, mărturisind aşa tot ce-i stătea pe inimă :

— Am văzut o carte despre urşii albi şi despre viaţa lor în gheţurile polare !

Tatăl lui Petruş a zîmbit îngăduitor, pe sub mustaţă :

— Te pomeneşti că vrei şi tu să te faci dresor de animale ?

— Nu, tată ! a răspuns Petruş, dar aş vrea să mă fac explorator polar... Grozav aş dori să ştiu ce scrie în cărţile acelea din vitrina librăriei.

— Vom vedea, Petruş ! Dacă aşa stă treaba, vom vedea ! spuse tatăl băiatului, hotărît să facă rost de bani cu orice preţ şi să-i cumpere o carte. Dar pînă atunci a prins să bîntuie prin oraş o epidemie de iarnă, cu răceală şi tuse. Mulţi copii zac în pat, în loc să se joace afară, bucurîndu-se de gheţuş, de patinaj, de cetăţile de zăpadă. Bolnavă e şi fetiţa cu ochii albaştri şi cu buclele bălane.

La început a vrut şi ea să se facă miss Ellian. L-a botezat din nou pe Pufuleţ, pisoiul cel cenuşiu. I-a schimbat numele. I-a spus Rajah şi a încercat să-l muştruluiască, aşa cum miss Ellian îmblînzise tigrul de Bengal, cu un bici şi un şfichi de mătase. Dar Pufuleţ n-avea poftă de joacă şi nu voia să ştie de frică unei fetiţe. S-a zbîrlit, a zgîriat-o şi a fugit să se ascundă sub canapea, scuipînd ca un caraghios.

După masă, fetiţa a început să tuşească.

Seara avea obrajii îmbujoraţi şi simţea cum îi ardeau ochii în cap.

— Copila asta are febră, s-a speriat mama fetiţei, netezindu-i fruntea asudată. Să chemăm doctorul !...

Doctorul a sosit. Era un bătrîn, prieten cu bunicul. A scos dintr-un tub termometrul, l-a pus copilei subsu-

oară, pe urmă i-a prins mîna, acolo unde se simt într-o vinișoară mică bătăile inimii. S-a uitat la ceasul cu lanț, numărînd bătăile. Aștepta și bunicul, așezat pe un jilț, cu bărbia sprijinită în bastonul cu mîner de fildeș. Aștepta mai îngrijorată mama fetiței, care fusese și ea bolnavă, încît avea fața iar slăbită și galbenă, ochii peste seamă de obosiți.

— Nu este nimic grav ! rosti doctorul, după ce se uită la termometru, îl scutură și îl închise în tubul de metal. Are o gripă ușoară... Tot orașul e plin de gripă. Căldura are să mai crească puțin. Să nu vă speriați ! Într-o săptămînă are să se ridice din pat. În zece zile, o puteți lăsa să se joace afară...

Au răsuflat cu ușurare atît mama fetiței, cît și bunicul.

Doctorul avea dreptate. Căldura a crescut. Într-o seară, fetița nu mai știa dacă e trează sau doarme. Visa cu ochii deschiși și vorbea singură. I se părea că o vede pe miss Ellian, îmblînzitoarea de tigri ; intrase în camera ei, îmbrăcată în rochia foșnitoare de solzi aurii și pietre colorate, cu biciul în mînă.

— Unde e Pufuleț ? întrebă, vîrînd biciul sub canapea și scotocind unde știa că se ascunde pisoiul.

Pufuleț a ieșit cu coada între picioare.

— Aha ! se bucură fetița cea cu ochii albaștri, prin visul ei de boală. Aha ! Acuma să te văd eu, domnule Pufuleț ! Ți-ai găsit stăpînul !

Miss Ellian a pocnit din canaful de mătase, și pisoiul s-a prefăcut în Rajah, tigrul de Bengal.

— Aceasta e ceva foarte caraghios ! vorbi fetița, rîzînd în aiureala frigurilor. Așa ceva încă n-am mai pomenit ! Va să zică domnul Pufuleț era Rajah, tigrul de Bengal, și nu spunea nimic ? Făcea pe pisoiul...

Miss Ellian îl apucă de ceafă pe Pufuleț și îl așeză în mijlocul camerei. După ce-l muștrului bine, îi porunci :

— Acum știi cu cine ai de-a face ? Cu mine nu te joci... Ai să rămîi Pufuleț pînă ce am să te duc eu la

Circul Struțki, ca să iei locul lui Rajah ! Pînă atunci să asculți de Lilica. Să n-o mai zgîrii și să nu te mai prind că miauni cînd te trage de coadă. Nu e de demnitatea unui tigru de Bengal să miaune. Hep !

A pocnit din canaful biciului și a dispărut. A dispărut și Pufuleț...

Acum, în mijlocul camerei, zboară din trapez în trapez trupa de gimnaști cu tricouri negre. Și-au atîrnat trapezele în tavan, acolo unde e candelabrul. Sar și bat din palme. Curios ! Unul seamănă cu bunicul. E chiar bunicul. Asta n-ar fi crezut-o niciodată ! Și-a lăsat bastonul cu mîner de fildeș. Nu se mai vaită de reumatisme și nu mai tușește. Acum saltă din trapez în trapez, are un tricou negru cu cap de mort pe piept.

— Bravo, bunicule ! bate din palme fetița.

Iar cînd bate, se deșteaptă o clipă din friguri. Simte capul pe pernă greu ca plumbul și fruntea e scăldată de sudoare ; plapuma o înăbușă.

E prea cald. Împinge plapuma la o parte, dar mîna mamei o aduce la loc.

Din nou toate se amestecă și fetița începe să plîngă.

— Unde e Fram ? întreabă.

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Aude și pe alții strigînd. În jurul ei e acum toată lumea din circ, bătînd din palme și tropăind.

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

O cucoană cu nas ascuțit și cu glas pițigăiat se ridică de pe scaun și se uită urît la public. Se uită urît mai ales la ea, la Lilica. Fetița s-a făcut mai mică și nici nu îndrăznește să ridice ochii.

— Sînteți niște proști ! spune cucoana cu nas ascuțit. V-a înșelat. Ați plătit și v-a înșelat. Nu-l mai cereți pe

Fram. Toată povestea cu Fram e o păcăleală ! V-a spus că e un urs alb, dresat. Cel mai mare, şi mai deştept, şi mai dresat urs alb. Acestea sînt nişte minciuni ! Fram e un urs prost. Un dobitoc, mai dobitoc decît toate dobitoacele ! Nu-l mai chemaţi. Nu l-aţi văzut că mergea în patru labe, ca un cîine ?

Fetiţa se zvîrcoleşte cu capul în pernă şi plînge. Nu e adevărat ce spune cucoana cu nas ascuţit şi cu glas răutăcios. Nu poate să fie adevărat. Dar de ce nu apare Fram ?

Strigă şi ea, în glas cu ceilalţi :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Deschide ochii. A simţit mîna moale pe frunte. A crezut că e laba uşoară a lui Fram, aşa cum făcea el cînd dezmierda copiii din galerie şi îi aşeza pe un scaun, în lojă. A simţit atingerea uşoară şi bună. A deschis ochii să spună :

— Mulţumesc, Fram ! Ce bun eşti tu, Fram !

Dar în faţa ei, deasupra, aplecată să-i vadă ochii, e mama Lilicăi. Mîna a fost a ei. O dezmiardă s-o linişească, fiindcă se zvîrcolea în aiureala frigurilor.

Şi o strînge în braţe, o sărută şi o leagănă.

— Ce bună eşti tu, mămico !

Mămica a început să zîmbească şiret, întrebînd :

— Mai bună ca Fram ?

— Fram e altceva ! răspunse copila cu ochii albaştri. Bietul Fram ! Unde o mai fi el acum ?

Mama fetiţei se bucură. Lilica a început să vorbească mai cu legătură. Îşi dă seama ce spune. Înseamnă că a trecut partea cea grea a bolii.

— Unde o mai fi Fram acum ?... întrebă încă o dată copila.

Mama face semn depărtat cu mîna :

— Departe, Lilico. În altă ţară, în alt oraş...

După o săptămînă copila s-a înzdrăvenit. Iar după alte cîteva zile a căpătat învoire să iasă din casă. Ce frumos ningea, cu fulgi care fluturau în văzduh, și ce plăcut era aerul rece, care înțeapă nările ca sifonul !

Într-o zi, pe stradă, se oprise să se uite la un afiș vechi de pe zid. Era un afiș al Circului Strutki, unde se zărea la mijloc chipul lui Fram, făcînd un salut voios ca în zilele lui cele bune.

— Bietul Fram ! auzi ea la spate un glas de copil. S-a întors repede. Și s-a bucurat, recunoscînd pe băiețelul din seara reprezentației de adio la circ. Petruș a recunoscut și el pe fetița cu bucle bălane și cușmulița albă.

— Îți mai aduci aminte de mine ? întrebă băiatul.

— Da, de la circ, în seara cu Fram ! răspunse fetița. Bietul Fram !

— Cum de nu te-am mai văzut de-atunci ?

— Am fost bolnavă ! spuse Lilica. Tare-i urît să stai în pat !

— Da, e urît ! o plînse Petruș, măcar că el nu stătuse niciodată în pat, ca să știe cît e de urît.

— Noroc că bunicul mi-a dat cărți cu poze să mă uit în ele. Știi ? Mi-a dat și una cu urși albi... Petruș se însufleți deodată :

— Are o carte despre urși albi ? întrebă el cu neastîmpăr.

— Are mai multe... Dar de ce întrebi ?

— Întreb, fiindcă aș dori așa de mult să citesc și eu o carte despre urși albi !... Am căpătat de la tata în dar de Anul nou o carte despre expedițiile polare. Dar despre urși albi nu se mai găsesc cărți în librăriile de la noi. Au fost și le-au luat alții. Și chiar dacă ar mai fi sînt prea scumpe pentru punga noastră.

Fetița a stat pe gînduri.

Se uită cu drag la băiețașul cu ochi sclipitori și cu nasul cam cîrn, căruia nici nu-i păsase de cele două cucoane înțepate, cu plisc ascuțit. Deși afară era ger, nu

se sinchisea nici acum de înțepăturile frigului. Îi rîdeau ochii. Tropăia doar din picioare, ca atunci cînd strigau toți împreună la circ :

— Vrem Fram !

— Vrem Fram !

Aducîndu-și aminte de seara de-atunci, fetița rosti prietenoasă, într-un tîrziu :

— Știi ce ? Am să vorbesc eu cu bunicul. Vino la noi, să-ți împrumute cărți cîte poftești.

— Crezi că se poate ?

— Cum să nu se poată ? Vorbesc eu... Bunicului îi plac copiii care citesc. Știi că a fost profesor ?

— Da... Și zici că are multe cărți despre animale ?

— Tot felul ! Dacă-ți spun eu... Cărți despre animalele de la noi și din alte părți... Despre toate animalele pe care le-am văzut la Circul Strutki.

Petruș a micșorat ochii. Se frămînta de neastîmpăr în ninsoare.

— Cînd să viu ?

— Cînd vrei...

— Mîine se poate ?

— Bine ! Mîine... Știi unde stăm ?

— Nu știu...

— Hai să-ți arăt... Avem și un cîine ! îl vesti fetița. Nu te temi ?...

— Nu mă tem de cîini. N-avea nici o grijă ! Mă împac eu cu el...

Fetița se uită la Petruș cu admirație. Îi părea mai mare și mai voinic. Nu era un fricos ca Turel, băiatul de lîngă dînșii, care zbiera și cerea ajutor de cîte ori lătra Grivei. Ba mai scăpa și covrigul din mînă, de-l înhăța Grivei și o lua la goană, încît se stricau de rîs toți copiii de pe stradă.

Apoi Petruș se simți dator să destăinuiască numaidecît fetiței hotărîrea lui de a se face explorator polar.

— Chiar să pleci acolo unde sînt urşi albi ? întrebă fetiţa cu entuziasm.

— Chiar să plec acolo unde sînt urşi albi. Asta din pricina lui Fram... Din seara aceea mereu mă gîndesc. Bietul Fram ! Unde-o mai fi acum ?

— Departe ! repetă copila cuvintele pe care le auzise de la mama ei. În altă ţară, în alt oraş...

Într-adevăr, Fram e departe, în altă ţară, în alt oraş.

Circul Struţki a ajuns într-un tîrg mare şi străin, unde oamenii vorbesc altă limbă.

În altă limbă sînt scrise şi afişele lipite pe ziduri. Afişe uriaşe : galbene, roşii, verzi. Ele vestesc o mare reprezentaţie de deschidere, cu trupa de gimnaşti şi cu miss Ellian, îmblînzitoarea celor doisprezece tigri de Bengal.

Dar de pe afiş lipseşte numele lui Fram, ursul alb. Copiii se îngrămădesc şi acolo, în jurul circului de-abia instalat. În menajerie se aude mugetul leilor şi al tigrilor.

Vorbesc în altă limbă copiii aceştia. Dar bucuria lor şi neastîmpărul sînt la fel cu ale copiilor din toată lumea. Nu-şi mai găsesc locul de nerăbdare, aşteptînd să sosească seara şi să înceapă reprezentaţia.

Pe stradă au defilat, de la gară, elefanţii din India, cu picioarele lor groase ca stîlpii, cu trompele lor de gumă, care se întorceau spre trotuar şi speriau trecătorii. A defilat în capul convoiului şi girafa cu gîtul lung ca un stîlp de telegraf. Au urmat cuştile de tigri şi lei. Caii cu părul lustruit ca pantofii de lac. Poneii cu hamuri galbene de curea nouă şi cu zurgălăi. Maimuţele îmbrăcate în pantaloni roşii şi verzi, ca nişte paiaţe, strîmbîndu-se la lume şi cerînd, cu palma întinsă, alune şi fisticuri.

Circul a crescut din pămînt.

Acolo unde era un cîmp urît şi gol s-a înălţat cortul cenuşiu cu un steag în vîrf. Împrejur sînt grajdurile şi menajeria. Lucrătorii aleargă să mai încheie o uşă, să bată un stîlp, să înalţe un bec. Se aude mugetul fiarelor.

Vîntul aduce un miros ciudat de animale. Muzicanții își încearcă instrumentele înăuntru.

— Am mai văzut și un urs alb într-o cușcă ! spune un copil în limba lui străină. Un urs grozav de mare... Am auzit de la tata că la Circul Strutki se află ursul polar cel mai bine dresat din lume... îl cheamă Fram, Pram, Riam, așa ceva...

— Eu am citit afișul ! rosti alt copil. Am citit afișul cu de-amănuntul. Nu există nici un urs pe afiș. Nici alb, nici cafeniu, nici negru. Nici un fel de urs.

— Nu se poate... Pui rămășag ?

— Pun.

— Pe ce ? Pe două prăjituri sau pe briceagul tău ?

— Nu așa !... Punem rămășag la parte dreaptă. Dacă pierd, îți dau briceagul. Dacă pierzi tu, îmi dai povestea lui Robinson, cea legată în pînză.

— Bun ! Bate mîna... Și acum să mergem și să citim afișul.

S-au dus să citească afișul. Au cerut unui om îmbrăcat în tunică roșie un program.

Nu se pomenea nicăieri despre nici un fel de urs alb.

Nu era nici unul pe care să-l cheme Fram, Firam, Pram, Priam sau Piram.

— Să mai întrebăm o dată ! spuse amărît băiatul cu briceagul.

Căpătase briceagul de ziua lui. Era nou-nouț. Toți îl pizmuiau la școală. L-a împrumutat o dată și profesorul în clasă să-și ascută creionul. Profesorul s-a mirat, l-a răsucit pe o parte și pe alta, spunînd : „Bravo ! Frumos briceag ! Vezi acum să nu-l încerci iscălindu-ți numele pe bancă !“

Așa că oricine ar putea să înțeleagă cît de greu îi venea să se despartă de asemenea briceag.

— Hai, te rog, să întrebăm.

— Bine, haide, dacă vrei tu ! consimţi celălalt copil, care se şi vedea în stăpînirea cuţitaşului invidiat de toată clasa.

Au mers la omul cu tunica roşie şi cu mustăţile răsucite în sus, de puteai să-ţi agăţi pălăria în ele ca într-un cuier. L-au întrebat mai întîi pe departe. Pe urmă de-a dreptul.

— Nu joacă nici un urs alb ! a răspuns omul de la circ, răsucindu-şi mai grozav mustăţile şi uitîndu-se încrucişat la ele, să vadă dacă sînt egal de lungi. Nu joacă nici un urs alb, nici deseară, nici mîine, niciodată... S-a terminat cu Fram !... Acum nu mai e bun de nimic. Stă în cuşcă şi doarme. Îl puteţi vedea numai la menajerie ! Mănîncă de pomană...

Omul în tunică roşie le-a întors spatele şi s-a dus răsucindu-şi mustăţile.

Cei doi prieteni s-au aprins în grozavă gîlceavă. Unul susţinea că el are dreptate, cel cu briceagul :

— Va să zică este un urs alb ! Îl cheamă Fram. Ai pierdut. Dă-mi Robinsonul !

Celălalt o ţinea una şi bună, că a cîştigat el :

— Ba defel ! Tu ai spus că are să joace ursul cel mai straşnic dresat din lume. Şi ai auzit singur ! N-are să joace nici mîine, nici poimîine, niciodată. E un urs prost. Nu face două parale. Mănîncă de pomană... Scoate briceagul !

— Asta s-o crezi tu !

— Atunci spune curat că n-ai de gînd să te ţii de cuvînt !

— Ce, mă crezi prost ?

— Adică tu eşti cel deştept ?

— Dă-mi Robinsonul !

— Pune-ţi pofta în cui !

— Am să-ţi scot eu ţie pofta pe nas !

— Ba mai bine pofteşte să-mi dai briceagul !

— Pînă la briceag, na !

Spunînd, cel cu briceagul a izbit un pumn în nasul celui cu Robinson Crusoe.

Robinson nu s-a lăsat mai prejos.

A fost o încăierare în toată regula, din care s-au ales amîndoi cu două cucuie, de mărimea celor din fruntea lui August cel prost, cu un bec roșu în vîrf, cînd îi ies din păr flacără și fum.

Pe urmă cei doi s-au împăcat.

Iar acasă a spus fiecare că a căpătat cucuiul, fiindcă s-a împiedicat și a căzut jos.

— Foarte urît ! s-a supărat grozav tatăl celui cu briceagul. Acum ai să stai acasă și n-ai să mergi deseară la circ. Aștepți pînă ce-ți trece cucuiul din frunte.

— Foarte frumos ! a spus mama celui cu Robinson Crusoe. Deseară nu mergi la circ, să te înveți minte altă dată și să deschizi ochii, ca să vezi unde calci.

— Dar, tăticule...

— Nici un dar...

— Dar, mămico, stai să vezi...

— Nu stau defel. Mă mir că-ți mai vine să vorbești. Nu ți-e rușine să te vadă lumea cu un cucui în frunte, ca un copil zurbagiu și bătăuș ? Cei doi copii, fiecare la casele lor, au alergat să-și pună comprese cu apă rece. S-au frecat cu zăpadă. S-au oblojit pînă ce-au dispărut semnele de pe frunte. Seara, la masă, abia se mai cunoștea cîte o urmă mică, vînătă.

Părinții i-au iertat în cele din urmă.

Amîndoi s-au pregătit să meargă la circ îmbrăcați în hainele de duminică. Și-au lustruit ghetele. Și-au lins părul cu peria. Dar un șfichi tot se mai ridica în vîrful capului, ca părul lui August cel prost.

Pocăiți și cuminți, au ajuns astfel la circ. Unul venind de pe o stradă, celălalt de pe altă stradă. Fiecare, alături de părinți, ținîndu-se aproape, să nu se piardă în asemenea înghesuială.

Cînd s-au văzut, s-au salutat cu mare bucurie, parcă nu erau tot ei băieţii care s-au bătut cu pumnii, de s-au făcut de rîsul şi ocara celorlalţi :

— Închipuieşte-ţi — începu a povesti tatăl copilului cu briceagul — al meu a venit acasă cu un cucui în cap, de era cît pe-aci să nu-l mai iau la circ...

— Şi al meu tot aşa ! se miră mama copilului cu Robinson Crusoe. Mi-a sosit dumnealui cu un cucui cît nuca în frunte. Cică a căzut jos... Eu nu ştiu ce fel de copil e şi unde are să ajungă. Nici nu se uită pe unde calcă !...

Cei doi copii, ruşinaţi, priveau în pămînt.

Amîndoi îşi jurau, în cugetul lor, să nu mai mintă altă dată nişte părinţi atît de iertători şi de buni.

Pe urmă, lumea a început să aplaude cu nerăbdare, să tropăie şi să strige.

Fanfara de pe podiumul de lemn a cîntat marşul, iar reprezentaţia a început.

Erau tot aşa, două mii de oameni, înghesuiţi în galerii, în staluri şi în loji. Vorbeau altă limbă, fiindcă erau alt neam, în altă ţară. Dar toţi au tremurat, ca şi ceilalţi, cînd miss Ellian şi-a pus capul în gura lui Rajah, tigrul de Bengal. Le-a tremurat inima tuturor cînd trupa de gimnaşti zbura sus, din trapez în trapez ; au rîs pînă la lacrimi de neroziile lui August cel prost, care, fiindcă e prost, rămîne întotdeauna şi cel păcălit. Numai că de data aceasta nimeni n-a mai cerut să joace şi Fram, ursul polar.

Nu ştiau nimic despre Fram. Nu auziseră.

Nu mai era nimeni să-l iubească şi să-l cheme ca să-l mai vadă o dată, aşa cum a fost el, mare, înţelegător şi bun.

Fram zăcea acum într-o cuşcă, tocmai în fundul menajeriei, printre animalele cele proaste şi încăpăţînate care nu sînt în stare să înveţe nimic. În pauză, tatăl

copilului cu briceagul se întoarse către mama copilului cu Robinson Crusoe întrebînd :

— Nu eşti de părere să vizităm menajeria ?

— Tocmai aceasta gîndeam și eu. Nu pentru mine, ci pentru copii. Au şi ei ocazia să vadă toate făpturile din Arca lui Noe.

Copiii s-au bucurat și au plecat înainte, ținîndu-se de mînă și trăgînd unul cu coada ochiului la celălalt, să se încredințeze cum stau cu cucuiele.

IV. ÎN ARCA LUI NOE

NU GREŞISE DEFEL MAMA COPILULUI care avea cartea lui Robinson Crusoe legată în scoarţe de pînză, cu ilustraţii colorate.

Nu greşise cînd a asemănat menajeria Circului Struţki cu Arca lui Noe, corabia în care spune povestea că au scăpat de potop toate seminţiile vietăţilor de pe pămînt, pînă cînd porumbelul cu ramura de măslin în plisc a adus vestea că mînia cerului s-a potolit. Atunci s-a înălţat curcubeul şi a întins o punte arcuită de minunate culori de la un capăt la celălalt al lumii. Apele s-au retras. Noe a tras Arca la ţărm şi a slobozit toate lighioanele, frumoase şi urîte, blînde şi sălbatice, să-şi ia fiecare locul lor pe pămînt.

Aşa spune povestea în care nimeni nu mai crede, dar pe care toţi o pomenesc, ca multe născociri de pe vremea basmelor.

Iar directorul Circului Struţki, om de afaceri şi lacom de cîştig, adunase şi el din nou felurite făpturi ale pămîntului în Arca lui. Le-a închis în cuşti şi le poartă din oraş în oraş şi din ţară în ţară, ca să arate spectatorilor cîte minuni sînt pe lume. Şi aceste minuni se pot vedea cu preţul unor bilete de intrare cît mai scumpe.

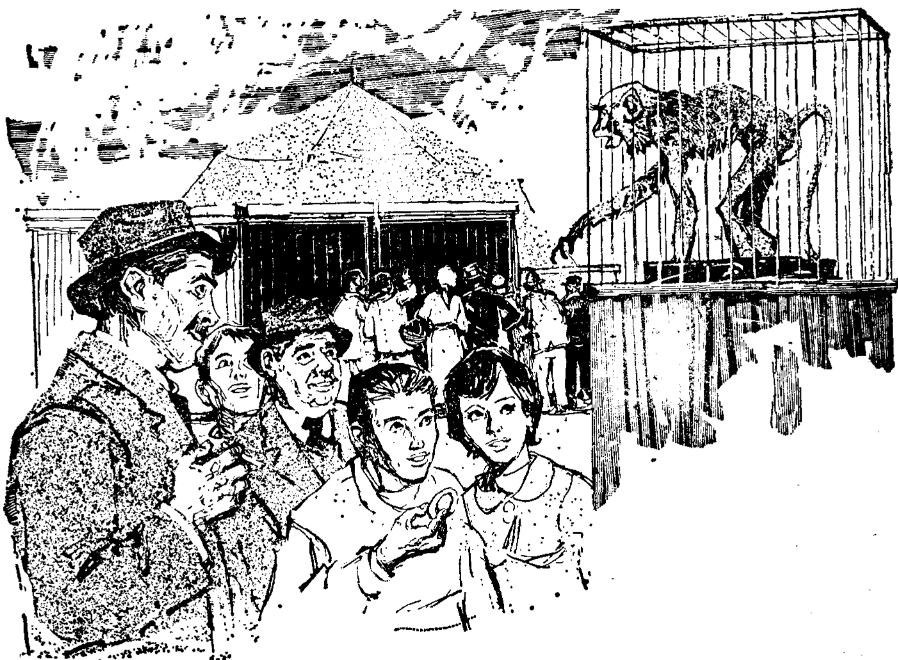
Vînătorii au colindat pădurile de departe, pustiurile de nisip, ţările îngheţate unde nu se topeşte zăpada niciodată ; au urcat munţi şi s-au coborît în văi necălcate încă de picior omenesc. Au născocit capcane şi au desco-

perit cele mai ascunse culcuşuri de fiare, de unde au ridicat puii încă fără dinţi.

Şi de acolo, de peste mări şi pustiuri, din nisipurile arzătoare şi din mările îngheţate, au trimis în cuşti şi în cutii, în vagoane şi în vapoare : unul, un pui de leu, altul, un crocodil, al treilea, un elefant, al patrulea, o girafă cu gîtul subţire.

Toate şi toţi şi-au găsit locul în cuştile etichetate ale faimosului Circ Struţki. Plăteşti biletul de intrare ? Vezi ! Nu plăteşti ? Nu vezi !

Mulţimea trece de la o cuşcă cu gratii la cealaltă. Se miră şi citeşte tăbliţele unde stă scris numele animalului, ţara de unde a fost prins şi adus, vîrsta şi cîteodată obiceiurile lui, în cîteva cuvinte. Sînt animale înfricoşătoare, încăpăţînate şi fără isteţime, care nu pot să înveţe nimic. Aşa e rinocerul cel urît, cu un colţ în rît şi cu

ochi mici ca doi nasturi. Așa e hipopotamul cu capul mare ca un geamantan și cu pielea lucioasă și roză. Stă aproape tot timpul în apă. Nu pricepe nimic. Chiar după cap și după privire se vede cît e de tîmp. Mai sînt și crocodilii neclintiți, pe care i-ai crede morți și împăiați, dacă n-ai prinde de veste cum te urmăresc cu ochii lor mărunți, cenușii și vii. Tot așa broaștele țestoase, care par bolovani mari, culeși de pe marginea unui rîu. Deodată bolovanul scoate un cap subțire de șarpe și patru labe : începe să umble și ronțăie o frunză de salată verde. Șerpii dorm toropiți de căldură. Cîte unul cască, și limba neagră, despărțită în două, țîșnește ca două săgeți. Pentru girafă e o cușcă înaltă, fără acoperiș. De acolo privește de sus în pălăriile trecătorilor, cu un cap care pare înfipt într-un par de mesteacăn. Cămilele clipesc somnoroase, cu buza de jos spînzurînd. Vin cînd le chemi și se lasă păcălite, chiar dacă le întinzi o bucată de carton în loc de covrig. Strutul, cel puțin, înghite nasturi și cuie cu toptanul. Poate a făcut în burtă un mic magazin de unde se pot cumpăra o sută și unu de felurite articole : chei, cătărămi, șuruburi și ace de păr. Pantera neagră se plimbă de dimineață pînă seara, făcînd înconjurul cuștii fără să se oprească. Nu privește la nimeni. Din cînd în cînd, din mers, împinge cu botul o gratie. Își închipuie că s-a întîmplat vreo minune și gratia s-a desprins singură să-i dea drumul. Dar minunea nu se întîmplă niciodată și pantera își urmează drumul ei rotund, mereu, mereu, mereu, pînă ce amețești și tu, cel care privești. Mai sînt și felurite alte dihănii care de care mai caraghioase. Porcul cu țepi și cu botul lung, numit furnicarul, sau ornitorincul cu bot de rață.

Cît despre papagali, să nu mai vorbim ! Vorbesc ei !... Vorbesc în felurite limbi necunoscute, după țările de unde au fost prinși și trimiși.

Veselia cea mai mare e însă în jurul cuștilor cu maimuțe. Au obrazul zbîrcit, de babă, și mîini năpîrlite în

palmă. Cu dînsele nu ți se urăște și n-ai cînd să caști de plictiseală. Dacă-i bîlci, bîlci să fie ! Și o țin tot în năzbîtii, chiar ca la bîlci. Se agață de gratii și întind mîna să cerșească. Una știe să sfarme aluna în dinți, să curețe coaja; alta, dacă încerci s-o păcălești cu un nasture de la palton, ți-l aruncă în cap și te face de ocara lumii. Cealaltă se schimonosește la mulțime, și a patra a învățat să se uite în oglindă. Mai sînt și din cele care se scobesc în dinți și cer să le dai un pieptăne ca să-și facă frizura cum au văzut la dresorul de lei.

Unele sînt mici cît pumnul. Gorila e mai mare decît a fost omul păros din peșterile de odinioară. Dar gorila e totdeauna tristă. Mănîncă bananele și portocalele încet, zvîrlind coaja, cu gîndul în altă parte. Poate gîndul ei e la pădurea unde s-a născut și pe care n-are s-o mai vadă niciodată. În altă parte sînt cuștile cu animale dresate care joacă la circ : leii și tigrii, elefanții și cîinii, zebra și chiar șerpii care ridică gîtul și se leagănă după tactul muzicii, cînd le cîntă din fluier indianul cu turban.

Cuștile acestea sînt mai mari și mai largi. Animalele sînt mai îngrijite și mai bine hrănite. Cîteodată nici nu e voie să se apropie publicul, ca să nu le obosească și să le întărîte înainte de reprezentație.

Acolo, în cușca înaltă și largă, în cea mai înaltă și mai largă cușcă, se afla altădată Fram, ursul polar.

Nici nu era nevoie să-i închidă nimeni ușa, cum se află ferecată cu zăvoare și lacăt la celelalte fiare. Fram și-o închidea singur. Iar cînd îi era sete și vedea că a fost uitat, deschidea ușa și pleca el după apă. Lumea țipa speriată, trăgîndu-se în lături. Dar Fram trecea în două labe, se ducea să-și ceară porția lui de apă și se întorcea cuminte la loc.

Acum locul lui e în altă parte.

Cușca a fost strămutată în fund, în partea menajeriei unde se află dobitoacele cele încăpățînate și proaste, care nu pot învăța nimic.

Stă cu spatele întors la lume.

În zadar unii îl cheamă, în zadar încearcă să-l ademenească zvîrlindu-i portocale şi pîine, covrigi şi banane.

Fram nici nu-şi întoarce ochii. Cu botul pe labe, cu faţa în ungherul cel mai întunecos, cu ochii închişi, ai crede că doarme.

Dar nu doarme.

Încearcă să priceapă ce s-a întîmplat cu el, şi nu poate pricepe, fiindcă mintea celui mai deştept animal nu poate pricepe nici a mia parte din ce înţelege şi îşi explică un om. Ceva însă tot îşi amintea tulbure şi nu izbutea să-şi lămurească deplin.

Ştiuse să facă gimnastică şi echilibristică. Ştiuse să glumească şi înţelegea gluma oamenilor. Iubea copiii, şi copiii îl iubeau. Îi plăceau aplauzele, şi întotdeauna lumea îl aplauda.

Deodată s-a făcut un gol în capul lui. A uitat tot ce ştiuse. Acum l-au pus aici, în locul cel mai întunecat, printre animalele care mîrîie, rînjesc, mugesc sau nici nu vor să privească atunci cînd trec oamenii, fiindcă, după atîţia ani, încă nu s-au deprins cu oamenii.

Cîteodată, dresorul lui de odinioară, care îl iubeşte mult, trece să-l vadă ce face.

Intră în cuşcă, îl netezeşte duios pe blană.

— Ce s-a întîmplat cu tine, prietene Fram ? întreabă.

Fram ridică ochii trişti.

Parcă îi cere iertare. Parcă spune : „Nici eu nu pricep! M-am prostit... Se vede că asta e soarta noastră, a urşilor albi.“

Dresorul clatină din cap. Îi întinde o bomboană, din acelea pe care le poartă în buzunar pentru animalele lui favorite. Fram culege bomboana din palmă şi se preface că se bucură.

Dar, după ce dresorul pleacă, o leapădă jos. O primise numai dintr-un vechi obicei, iar acum nu-i mai trebuia. Îi amintea timpul cînd un copil îi oferea un pumn de

bomboane, iar el chema, cu un semn, alți copii să le împartă cu dînșii. Acum toate s-au isprăvit. Nimeni nu mai strigă : „Vrem Fram ! Vrem Fram !“ Nimeni nu mai bate din palme : „Bravo, Fram !“ Îngrijitorii circului îi aruncă mîncarea și găleata cu apă, ca unui dobitoc, care mănîncă de pomană.

Dresorul lui de odinioară îl netezește cu palma pe blană, ca pe un bolnav.

Așa rămîne cu botul înfipt pe labe, în ungherul cel mai întunecos, pînă ce se face tîrziu. Cînd reprezentația s-a sfîrșit, luminile cele mari se sting, toți dorm.

Numai Fram veghează și nu-și găsește somnul. Ascultă liniștea cea mare din orașul necunoscut. Se aud departe trăsuri și tramvaie întîrziate, un claxon de automobil. Se aude răsuflarea animalelor în cuști. Prin somn, unele gem și mormăie. Visează la țara lor. Se văd în pustiurile de nisip sau în codrii sălbatici, în libertate, stînd la pîndă, alungînd un vînat, fugărindu-se, zburdînd și jucîndu-se. Așa geme cîteodată, prin somn, Rajah, tigrul de Bengal. Visează că și-a prins laba în fierul capcanei, se zvîrcolește și sare. Atunci se deșteaptă izbindu-se în gratii ; își dă seama că adevărul cel adevărat e încă mai dureros decît colții de fier ai capcanei care i-au mușcat laba.

Căci în seara cînd își prinsese laba în capcană, după ce s-a zbătut șapte zile și șapte nopți, s-a întins, așteptînd moartea. Acum îl apasă ceva mai cumplit decît moartea. E captiv într-o cușcă și trebuie să asculte de o biciușcă de mătase. E osîndit să primească în cap cojile de portocale pe care le aruncă maimuțele printre gratii. Își amintește toate acestea și începe să mugească. Toate fiarele se deșteaptă în cuști din somnul și din visul lor. Își dau seama și ele unde se află. Își dau seama că n-au să-și mai vadă niciodată pădurile și rîurile, munții și pustiurile, ghețurile și lacurile. Niciodată. Niciodată, decît prin vis. Și încep toate să mugească și să geamă, și să se vaiete...

Toată menajeria se umple de larmă și de glasuri. Cîinii de departe, din oraș, își zbîrlesc părul de spaimă, încep și ei să latre și să urle.

E o întrecere care deșteaptă tîrgul din somn. Pe urmă, tîrziu, mugetele și gemetele se potolesc. Fiarele adorm din nou. Din nou visul le duce pe toate în lumea lor de departe, pe care n-au s-o mai vadă niciodată îndeaievea.

Tigrii de Bengal se cred în codrii unde lianele spînzură pînă în pămînt, unde fluturii sînt mari ca păsările și păsările sînt mici ca gîzele.

Le vine în nări un miros amăgitor și umed de la țărmul apei cu flori de lotus. Ridică nările și adulmecă ușor, să prindă din adierea vîntului un miros de antilopă, de pradă, de-un frate din același neam. Dar mirosul e înăbușit de duhoarea grajdului și a gunoiului. Totul se risipește. Somnul e greu și visul urît.

Atunci, în tăcerea cea mare și în întuneric, Fram se ridică în două labe. Încearcă să repete tot ce știa el să facă, în vremea cînd intra liber în arenă, iar mulțimea îl primea cu aplauze.

Se ridică în labele de dinainte. Merge așa. Încearcă o voltă, două, trei. Înainte și îndărăt. Salută și mulțumește, în dreapta și în stînga, unei mulțimi nevăzute. Mai știa parcă și altceva, altfel. Nu-și amintește ce. Nu-și amintește cum. Iar cușca e prea strîmtă.

Cade iarăși în patru labe, ca un dobitoc oarecare, așa cum se simte acum.

Se ghemuie în colțul lui și încearcă să adoarmă. Ar vrea și el măcar să viseze o țară albă, cu ghețuri veșnice și cu zăpadă, cu gerul care înțeapă nările și cu viscol.

Dar visurile lui sînt scurte și amintirile atît de depărtate !

V. FRAM S-A NĂSCUT DEPARTE, ÎN GHEŢURILE POLARE

TÎRZIU DE TOT, cînd închidea ochii, visul lui Fram era întotdeauna acelaşi.

Era povestea întîmplărilor puţine şi tulburi dintr-o copilărie depărtată, pe care multă vreme o uitase.

Povestea unui pui de urs alb, prins din fragedă vîrstă de eschimoşi, în ţinuturile polare, adus de un marinar pînă într-un port din ţările calde şi vîndut pentru circ.

Puiul de urs s-a dovedit îndată mai isteţ decît fraţii lui. Mai puţin serios, mai voinic, mai îndemînatic. Învăţa repede. S-a împrietenit cu oamenii. A înţeles ce le face plăcere şi ce nu, ce are voie să facă şi ce nu.

Încetul cu încetul, seară de seară şi reprezentaţie cu reprezentaţie, a ajuns vestitul Fram, ursul polar : ursul uriaş, care ieşea singur în arenă să-şi execute programul lui fără îmblînzitor, să născocească de fiecare dată ceva nou, să priceapă de glumă şi să cunoască mila.

A uitat tot ce lăsase departe, în pustietăţile de zăpadă şi gheţuri, unde noaptea era de şase luni şi ziua de alte şase, unde o zi şi o noapte însemnau un an. A uitat. Gîndul lui nu se mai întorcea niciodată într-acolo.

Trăia printre oameni. Era prietenul lor, favoritul lor : parcă ştia să le citească dorinţa şi bucuria în ochi. Parcă le înţelegea chiar şi necazurile. Acum, deodată, lumea aceea, foarte departe şi de foarte de mult, se deşteaptă în el. Venea de-acolo, de foarte departe şi de foarte de mult, să-i amintească prin vis tot ce uitase.

Iar visul lui era întotdeauna acelaşi !

Mai întîi un întuneric nepătruns. O noapte îngheţată şi umedă, într-o peşteră de gheaţă.

Acolo s-a născut Fram, în insula înconjurată de sloiuri. S-a născut noaptea, iar noaptea durează acolo o jumătate de an. O jumătate de an nu mai răsare soarele. Sclipesc numai stelele pe cerul îngheţat şi cîteodată luna. Dar de cele mai multe ori domneşte o beznă adîncă, fiindcă luna şi stelele sînt acoperite de nori ; iar viscolul poartă zăpada în vîrtejuri, hohoteşte, şi chiuie, şi geme ; sloiurile trosnesc de ger ; e o spaimă şi o urgie de ţi se zbîrleşte părul. Ca toţi puii de urs, Fram s-a născut cu ochii lipiţi. A făcut ochi de-abia după cinci săptămîni.

În peşteră nu străbate viscolul. Se auzea numai vîjîitul de afară. Dar gheaţă era dedesubt, gheaţă deasupra, gheaţă lucioasă pe pereţi.

Dormea ghemuit la un culcuş mai cald : blana ursoaicei, care-l acoperea ca să-l apere de pişcăturile frigului.

Căuta cu botul izvorul de lapte cald de la sînul mamei. Simţea cum îl spală cu limba şi cum îl dezmiardă cu laba.

Cîteodată, la deşteptare, se pomenea singur-singurel. Ursoaica lipsea. Era plecată după mîncare. El nu le putea pricepe toate acestea. Deodată se trezea în întuneric şi în singurătate. Începea să geamă uşor, să cheme, să se vaiete. Atunci se speria de propriul său glas. Stătea înfricoşat şi amărît, cu botul în peretele de gheaţă. Îi era frig. Afară detunau sloiurile, viscolul răsturna bolovani de gheaţă ; i se părea că aude paşi. Adormea din nou pe jumătate degerat. Se trezea iarăşi încălzit, cu un fel de bucurie şi de fericire prin somn. Blana caldă era iarăşi lîngă el ; lîngă el izvorul de lapte ; şi o labă moale şi mătăsoasă îl alinta şi îl apropia de piept. Înţelegea că s-a întors făptura cea mare şi bună care îl ocrotea. Încerca şi el să-i lingă botul cu recunoştinţă. Dar ce stîngaci şi prostuţ mai era !

Nici nu-şi dădea seama cîtă grijă îi purta mama, cît de greu se despărţea de dînsul şi cum pleca să caute vînat numai cînd o răzbea foamea.

Abia într-un tîrziu a făcut ochi. Dar ochii n-au avut de văzut decît întuneric şi iar întuneric. Întuneric era în peşteră. Întuneric afară, cînd îndrăznea să scoată puţin botul pînă la gura văgăunii de gheaţă.

O dată, numai o dată a văzut el ceva minunat : o flacără mare pîlpîind pe cer. O flacără mare, apoi un curcubeu. Toată lumina juca, scînteia pe crestele sclipitoare, pe gheţuri, departe, pe mare. Era aurora boreală. Dar de unde să ştie el ce înseamnă? S-a spăimîntat şi a început să urle. Apoi lumina jucăuşă de pe cer s-a stins deodată. S-a întins iarăşi întunericul negru. Îi părea rău acum...

Şi prostuţ, cum era, a crezut că lumina a fugit de frica lui cînd l-a auzit urlînd. Ar fi vrut să-i împărtăşească mamei această ispravă, mormăind fudul, ca să ştie şi ea. Dar mama avea alte griji. Acum îl lua după ea prin apropierea peşterii, la vînat, să-l înveţe legea urşilor albi.

Îl apăsa cu laba să stea cuminte, poponeţ, pe un pisc de gheaţă. Cobora pînă la marginea apei. El nu îndrăznea să privească în jos. Auzea apa izbindu-se de gheaţă, sloiurile ciocnindu-se de alte sloiuri, dar tot nu pricepea nimic. Nu văzuse încă apa. Nu ştia cum plutesc sloiurile purtate de vînturi, cum se lipesc cîteodată de ger, încît încheagă o întindere nesfîrşită, cît poţi cuprinde cu ochii.

Ursoaica se întorcea cu botul plin de sînge. Pescuise peşti sau prinsese o morsă, o focă sau altă vietate care trăieşte şi în apă şi pe uscat. Venea sătulă. Se porneau apoi amîndoi spre peştera lor. Întotdeauna ursoaica îl împingea să meargă înainte. Ea rămînea înapoi, să-l apere de cine ştie ce fiară flămîndă.

Învăţat cu întunericul, puiul credea că aşa e lumea, o noapte fără sfîrşit. Cum nu văzuse încă lumina zilei şi soarele, nu ştia ce înseamnă soare şi zi. Îi părea bună şi viaţa aceasta. Se afla cine să-l păzească. Lapte cald

avea din belşug. Îi îngheţau puţin tălpile cînd mergea prea mult pe sloi. Dar pielea urşilor e groasă, fiindcă ei trăiesc pe gheaţă şi pe zăpadă la capătul cel mai friguros al pămîntului.

De la o vreme ursoaica a început să arate semne de nelinişte. Se ridica şi se ducea pînă la gura peşterii, să privească într-o singură parte. Venea îndărăt. Mai lăsa să treacă un timp şi pleca iarăşi.

Puiul se ţinea după dînsa ca un căţel. Abia mai tîrziu a înţeles ce aştepta. La marginea cerului, întunericul a prins a se înălbăstri, în partea unde se uita mereu ursoaica. Întîi numai o noapte mai puţin neagră. Numai o geană albăstruie. Mai apoi, vreme de două somnuri şi patru mîncări, albastrul a început a se înroşi. Şi iarăşi după un timp, după alte două somnuri şi patru mîncări, s-a ivit o dungă roşie. Dunga s-a lungit, s-a lăţit, s-a înălţat... şi după încă un somn, puiul a văzut, cu mirare şi cu un fel de spaimă, o roată roşie de foc.

A început să urle într-acolo.

Dar lumina aceasta nu-i mai ştia de frică. Nu s-a stins. Dimpotrivă, s-a înălţat pe cer şi toate întinderile de gheaţă au început să scînteieze, încît pe pui îl dureau ochii şi nu mai putu să privească. Numai după multă vreme s-a deprins şi a cutezat să se uite într-acolo, fără a mai mormăi.

Aşa a văzut el întîia oară soarele şi ziua.

Soarele polar, care se arată mai mare decît oriunde pe lume şi care nu apune timp de cîteva luni. Şi aşa a început ziua cea lungă.

Frigul nu s-a îmblînzit îndată. A trecut vreme şi vreme, pînă ce zăpezile şi gheaţa s-au topit ici-colo, la o suflare de vînt caldă, venită de departe, dinspre cine ştie ce ţări şi alte lumi. Toată întinderea era albă şi sclipitoare. Vîrfurile munţilor de pe insulă luceau ca oglinzile. Departe, pe linia mării, pluteau alte ostroave uriaşe de gheaţă, se depărtau şi se apropiau, se lipeau ; făceau un

pod singur și nesfîrșit ; iar altădată, cînd se uita într-acolo, vedea un gol mare și verde de apă. Acolo a zărit el trecînd, pe gheață plutitoare, alte ursoaice cu puii alături.

Toate aveau doi pui. Numai el fusese singur. Ursoaica a făcut pregătiri de plecare. Puiul n-a înțeles de ce. Nu se dădea dus de lîngă peșteră. Avea un culcuș bun, adăpostit pe cît se putea de viscol ; se temea să nu înceapă iarăși noaptea cumplită.

N-avea de unde să știe cît de lungă este o zi la pol și peste cîte luni are să apună din nou soarele. Nici nu știa că urșii albi călătoresc pe insulele de gheață, de colo-colo, spre locurile unde se află din belșug foce și morse, pești și iepuri albi. Au pornit. El înainte. Ursoaica după dînsul. Din cînd în cînd întorcea capul să vadă ce este de făcut, cînd ajungeau la o creastă de stîncă ieșind din gheață sau la o rîpă. Atunci ursoaica o lua înainte cîțiva pași. Îl înălța în brațe și urca ori cobora povîrnișul în două labe. Îl trecea dincolo de văgăunile cu șuvițe subțiri de apă.

Și astfel au mers și au mers pînă ce au dat de o insulă mare, plutitoare, lipită de țărm.

Cu mare băgare de seamă au coborît pe insula plutitoare și au pornit mai departe.

Mergeau și ei, mergea și pluta de gheață cu dînșii, desprinsă de țărm și împinsă de șuvoaie. Pe alocuri se aflau spărturi largi. Acolo apăreau capete negre, lucioase și fioroase. Se cufundau repede și iar se iveau : se agățau de marginea gheței cu dinții lungi și îndoiți în chip de cange. Erau morsele, vînatul cel mai de preț pentru urșii albi.

Ursoaica l-a apăsat cu laba, să stea pitulat, iar el s-a făcut una cu zăpada. După un colț de gheață s-a întins și ea.

Așa au stat mult, așteptînd.

La marginea spărturii s-a ivit întîi un cap rotund şi lucios. S-a agăţat cu colţii, iar ochii cercetau împrejur să vadă dacă nu se arată nici o primejdie. Pe urmă s-a săltat în sus animalul întreg, sprijinindu-se pe două picioare scurte, care nu erau nici aripi, nici picioare, numai nişte cioturi neisprăvite. S-a înălţat pe marginea sloiului și s-a întins la soare. Iar după un timp s-au ivit altul, şi altul, și altul...

Cum ajungeau sus, își căutau loc, se întindeau și se aşterneau pe somn.

Ursoaica s-a furișat tiptil, făcînd un ocol să le taie retragerea spre apă. Și cînd a socotit clipa potrivită s-a repezit. Cum mai zvîcnea inima puiului de frică !...

S-a repezit ursoaica, înșfăcînd dihania cea mai din margine și mușcînd-o de cap. Puiul a auzit oasele trosnind. A văzut dihania zvîrcolindu-se. Celelalte au năvălit în apă cu mugete înfricoșate, dîndu-se afund.

Cînd prada n-a mai dat semne de viață, ursoaica l-a chemat cu un mormăit. Puiul s-a apropiat cu teamă. Mergea făcînd doi pași înainte și unul îndărăt. Nu știa ce înseamnă moartea ; nu știa că o vietate moartă nu are nici o putere. Ursoaica spintecase pîntecele morsei cu ghearele. Mușca din carnea fierbinte ; se adăpa cu sîngele cald. Îl îndemna mormăind să încerce și el.

A încercat ; dar la început nu i-a simţit gustul. Carnea îi părea prea grasă. Avea un miros urît. Numai tîrziu s-a învățat, cînd mirosul acela a început să-i facă poftă și să-i ațîțe foamea.

Din ceasul acela a început și lui să-i placă vînatul...

Călătoreau pe sloiul de gheață, treceau de pe un sloi pe altul ; cînd zăreau undeva, la margine, o morsă întinsă la soare sau o ceată întreagă, puiul apuca blana ursoaicei cu dinții. Îi făcea semn. Ursoaica îl împingea cu laba să stea liniștit. N-avea s-o învețe pe dînsa un pui pricăjit și prostuț cum trebuie să vîneze ! Ea nu dădea greş niciodată. Ei nu-i scăpa nici o pradă.

Dar nu vîna decît atunci cînd îi răzbea foamea. Și cînd spinteca o morsă poposeau din drum acolo, vreme îndelungată, dormind, scotocind împrejur, întorcîndu-se mereu la rămășița vînatului, pînă ce isprăveau ultimul os. Atunci puteau să se tot urce alături zeci și zeci de morse. Ursoaica nici nu întorcea capul să se uite la ele. Odată, sloiul lor plutitor s-a oprit într-o stîncă de insulă. Se întindea un țărm lung, cît cuprind ochii. Un țărm înalt și pietros, cu bulgări de gheață amestecați în bulgări de stîncă.

Ursoaica a arătat îndată mare bucurie. Nu bănuia că acolo o așteaptă sfîrșitul. S-a urcat voioasă pe peretele de stîncă și de sloiuri.

Sus se întindea un podiș cu vîlcele mici. Iar spre minunarea lui, puiul de urs a văzut acolo întîia oară mușchi

catifelat, colț verde de iarbă și ceva neînțeles și ciudat : niște pete ca sîngele. S-a repezit să le lingă. Și-a tras botul înapoi, speriat. Nu erau pete de sînge. Erau flori. Flori de mac polar.

Ursoaica a început să scormonească în mușchi cu botul, căutînd rădăcini. Mormăia de plăcere și își chema puiul să se înfrupte și el. Se vede că se săturase de atîta carne și slănină de morsă. Avea nevoie de altceva mai fraged și mai miresmat. Drumul lor de acolo înainte a fost însă mai încet și cu o mare grijă.

Se vedeau urme ciudate în zăpadă. Urme de animale necunoscute, urme de păsări.

Apoi urmele se pierdeau în vîlcelele unde zăpada se topise și se întindea verdeața firavă a frunzelor și a florilor. Ursoaica îl păstra mereu lîngă dînsa, să-i fie aproape. Ridica adeseori botul să adulmece văzduhul. Simțea mirosuri străine, purtate de suflarea vîntului umed. Atunci își lua îndată tălpășița, ascunzîndu-se după stînci și după ghețuri, privind mereu îndărăt.

Acolo a auzit el întîia oară un lătrat de cîine. Cînd i-a ajuns la ureche sunetul necunoscut, a rămas încremenit pe loc, cu laba ridicată, cu pasul întrerupt.

Ursoaica a pășit îndată lîngă el, să-i facă zid de apărare. S-a ridicat încet în două labe, ciulind urechile, rotind ochii, lărgind nările.

Dar lătratul s-a depărtat. Se auzea tot mai stins. Pe urmă a fost o mare tăcere...

Au așteptat neclintiți.

Ursoaica se răsucea pe labele dindărăt ca pe-un scaun cu șurub, să soarbă cu nările adierea vîntului. Lătratul nu se mai auzea. Dar vîntul aducea un miros ciudat, acru. neobișnuit. Mirosul oamenilor și al cîinilor, pe care nu-l cunoștea puiul, dar nu-l cunoștea nici ea.

Cu un mormăit scurt l-a chemat să pornească de zor la drum. Locurile nu-i păreau sigure. Simțea acum o

primejdie, o amenințare ascunsă în mirosul acela și în lătratul animalelor necunoscute.

Au zorit deci într-o suflare spre țărm. Insulele de gheață se desprinseseră însă de stîncă. Plecaseră tîrîte de curentul oceanului. Se întindea acum o nemărginire de apă verde și adîncă, în care lumina soarelui sclipea ca într-un milion de milioane de solzi. Numai departe de tot, unde se împreuna cerul cu apa, se vedeau trecînd ghețurile plutitoare. Au înțeles că acum sînt prizonieri pe insulă. Prizonieri pe insula unde se aude lătratul unor animale necunoscute și unde vîntul aduce un miros ciudat, acru, neplăcut ; un miros străin în văzduhul limpede cum e cleștarul.

Ursoaica a început să lingă botul puiului cu o înduioșare blîndă. Parcă știa de atunci că are să-l piardă. Parcă a simțit că are să-și piardă și ea viața.

Dar puiul neștiutor a prins să zburde și să se joace fără nici o grijă.

Soarele era sus, în mijlocul cerului. Razele se frîngeau în ghețuri. Alături era o vîlcea îngustă, unde se întindea o șuviță verde de mușchi, de iarbă și de flori, împresurată de zăpadă și sloiuri. Puiul s-a rostogolit pe mușchiul moale, a început să muște, în joacă, din florile roșii și firave, macul polar.

VI. OMUL, CÎINELE ŞI PUŞCA

ÎN PUSTIETĂŢILE ÎNGHEŢATE ŞI ALBE, unde făcuse ochi şi unde-şi trăise viaţa, ursoaica polară nu văzuse încă un om.

Nici nu bănuia că se află pe lume asemenea ciudată făptură.

Nu auzise un lătrat de cîine.

Nici bangătul armei de foc.

Nu simţise mirosul omului, al cîinelui şi al prafului de puşcă. Nu ştia ce strînsă tovărăşie e între aceşti trei vrăjmaşi ai fiarelor sălbatice : omul, puşca şi cîinele, care nu iartă niciodată vînatul, cînd se apropie în bătaia glonţului.

Şi nici nu se temea ursoaica de o ţeavă subţire de fier, unde moartea e ascunsă într-un glonţ de plumb.

Viaţa şi-o trăise prea departe de oameni, de vînători şi de arme, la capătul cel mai neumblat al pămîntului.

Singurătatea deşerturilor albe era apărată de ger şi de viscole. De noaptea care dura o jumătate de an. De oceanul adînc şi verde, veşnic pustiu.

Pe nemărginirea aceasta de apă, în lunile cînd soarele se află înălţat în mijlocul cerului, sloiurile plutitoare se plimbau lunecînd spre miazăzi, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi. Apoi nemărginirea oceanului se încleşta în lunile îndelungi de noapte, prefăcîndu-se într-un podiş închegat de gheţuri : mii şi mii de kilometri acoperiţi de ninsoare.

Totul încremenea mut, neclintit, pustiu şi alb. Departe, oriunde, pretutindeni spre ţările Sudului, era soare, lumină, zbor de rîndunici, sunau tălăngile turmelor pe pajişti şi zburdau miei cu canaf în urechi. Deşertul plin de spaimă şi apărat cu dinţi de ger întindea însă, între restul lumii şi ţara urşilor albi, un hotar mai nestrăbătut decît zidurile de cetate.

Nu pătrundea încă pînă acolo nimic din semnele vieţii de departe cu pajiştile fragede ale primăverii, cu ciocîrlii şi flori de liliac.

Doar uneori dacă soseau din depărtări, odată cu vînturile mai blînde, stoluri de păsări albe şi gureşe.

Veneau fîlfîind din aripi cu foşnet de atlaz. Ele poate văzuseră vapoare şi sănii ; poate oraşe şi porturi, biserici cu turle şi gări, trenuri şi sîrme de telefon, poduri arcuite şi automobile gonind pe şosea, parcuri cu muzici militare şi pieţe cu înalte statui, grădini cu trandafiri şi alte minunăţii făurite de mîna omului. Ele poate mai ştiu că aceeaşi mînă a meşteşugit şi altfel de minuni fără îndurare pentru făpturile sălbatice ale pămîntului, ale codrilor, ale apelor şi ale cerului. Poate au auzit şi focul de armă. Poate ele ştiau că în ţeava subţire de oţel pîndeşte o moarte neînţeleasă, grabnică şi uluitoare, cînd omul se apropie tiptil cu puşca la ochi.

Dar nu puteau să le povestească aceasta.

Ţipătul lor spintecа tăcerea înmărmurită a pustietăţilor albe, glăsuind într-o limbă numai de ele înţeleasă.

Pe urmă, odată cu vînturile aspre şi reci vestind apropierea nopţii de o jumătate de an, se adunau în stoluri şi coborau îndărăt spre ţinuturile cu primăveri şi flori de liliac.

Rămîneau locului numai sălbăticiunile credincioase zăpezilor veşnice : vulpile albe, care se furişau pitulate în troiene, şi iepurii albi, care zvîcneau în goană nebună la cea mai mică tresărire a sloiurilor. Iar pe ţărmul ostroavelor de sticlă şi pe muchia sloiurilor plutitoare de cleş-

tar se caţără vînatul de totdeauna al urşilor albi : viţelul de mare — foca, calul de mare — morsa.

Numai ele făceau pete negre pe zăpada albă. Încolo, totul era alb, alb, alb...

Albe, troienele, albă, gheaţa, albi, urşii, albe, vulpile, albi, iepurii, albe, păsările polare care se hrănesc cu peşti şi nu pot zbura mai departe cu aripile lor scurte.

Pentru ursoaica albă, numărul şi înfăţişarea vietăţilor scăpate de potop în Arca lui Noe sfîrşeau aci.

Toate erau cu prea firave puteri, ca s-o înfrunte. Unele scăpau de sub botul ei numai prin fugă. Iepurii, abia atingînd luciul gheţurilor, în salturi de acrobaţi. Vulpile, prelingîndu-se totuna cu albul zăpezii.

Iar vulpile şi iepurii aceştia însemnau un vînat prea netrebnic, cu prea puţină şi slabă carne pentru un stomac încăpător de urs.

Osteneală şi pîndă meritau numai focile şi morsele, maldăre uriaşe de carne.

Arătau ele înfricoşat la chip şi la înfăţişare. Aşa, urîte şi mari, cu pielea lor lucioasă, cînd se întindeau una lîngă alta pe sloiul de gheaţă ar fi împrăştiat cutremurare şi spaimă cu mugetul lor răguşit, cu boturile lor clăpăuge, cu mustăţile lor fioroase şi colţii lor încovoiaţi. Dar nu ştiau să lupte nici cît un pui de lup cu dinţi de lapte. Nu puteau să fugă nici zece paşi. N-aveau nici o iscusinţă la apărare. Toată puterea şi priceperea lor era în apă, la pescuitul din adînc.

Ursoaica se ivea după un perete de sloi. Îşi alegea prada. Cădea cu toată greutatea trupului deasupra movilei lucioase de carne. Îşi înfigea colţii în ţeasta rotundă pînă ce trosneau oasele capului. Celelalte dihănii se zvîrcoleau cu un ţipăt de spaimă şi se rostogoleau afund.

Aceasta era toată lupta. Cîteva clipe ursoaica domnea atotputernică într-un ţinut unde nici o altă făptură a zăpezilor, şi a gheţurilor, şi a apelor nu cuteza s-o înfrunte.

Aiurea, alături, alt urs alb ori altă ursoaică își întindea altă stăpînire a lor. Nu se încolțeau. Nu se dușmăneau. Nu-și încălcau împărăția.

Cînd vînatul se împuțina sau se strămuta din cine știe ce ascunse pricini, atunci pornea fiecare pe un sloi plutitor, spre altă insulă din zare. Sloiul cutreiera depărtările ca o corabie fără pînză și fără vîsle, pînă ce poposea, fără ancoră, la alt țărm înghețat.

Se deschidea înaintea ochilor altă pustietate sclipitoare, necălcată de picior omenesc, dar îmbelșugată în foce și morse. Trecerea urșilor rămînea însemnată cu o movilă de oase aci, cu alta dincolo.

Ninsoarea acoperea osemintele.

Și totul se petrecea neștiut de nimeni, între gheață și cer, între ocean și cer.

Dar în acea insulă străină, unde a ajuns ursoaica polară cu puiul, pe zăpadă se citeau de astă dată urme necunoscute : vîntul aducea un miros neliniștitor. Plutea o amenințare ascunsă în văzduh. Puiul se strîngea ghem lîngă blana unde știa că află întotdeauna căldură și apărare. Își afunda botul și ochii în părul alb. Clănțănea ușor din dinți. Scîncea atît de slab, încît nu s-ar fi auzit glasul la trei pași.

Lătratul contenise. Mirosul sărat și iute se risipi în vînt.

Din nou s-a întins o tăcere și o singurătate amăgitoare. Străbătea clipotul lin al valurilor verzi în stîncile și în ghețurile de jos. Susura undeva un șuvoi subțire de apă printre sloiuri.

Puiul a început să se joace, înșelat de atîta liniște, zburdînd și rostogolindu-se șăgalnic în nămeți. Dar ursoaica l-a adus îndărăt cu o labă. L-a culcat jos, alături, apărîndu-l cu botul.

Ea s-a înălțat în două picioare să cerceteze zarea. Nu o cerceta cu privirea, fiindcă ochii urșilor sînt mici și în laturea capului ; nu pot cuprinde deplin depărtarea.

Adulmeca vîntul cu nările. Mirosul o slujea mai deplin decît văzul și auzul. Iar mirosul, acum, o înșelase. Adierea își schimbase suflarea de la miazăzi la miazănoapte. Nu mai aducea nimic din părelnica duhoare de vietate străină.

Așadar, fusese o amăgire ?

Ursoaica mormăi mulțumită. Cu atît mai bine ! Nu-i plăcea amenințarea aceasta necunoscută, cînd se afla cu puiul bicisnic alături.

Își dădu drumul la loc, pe patru labe.

Și atunci, tocmai atunci cînd își luase de-o grijă, i-au răsărit înainte, pe nevestite : omul, cîinele și pușca.

Era foarte aproape.

Ocoliseră după vînt, ca să nu-i trădeze mirosul cumva. Ieșeau astfel neașteptat, de după un sloi, cînd socotiseră fără greș că pentru pradă nu mai există nici o nădejde de scăpare din bătaia puștii.

Ursoaica s-a îndreptat de șale, semeață, în două labe. Nu se mai înfricoșa acum, odată ce vedea de la ce făpturi slăbănoage vine amenințarea. Nici n-ar fi avut de ce se înfricoșa, după experiența ei de pînă atunci. Dacă firea ar fi înzestrat-o cu darul rîsului, ar fi început a hohoti, să se cutremure sloiurile. Aceasta a fost tot ? De aceste jivine neputincioase și pipernicite a putut ea să se neliniștească ?

Privi cu o mare curiozitate și fără nici o dușmănie. Ar fi voit să se apropie, ca să cerceteze mai amănunțit cum arată asemenea ciudate drăcovenii. Omul ? Puțin la trup, încotoșmat în blănuri și piei, îi părea pipernicit și firav, să-l culce la pămînt cu o singură atingere de labă !... Cîinele ? Altă stîrpitură zbîrlită, făcînd o zarvă de mai mare mila. Lătra, mîrîia, se repezea, luneca pe gheață cu ghearele și sărea îndărăt. Tot cu o labă i-ar fi fărîmat șira spinării, să-i taie suflarea într-o clipă. Iar în mîinile omului o carabină... Aceasta întrecea tot ce a văzut ur-

soaica polară mai vrednic de rîs și de milă în pustietatea gheţurilor ! Un beţigaș, un vreasc, o jucărie. S-o rupă în ţăndări cu gheara, s-o îndoaie cu dinţii.

Ursoaica înaintă cu puiul alături.

Omul venea către ea. Ea venea către om.

Mormăia, clătinîndu-se greoaie în două labe. Mormăia fără porniri amenințătoare. Era mai mult curioasă să cunoască, de la apropiere de-un pas, năzdrăvanele arătări pe care le născuse gheața. Voia să le miroasă, răsturnîndu-le cu botul, ca să le lase pe urmă jucărie, ameţite, puiului jucăuș. Atunci se întîmplă minunea cea rea și înfricoșată. Din țeava subțire și neagră, din vreascul de nimic, izbucni o flacără scurtă. Răsună un trosnet uscat,

În ochiul ursoaicei plesni lumina. Se căscă o durere crîncenă cum nu mai simţise încă.

Pe urmă întunericul...

Altă flacără la capul ţevii, alt pocnet, altă durere scurtă în ureche, mai adînc, dincolo de os, înăuntru, desfăcîndu-se în ţăndări.

Apoi o mare tăcere, o mare nesimţire, un gol. Viaţa fugind, gîlgîind, odată cu sîngele.

Ursoaica se rostogoli pe patul de gheaţă, se întinse fără zvîrcolire, cu labele moi.

Trecuse hotarul morţii înainte de a pricepe ce s-a întîmplat.

Poate ducea cu ea întrebarea mirată, care mai stăruise în ochii mici şi curioşi, cu cîteva clipe înainte. Poate ducea cu ea groaza îndurerată de mamă că puiului i se întîmplă ceva la fel. Omul venea cu puşca subsuoară.

Îşi stăpînea cîinele cu porunci scurte.

Puiul îşi ascunse botul şi ochii în blana caldă, la pîntecul mamei.

Toate erau peste puterea priceperii lui.

Cînd omul a încercat să-l smulgă de urechi şi să-l depărteze, a arătat instinctiv colţii. Dar o mînă l-a răsucit fără milă ; o curea subţire i-a strîns botul şi altă curea i-a prins labele. Cîinele lătra împrejur, cu părul zbîrlit. De două ori omul îl lovi cu piciorul şi cu patul carabinei, ca să nu muşte şi să nu schilodească puiul ursoaicei ucise. Avea alte planuri cu dînsul.

Într-adevăr, din clipa aceea înainte, sub ochii puiului alb s-au perindat multe şi nemaiînchipuite întîmplări.

Au venit şi alte dihănii cu două picioare, înfăşurate în blănuri şi piei. Duhneau a tutun, un miros iute, respingător. Aveau oasele obrazului late, pielea galben-verzuie, ochii oblici, fire ţepoase în barbă. Rîdeau şi vorbeau tare.

Glasurile acestea îl înspăimîntau.

Toți dădeau tîrcoale leșului rostogolit în zăpadă. Au scos toți cuțitele și au spintecat cu agerime vînatul. Au jupuit apoi blana, împărțindu-și hălcile de carne; iar măruntaiele, care abureau încă de căldura vieții, le-au zvîrlit cîinilor.

Puiul alb scîncea neputincios în chingile de curea. Din cînd în cînd, necunoscutele dihănii îl loveau cu piciorul. Îl rostogoleau. Încercau să-l ridice, ca să-i prețuiască greutatea.

Unul mai grăbit ca toți, cu o pipă în gură, de unde duhnea un fum iute și amețitor, scoase cuțitul de la cingătoare. Șterse tăișul de pielea pantalonilor.

Puiul nu știa că în cuțitul tăios e moartea ascunsă. Dar mîrîi, rînjind colții. Omul începu să rîdă și îl lovi cu latul cuțitului peste bot.

Se apropie altul, vînătorul cel cu pușca și cîinele, strigînd ceva și făcînd semne cu mîinile. Se iscă o neînțelegere cu larmă și burzuluieli.

Urmă apoi o tocmeală.

Cum era răsturnat cu fața în sus, cu botul și labele închingate, puiul de urs urmărea, cu ochii lui mărunți și negri ca mura, larma și frămîntarea oamenilor, fără să înțeleagă ce vor.

Uneori închidea pleoapele.

Parcă mai nădăjduia să treacă totul ca un vis urît și scurt, așa cum se iveau prin somn arătări de spaimă în peștera întunecoasă din cele dintîi luni ale vieții. Atunci din visurile acelea se deștepta scîncind. Se strîngea repede cu botul în blana caldă. Se cuibărea lîngă izvorul cu lapte fierbinte. O labă ușoară îl alinta. Limba ursoaicei îi spăla ochii și botul. Se simțea apărat, fără grijă, fără amenințări la adăpost.

Acum visul cel rău și neînțeles dura.

Glasurile sunau răstite și arțăgoase în urechi. Mirosul nesuferit stăruia. Scrîșnetul pașilor pe zăpadă și gheață scîrțiia aproape de tot, după cum oamenii se depărtau și

se întorceau alături. Apoi s-a simţit ridicat şi dus pe sus, cu un drug printre picioarele legate. Îl cărau doi oameni. Alţii înfăşuraseră pielea albă a ursoaicei polare. În sănii tîrau movilele de carne. Aşa înaintă convoiul peste zăpezi şi piscuri de gheaţă.

Puiul scîncea. Îl dureau oasele. Îl chinuia mai ales întîmplarea aceasta neînţeleasă. Dar scîncetul nu înduioşa pe nimeni. Eschimoşii n-au de unde cunoaşte aşa ceva. Urşii albi sînt pentru dînşii vînatul cel mai rîvnit, aşa cum focile şi morsele erau vînatul mult aşteptat pentru ursoaica polară. Şi vînătorul, în îndeletnicirile sale, nu se cîrmuieşte după asemenea înduioşări fără rost : vînatul e vînat ! Mai ales acolo, în pustietăţile îngheţate, unde vînatul nu înseamnă o desfătare, ci unde un urs alb e hrana pentru cîtăva vreme, viaţa unui trib e îndestulată pe o săptămînă.

Convoiul a ajuns la o adunare de sălaşuri îngheţate : colibe de sloiuri şi de zăpadă, rotunde, cu intrările strîmte şi negre, de hrubă.

Femeile şi copiii au sărit întru întîmpinarea bărbaţilor. Se tîrau, sprijiniţi pe umerii celor tineri, moşnegi neputincioşi şi pitici. Cu toţii îşi arătau bucuria. În sfîrşit, se întorceau vînătorii cu plinul. De-o săptămînă îi urmărise nenorocul. De-o săptămînă lipsea carnea proaspătă. Se hrăniseră numai cu peşte uscat. Iar fără carne proaspătă îi ameninţa pe toţi scorbutul, boala cea mai cumplită a gheţurilor polare.

De aceea se întinse o veselie gălăgioasă şi fără astîmpăr.

Puiul de urs fu trîntit în ungherul unei colibe. Acolo a văzut el întîia oară focul.

Era numai o flacără slabă şi fumegoasă, într-un opaiţ cu untură de focă. Dar i s-a părut aşa de nou, de neînţeles, ca o bucată din roşul soarelui, închisă într-o ulcică, şi ca flacăra din ţeava carabinei care aducea moartea, încît a început să urle şi să se zvîrcolească.

În jurul lui s-au adunat puii de oameni : țîncii eschimoșilor. Ca și dînșii, erau îmbrăcați în piei și în blănuri. Ca și dînșii, cu obrajii înfășurați în cușme de vulpe albă și de iepure alb.

Unul i-a întins un os. Puiul de urs a întors capul. Puii de om au izbucnit în rîs.

Apoi un copil s-a îndurat să-i dezlege curelele. S-a tîrît gemînd să se culce pe blana întinsă într-un colț. Căuta izvorul de lapte cald. Căuta botul care îl alinta. Dar botul era acum rece ; rece era blana, secătuit era izvorul de lapte.

Puiul de urs nu pricepea această minune rea. Și nici nu era de priceput.

Numai mirosul mai stăruia același ; mirosul cunoscut al făpturii uriașe, puternice și bune, lîngă care aflase întotdeauna ocrotire, adăpost și alintare.

Acum era numai o blană jupuită de urs alb, și alt nimic.

Una din cele mai frumoase blăni, din cîte au fost vreodată într-o colibă de eschimos.

Puiul se ghemui scîncind.

Aștepta să simtă deodată blana făcînd trup, laba dezmierdîndu-l lin, limba spălîndu-i ochii înfricoșați și triști, izvorul de lapte începînd iarăși să curgă.

Așa a ațipit.

Așa au adormit toți într-un tîrziu în jurul opaițului cu untură de focă : femei și bărbați, copii și bătrîni.

Fumul opaițului era acru și înecăcios.

Oamenii nu se răsuceau, răpuși de osteneală. Afară s-au auzit cîinii lătrînd. Dar nu era nimeni să dea ascultare semnalului.

VII. „NUMELE TĂU VA FI FRAM"

PE URMĂ, ÎN PRICEPEREA PUȚINĂ și tulbure a puiului de urs, iarăși s-au amestecat întîmplările.

S-a deșteptat tîrziu într-o barcă de piele. La vîsle se aflau altfel de oameni, cu altfel de chipuri : oameni cu fața mai lungă și cu pielea mai albă. Erau pescuitorii de balene și vînătorii de foci. Sosiseră din țările de departe. Cutreieraseră insulă cu insulă, de cîteva luni, și acum se pregăteau de plecare, fiindcă se apropia noaptea cea lungă cu viscole. Iar înainte de a porni îndărăt, spre casă, cumpăraseră puiul de urs pe cîteva legături de tutun.

Astfel începea pentru puiul de urs alb altă viață. Dar mintea lui nu-l ajuta să bănuiască, nici să priceapă.

Barca plutea pe apa verde spre corabia ancorată în larg, departe de ghețuri. Puiul încercă să se miște. În labe simți o durere. Se afla din nou închingat în curele. De chingile acelea l-a prins un cîrlig și l-a ridicat legănat o funie pe corabia înaltă, izbindu-l cu botul și cu coastele de peretele ud. Zadarnic mormăia și se zvîrcolea. La mormăit și la zvîrcolire răspundeau rîsetele oamenilor de sus, de pe punte, și de jos, din barcă.

Întîi a rămas zvîrlit pachet printre funii. Pe urmă, cînd marinarii au sfîrșit de încărcat tot, blăni de urși și piei de focă, o mînă l-a desfăcut din strînsoare. Puiul a vrut să fugă într-un ungher. Mîna l-a prins de ceafă. El și-a arătat colții și a încercat să muște. Mîna l-a dezmierdat blînd, în loc să-l lovească. L-a dezmierdat nespus de blînd și duios. Aceasta era ceva nou. Neașteptat. Ceva

care îi amintea altă dezmierdare, cu o labă ușoară, din altă viață rămasă în urmă, departe, pe gheţuri...

Mîna i-a pus sub bot un talger adînc cu lapte răsturnat dintr-o cutie de tinichea. El n-a vrut să se atingă. Dar mirosul îi ațîța nările și pofta.

Cînd a simţit că nimeni nu se uită la dînsul, a prins a linchi cu sfială.

Întîi în silă. Mai apoi, mormăind de mulțumire. Laptele era cald și mai dulce decît cel din izvorul de unde se hrănise pînă atunci.

Așa a învățat puiul de urs că în puterea oamenilor se află și unele minuni bune.

A lins talerul pînă la fund. A ridicat recunoscător ochii spre omul care îl aşteptase să sfîrşească, în picioare, cu pipa în colțul gurii.

Era un om înalt, slab, bărbos, cu ochii albaştri. Rîdea prietenos. Se plecă din nou să-i dezmierde blana, ceafa între urechi, cu degete ușoare și îndemînatice.

Puiul n-a mai arătat colții. Mormăitul lui nu mai era dușmănos. Era un mormăit, altul, ca torsul pisicilor, de mulțumire.

— V-am spus eu ! rosti omul către ceilalți. Are să se îmblînzească în două zile ca un miel și are să se țină după mine ca un cățel !

— Și pe urmă, ai să-l dai pe cinci sticle de rom !... Ce zici, Lars ? începu să rîdă altul, pîcîind din pipă şi scuipînd printre dinți, dincolo de punte, în ocean.

Omul care se numea Lars nu răspunse.

Numai pe chipul lui slab, în ochii lui albaștri, trecu o umbră de tristețe.

Știa că așa se va întîmpla. Își cunoștea patima fără vindecare.

Odată, demult, cînd era tînăr, fusese altfel de om. Atunci obrazul lui era neted, ochii limpezi, glasul nerăgușit. Atunci a luat el parte la ceva minunat și rar, care lasă pentru totdeauna o lumină într-o viață de om.

În țara Norvegiei, un tînăr curajos și înverșunat în părerile lui pregătea în acea vreme un drum peste ape și ghețuri, spre pol. Își durase o corabie după un anumit plan ; tocmise marinari tineri și neînfricați să-i țină tovărășie. Căci nu era un voiaj de plăcere. Cîți nu pieriseră altădată în asemenea călătorii, mînați numai de dorința de a cunoaște ghețurile polare cît mai departe ?

Toată lumea, ca păsările cele rele de cobe, profețea că vor pieri și dînșii de ger și de foame. Dar tînărul cu fața și cu părul bălan, Nansen, își rîdea de asemenea profeții.

Printre marinarii care mergeau împreună să înfrunte urgia ghețurilor și a iernilor polare se afla și el, Lars, flăcăul dintr-un sat ascuns în fiorduri. Lăsa în urmă o logodnică. Lăsa o mamă bătrînă și slabă. Dar mai tare decît dragostea fusese ispita să ia parte la o călătorie primejdioasă în ținuturi unde n-a mai pătruns suflare de om.

Își aduce aminte, dureros de limpede, dimineața plină de soare, cînd corabia se legăna în fiordul albastru, înconjurată de bărci.

O femeie subțire și înaltă, soția lui Nansen, venea să boteze corabia.

Sfărîmase, după datină, gîtul sticlei de șampanie de peretele vasului și revărsase băutura spumoasă asupra navei, spunînd :

— Numele tău va fi Fram !

Fram, ceea ce în limba norvegiană înseamnă «Înainte» !

Au izbucnit cîntece și urale. Toți se uitau cu însuflețire, cu încredere și cu admirație la cutezătorii marinari care porneau, poate, la moarte, în necunoscut.

Undeva, ridicată în picioare, într-o luntre, logodnica lui Lars flutura o batistă.

Îi ura drum bun, îi ura întoarcere bună.

Fram ! Trăiască Fram ! Să biruiască Fram !

Trei ani împliniți, în drum spre oceanul verde și în încleștarea ghețarilor, Fram nu și-a dezmințit numele.

Întotdeauna a spintecat pustietățile apelor verzi, urgia sloiurilor plutitoare, înainte, mereu înainte. Atunci a trăit Lars o viață cum nu se mai află alta, de răbdare, de curaj, de avîntare, de luptă cu toate dușmăniile firii ; o viață de credință neclintită în steaua cea bună a faptelor bune și mari. Corabia a descoperit locuri necunoscute. A străbătut peripeții înfricoșătoare. A ținut piept sloiurilor și a ieșit întotdeauna biruitoare.

După trei ani, cînd s-a întors, pe toate casele din țara Norvegiei fluturau steaguri.

În toți ochii scînteia bucuria izbînzii. Știrea s-a răspîndit ca fulgerul în toată lumea.

Numele lui Nansen, numele lui Fram răsărea pe toate buzele.

Printre cei sărbătoriți se află și el, Lars, marinarul necunoscut dintr-un sat de pescari. Dar lui nimeni nu-i pomenea numele. Atîta pagubă ! Aceasta nu scădea nimic nici din bucuria faptei, nici din iubirea pentru căpitanul care-i dusese la izbîndă. Durerea și deznădejdea îl așteptau însă în altă parte.

Cînd s-a întors acasă, n-a fost nimeni să-i iasă în întîmpinare și să-l îmbrățișeze.

Logodnica și mama lui dormeau somnul de veci, sus, în cimitirul dintre stînci. Bîntuise o molimă în satul lor sărac de pescari. Nimeni nu le purtase de grijă. Nimeni nu le adusese doctori și medicamente. Pieriseră oamenii cu zile, fiindcă de soarta și de viața lor puțin le păsa celor bogați și sătui. Pe Lars îl așteptau astfel două morminte alături. Două morminte, cu cîteva flori firave.

Iar viața lui Lars de atunci a fost deșartă și fără nici o nădejde. El nu găsea puterea să lupte cu nedreptatea pe care o întîlnea la tot pasul.

A trecut an după an. A căzut în patima băuturii. A ajuns un marinar de rînd, tocmit pe corăbiile care pornesc spre Oceanul Înghețat să pescuiască balene și să vîneze foci.

Nu mai aştepta nimic.

Nu-l mai aştepta nimeni.

Cîteodată, noaptea tîrziu, printre tovarăşii de băutură, bate cu pumnul în masă şi cere tuturor să facă tăcere. Atunci începe să-şi amintească întîmplări din viaţa lui de altădată.

Unii rîd.

Alţii ascultă în tăcere, clătinînd din cap, gîndindu-se şi ei la alte nădejdi din tinereţe, amintindu-şi alte întîmplări din vremea cînd şi dînşii au fost altfel : tineri, voinici, îndrăzneţi, cu trupul şi cu cugetul curat.

În fiecare viaţă de om a mijit o dată ceva frumos şi plin de lumină. O faptă rară. Un act de curaj sau de bunătate. O dovadă de iubire. O jertfă. Pe urmă totul a trecut. Numai cei fără simţire mai pot rîde de asemenea amintiri.

În ziua aceea, în cabina din pîntecul corăbiei, Lars, marinarul bătrîn şi de mult căzut în patima băuturii, a început iarăşi să-şi povestească amintirile.

Un tovarăş cînta din armonică. Alţii rîdeau şi ciocneau paharele. Plutea un fum de tutun să-l tai cu cuţitul. Fum de tutun, duhoare de piei şi de peşte.

S-a oprit şi cîntăreţul din armonică să asculte povestirea. S-au oprit şi ceilalţi marinari din rîsul lor gros.

Puiul de urs aţipise încolăcit la picioarele lui Lars. Scîncea prin somn. Lars se pleca să-i dezmierde ceafa între urechi din cînd în cînd.

Afară se stîrnise viscolul. Corabia se clătina pe apa verde. Trosnea din încheieturi.

Aşa trosnea din încheieturi şi Fram, corabia lor de odinioară, mult mai departe, mult mai adînc în oceanul polar, cînd Lars era tînăr şi aştepta cu nerăbdare să se întoarcă în satul unde lăsase o mamă şi o logodnică. Aşa trosneau încheieturile vasului, aşa vîjîia viscolul şi aşa se auzea urletul urşilor albi pe banchiză.

Lars se oprise din povestit. Rămase cu bărbia în pumni, cu ochii înlăcrimați.

Deodată se scutură. Se ridică în picioare.

Spuse :

— Să lăsăm aceste amintiri. Tinerețea nu se mai întoarce ! Turnați aici alt pahar !....

Ridică paharul plin și îl deșertă asupra puiului de urs, rostind în amintirea altui botez :

— Numele tău va fi Fram !

Puiul a sărit speriat din somn.

Ceilalți marinari au izbucnit în strigăte :

— Numele lui să fie Fram !

— Fram ! Trăiască Fram !...

Și numele puiului de urs alb așa a rămas.

Cu numele acesta a fost el vîndut pe zece sticle de rom, cînd s-a întors corabia în cel dintîi port al Norvegiei. Cu numele acesta a fost el cumpărat mai tîrziu de Circul Strutki și cu numele acesta a apărut el întîia oară pe afiș.

Puiul a învățat, în tovărășia oamenilor, să se poarte, să simtă, să se înveselească și să se întristeze ca oamenii. A învățat acrobații și gimnastică, a învățat să apese pe clapele armonicii și să iubească puii de om, să se joace cu mingea și să se bucure de aplauze.

Șapte ani numele lui a trecut din țară în țară, a fost veselia copiilor și minunea oamenilor în toată firea.

Fram, ursul polar... Fram, fala Circului Strutki ! Eschimoșii din insula cu sloiuri poate au uitat cu desăvîrșire puiul vîndut pe cîteva legături de tutun. Corabia care l-a adus din depărtările polare poate s-a scufundat sau poate a fost zvîrlită la reformă. Lars, marinarul bătrîn și căzut în patima băuturii, poate a murit demult. Viața a trecut. Numai faima lui Fram a crescut din zi în zi, din oraș în oraș, din gură în gură.

Iar acum, deodată, pe neașteptate, după ani și ani, Fram lîncezește în cușca lui din fundul menajeriei, pros-

tit și posomorît, neînțelegînd ce se petrece cu el. Tot așa cum, odinioară, puiul de urs nu se învrednicea să priceapă prin ce nemaipomenite întîmplări a căzut în mîna oamenilor.

Noaptea cînd toate fiarele de după gratii se potolesc și visează prin somn, cu un geamăt, la țările lor de libertate, atunci și în mintea lui Fram trec din nou aceste peripeții. Cîteodată prin vis. Cîteodată cu ochii deschiși. Visul se amestecă dureros cu viața de aievea.

Amintirile se deșteaptă mai vii ca întotdeauna. Le mai trăiește o dată.

Se scufundase undeva, în uitare, Lars, marinarul cu ochii albaștri, care i-a dezmierdat întîia oară ceafa între urechi cu o mînă blîndă și prietenoasă. Se scufundase în aceeași uitare corabia unde întîia oară a pierdut frica de oameni și a devenit amicul lor.

Peste toate se lăsase, de multă vreme, o ceață, o perdea grea.

El era ursul alb desprins pentru totdeauna de ghețuri polare, crescut printre oameni, deprins să joace, să cînte din armonică, să facă acrobații și să se bucure de aplauze.

Acum se dezmorțeau amintirile vechi, toate, toate, pînă și amintirea făpturii mari și blînde, unde se pitula la căldură, în peștera neagră, puiul becisnic de urs.

Vedea marea verzuie și nesfîrșită.

Vedea deasupra cerul cu aurora boreală.

Vedea sloiurile plutitoare.

Un urs alb, ridicat în două labe, îi făcea semn :

— Haide ! Nu vii cu noi, Fram ?...

Simțea pînă și gerul ghețurilor polare în nări, ințepînd cu vîrfuri de ac.

Și atunci Fram gemea prin somn, așa cum scîncea puiul de urs, pe blana moartă, smuls de la sînul mamei ucise.

Se deștepta cu o tresărire, cu o spaimă, cu o nedumerire buimacă.

În locul adierii reci și curate de zăpadă și de ghețuri îl înăbușea mirosul iute al fiarelor din cuști, mirosul maimuțelor, duhoarea gunoaielor. Încerca să uite.

Se ridica în două labe și repeta numărul lui de la circ. Îl greșea. Începea din nou. Cădea pe patru labe, se întindea cu botul ascuns în ungherul cel mai întunecos. Iar îndată ce închidea ochii, mereu îi apărea oceanul cu sloiurile plutitoare, sclipirea soarelui în ghețuri, nemărginirea albă de ninsoare, albă, albă, cum nu mai este nimic pe lume atît de străveziu și de luminos.

Fram, ursul polar, tînjea după ghețurile copilăriei.

VIII. ÎNDĂRĂT SPRE OCEANUL POLAR

ÎN ORAȘUL STRĂIN unde a poposit circul se afla un domn bătrîn, care a scris cîndva cărţi despre urşi. Era miop acum. Purta ochelari groși și bulbucaţi. Mîinile îi tremurau cumplit. Mereu tușea și abia mergea sprijinit în baston.

Trăia singur, înconjurat de cîini şi pisici. N-avea o nepoată cu o cușmă albă în cap, ca fostul profesor din celălalt oraș, unde Fram a stîrnit atîta frămîntare la reprezentaţia de adio. N-avea familie. N-avea pe nimeni...

Dar în tinereţe fusese unul dintre cei mai vestiţi vînători ai lumii. Cutreierase ţările după vînat cît mai rar și mai primejdios. Se mîndrea că n-a dat niciodată greș. Nu stricase nici un glonţ fără s-ajungă la ţintă, nu-i scăpase niciodată victima din bătaia puştii. Şi pe drept cuvînt trecea drept cel mai iscusit vînător de urși.

În casa lui se mai aflau și acum blănurile animalelor doborîte de carabină. Unele, întinse la picioarele patului. Altele, pe perete. Altele, pe divane.

Se aflau blăni de urși roșcaţi care se numesc grizzli, trăiesc în Munţii Stîncoși ai Americii de Nord și nu cruţă vînătorul cînd le cade în labe. Se aflau blăni de urși pitici cît motanii, care trăiesc în Sumatra şi Iava ; blăni de urși cafenii din Carpaţi, deprinși să se ascundă în peșteri și să fugă cu stupul de albine în braţe ; blăni de urși albi din Alaska și Siberia, din Groenlanda şi insulele unde a fost prins Fram ; blăni de urși negri care trăiesc în Pirinei şi se caţără în vîrful brazilor ca maimuţele.

Multă vreme, pentru el, ursul însemnase numai un vînat rar și fioros la mînie, bun să-și încerce pe blana lui agerimea ochiului și iscusința loviturii de glonț.

Pe urmă, într-o zi, în pădurile depărtate ale Canadei, împușcase o ursoaică roșcată.

O urmărise o dimineață întreagă. Pusese rămășag cu tovarășul de vînătoare că are s-o culce la pămînt cu un singur foc. Cîștigase pariul. Fiara se rostogolise de la întîiul glonț.

Dar, înainte de a-și da sufletul, trăsese lîngă ea cu laba puiul, să-l apere și, în spasmul morții, încercase să-l acopere cu pieptul.

Era un pui numai de cîteva săptămîni. De-abia făcuse ochi. Se clătina pe picioare. Scîncea și nu se lăsa smuls de lîngă leșul ursoaicei.

Vînătorul a început să-l hrănească. La început puiul nu s-a atins de lapte, de miere, de siropul de fructe. Căuta puțină căldură, tot așa cum Fram, puiul de urs polar, așteptase în coliba eschimoșilor o minune care să învie blana și să-l dezmierde laba neînsuflețită.

Vînătorul l-a ținut cît l-a ținut lîngă el, apoi i-a dat drumul în desișul pădurii și el a pornit să colinde mai departe țările. A prins să cerceteze viața și obiceiurile urșilor, a zugrăvit în cărți traiul lor, a arătat deosebirile dintre apucăturile unora și ale altora.

Toate pînă cînd bătrînețea i-a slăbit vederea, i-a împuținat puterile și l-a prefăcut în domnul acela miop și sprijinit în baston, care a intrat într-o dimineață la menajeria Circului Struțki și s-a oprit la cușca lui Fram.

Directorul îl întovărășea, povestind întîmplarea :

— Este a treia oară, domnule, de cînd pățesc același lucru cu urșii albi ! Cîțiva ani în șir se poartă ca animalele cele mai inteligente... Nici n-au nevoie de dresor, după ce-au învățat odată programul. Pe urmă, fără nici o pricină, se prostesc. Uită ! Nu mai înțeleg nimic. Stau în cușcă și gogesc... Nimeni nu-i poate scoate din încă-

pățînarea aceasta. Spun că mi s-a întîmplat aceasta de trei ori. Cu ceilalți doi m-am împăcat mai ușor. Nu pierdeam mare lucru. Erau niște urși ca toți urșii. Nici mai deștepți, nici mai proști... Dar cu Fram e altceva ! Fram a fost un artist fără pereche. Pot jura că înțelegea gustul publicului, că se schimba de la oraș și de la țară la țară, după cum simțea el că nu același lucru place la toată lumea. Cînd venea numărul lui, lăsam toate la o parte ca să privesc și eu de după perdea. Priveam tot așa de curios ca și mulțimea din staluri. Niciodată nu știam ce are să mai născocească. Spuneam chiar clovnilor : „Uitați-vă la el și învățați de la el ! Parcă ar cunoaște publicul mai bine decît voi"... Iar acum, cum îl vedeți, stă cu botul într-un colț și a devenit un urs ca toți ceilalți. N-am să mai găsesc eu altul cît voi trăi, să-l înlocuiască...

Fostul vînător privea la animalul de după zăbrele, cu ochii lui miopi, sprijinit în baston.

Întinse mîna slabă și tremurătoare printre gratii, chemîndu-l încet :

— Fram ! Ia spune tu, ce se întîmplă cu tine, mă amărîtule ? Mă urîtule, mă ! Mă urîtule, mă !...

Ursul nici nu întoarse ochii. Se cuibări mai adînc, cu nasul în peretele de lemn.

Domnul bătrîn care împușcase în tinerețea lui zeci și zeci de urși, iar mai apoi scrisese cu dragoste cărți despre urși, își șterse ochelarii și tuși.

Întrebă deodată :

— L-ai iubit mult ?

Directorul răspunse :

— Eu sînt om de afaceri ! Pentru un director de circ nu poate fi vorba de iubire, fiindcă iubirea înseamnă slăbiciune în afaceri. Plătesc bine artiștii buni, care aduc public la circ și bani în casă. Dar îi pun la muncă, pînă îi trec șapte sudori ! Întrețin bine animalele din mena-

jerie, fiindcă publicul vrea să vadă animale frumoase, nu nişte piei împăiate...

— Atîta tot ? întrebă fostul vînător.

— Atîta tot !... De rest nu-mi pasă !

— Înţeleg ! Atunci să întorc întrebarea altfel. Ai cîştigat mulţi bani cu Fram ?

— Ar fi păcat să spun că nu ! mărturisi directorul. Vreme de şapte ani el a fost atracţia circului ! N-a lipsit niciodată din program. Era destul să apară afişele cu numele şi cu chipul lui pe pereţii unui oraş, ca să se îmbulzească lumea.

— Aşadar, te simţi dator faţă de el !... continuă domnul bătrîn.

— Fără îndoială ! Aş da mult să-l văd din nou aşa cum a fost.

Bătrînul începu să rîdă, răsucind vîrful bastonului în pămînt. Spuse :

— Nu m-ai înţeles bine ! Nu e vorba să dai mult, ca să-l vezi cum a fost. Aceasta n-ar însemna să faci ceva pentru el. Ai face pentru dumneata. Pentru circ ! Adică tot o afacere ! Ai da bani ca să devină din nou Fram cel iubit de public, care să-ţi aducă iarăşi bani în casă... După cîte ştiu eu despre viaţa urşilor, aşa ceva nu se mai poate întîmpla. Te întreb însă dacă ai fi în stare să sacrifici o sumă de bani, fără nici un folos pentru circ, numai de dragul lui Fram. Numai în amintirea celor ce-a făcut el pentru faima circului. Eşti gata pentru aşa ceva ?

— Sînt ! spuse directorul cu jumătate de glas. Fram merită ! Bineînţeles, dacă îi pot răscumpăra o mulţumire cu bani... Ceea ce nu înţeleg şi nu prea cred.

— Ai să mă înţelegi şi ai să mă crezi îndată ! rosti fostul vînător surîzînd. Fram suferă de dor. Aceasta e tot. Îi e dor de gheţurile şi de zăpada unde s-a născut. S-a deşteptat în el o viaţă pe care o uitase. Şi, fiindcă spui că eşti gata să faci un sacrificiu pentru el, părerea mea e să-l trimiţi îndărăt.

Directorul Circului Struţki privi cu neîncredere la domnul cel bătrîn. I se părea că-şi bate joc de el cu asemenea idei năstruşnice.

— Nu văd cum să-l trimit îndărăt. Să-i cumpăr bilet de tren ?

Fostul vînător strînse din umeri şi vorbi supărat :

— Ştii foarte bine că n-am vrut să spun asta ! Nu glumesc. Este un mijloc foarte simplu ca să-l trimiţi îndărăt. Costisitor, într-adevăr. Dar foarte simplu. Vapoare pleacă acum spre Oceanul Îngheţat cîteva sute pe an. Îl expediezi pe-un vapor. Îl încredinţezi unor oameni de cuvînt. Au să-l ducă undeva într-o insulă. Au să-i dea drumul !... Şi toată povestea s-a sfîrşit !... Sau, mai exact, poate, toată povestea lui Fram abia începe. Dacă n-aş fi atît de bătrîn şi bolnav, m-aş oferi eu să-l duc. Numai să-l văd ce are să facă acolo. Să văd cum are să se simtă el odată întors la gheţurile lui, de unde a venit... Ar fi un capitol din cărţile mele, care are să rămînă pentru totdeauna nescris... Ar fi una din cele mai interesante experienţe !

Directorul circului rămase gînditor. Îşi făcea socoteala în cap. Ştia cît costă un asemenea drum. Dar ştia, tot aşa de bine, că o asemenea faptă ar fi şi un fel de reclamă pentru circ. Ca un om de afaceri ce era, chibzui să dea cîteva reprezentaţii, cu preţul biletelor urcate, în folosul lui Fram şi să deschidă o listă de subscripţie. Nu rămînea el în pagubă !...

— Am s-o fac ! spuse cu hotărîre. Oricît m-ar costa, am s-o fac.

— Lasă-mă atunci să-ţi strîng mîna ! se bucură fostul vînător de urşi care devenise apărătorul urşilor, fără a bănui ce socoteli ascunse îşi chibzuise directorul de circ. Aceasta îmi face plăcere... Apoi se întoarse spre Fram şi îi făcu semn cu mîna lui tremurătoare, spre gratii, glăsuind : Domnule Fram, mi se pare că trebuie să te pregăteşti de călătorie. Ştiu că n-ai geamantan şi că n-ai

perie de dinți. Dar nu face nimic ! Îți urez să devii din nou un urs ca toți urșii : sălbatic și liber... Să te bucuri de ghețuri, de vînturi, de viscole, de soarele polar, de aurora boreală... Să-ți găsești o ursoaică pe măsura ta. Și să întemeiezi o familie de urși cinstiți, care să facă onoarea neamului vostru !...

Fram ridică încet botul de pe labe.

Întoarse ochii lui mici și triști spre bătrînul acesta necunoscut, bun și glumeț, deși poate prea guraliv.

Părea că înțelege.

— Ei, onorabile, întrebă fostul vînător de urși, nu-mi mulțumești ? Atunci ești un ingrat !...

Ursul polar se ridică în două labe și făcu un salut comic cu palma la tîmplă, așa cum răspundea el la aplauze în arenă.

— Așa da ! se bucură domnul bătrîn. Numai bagă de seamă ! Vezi să lepezi toate aceste mofturi aici ; să ni le lași nouă, oamenilor. Cu saluturi după moda noastră n-ai să faci mare ispravă în pustiurile de gheață... Acum, la revedere ! Drum bun !

Fram mai salută o dată.

Apoi căzu iarăși în patru labe. Din nou se ghemui trist, în ungherul lui, cu botul ascuns în perete, cu ochii închiși, să viseze la sloiurile plutitoare, care trec pe oceanul verde ca niște tainice nave, fără pînză, fără vîsle, fără vîslași.

Rămase singur.

Dar directorul circului se ținu de cuvînt. Tipări afișe. Dădu reprezentații în folosul lui Fram. Deschise lista de subscripție. Adună destui bani ca să-i mai rămînă și în pungă. Apoi scrise scrisori și bătu telegrame. După două săptămîni primi răspuns mulțumitor.

Se afla undeva, într-un port străin, o mare întreprindere care plătea vînători în toate ungherele pămîntului să prindă animale și păsări, reptile și tot soiul de vietăți pentru circuri, menajerii și grădini zoologice. Directorul

întreprinderii se oferea să-l trimită pe Fram în patria urșilor albi. Pleacă o corabie cu excursioniști în ținuturile polare. Pe corabie aveau să pornească și doi vînători încercați ca să aducă niște pui de urși tineri, pentru circurile, menajeriile și grădinile zoologice din Europa. Așa că Fram putea să se bucure de voiaj aproape gratuit.

Vestea se răspîndi și făcu vîlvă în circ.

În ziua plecării au trecut cu toții, clovni și gimnaști, acrobați și călăreți, să-și ia rămas bun de la ursul polar.

Unii îl dezmierdau. Alții i-au adus fructele care-i plac, bomboane și sirop.

Cel mai de la urmă a rămas lîngă el August cel prost.

De data asta nu mai avea nasul de gogoșar și părul cărămiziu din perucă, așa cum îl zbîrlea, ca să stîrnească rîsul galeriei.

Era dimineața. Încă nu sosise ceasul reprezentației. August cel prost, deci, nu-și îmbrăcase încă hainele de paiață și nu-și spoise mutra.

Se afla acum un om ca toți oamenii. Îmbrăcat în haine sărăcăcioase. Cu obrazul ostenit și cu ochii triști.

Căci așa arăta August cel prost în viața lui cea adevărată, după ce-și lepăda fracul cu coadă care spînzura și ghetele mai lungi decît schiurile, peruca roșcată și nasul caraghios.

Era un clovn bătrîn, bolnav, care trăia singur și care știa că are să-și sfîrșească bătrînețele într-un spital sau într-un azil.

Ca și Fram, se simțea ostenit.

Ar fi voit și el să scape de viața aceasta de paiață, de salturi mortale și de strîmbături, care fac mulțimea să rîdă. Dar pentru el nu se afla nici o scăpare. Trebuia să rîdă, să se schimonosească la spectatori, să primească lovituri cu latul scîndurii în cap, palme și picioare în spate, fiindcă numai cu acest preț își cîștiga pîinea cea amară de toate zilele. Altfel s-ar fi pomenit aruncat fără îndurare pe drumuri de directorul circului, mai crud

decît fiarele de după gratii.

Acum clovnul bătrîn și bolnav venise să-și ia rămas bun de la Fram, ursul polar.

Șapte ani cutreieraseră împreună oraș după oraș, țară după țară, odată cu circul. Au fost răsplătiți cu aplauze, s-au bucurat de simpatia mulțimii.

Iar acum viața îi despărțea.

Fusese mai blîndă și mai miloasă cu ursul. Îl elibera. Era mai vitregă și neomenoasă cu omul. Îl ținea legat aici, pentru o bucată de pîine, pînă la moarte.

August cel prost intră în cușca lui Fram.

Ursul îl privi cu ochii blînzi și buni. Prietenia lor era veche. S-ar fi zis că ursul înțelege și el cu ce preț, în multe seri, paiața se silea să fie veselă ca să desfete mulțimea.

— Așadar, pleci ? întrebă August cel prost, trecîndu-și mîna prin părul lui Fram.

Ursul nu știa să răspundă.

Dealtfel nici nu știa că pleacă. Nu știa ce bucurie îi pregătise fostul vînător de urși.

Se mirase că toți au trecut pe la el, că l-au dezmierdat, că i-au împărțit daruri. Dar nu înțelegea rostul acestor dovezi de dragoste. Simțea că se pune la cale ceva nou și neobișnuit. Mișcarea oamenilor îi trecuse și lui un neastîmpăr în vine. Priceperea lui se oprise însă aici.

— Așadar, pleci ? își repetă întrebarea August cel prost. Te invidiez, prietene Fram !... Are să-mi fie urît. Circul are să rămînă gol fără tine. Erai un urs de ispravă. Mai de ispravă decît o fiară lacomă cu chip de om, ca directorul nostru !...

Paiața își îngropă obrazul bătrîn și zbîrcit în blana ursului alb.

Fram îl atinse ușor, prietenos, cu laba. Parcă înțelegea că îl muncește o durere.

Omul se smuci deodată de lîngă animal. Simțea că îl podidesc lacrimile. Nu voia să-l vadă alți oameni. Să

vadă acest spectacol caraghios : August cel prost plîngînd !

Se smuci, deschise ușa cu zăbrele și fugi făcînd un semn în urmă cu mîna, peste umăr :

— Drum bun, Fram ! Drum bun, Fram !

În aceeași zi, Fram a fost urcat într-un vagon din coada trenului, întovărășit de un păzitor.

Așa a străbătut țări după țări, o noapte și două zile, pînă ce a ajuns în portul de unde pleca vaporul spre oceanul polar.

Nu l-a buimăcit defel perindarea de priveliști, de orașe, de oameni, și iar de alte priveliști, de alte orașe și alți oameni.

Era învățat cu asemenea călătorii.

Era învățat cu țările străine, cu limbile străine ale oamenilor, cu portul lor schimbător de la hotar la hotar. Și acum trecea prin unele orașe unde, pe ziduri vechi și uitate, se mai aflau afișe, decolorate de soare și de ploi, cu chipul său : FRAM, URSUL POLAR.

Abia după ce a pornit vaporul începu să presimtă că se întîmplă cu el ceva ce n-a mai fost.

A zgîriat cu ghearele în ușa cabinei. Nu s-a atins de mîncare și de băutură. Dădea semne de neastîmpăr.

Simțea apa fîșîind în peretele vaporului, iar clipotul acesta îi amintea ceva foarte vechi, ceva foarte îndepărtat, ceva foarte de demult.

Da, toate îi aminteau drumul celălalt ; îi aminteau corabia în care Lars, marinarul cu ochi albaștri și cu patima băuturii, îl adusese spre țările calde, să-l vîndă pe zece sticle de rom.

Printre excursioniști se răspîndi zvonul că pe vapor se află un urs polar dresat. Faimosul Fram de la Circul Strutki, pe care directorul îl trimite îndărăt, în ghețurile polare, fiindcă a început să tînjească și nu mai vrea să joace.

Au venit călătorii să-l vadă. I-au adus franzele şi bomboane, fructe şi băutură. Unii îl aplaudaseră cîndva la reprezentaţiile circului. Ştiau prea bine cum deşerta sticle de bere, cum cînta din armonică şi cum împărţea bomboane copiilor.

Şi se mirau că acum nu se atinge de bomboane, de fructe şi de sticla cu băutură.

— Poate se plictiseşte aici ! spuse o femeie tînără. Nu-l vedeţi ce trist e ? Cînd l-am cunoscut eu, era ursul cel mai vesel de pe lume. Un adevărat bufon. M-a făcut să rîd pînă la lacrimi... Să vorbim cu căpitanul. E un om de înţelegere. Să-i dea drumul pe punte... Eu aş putea să jur că are să privească la mare ca un om şi că are să se bucure ca un om...

Femeia cea tînără era inimoasă şi nu s-a mulţumit numai cu vorba.

S-a dus la căpitan. L-a convins.

Uşa lui Fram s-a deschis şi el a căpătat libertate să se plimbe pe punte, alături cu pasagerii.

Într-adevăr, Fram se purta ca un om.

S-a ridicat în două labe, rezemat de grilajul punţii. A rămas aşa multă vreme, privind depărtările mării, spre nord, acolo unde se aflau, dincolo de ape, gheţurile şi zăpezile veşnice.

Pe urmă, întocmai ca şi călătorii ceilalţi, se plimba pe punte, căutînd să-şi petreacă vremea cu altfel de desfătări. Îl înconjurau excursionişti curioşi. Veneau copii să-i întindă o minge, un coşuleţ cu bomboane. Se juca zvîrlind mingea, desfăcea coşuleţul şi împărţea bomboane. Pînă seara s-a împrietenit cu toată lumea.

Dar, din cînd în cînd, se ducea la marginea punţii să privească depărtările şi să adulmece vîntul sărat cu nările.

Noaptea a intrat singur în cabină.

— V-am spus eu ? se bucură femeia cea tînără şi inimoasă. E un animal extraordinar ! Dacă aş fi în locul căpitanului, aş cumpăra un urs, să-l am întotdeauna pe vapor. Ar fi cea mai nimerită distracţie pentru călători !

După trei zile şi trei nopţi, marea a început să prindă altă culoare. Verzuie şi rece. Vîntul aducea o suflare aspră. Nopţile erau mai limpezi şi mai luminoase.

Fram nu se mai juca prinzînd şi aruncînd mingea. Nu se mai despărţea de rezemătoarea de fier a punţii. Neclintit, în două labe, cu nările lărgite, aspira adierea rece şi aspră. O recunoştea.

Privind aşa, într-o dimineaţă a zărit cum se iveau cele dintîi sloiuri.

Vaporul şi-a încetinit mersul, ocolind cu prevedere munţii plutitori de gheaţă. Fram sorbea lacom, pînă în adîncul plămînilor, aerul umed.

Nu mai intra în cabina lui din fundul vasului. Rămase toată noaptea neclintit, cu ochii străpungînd depărtările albastre.

Tresări.

Simţise o mînă atingîndu-i blana pe spate. Nici nu auzise paşii.

Era femeia cea tînără şi inimoasă. Venise îmbrăcată în haine groase. Nici ea nu putea dormi. Călătorea întîia oară spre gheţurile polare.

Aflase că a doua zi vînătorii de urşi au să-l elibereze pe Fram pe o insulă de sloiuri. Se îmbrăcase şi ieşise pe punte să vadă ce face ursul alb.

— Aşadar, prietene Fram, ne părăseşti ? şopti uşor. N-are să-ţi pară rău de nimic ? N-ai să regreţi lumea noastră ? N-are să-ţi fie urît singur, în pustietăţile de acolo, reci ?...

Mîna îi alinta blana albă şi umedă de vîntul sărat al mării.

Fram întoarse ochii lui mici, buni, spre această făptură omenească pe care de mîine n-avea s-o mai vadă. Parcă

înțelegea întrebarea. Părea că știe ce-ar fi trebuit să răspundă, dacă ar fi avut glas. Rotunji laba și o apăsă pe umărul femeii, cum făcea cu prietenii lui de la circ.

Femeia scoase un țipăt ușor.

Se înspăimîntase. Își spuse, într-o fulgerare de gînd, că, oricum, o fiară rămîne fiară și se mustră că atît de necugetat a ieșit singură, în pustietatea nopții, pe punte, să se apropie de o sălbăticiune.

Dar apăsarea lui Fram se destinse.

În ochii lui luci parcă o sclipire, o dojană.

Parcă ar fi voit să rostească :

— De ce te-ai speriat ? Tot nu crezi că eu sînt un urs îmblînzit, care n-am să pot face nici un rău, niciodată, unei ființe omenești ?

Femeia tremură, scuturată de-un fior. Frigul pătrundea prin hainele groase.

Flutură mîna înmănușată :

— Noapte bună, Fram !... Ai putea să te culci. Pentru tine începe de mîine altă viață. N-are să fie prea ușoară, fiindcă te-ai dezvățat de dînsa. Fram rămase singur. Noaptea era albastră și nu era noapte deplină.

Lumina soarelui mai stăruia, învăluită de ceața depărtării. Se apropia de ținutul unde ziua se îngîna cu noaptea timp îndelung, unde o zi și o noapte înseamnă un an.

IX. ÎN OSTROVUL PUSTIU DE LA CAPĂTUL PĂMÎNTULUI

INSULA ERA ÎNALTĂ, stîncoasă, înfiorător de pustie, acoperită de nămeţi şi de gheţuri.

Prin pojghiţa sticloasă a sloiurilor străbăteau pe alocuri piscurile rare de piatră.

Se înălţau ascuţite ca meterezele unei cetăţi ruinate. O cetate pustiită parcă de urgii. Împresurată de apele verzi, oglindindu-se singuratică în oceanul polar, aştepta parcă o vrajă din basme, ca s-o deştepte la viaţă...

Dar orice suflare pierise. Nu se zărea nici o vietate căţărată pe povîrnişul de cremene. Nu se înălţa nici o aţă albastră de fum. Nu foşnea pe cer nici un fîlfîit de pasăre. Nu se clintea nimic ; nici vîntul.

Vaporul ancorase în larg.

Toţi călătorii se aflau pe punte în dimineaţa boreală, rece şi albă, toţi îmbrăcaţi în blănuri groase, cu nările înţepate de ger.

Se minunaseră mai întîi de asemenea dimineaţă ciudată.

O dimineaţă fără soare, cu albastrul nopţii topindu-se nesimţit într-o lumină alburie, tulbure, de pe altă lume.

O dimineaţă fără soare. Căci soarele încă nu se ivea. Îl lăsaseră călătorii undeva, departe, în urmă, deasupra mărilor calde de unde au venit, unde mai era despărţire între noapte şi zi. Aici, soarele polar n-avea să se ivească multă vreme. Numai se presimţea, numai îl ştiau cu toţii, ascuns după geana roşiatică a răsăritului.

Geana aceasta roşiatică din zare vestea şi aici un soi de primăvară. Nu însă primăvara pe care o lăsaseră ei acasă, în toată revărsarea de lumină şi de culori, cu flori de liliac şi pajişti presărate cu bănuţei galbeni de păpădie, unde zburdă miei cu canaf roşu în urechi.

Ci o altfel de primăvară : aspră şi fără parfum de zambile, fără rîndunele şi fără ciocîrlii, fără glasul plăpînd al mieilor şi fără săgeata stolului de cocori scrisă cu linie neagră pe cer.

Peste o săptămînă, soarele avea să urce încet drumul boltit, ca să nu mai apună cîteva luni. Se pregătea ziua cea lungă de aproape jumătate de an. Ziua care ţinea cît vara polară.

Luminoasă, cu soarele sclipind orbitor în nămeţi. Dar un soare rece şi fără viaţă, cum e soarele cu dinţi din iernile de aiurea.

Sloiurile nu se topeau niciodată deplin. Abia şiroia o vînă subţire de apă pe patul de gheaţă. Abia apărea, de sub nămeţi, muşchiul verde căptuşind stîncile ; şi pe alocuri, cîte o floare firavă, măruntă, chircită, fără parfum.

Despre acestea au vorbit călătorii adunaţi pe punte, minunîndu-se.

Acum se minunau de insula singuratică, înălţată ca o arătare de vis rău în mijlocul pustietăţilor din oceanul polar.

Priveau în tăcere.

Era atît de posomorîtă arătarea împresurată de ape, atît de posomorîtă şi atît de despărţită de restul lumii şi de viaţă !

Din stîncile sure şi sterpe, din gheţurile sleite, din piscurile oglindite în adîncul neclintit se împrăştia o tristeţe care pătrundea inimile.

Aici era un pustiu desăvîrşit.

Părea cu neputinţă amăgirea că undeva, departe, în ţările de unde au venit călătorii, se mai află oraşe cu

bulevarde şi larmă de glasuri, cu vitrine şi teatre, cu flori şi grădini. Părea cu neputinţă amăgirea că toate aceste minuni blînde, ale omului şi ale firii, mai durează acolo pentru totdeauna : iarnă şi vară, toamnă şi primăvară, noapte şi zi. Că îl mai aşteaptă. Că le vor regăsi tot aşa cum le-au lăsat.

I-a împietrit pe toţi, cu suflarea tăiată, gîndul că o întîmplare rea, un naufragiu sau o furtună, sfărîmînd vaporul ar putea să-i arunce pe un asemenea ţărm. Aici, să rămînă aici, în pustietatea îngheţată, în tăcerea de moarte, în stîncile cu piscuri de sloiuri oglindite în oceanul verzui ? Era plină de înfricoşare închipuirea.

— Eu aş muri de frică în cea dintîi zi ! spuse, scuturată de un fior, femeia cea tînără, care arătase atîta bunătate pentru Fram.

Se dovedise inimoasă cu o zi înainte. Acum îşi pierduse curajul. Se îngălbenise la chip, numai la gîndul unei asemenea întîmplări.

Se vedea singură, zvîrlită cu sfărîmăturile vasului pe insula blestemată ; tîrîndu-se pe gheţuri ; durîndu-şi coliba de zăpadă ; neştiind cum să aprindă focul şi îndurînd foamea. Poate ar prinde-o noaptea cea lungă şi gerul care sleieşte oceanul ca o tipsie de gheaţă. Atunci n-ar mai fi nici o nădejde. Vaporul trimis într-ajutor n-ar mai putea să străbată pînă aici, decît peste un an.

— Aş muri de frică ! repetă femeia, înspăimîntată de propriile sale închipuiri.

Pe urmă, se întoarse către cei doi vînători, care făceau pregătiri să-l coboare pe Fram.

— Eu cred că e nedrept ceea ce faceţi cu această făptură blîndă şi de ispravă !... Cum are să trăiască oare Fram în pustiul de aci ? E nedrept... Nu-i vinovat cu nimic.

Unul din vînători începu să rîdă :

— Dumneata te înşeli amar ! Judeci şi simţi cu priceperea şi cu simţirea noastră, omenească... Uiţi că Fram

e un simplu animal. Un urs alb, născut aici, aproape de pol. Ba încă nu pe asemenea insulă, pe unde mai trec vapoare și oameni. Mai sus, mai spre miazănoapte, mai aproape de pol, în insulele și mai necălcate de picior omenesc.

— Dar n-o să aibă ce mînca. Are să sufere de ger ! îl plînse femeia cea tînără.

Vînătorul rîse mai înveselit :

— Are să se descurce singur ! Așa cum se descurcă și cum s-au descurcat de mii de ani milioane de urși albi. Viața lui aceasta e. Viața lui cea adevărată și liberă... Noi, oamenii, am încercat să-l schimbăm pe Fram. Dar se vede că n-am izbutit. L-am făcut un gimnast, un acrobat. Și Fram părea că s-a deprins cu asta. Poate chiar i-a făcut plăcere !... Dar într-o bună zi a început să tînjească după pustietățile unde a făcut ochi și unde a copilărit...

— Și cum are să se hrănească ? E o insulă prea pustie pentru el ! continuă să-i poarte de grijă femeia cea tînără.

— Nici despre aceasta nu-i purta dumneata de grijă ! rosti vînătorul. Astăzi marea e liberă. Dar peste două-trei zile, o săptămînă, se poate întîmpla să dea un ger cumplit. Atunci se prind sloiuri. Are să călătorească de pe un sloi pe altul, mai departe, spre miazănoapte, acolo unde e patria lor... Îl mînă instinctul. Are să-și găsească tovarăși... Are să învețe ceea ce a uitat sau încă nici n-a știut... Aș fi chiar curios să-l văd cum se poartă. Pe lîngă priceperea lui de urs a învățat năzdrăvănii de la oameni... Unele au să-i strice...

— Poate era mai bine atunci să-l fi lăsat pe o insulă cu eschimoși ! își dădu părerea femeia cea tînără, care îl aplaudase de multe ori la circ pe Fram, ursul polar. S-ar fi deprins să stea în apropierea oamenilor...

Vînătorul clătină din cap :

— Tocmai aceasta n-am voit. Spre binele lui ! Înadins am hotărît să-l lăsăm aici, pe o insulă goală, nu într-o insulă cu eschimoşi. Fram s-a învăţat să nu se teamă de oameni. S-ar putea întîmpla să dea peste un vînător, care să-i ia la ochi. El, în loc să se apere şi să fugă, s-ar ridica în două labe să ofere pieptul deschis glonţului. Şi ar fi păcat ! Aşa, îi dăm răgaz să se sălbăticească puţin.

— Totuşi, nu m-ai convins defel ! se înverşună protectoarea lui Fram. Nu mă pot obişnui cu gîndul că are să se simtă bine şi fericit în pustietăţile acestea.

— Dragă doamnă, nici nu văd nevoia să mai dovedesc că fac bine ori nu. Priveşte, te rog, la Fram ! O dovedeşte el, în locul meu. Uite cu ce neastîmpăr nu-şi găseşte locul ! Uite cum înţelege că pentru el s-a oprit vaporul, cum înţelege că vrem să-l coborîm pe insulă şi uite cum ne cere din ochi să dăm zor !...

Într-adevăr, Fram nu-şi mai găsea locul.

Se înălţa să adulmece cu nările văzduhul îngheţat. Privea o clipă neclintit spre insulă. Cădea în patru labe şi dădea tîrcoale marinarilor care pregăteau lanţurile şi funiile, să coboare barca.

Îi împingea cu botul. Mormăia. Privea iarăşi îndărăt, spre insulă, şi iar îşi dădea drumul pe labe. Era ca un călător într-o gară, cînd a pierdut răbdarea aşteptînd trenul întîrziat. Mereu se duce pe peron să privească la capătul liniei. Mereu se uită la ceas şi întreabă şeful staţiei de ce nu mai soseşte expresul.

Marinarii au sfîrşit de coborît barca.

Fram s-a dat singur jos, pe scara de funie, ca un acrobat îndemînatic ce era.

— E cam nepoliticos domnul Fram ! rosti dezamăgită femeia cea tînără şi inimoasă. Nu mă aşteptam la aşa ceva ! Nici nu şi-a luat rămas bun.

— Ce voiţi, doamnă ! îl scuză căpitanul vaporului. A sosit pentru el vremea să se lepede de politeţea învăţată

de la oameni. Nu ştiu ce i-ar folosi în asemenea pustietăţi...

Fram uitase într-adevăr cu desăvîrşire orînduielile bunei-cuviinţe.

Nu numai că nu şi-a luat ziua bună şi că nu răspunsese la chemările pasagerilor care îl răsfăţaseră şi-l iubeau. Acum, cocoţat în două labe, întorsese spatele vaporului şi mulţimii de pe punte, depărtîndu-se în barca împinsă de vîsle.

Cîţiva călători pregătiseră aparatele de fotografiat. Era şi un operator de cinematograf, care învîrtea rîşniţa lui, ca să prindă în film despărţirea lui Fram de oameni şi de civilizaţie.

Toţi îl chemau, strigau, fluturau batistele.

Dar lui Fram puţin îi păsa acum de toate acestea. Poate nici nu auzea strigătele. Poate nici nu mai înţelegea glasurile.

El privea lacom insula de gheţuri şi de zăpezi, unde a văzut întîia oară lumina soarelui polar puiul cel alb şi sălbatic.

Mormăia încet de mulţumire. Un mormăit ca torsul unei pisici uriaşe, cînd e sătulă şi se răsfaţă.

Barca se opri sub peretele de stîncă şi de gheaţă.

— Cam drept peretele ! îşi dădu părerea unul din vîslaşi. Nu-l prea văd eu urcîndu-se pînă sus.

— Lasă grijile acestea ! îl sfătui vînătorul, care toată vremea ţinuse mîna pe spinarea lui Fram. Faci şi dumneata ca doamna cea tînără de pe vapor... Nu uita că, pe lîngă priceperea lui înnăscută de urs, a mai învăţat multe năzdrăvănii de la oameni !...

Îl apucă pe Fram de grumaz şi îl întoarse cu ochii în ochii lui.

Spuse :

— Ei, dragă Fram ! Te-am adus la destinaţie. Ai putea să-mi mulţumeşti... Şi ai putea să-mi trimiţi din cînd în

cînd o carte poştală cu vederi. **Acum, voiaj bun! Călătorie** sprîncenată ! Dă laba !

Fram dădu laba.

Apoi zvîcni, cu un salt, din barcă pe stînca lucioasă, se clătină, îşi îndreptă echilibrul. Cu o îndemînare de pisică, uimitoare la asemenea făpturi uriaşe, începu să se caţăre pe peretele de cremene, din vîrf în vîrf, pînă ajunse sus.

— Ce-ţi spuneam eu ? întrebă încîntat vînătorul. Acum se simte la el acasă !

Pe vapor răsunau strigătele de adio şi uralele. Fram se înălţa în două labe pe vîrful de stîncă. Privi îndărăt, spre vapor, spre oameni, spre fluturările de batistă.

Poate abia acum înţelegea deplin că se desparte de oameni pentru totdeauna.

Jos, vînătorul şi marinarii din barcă zvîrleau, într-o scobitură din ţărm, cîteva braţe de provizii. Cutii cu lapte condensat, carne şi pîine.

— E idiot ceea ce facem noi ! mărturisi cu o mucalită stinghereală vînătorul. Ne-ar rîde lumea să afle. Aşa cum a rîs tovarăşul meu, care a rămas pe vapor şi spune că m-am prostit de cînd m-a apucat dragostea pentru ursul acesta. Spună însă ce vor şi creadă ce poftesc ! Dar m-am gîndit că, în primele lui zile de libertate, bietul Fram are să se deprindă cam greu să trăiască numai pe socoteala lui. Da, da ! Nu rîdeţi !

Cînd sfîrşi de zvîrlit proviziile în adăpostul stîncilor, aprinse pipa şi ridică ochii la muchia înaltă a ţărmului.

Fram mai privea în două labe la vaporul şi la mulţimea fluturînd din mîini.

Stătea drept, nemişcat, profilat alb pe cerul vînăt, una cu stînca : alb ca un sloi crescut din sloiuri. Strigătele mulţimii ajungeau pînă la el. Ocheanele îl urmăreau curioase. Rîşniţa operatorului de cinematograf se învîrtea repede, repede, să nu scape nici un amănunt.

Era un număr senzaţional. Ultimul număr senzaţional pe care Fram, ursul polar, îl oferea oamenilor şi civilizaţiei.

— Haide ! Măcar acum fii politicos. Salută şi ia-ţi rămas bun ! vorbi prietena lui de pe puntea vaporului.

Vorbise încet. Atît de încet, încît abia străbătuse murmurul dojanei pînă la urechea călătorului de lîngă dînsa.

Dar Fram parcă ar fi auzit. Parcă ar fi înţeles cuvintele din depărtare.

Duse laba la tîmplă, în salutul lui comic, care stîrnea veselia copiilor la Circul Struţki.

Pe urmă, îşi dădu drumul în patru labe şi se făcu nevăzut după un meterez de stîncă.

X. CEA DINTÎI ÎNTÎLNIRE

UN VISCOL NĂPRASNIC s-a iscat din senin.

Depărtările din miazănoapte au slobozit norii vineţi, vîntul cu chiote, troienele rostogolite în albe talazuri. În cîteva ceasuri nu s-a mai cunoscut cer de pămînt, gheţuri de ape.

A fost numai un vălmăşag de zăpadă măruntă ca sticla pisată, într-o lumină verzuie scăzută, care nu era nici noapte, nici zi.

Trosneau sloiurile de frigul cumplit. Se despicau stîncile sub năpustirea vîntului. Huruia văzduhul şi se năruia bolta cerului.

Fram, ursul polar, se ghemuise într-un adăpost de gheţuri.

Credea că l-a ales bine. Şi se înşelase. Îl sufla viscolul din toate părţile. Îl îngropa troianul. O bucată de sloi, smulsă de urgia vijeliei, îi căzu în cap. Alta îi lovi dureros o labă.

Pe urmă se întîmplă o nemaipomenită ciudăţenie : ursul polar începu să clănţăne de frig.

Se dezvăţase de ger în adăposturile calde din circ. Sufla în labele aduse încovoiat la bot. Se scutura de pulberea gheţoasă a ninsorii şi de sloiurile sleite între labe. Încerca să se încovrige cu botul cuibărit în blana burţii. Viscolul îi îngheţa spinarea, se răsucea şi atunci îl muşca gerul de nări. Au fost cîteva ceasuri de nemaipomenit chin pentru el.

Cînd viscolul se potoli, Fram scoase nasul la lumină, destul de amărît, într-un hal care ar fi stîrnit mila lui August cel prost şi schimonosirile înveselite ale tuturor maimuţelor de la Circul Struţki. Ha-ha ! Un urs polar dîrdîind de ger. Pînă una-alta începu să joace, ca să-şi dezmorţească picioarele. Iar fiindcă ştia să joace altfel decît urşii sălbatici, se dezmorţi cu gimnastica învăţată de la oameni. Sări peste cap înainte şi îndărăt, în salt mortal. Se făcu ghem şi se rostogoli de-a dura. Îşi trecu picioarele de dindărăt după ceafă şi merse numai pe picioarele de dinainte. Dădea o reprezentaţie gratuită pustiului polar. Altădată l-ar fi aplaudat două mii de oameni, începînd cu cei de sus, de la galerie, pînă la cei înmănuşaţi din loji.

Şi nici nu l-ar fi încîntat toate aplauzele de pe lume. Prea îl doborîse amarul că ajunsese un urs polar, caraghios, care a îngheţat de frig.

Ruşinea şi ocara urşilor albi !

După ce se încălzi, se aşeză poponeţ pe un bulgăre de gheaţă, amărît ca vai de el.

Vedea şi el prea bine că a pornit cu pas greşit în viaţa lui de libertate.

Umblase fără nici un rost, la întîmplare, ca şi cum s-ar mai afla şi aici cineva să-i poarte de grijă, de adăpost şi de hrană.

În loc să stea la chibzuială, luase insula la colindat de colo-colo, urcîndu-se pe stînci şi coborînd în tobogan povîrnişurile, hoinărind fără ţintă. Nu-şi ochise un adăpost. Nu purtase de grijă dacă are ori nu ce să mănînce a doua zi. L-a prins viscolul pe nevestite. A clănţănit din dinţi ca o potaie netrebnică, aşa cum schiaună pe lîngă garduri iarna, în oraşele oamenilor, cîinii nimănui.

Insula părea pustie. Nu întîlnise nici urmă de paşi. Nici o suflare. Îl încerca foamea. Şi nu prea vedea el cum are s-o potolească.

Deocamdată, cuminte era să părăsească locurile acestea deşerte. În amintirile lui tulburi şi vechi, păstrate din viaţa puiului becisnic de urs, se deşteptară învăţămintele făpturii uriaşe care-i purta atuncea de grijă. Cînd un ţinut umblat se arăta neprielnic şi sărac în vînat, atunci cobora la ţărm. Aştepta un sloi plutitor şi pornea, pe puntea aceasta călătoare, aiurea. Sau găsea întinderea apei acoperită de gheaţă şi se depărta pe podul acela către alte ostroave mai puţin vitrege. Înţelept era să facă şi el la fel.

Fram se îndreptă spre ţărm. La stînca pe unde urcase. Se opri să privească de sus. Înaintea ochilor se desfăşura oceanul deşert.

Vaporul plecase.

Îi cunoştea locul unde ancorase. Acum nu mai era acolo nici o urmă. Întinderea pustie şi tristă de apă.

Numai departe de tot pluteau sloiuri străvezii, aduse de vînturile de miazănoapte şi mînate spre miazăzi, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi.

Dar toate erau prea departe.

Chiar ocheanul abia le-ar fi desluşit, apărînd şi topindu-se pe linia zării.

Aproape, alături, sub malul înalt, clipotea lin numai apa adîncă, sfărîmînd în oglinzi tremurătoare priveliştea răsturnată a stîncilor.

Pentru astăzi nu se arăta nici o nădejde să părăsească insula goală.

Fram se pregăti să plece de la ţărm ca să-şi caute un culcuş. Măcar cu somnul să-şi amăgească foamea.

Deodată tresări !

Ceva se mişcase pe luciul verde. Se ivi o pată neagră şi lucioasă. Un trup de focă.

Vîntul !... Prada !... Hrana !...

Se pitulă după stînci şi aşteptă.

Nu mai era acum Fram, ursul savant de la Circul Struţki, care ştia să facă acrobaţii şi gimnastică, saluta

şi stîrnea aplauze. O clipă fu numai ursul polar cel adevărat. Un urs flămînd, pîndind hrana vie.

Foca se scufundă, bătu apa cu înotătoarele ciunge. Se ivi din nou. Încercă să se caţăre pe o lespede. Lunecă. Alese alt loc. În pieptul lui Fram, sub coaste, inima zvîcnea ascuţit. Îi era teamă să nu plece prada cumva, să nu-i adulmece mirosul, să nu dispară.

În sfîrşit, foca află un loc potrivit, se tîrî cu monturile scurte şi se întinse cît era de mare. Fram aşteptă.

Alte capete se zăreau în apă, frămîntîndu-se şi apropiindu-se de suprafaţă. Pe urmă, încă o focă se căţără pe piatră, şi alta, şi alta. El învăţase de la oameni să numere.

Erau acum cinci la număr. Două cu pui.

Se lăsase să lunece uşor din sloi în sloi, ferindu-se să nu fie zărit. Acum le vedea aproape de tot.

Foamea îi înfipsese gheara în burtă. Îi simţea unghiile.

Şi vînatul era la doi paşi.

Numai să sară : numai să se năpustească şi să sfarme oasele cu dinţii.

Dar ochii focilor priveau atît de mari, de blînzi şi de nevinovaţi, încît, deodată, Fram îşi aduse aminte de alte foci.

Trupa de foci de la Circul Struţki.

Acelea ieşeau singure din bazin, prindeau mingea în bot, se jucau răsfăţate. Erau cele mai blînde animale de la Circul Struţki şi, după fiecare număr din program, aşteptau de la dresor, alintate, un dar. Un peşte zvîrlit, un fruct, o prăjitură. Erau prietenele lui. O vreme au jucat chiar o parte din program împreună. Putea el oare să se năpustească asupra uneia, să-i sfarme ţeasta cu colţii, să simtă osul trosnind în fălci ?

Ochii celei mai de aproape s-au întîlnit cu ochii lui Fram.

Aceiaşi ochi buni, nevinovaţi, fără frică. Ochi rotunzi şi neştiutori.

S-au privit.

Iar Fram a întors spatele.

Ca să alunge ispita foamei încercă să gonească focile.

Dar focile nu se dădeau duse. Crescuseră lîngă o insulă unde pînă atunci n-a călcat picior de urs. Nu cunoşteau frica. Stăteau întinse pe lespezile de stîncă şi se uitau minunate la această matahală necunoscută, care se răstea la dînsele, se ridica în două labe, mormăia şi părea foarte supărată. Fram le împinse cu botul, le răsturnă cu laba, le îmbrînci şi le rostogoli în adînc. Ridică un pui şi îl zvîrli ca pe-o minge, peste cap, în apă. Pe urmă, cînd locul rămase gol, se aşeză pe marginea pietrelor, ca un om, cu bărbia în labe, şi, ca un om, părea că acum cercetează îngrijorat înţelesul acestei întîmplări.

Aşadar, foci nu s-a îndurat să ucidă ?

Nici foci şi poate nici alte făpturi.

Cu toate a trăit alături în cuştile circului.

Le ştie. Le-a auzit geamătul prin somn cînd tînjeau după libertatea pierdută şi după locurile de unde au fost prinse.

Foarte bune şi frumoase erau toate !

Numai că acestea nu ţineau de foame.

Fram se simţi ursul cel mai necăjit de pe lume. Era un urs care se întorsese prea tîrziu şi prea puţin înarmat, acasă, dincolo de cercul polar.

Amărît, cu sfîrcul de coadă între picioare, se pregătea să urce povîrnişurile de stîncă.

Înălţă nările.

Simţi un miros cunoscut.

Merse pe dîra mirosului şi descoperi în găvanul de piatră proviziile lăsate de vînător. Cutiile de lapte condensat, carnea şi pîinea prefăcută în bulgări de gheaţă.

Tacticos, precum învăţase în viaţa lui îndelungată din tovărăşia oamenilor, desfăcu o cutie lovind-o de stîncă. Laptele era sloi. Muşcă din el. A doua cutie se mai încălzise, fiindcă a ţinut-o subsuoară. Linse laptele şi se linse

pe bot. O pîine îi ajungea deocamdată şi o bucată de carne. Îi mai lipsea doar o sticlă de bere şi o felie de tort să pună capac ospăţului ! Dar treacă-meargă şi fără acestea... Pentru o zi scăpase de grijă. Mai avea provizii şi pentru foamea de mîine.

Le ascunsese grijuliu în găvanul de piatră şi le acoperi cu zăpadă, după chipul şi asemănarea cîinilor care ascund osul.

Dar poimîine, dar mai tîrziu ?

Fram se scărpină cu unghiile labei în creştet, cum făcea August cel prost, cînd nu nimerea răspunsul la întrebările fără răspuns.

Se căţără să-şi caute adăpost.

Îl găsi. O gură de peşteră, apărată de vînt.

Rămînea acum să mai capete şi abonament la un restaurant.

Ceea ce n-a găsit din nefericire nici a doua zi, nici după o săptămînă.

După o săptămînă însă gerul uscat sleise oceanul pînă departe. Soarele începuse să se înalţe pe cer. Stătea încă roşu şi uriaş, la marginea zării, deasupra răsăritului. Se întinsese un senin sticlos ; dură o nesfîrşită dimineaţă cu frigul aspru, prefăcînd aburii răsuflării în ţurţuri pe botul lui Fram.

Puntea de gheaţă se lăţise cît cuprideau ochii.

Fram o încercă prevăzător cu piciorul. Era groasă şi tare. Socoti potrivit ceasul să pornească la drum, pe banchiză spre nord, acolo unde instinctul îi spunea că se află şi alţi urşi, fraţii lui de departe.

Purcese în bejenie, fără grabă. Se simţea şi sleit de puteri. Foamea îi rodea crunt măruntaiele. În gurile podiştei de gheaţă, în ochiurile verzi de apă se iveau uneori capete rotunde de focă. Mamele îşi împingeau puii cu botul, ajutîndu-i să se salte în sus, la lumina rece a soarelui. Fram întorcea ochii. Îşi biruia ispita.

Singura hrană i-a fost în timpul acesta o halcă enormă de morsă, înghețată și prinsă de sloi. Poate rămășița unui praznic, din care s-a îndestulat alt urs alb. Poate un leș tîrît de curentul apei, înțepenit odată cu înghețul și păstrat așa în frigoriferul banchizei.

Fram dezgropă carnea cu ghearele din învelișul sticlos. Înfulecă hămesit pînă ce simți că nu se mai poate mișca din loc. Se tolăni să adoarmă alături. După un somn zdravăn, înghiți și rămășițele prînzului. Pe urmă, porni mai departe, cu puterile înzdrăvenite.

Nu mai avea ca la circ o măsură a timpului.

Nu se știa cînd a trecut o noapte și o zi, fiindcă aici nu era noapte și zi. Uneori mergea în șir, de trei ori cîte douăsprezece ceasuri. Alteori dormea toropit, cît ar fi fost vreme de o zi și o noapte. I-a trebuit mult să se deprindă cu asemenea dimineață fără sfîrșit, după cum greu s-a învățat să îndure și gerul.

Apoi, după o săptămînă, poate după două, cînd soarele era încă mai săltat spre mijlocul cerului, s-a ivit deasupra banchizei o dungă fumurie de pămînt.

Era o insulă lungă, atît cît cuprindeau ochii, mai puțin stîncoasă decît cealaltă și poate mai puțin pustie.

Se deslușeau pe gheață și pe zăpadă urme de pași. Urme felurite.

Fram a recunoscut, îndată, pași lați și grei, ca urmele lui. Dar se mai încrucișau și alte urme, fără număr, mărunte, amestecate, unele de mers, altele de săritură ; unele perechi, altele împletite. Poate urme de vulpi. Poate de lupi. Poate de iepuri. Poate de cîini.

El nu învățase să le citească acestea și să le cunoască într-o viață unde asemenea învățătură nici nu i-ar fi folosit.

Grăbi mersul. Înainta cu nările lărgite pe urma pașilor de urs.

Urmele îl duceau, fără ocol, pe un drum de bună seamă prea cunoscut de celălalt urs și străbătut de nenumărate

ori de dînsul. Se ghicea, îndată, că acela se simţea aici, la el acasă, stăpîn. Nu-şi tipărise în zăpadă paşi şovăiţi fără ţintă, tîndălindu-se încoace şi încolo.

Erau paşi care duceau de-a dreptul spre un loc hotărît. Poate un adăpost. Poate un ascunziş de pîndă. Poate o ascunzătoare de hrană.

Sub blană, sub coaste, în cuşca pieptului, inima lui Fram zvîcnea cu nelinişte şi cu o bucurie cum nu mai simţise pînă atunci.

În sfîrşit, se apropia o întîlnire de mult aşteptată. Un frate necunoscut, liber, născut şi trăit în gheţuri ; un tovarăş gata să-l înveţe tot ce el n-a ştiut sau uitase.

Urmele se citeau proaspete. Din ce în ce mai proaspete. Acum, în aerul rece, mai stăruia mirosul apropiat.

Aşa a fost întîlnirea.

Faţă în faţă, ridicaţi în două labe.

Ursul sălbatic al deşerturilor polare şi ursul întors din oraşele oamenilor.

Ursul străin a început să mormăie, arătînd colţii.

Fram a scos glas prietenos.

A înaintat apropiind botul.

Ursul străin a rînjit şi a vrut să muşte. Pe urmă, s-a repezit să-l cuprindă în braţe, în lupta fără cruţare a urşilor, care trosnesc oasele şi se rostogolesc la pămînt, pînă ce unul din doi rămîne răpus din încăierare.

Cînd celălalt urs se repezi, Fram făcu un salt sprinten în lături.

În privirea lui străbătea un amestec de mirare şi dojană.

Îi părea rău că a dat peste un prost, rău crescut şi neghiob. Şi-i era milă, fiindcă lupta se vestea de la început inegală. El învăţase în tovărăşia oamenilor vicleşuguri de luptă pe care un nărod ca ursul acesta căpăţînos n-avea de unde să le ştie. Se hotărî deci să-i dea o lecţie blîndă, atît numai cît să-l înveţe minte.

Săltase sprinten în lături.

Ursul sălbatic se lăsă în patru labe. Îi dădea tîrcoale legănîndu-și capul mare, ceea ce la toți urșii de pe fața pămîntului e semn de mare mînie. Se năpusti pieziș să-l lovească într-o coastă. Fram făcu un salt mortal deasupra lui și căzu dincolo în două labe.

Celălalt urs rămase cu gura căscată.

Așa ceva nu mai văzuse. Intra anevoie în priceperea lui greoaie.

Se mai năpusti o dată îndărăt.

Fram repetă saltul. Ursul sălbatic lunecă în bot.

Fram nu lăsă să-i scape prilejul. Își făcu vînt lunecuș după el, îl înșfăcă de ceafă și de spinare cu amîndouă labele și îl scutură cum făcea el cu pielea de urs în arena Circului Struțki, cînd ieșeau paiațele să-i parodieze programul.

Apoi îi dădu drumul.

Îl așteptă cu o labă în șold.

Ochii lui sclipeau înveseliți, fără răutate.

Parcă spuneau :

— Îți ajunge, onorabile ? Precum vezi, eu știu de glumă. Constat cu părere de rău că tu știi mai puțin. Ți-am dat numai o probă. Mai cunosc și altele. Cu mine n-o scoți ușor la capăt !... De aceea te sfătuiesc să ne împăcăm ! Ce mormăi așa ? Ce înseamnă aceasta : mor-mor ! ? Ești caraghios cînd te înfurii de pomană. Mai bine bate palma aci și hai să fim amici !... Nici nu-ți imaginezi cîtă nevoie am eu de un amic în pustietatea aceasta !... Fram aștepta cu ochii sclipitori de veselie prietenoasă, cu o labă în șold, cu cealaltă întinsă. Dar ursul sălbatic nu știa într-adevăr de glumă. Nu putea să ierte cutezanța veneticului. Se înălță din nou în două labe și se repezi iarăși cu un muget.

Fram îi întinse o piedică. Așa cum îl învățase August cel prost. O piedică din acelea care nu dau greș niciodată și stîrnesc hohotul galeriei.

Ursul sălbatic se rostogoli în bot.

Fram îl salută cu laba la tîmplă, comic şi batjocoritor.

Din nou sălbaticul se ridică în picioare. Din nou se repezi gîfîind. Din nou Fram sări peste cap, în cel mai izbutit dublu salt mortal pe care l-a executat el vreodată în viaţă.

Ursul sălbatic se lupta cu o umbră, cu un urs de gumă şi de resorturi, ca o sfîrlează.

Fram îi luneca, sărea, îl atingea în derîdere cu dosul labei pe bot. Apoi, scîrbit de atîta nătîngie şi încăpăţînare, Fram se agăţă în cîrca sălbaticului şi nu se mai lăsă desprins.

Era altă figură comică învăţată de la August cel prost.

Celălalt urs se scutura, urla, mormăia, fugea, se înălţa în două labe şi cădea iarăşi în patru, încerca să muşte, să zgîrie, se răsucea şi se tăvălea în nămeţi.

Intrase groaza în el.

După mintea lui îşi închipuia că a dat peste un urs nebun, peste o drăcovenie cum nu s-a mai văzut, un fel de demon al urşilor albi.

Nu mai dorea altceva decît să scape de această pacoste căţărată în ceafa lui şi să-şi ia tălpăşiţa. Cînd Fram, ostenit, îşi slăbi strînsoarea şi cînd se lăsă să-i lunece din cîrcă, ursul sălbatic o zbughi la goană...

Fugea cît îl ţineau cele patru labe ; trăgea cu coada ochiului îndărăt, i se părea că drăcovenia se pregăteşte să sară după el şi o întindea în galop şi mai cumplit. Chiar că s-ar fi potrivit vorba că-i scăpărau călcîile, dacă urşii polari ar avea potcoave de fier la călcîie şi dacă sub gheţurile de la pol s-ar afla stînci de cremene.

Fram îl privea din urmă cu părere de rău şi cu înciudare.

Cea dintîi întîlnire cu cel dintîi frate al său de departe jalnică mai fusese şi prost mai sfîrşise ! În loc de un tovarăş care să-l întîmpine cu semne de bucurie, Fram nimerise peste un nătîng căpăţînos şi pus pe harţag.

Dacă aşa vor fi arătînd la apucături şi la fire toţi urşii albi de la pol, atunci degeaba a mai bătut el drumul pînă aici, să-i caute şi să-i cunoască !

Copleşit de obidă, rătăci fără ţintă printre gheţurile care îi erau atît de străine şi de duşmănoase. Acum ar fi vrut să simtă o mînă omenească şi blîndă netezindu-i blana şi ceafa între urechi, potolindu-i amarul. Aşa cum veneau oamenii de atîtea ori să-l întrebe în vremea din urmă :

— Ce este cu tine, mă Fram, mă ?... De ce eşti tu aşa de necăjit şi botos ?... Haide, răspunde ! Ţi s-au înecat corăbiile ? N-ai cîştigat la loterie ?

Dar nu se mai afla nimeni să-i aline aleanul.

Din faţa lui fugeau vulpi albe, zvîcneau din arcul picioarelor iepuri albi, deasupra fîlfîiau stoluri de păsări albe.

Era o insulă mişunînd de vietăţi, cu toate că se afla mai spre miazănoapte şi într-o depărtare încă mai friguroasă decît ostrovul pustiu unde-l lăsase vaporul. Dar lui Fram nu-i mai făceau bucurie aceste sălbăticiuni libere, sprintene, fugărindu-se, pîndindu-se, jucîndu-se, vînîndu-se. Prea fugeau de el. Prea îl socoteau duşman. Duşman îl socotise chiar şi ursul alb, fratele lui bun, cu acelaşi chip şi cu aceeaşi asemănare. În loc să ajungă prieteni, nici una, nici două, el, hai la harţă şi la bătaie ! Ce naiba ? Nu-i loc destul la pol pentru toţi urşii polari ?

De cîteva ori îl zări din nou.

Ursul căpăţînos, de baştină, pîndea de după zidul stîncilor. Fram îi zărea numai botul şi ochii nedumeriţi, prostiţi, fricoşi. Îndată ce se apropia, sălbaticul o rupea la goană.

O fugă caraghioasă, care pe Fram îl scotea din sărite. Poftim ! El căuta un tovarăş să-i ţină de urît, şi cînd colo celălalt nu ştie decît să mormăie ! mor-mor ! mor-mor ! mor-mor ! şi la fugă, băiete ! Tîrziu de tot mai dădu o dată peste sălbaticul căpăţînos.

Se afla într-o vîlcea de lîngă țărm: un adăpost cu totul ascuns. Era întors cu spatele. Înfuleca lacom dintr-o coșcogea morsă. Tîrîse vînatul acolo și se îndopa, mormăind de unul singur.

Cînd auzi pași scîrțîind pe zăpadă, răsuci capul și înălță ochii.

Fram știa acum cu cine are de-a face.

În loc să mormăie și să arate dușmănos colții, se burzului în glumă, se prefăcu, rotind labele, că se repede la el, sări de două ori peste cap în salt mortal și se răsuci sfîrlează pe călcîie.

Sălbaticul o luă la fugă.

Se lipsea de mîncare, lăsa prada de-a gata, numai să scape de „nebun".

Fram îl salută ca la circ cu o reverență pînă la pămînt.

Apoi se așeză fără grabă la masă.

Găsise restaurant fără abonament și fără plată ; n-avea nevoie să dea nici bacșiș.

Își cîștigase hrana de toate zilele cu lecțiile de la Circul Strutki.

XI. BUFONUL OCEANULUI POLAR

NEVOIA ÎNVAȚĂ PE OM. Cu atît mai mult pe urs. Fram folosi experiențele amare de pînă atunci în noua lui viață sălbatică. Mai folosi și învățămintele vechi, culese odinioară de la oameni. Acum știa să-și dureze un adăpost. Temeinic și arătos, așa cum nu s-ar fi priceput să-l clădească nici un alt urs alb, de cînd se află pe lume urși albi. Nu mai degera, zgribulit ca vai de el, într-o văgăună suflată de vînt, în zilele de viscol și de urgie.

Cînd nu găsea o peșteră, își întocmea singur vizuina. Clădea sloi peste sloi, cărînd lespezile străvezii în brațe ; acoperea vizuina cu alt sloi mai lat. Bătea zăpada proaspătă la spărturi. Mai înjgheba și ușă, cînd pornea urgia de-afară : o lespede astupînd intrarea, așa cum trăgea ușa după el în cușca de la Circul Struțki.

Astfel deveni un mare meșter zidar.

N-a fost nevoie de prea multă bătaie de cap. De cîte ori nu văzuse el, în cealaltă viață a lui, pe meșterii circului înălțînd din pămînt, într-o singură zi, grajduri, magazii și corturi ? Aci nu-l grăbea nimeni. Ziua era lungă, de cîteva luni. Timp liber, berechet !

Nu-l zorea nici o reprezentație de gală, cu afișele lipite pe ziduri.

— Zor ! Zor ! zbiera atunci directorul.

— Zor ! Zor ! se îndemnau meșterii.

— Zor ! Zor ! se interesau gimnaștii și echilibriștii cum merge lucrul.

— Zor ! Zor ! încurcau treaba din vechiul lor obicei și clovnii.

Pe el nu-l gonea nimeni din urmă cu nici un : zor ! zor ! Lucra pe îndelete, tacticos, chibzuindu-se și socotindu-se.

E drept că n-avea la îndemînă, ca meșterii Circului Strutki, material adus în vagoane și unelte închise în cutii. Nici lemn, nici tencuială, nici nisip, nici mistrie, nici ciocan, nici cuie...

O sărăcie lucie.

Dar la pol, ca la pol !

El nu cunoștea povestea lui Robinson Crusoe, naufragiat în insula deșartă de la celălalt capăt al pămîntului, în mările calde. Habar n-avea de iscusința cu care Robinson își durase și el adăpost, fabrica ace și ață, își croia straie de piele, domesticea capre și cultiva grîu. Era și el un fel de Robinson Crusoe al urșilor albi, fără să știe, descurcîndu-se din nevoie cu priceperea și chibzuința lui de animal.

Mai greu de dezlegat era însă problema hranei de fiecare zi.

Robinson Crusoe avea pușcă și undiță ; vîna și pescuia. De cîte ori îl răzbea foamea, de îndată îi găsea leac.

Dar Fram ?

Fram era numai un urs care nu învățase să vîneze. Și așa, urs flămînd și nefericit cum se afla în ținuturile polare, încă nu se învrednicea să sugrume vînatul cu ghearele și cu colții.

Îl priveau din cealaltă viață a lui, de la circ, ochii mari, blînzi, rotunzi și nevinovați ai focilor. Păreau că-l privesc cu o dojană.

De cîteva ori trăsese cîte o labă vulpilor neastîmpărate. Nu mai pomenise încă asemenea obrăznicături !... Le găsea cotrobăind în vizuina lui. Se hîrjoneau și-i dădeau buzna între picioare cînd dormea. Se chemau una pe alta cu un schelălăit ușor. Se încăierau de la o pasăre

albă, cu care veneau în gură să umple coliba lui Fram de pene şi fulgi. Ce uşor i-ar fi fost să le rupă şira spinării ! Numai să lovească niţel mai apăsat. Dar Fram nu se îndura niciodată.

Întindea o labă moale, în glumă, aşa cum îl atingea pe August cel prost, spre bucuria galeriei, în vîrful scufiei sau turtindu-i nasul de gogoşar.

Vulpea se ridica pocăită de jos, după ce încasa palma, şi o tulea la fugă. Nu mai privea îndărăt, bucuroasă că a scăpat ieftin.

Un timp, Fram a petrecut şi s-a ospătat pe socoteala sălbaticului căpăţînos.

De la oameni învăţase în schimb că toate făpturile au un nume. La Circul Struţki pe leoparzi îi chema Rajah sau Kim ; pe papagali, Coco sau Jack, pe elefanţi, Colos sau Strîmbă-lemne-n trompă ; pe maimuţoi, Nichi şi Pichi.

Toţi aveau un nume, o poreclă, o poveste.

Fiindcă ursul sălbatic legăna o căpăţînă cît toate zilele şi fiindcă în căpăţîna lui nu mijea nici o scînteie de deşteptăciune, Fram îl numi „Căpăţînosul". Îşi dăduse el prea bine seama de la întîlnire că n-are cu cine se înţelege.

Lăsa căpăţînosul să plece la vînat. El îşi căuta de lucru în altă parte. Se ducea la ţărm să privească oceanul unde se topise banchiza şi unde pluteau sloiurile spre depărtările necunoscute, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi. Apoi o lua domol, tîrziu, pe urmele paşilor şi pe dîra de sînge. Nu era prea greu să priceapă, după aceste urme, că sălbaticul şi-a terminat vînătoarea ; că s-a ascuns să-şi înfulece prada la adăpost, într-un loc dosit. Aşa că se ivea în plin ospăţ.

Ridicat în două labe, saluta şăgalnic, cu palma la tîmplă, ca şi cum ar fi spus :

— Poftă bună, Căpăţînosule ! Bucuros de oaspeţi... ?

Sălbaticul nici nu mai avea vreme să se șteargă la bot. Fugea de rupea pămîntul. Fram se instala și sfîrșea prînzul celuilalt. Sătul, se bătea cu laba pe burtă și pleca să-și facă somnul de după-masă, fără nici o mustrare de cuget că se ticăloșise și că trăia pe socoteala altuia.

Dar de la o vreme, Căpățînosul disperase să tot vîneze pentru altul.

Își luă lumea în cap. Porni pe un sloi plutitor, către alte ținuturi, unde nu sînt urși nebuni, care fac tumbe, se prefac în mingi de gumă cînd vrei să-i atingi și își bat joc de furia altuia.

Fram rămase singur.

Rămase singur și postea.

Restaurantul lui se închisese. Birtașul își lăsase mușteriul flămînd.

Botul lui Fram se lungise. Burta se subțiase. Iar cînd se trîntea în culcuș, își simțea oasele slabe sub blană.

— Greu de trăit ! mormăia el de unul singur. Al naibii de greu... Ce te faci, Fram, băiatule ? Ce putem face ?

Se afundă mai adînc în insulă, departe de țărm. Înăuntru însă ținuturile arătau și mai pustii. Toate vietățile se îmbulzeau pe malul oceanului, unde apele aduc pești, unde păsările ostenite poposesc la soare, cu puii alături.

Fram se întoarse din expediție cu botul mai lungit de foame și cu burta mai lipită de coaste. Schimbă planul cercetărilor și o luă cu socoteală de jur împrejurul ostrovului.

Soarele se înălțase în mijlocul cerului. Zăpada sclipea orbitoare. Orbitoare sclipeau sloiurile. Oceanul se desfășura în zare, cît cuprindeau ochii, verde și nemărginit, cu tremurul mărunt al valurilor.

Cîteodată pluteau sloiuri, poposeau fără ancoră lîngă stînci, se desprindeau și lunecau mai departe, în convoi fără capăt.

Pe pluta de gheață străvezie călătoreau uneori morse și foci cu pui. Călătoreau fără bilet, răsfățîndu-se în scli-

petul luminii, purtate de la o margine a oceanului la cealaltă margine.

O dată, o singură dată, Fram a zărit o corabie. I-a zvîcnit inima. Un val de sînge fierbinte i-a oprit răsuflarea. O corabie !... Oameni !... Poate vînătorul care l-a adus la țărmul ostrovului pustiu și care, în grija lui ocrotitoare, i-a lăsat provizii în frigiderul din stîncă. Poate femeia care i-a netezit blana, cu dezmierdarea blîndă a mîinii. O corabie !... Altă lume... Lumea lui depărtată, unde afla înțelegere, unde nu se găsea niciodată singur, unde nu cunoscuse foamea și unde nu s-a simțit niciodată atît de străin ca în aceste pustietăți, unde urși căpățînoși arată colții ori o rup la goană cînd te apropii.

Fram se înălță în două labe și făcu semne de bucurie, de bun venit.

Dar corabia s-a depărtat, topindu-se în negura zării. Poate se ducea spre alte insule înscrise pe hartă, unde sînt cabane de vînători ori de pescari.

Poate a fost numai o nălucire a închipuirii.

Din nou oceanul a rămas mai deșert și mai dușmănos, cutreierat de sloiuri.

Fram își urmă drumul pe țărmul presărat cu stînci. Acolo întîlni el pe neașteptate pe al doilea urs. De astă dată o ursoaică întovărășită de doi pui. După întîmplarea cu ursul căpățînos, Fram își făcu socoteala că e mai cuminte să înlăture de la început orice bănuială. Se bucura de asemenea întîlnire. Căuta un prieten. Poate puii erau orfani de tată. El se simțea gata să-i ia sub ocrotire și să-i învețe o sumă de ghidușii.

De aceea, le făcu de departe semne de prietenie. Bineînțeles, după priceperea și puterile sale.

Se înălță în două labe, salută cu palma la tîmplă, sări peste cap, se dădu roata, merse în labele de dinainte, zvîrli în sus și prinse în labe doi, trei, patru, cinci bulgări de zăpadă și se apropie în pași de vals.

Ursoaica îl privi — ca să spunem așa — crucindu-se. Se trăgea îndărăt, pas cu pas, pe măsură ce Fram înainta în valsul lui grațios.

Nu pricepea ce voia acest urs-paiață. Poate îl credea și ea nebun, un zănatic primejdios, o nălucă, așa cum îl socotise celălalt urs, Căpățînosul.

Dar puii cei doi arătară îndată mare minunare și bucurie. Asemenea năzdrăvănie le plăcea și lor. Nu se înspăimîntau. Nu se trăgeau îndărăt. Nu căscau ochii prostiți. Dimpotrivă, lungeau pasul să se apropie.

Ursoaica îi culese mînioasă cu laba lîngă ea. Mormăia. Le făgăduia pentru mai tîrziu o strașnică răfuială cînd vor rămîne singuri. Deocamdată avea de terminat răfuiala cu ursul acesta paiață. Fram ajunse la cinci pași.

Se pregătea să alinte puii albi și pufoși, așa cum dezmierda el pe frunte puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînșii și cînd îi așeza pe fotoliile de pluș roșu, în loji.

În mintea ursoaicei nu intrau însă asemenea gînduri pașnice. Se vede că era soră cu ursul căpățînos. Ea știa una și bună !... Mîrîia și rînjea colții. Își mătura puii cu laba, la spate, să curețe locul bătăliei pe care o pregătea ; se zbîrli și, legănînd capul, se năpusti cu un răget. Fram se răsuci sprinten pe călcîi. Cum răbdase de foame, mișcarea i-a fost mai ușoară decît se așteptase chiar el. Reveni la loc și privi cu milă la sora căpățînosului, rostogolindu-se pe gheață și poticnindu-se în bot.

Apoi, ca un urs binevoitor ce era, încercă să-i întindă laba și s-o ajute, fiindcă învățase de la oameni să fie politicos. Sora căpățînosului se opinti însă mînioasă, își înfipse colții în laba întinsă și poate că ar fi tras mult și bine să rupă bucata de blană, cu carne și oase cu tot, dacă Fram n-ar fi cunoscut leac învățat de la oameni pentru asemenea nărav. Îi prinse nările în gheare, pînă ce-i tăie răsuflarea. Ursoaica dădu drumul. Fram o tîrî cu botul încleștat în unghii pînă lîngă pui, o lepădă acolo

ameţită şi-i întoarse spatele. Se urcă apoi pe o stîncă, lingîndu-şi rana. În urma lui, ursoaica, dezmeticită, tot mai amenința mormăind.

De sus, Fram se prefăcu nepăsător, că n-aude și că nu pricepe. N-avea poftă nici de luptă, nici de năzdrăvănii.

S-au măsurat amîndoi din ochi : Fram sus, ursoaica jos.

O clipă, năravul circului s-a deşteptat în Fram, mai tare ca el.

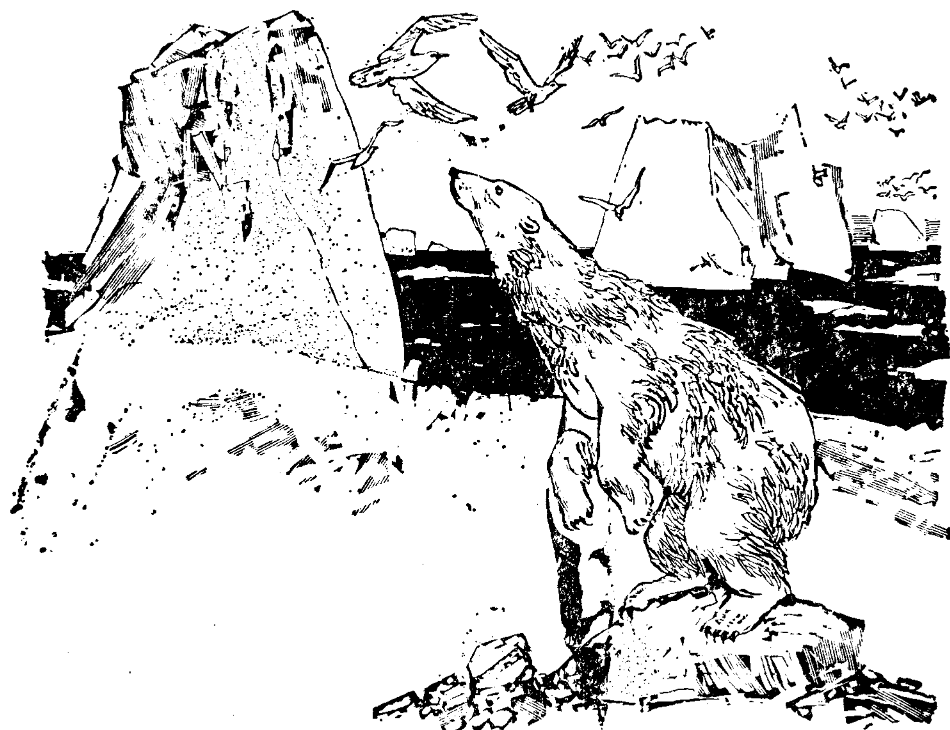
După ce termină de lins laba însîngerată, se strîmbă întocmai ca August cel prost, cînd dădea cu tifla, și făcu un salt mortal în vîrful stîncii. Sora căpățînosului, indignată foc, trase puii după ea și sări pe un sloi plutitor.

Părăsea cîmpul de bătaie. Nu voia să aibă de-a face cu un bufon.

Dar Fram găsi, de cealaltă parte a stîncii, un leș de morsă aproape întreg. Alt restaurant cu masa gata întinsă. Se îndestulă din belșug din ospățul ursoaicei și simți o părere de rău că a plecat și birtășița, ca birtașul cel căpățînos.

Pe urmă întîlni alt urs și încă unul. Încerca să lege prietenie în toate chipurile. Se apropia încet, tiptil, ca orice alt urs, fără salutările învățate la circ. Celălalt arăta colții. Se repezea asupra lui Fram. Și atunci, vrînd-nevrînd, ursul de circ, ca să înlăture o bătălie în toată regula, se slujea de vicleșugurile deprinse de la August cel prost, de la Nichi și Pichi. Se mulțumea să-i uluiască și să-i înspăimînte. Îndată ce începea figurile de circ, salturile mortale, pașii de vals, mersul în labele de dinainte și echilibrul în cap, ursul sălbatic zgîia ochii, încremenit locului.

Nu mai cuteza să se repeadă și să înceapă lupta cu asemenea năzdrăvană arătare. Îi lăsa masa întinsă și alerga, cu pantalonii albi de blană, prea largi, curgîndu-i în vine, să se cocoaţe cît mai departe, pe-o stîncă.

De acolo privea cu mare mirare și cu o teamă necunoscută la ursul care era urs după chip și înfățișare, dar nu era urs după apucături.

Fram se înălța în două labe.

Cu celelalte două și cu capul îi făcea semne prietenoase de împăcare.

În mormăitul lui spunea :

— Haide ! Vino ! E vînatul tău. Dreptul tău. Te poftesc la masa ta !... Ce naiba ? Se vede că toți sînteți frați cu nărodul și căpățînosul care și-a luat lumea în cap ! Poftește la masă ! Îmi pare rău că n-am o sticlă de bere, pusă aci la gheață, să te cinstesc cum cinsteam pe August cel prost, la Circul Strutki...

Semnele de prieteşug se pierdeau însă în vînt. Ursul celălalt se ascundea după stîncă ori o lua la goană, împiedicîndu-se în şalvarii albi.

Fram îşi dădu seama că e osîndit să rămînă pentru multă vreme singur.

Ceva tainic şi rău, neînţeles, îl despărţea de urşii sălbatici ai polului.

Simţeau şi ei că e străin în mijlocul lor, că vine din altă lume.

Era un musafir nepoftit.

Ce căuta aici ? !

El lua viaţa în glumă. Sau cel puţin părea că o ia în glumă. Nu era un urs serios.

Răsărea de după o stîncă, în plin praznic. Ursul celălalt ridica botul mormăind, clătina capul, dezvelea colţii, gata să se năpustească. Pe urmă, cînd vedea tumbele, salturile mortale, salutul şi paşii de vals, se trăgea în patru labe de-a-ndăratelea, o croia la goană şi Fram se punea pe ospăţ. Mereu nădăjduind că va da peste altfel de tovarăşi, călătorea întruna de pe o insulă pe alta, pe puntea de gheaţă ori pe sloiurile plutitoare. Pretutindeni aceleaşi întîmplări, aceleaşi primiri cu mormăit duşmănos şi cu rînjet de colţi.

Lumina începu să se împuţineze. Soarele cobora, uriaş şi roşu spre asfinţit.

Se apropia noaptea polară.

Noaptea cea lungă de cîteva luni.

Fram îşi dură un adăpost de iarnă la marginea oceanului.

În amurgul tulbure şi vînăt, apa se slei şi prinse o coajă groasă. Nu se mai zăreau ochiuri limpezi de mare. Se întindea numai podişul nemărginit al banchizei, alb şi sticlos. Păsările albe îşi luaseră zborul spre ţinuturi mai blînde. Rîndunelele polare, pescăruşii argintii, pescăruşii verzui, cufundarii şi presurile de zăpadă treceau în stoluri grăbite spre sud.

Cerul rămăsese gol.

Apoi soarele scăpătă dincolo de zare.

Un timp mai stărui o geană trandafirie la marginea asfințitului. Din ce în ce mai mică, din ce în ce mai slabă. Pe urmă, totul se scufundă într-un întuneric de nepătruns. Viscolul de miazănoapte prinse să chiuie, rostogolind valuri de nămeți. Gheţurile banchizelor trosneau cu detunături de spaimă.

Iarna polară și noaptea polară au pus stăpînire pe pămînturile pustii și pe apele înghețate.

Cine-ar mai fi spus că undeva, departe, sînt orașe luminoase şi calde, unde vuiesc tramvaiele și forfotește mulțimea trecătorilor pe bulevarde ? Cine-ar mai fi spus că acolo vîntul mai flutură foaia unui afiș vechi, desprins de pe un zid, unde se zărește chipul lui Fram, ursul polar ? Și cine-ar mai fi spus că, într-un asemenea oraș de departe, un băiețaș, cu nasul cam cîrn și cu coatele amorțite pe masă, citește în ceasul acela, pe nerăsuflate, o carte despre expedițiile polare ?

XII. PRIETENII LUI FRAM DIN ORAȘELE DE DEPARTE NU L-AU UITAT

DA, UNDEVA, DEPARTE, în orașul său, Petruș, băiețașul cu ochi sclipitori și cu nasul cam cîrn, nu-l uitase pe Fram.

A auzit și el că directorul Circului Strutki l-a trimis îndărăt, în ghețurile unde se născuse. Iar de-acolo, din orașul unde vîntul și ploile n-au smuls încă toate afișele vechi de pe ziduri, Petruș îl urmărește în vremea aceasta cu gîndul și cu închipuirea.

Poate că nu l-au uitat nici alți copii, din alte nenumărate tîrguri prin care a cutreierat Circul Strutki cu Arca lui Noe, plină de elefanți, de tigri, de lei, de șerpi, de maimuțe ! Poate că mai istorisesc și acum hîtrele lui năzdrăvănii ! Poate că un puștan mai mucalit încearcă și acum să-l imite cum saluta, cum știa să cînte din armonică și cum poftea luptătorii în arenă, să-și măsoare puterile cu dînsul, la trîntă voinicească.

Dar Petruș nu se mărginise numai la asemenea șăgalnice amintiri. Pentru el amintirile nu erau numai prilej de ghidușii și de hazuri.

De dragul lui Fram se așternuse în toată legea la citit felurite cărți despre urși albi și despre expedițiile polare.

Sfîrșea una și începea alta. Pe urmă, se întorcea din nou la cele pe care le-a mai citit.

Iar a doua zi povestea cu mare aprindere prietenilor aceste peripeții.

Fetița cu părul bălai și cu ochii albaștri, nepoata fostului profesor, se ținuse de cuvînt. Vorbise cu bunicul,

luînd povestea pe departe, cu mici şi nevinovate şiretlicuri.

— Bunicule, mai ţii minte pe băiatul de lîngă noi, de la circ, din seara reprezentaţiei de adio ?

— Ei ? Ce-i cu dînsul ?

— Grozav l-a mai amărît pe el tot ce s-a întîmplat atunci cu Fram !...

— Mi-a părut rău şi mie... Asta-i tot ?

— Mai este ceva cu dînsul.

— Ce anume ?

— Grozav îi mai place lui să citească istorii despre urşi albi şi despre călătoriile la poli...

— Foarte frumos pentru el. Am văzut eu că are o privire de băiat deştept.

— Da, dar nu are cărţi, bunicule !

Bunicul se prefăcuse a se mira, zîmbind pe sub mustăţile albe, fiindcă bănuia că nepoţica n-a adus ea vorba fără un anume rost.

— Cum asta, n-are cărţi ? Şi mă întreb, de unde ştii mătăluţă că n-are cărţi ?

— Mi-a spus el. Ne uitam amîndoi la un afiş vechi al circului, cu desenul lui Fram... „Bietul Fram — zicea el — oare pe unde o mai fi acuma ?"... Pe urmă, mi-a povestit cum n-are cărţi şi eu i-am făgăduit să-i capăt de la mata. Am făcut rău ?

— Ai făcut bine. Foarte bine... Dar ştii cum îl cheamă ?

— Petruş !

— Petruş şi mai cum ?

— Petruş şi atîta ! Mai mult nu mi-a spus.

— Măcar ştii unde stă ?

— Nici asta nu ştiu... Ce nevoie e să ştiu ?

— Ca să-i trimitem un răspuns, să vină şi să-şi ia cărţile.

— Vine el singur. I-am spus să vină mîine după-amiază. Am făcut rău ?

— Ai făcut bine, foarte bine, şireato ! Mă mir de ce mă mai întrebi.

— M-am temut să nu te superi, bunicule !

— Cînd m-am mai supărat eu, fiindcă vine cineva să-mi ceară cărţi ?

Cu adevărat, multă lume din oraş se perinda prin casa lor să capete cărţi de citit. De data asta, fostului profesor îi făcuse mai mare plăcere, aflînd că se găseşte un băiat dornic să cunoască viaţa urşilor albi şi toate peripeţiile expediţiilor polare.

Petruş s-a înfăţişat la uşă a doua zi. Şi fostul profesor, bătrînul pensionar, după ce a stat puţin de vorbă, îl îndemnă :

— Haidem sus, în bibliotecă, să alegem împreună ce-ţi doreşte inima...

Astfel a căpătat Petruş cele dintîi cărţi despre urşii albi şi despre expediţiile polare. Şi astfel, citind mereu, a ajuns un „adevărat specialist", cum îl necăjeşte mai în glumă, mai în serios, Mihai Stoican, tatăl său, cînd îl zăreşte cu cartea în mînă şi cu nasul în carte.

— Ei, Petruş, ai ajuns la pol, sau încă nu ?

— Mai am, tată, pînă s-ajung ! Acum de-abia citesc însemnările lui Nansen...

— Bine, bine ! Povesteşte-mi şi mie cîte ceva, domnule specialist ! îl îndemna adeseori Mihai Stoican.

Petruş n-aştepta să fie rugat de două ori. Era gata cu povestirile.

Într-adevăr, cîte cărţi n-a citit şi cîte peripeţii nu poate istorisi el acum ? De cîte ori nu vesteşte, plin de îndîrjită hotărîre, că n-are să se lase pînă ce nu va ajunge şi el în gheţurile polare !

— Petruş, nu te culci ? îl întreabă uneori mama.

— Încă puţin, mamă ! Mai am de isprăvit un capitol.

— Vezi, ai grijă să stingi lampa !

— Nici o grijă, mamă...

După ce și-a terminat lecțiile pe a doua zi, Petruș rămîne cîteodată, pînă tîrziu, cu coatele amorțite pe masă, citind la lumina lămpii istoria expedițiilor polare din cele mai vechi timpuri. Uită atunci de joacă, de alte cărți, uită chiar și de paharul cu ceai care-l așteaptă pe sobă. Tot ce e în jurul său parcă se depărtează și se cufundă în zare, ca sloiurile care lunecă acolo, în mările reci, pe apele verzi.

Nu mai aude nici ploaia, nici vîntul bătînd în fereastră. Nu mai aude lătratul somnoros al lui Lăbuș, cîinele din curte. Nici huruitul roților nu-l mai aude, cînd trece o birjă tîrzie în noapte, pe stradă.

El e cu gîndul și cu închipuirea dincolo de zidurile casei, dincolo de casele orașului, dincolo de hotarele țării, dincolo de munți și de mări. Călătorește împreună cu expedițiile polare în ținuturile ghețurilor veșnice. Tremură de ger cu eroii acelor fapte mărețe. Rabdă de foame cu dînșii, se tîrîie cu dînșii prin troiene și prin vifore, orbit de talazurile ninsorii. Lăcrimează cu dînșii cînd au îngropat sub o lespede de sloiuri un tovarăș răpus de istoveală, de frig, de scorbut. Și, odată cu dînșii, scoate un chiot de bucurie cînd, biruind toate vrăjmășiile, au ajuns la un liman, la un țărm necunoscut, ca să înfigă steagul pe creasta unei stînci ori în mijlocul unei banchize, unde nu mai călcase picior omenesc. Deasupra mesei de lucru se află bătute în perete două hărți alăturate.

Le-a mărit cu mîna lui, după hărțile din cărți și din atlasuri.

Una înfățișează Oceanul Înghețat de Nord, cu toate mările, țărmurile și ostroavele de-acolo. Cealaltă, Oceanul Înghețat de la Polul Sud. Se pot desluși pe acele hărți numiri ciudate de fluvii, de insule, de mări, de golfuri, de strîmtori, de canale : Obi, Ienisei, Lena, Noua Zemlie, Marea lui Cara, Spitzberg, Groenlanda, Marea lui Nordenschiold, Marea lui Baffin, Strîmtoarea lui

Behring, Baia lui Hudson... Și dincolo, pe cealaltă hartă a Oceanului Înghețat de Sud : Marea lui Ross, Marea Barieră de Gheață, Strîmtoarea lui Drake, Țărmul lui Charcot, Capul Horn... Pe-o hartă stă scris, la mijloc : *Polul Nord* (6 aprilie 1909). Pe cealaltă hartă : *Polul Sud* (14 decembrie 1911).

Altora ce-ar putea să le spună aceste hărți, cu semnele și cu numirile lor ? S-ar uita înălțînd din sprîncene și strîngînd din umeri. Sînt locuri atît de departe și numiri atît de străine !

Dar lui Petruș toate îi povestesc întîmplări pline de suferință, de avîntare și de măreție. Toate îi povestesc despre o biruință a voinței omenești în luptă cu vrăjmășiile naturii, cu pustiurile de gheață, cu necunoscutul, cu frigul, cu foamea, cu furtunile, cu năprasnica dezlănțuire a viscolelor.

Acum cunoaște și el adevărata istorie a lui Fram, celălalt Fram, vestitul vas cu care a străbătut Nansen oceanul și mările de la Polul Nord și cu care Roald Amundsen a plecat să descopere Polul Sud.

Nici un loc de pe cele două hărți, nici un nume nu mai înseamnă acum o taină pentru dînsul. A citit mai întîi peripețiile povestite pe scurt de alții. Pe urmă, după un an, fostul profesor i-a dat să citească în niște cărți groase chiar însemnările scrise zi de zi, acolo, la fața locului, de Nansen și mai apoi de Amundsen, în cabina vasului Fram, sau în colibele de gheață, pe banchiză, la un ger de 40° sub zero.

E o mare tăcere. Nu mai suflă nici vîntul afară. În casă, toți dorm. Se aude doar un greier, țirîind mărunt în liniștea nopții : țiric-țiric ! țiric-țiric !...

Petruș, cu fruntea sprijinită în palmă, citește însemnările lui Nansen, iar gîndul și închipuirea îl duc la mii și mii de kilometri departe de orașul lor, în ghețurile pustiurilor polare.

5 decembrie 1893. Temperatura cea mai scăzută de azi e —35° 7'. Sîntem la 78° 50', cu 6 mile mai spre nord decît în ziua de 2 a lunii. După-amiază, măreața auroră boreală ; cerul e luminat de o arcadă de flăcări de la răsărit la apus. Ceva mai tîrziu, timpul se face urît : se vede numai o singură stea, steaua patriei. Cît de mult iubesc acest punctișor luminos ! Ori de cîte ori mă urc pe punte caut această stea și o văd întotdeauna acolo în nepăsarea-i radioasă. Ea mi se pare ocrotitoarea noastră.

8 decembrie... — De la 7 la 8 dimineața o nouă apăsare a ghețurilor în pereții vasului nostru, Fram. După-amiază desenam în cabină, cînd, deodată, aud tocmai deasupra capului o ciocnire furioasă, urmată de un pîrîit groaznic, ca și cum sloiuri mari de gheață ar cădea de pe catarge pe punte. Cît ai clipi din ochi sîntem toți în picioare... Nu se aude nici o trosnitură a corăbiei. Fram n-a suferit prin urmare stricăciuni. Afară e un frig afurisit, așa că cel mai bun lucru e să ne întoarcem la cabine.

La 6 seara o nouă apăsare de douăzeci de minute. Banchiza pîrîie și trosnește în partea de dinapoi a vasului : zgomotul e așa de mare, încît orice convorbire e cu neputință, afară numai dacă nu urlăm, să ne spargem urechile. În timpul acestui tărăboi îndrăcit, orga cîntă melodia lui Kjerulf : „Cîntecul privighetorilor nu mă lasă să dorm".

13 decembrie... De aseară cîinii latră furioși, fără o clipă de încetare. De mai multe ori străjile au cercetat și au explorat împrejurimile. În ciuda tuturor cercetărilor e cu neputință de aflat pricina acestei furii a cîinilor. Azi-dimineață descoperim că lipsesc trei cîini. După-masă, Mogsrad și Peter se duc să cerceteze zăpada împrejurul corăbiei, nădăjduind să descopere urmele fugarilor.

— Ați face bine să vă luați o pușcă ! le spune Iacobsen.

— O ! N-avem nevoie ! răspunse Peter.

În josul scării sînt urme de urs și dîre de sînge. Cu toate acestea, veselii noștri tovarăși o iau pe sloiuri, prin bezna nepătrunsă, urmați de toată droaia de cîini și purtînd numai un felinar, să-i lumineze.

Cam la cîteva sute de pași de corabie răsare deodată din întuneric o namilă de urs. La ivirea lui, oamenii noștri o pornesc în galop spre bord. Mogsrad, încălțat cu pantofi ușori, scapă repede ; dar Peter în cizmele lui greoaie cu tălpi de lemn nu înaintează decît foarte anevoie.

Zadarnic aleargă omul nostru. Cu neputință să mai zărească înaintea ochilor, prin beznă, unde se află corabia. În zăpăceala goanei, nenorocitul rătăcise drumul ! Din fericire ursul nu-l mai urmărește. Iată-l deci scăpat de o grijă, cînd la doi pași Peter alunecă și se rostogolește în mijlocul zgrunțurilor de gheață.

Ajunge, în sfîrșit, pe gheața netedă care înconjoară nava. Cîțiva pași și a scăpat...

Dar deodată ceva se mișcă foarte aproape de dînsul. Peter crede că e un cîine. Înainte însă de a-și da bine seama ce se întîmplă, ursul se repede la dînsul și-l mușcă. Atunci omul nostru pune mîna pe felinar și lovește cu atîta furie în botul fiarei, încît sticla se sparge cu zgomot în mii de bucăți.

Fiara, înspăimîntată, se dă înapoi. Folosindu-se de asta, prietenul Peter are răgaz să se repeadă pe bord.

La știrea acestui atac, sărim și ne luăm puștile noastre. După cîteva minute ursul zăcea mort. Apoi plecăm în căutarea cîinilor care ne lipseau la număr și descoperim în curînd cadavrele lor sfîșiate. Fără să deștepte atenția noastră, ursul izbutise să se cațăre pe scară pînă la bord, să înhațe cîinii care i-au căzut la îndemînă și să scoboare,

apoi, tot atît de liniştit precum venise. Noroc că Kvik, căţeaua, a fătat doisprezece căţei chiar astăzi. E o preţioasă rezervă pentru ceata noastră de cîini, micşorată acum numai la douăzeci şi şase de animale.

Petruş a întors foaie după foaie. Din data însemnărilor lui Nansen se vede că a trecut de la întîmplarea de atunci un an şi mai bine. Împreună cu un singur tovarăş, Iohansen, a părăsit nava Fram, înţepenită între sloiuri de gheaţă, şi au pornit amîndoi cu sănii şi cîini să caute drumul spre Polul Nord de-a curmezişul banchizei. Proviziile s-au împuţinat. Bărcile de piele, construite după modelul eschimoşilor şi numite *caiacuri*, s-au stricat nu o dată, şi mereu aveau nevoie de reparaţii. Dar amîndoi merg înainte, tot înainte, şi Nansen îşi înscrie în fiecare zi însemnările sale în carnet :

14 iunie 1895. Sînt trei luni de cînd am părăsit nava noastră, Fram ; se împlineşte tocmai un sfert de an. De atunci rătăcim pe banchiza polară.

Cînd se vor sfîrşi oare păţaniile noastre ? Nimeni nu ştie...

15 iunie... Situaţia ajunge disperată. Cu neputinţă să înaintezi pe această zăpadă umedă şi pe această gheaţă plină de piedici. Poate că va trebui să ucidem pe cei din urmă cîini, spre a ne hrăni cu carnea lor şi să ne urmăm apoi calea, trăgînd săniile singuri.

19 iunie... După o cină foarte pe sponci ca şi prînzul — 54 grame pîine de gluten şi 27 grame de unt — ne culcăm. Cine doarme prînzeşte ! Acum e vorba să ne prelungim viaţa cît se poate mai mult, fără să mîncăm. Situaţia ajunge din ce în ce mai grea : nici un vînat, nu mai avem merinde.

Toată noaptea îmi frămînt cugetul, pentru a găsi un mijloc ca să scăpăm din această situație. Fără îndoială însă că scăparea va veni !...

20 iunie... După mai multe ceasuri de mers, drumul ne este închis de o mare întindere de apă. Ca să trecem dincolo, trebuie să întrebuințăm bărcile, căci n-avem încotro.

Punem caiacele pe apă, le alipim unul lîngă altul cu ajutorul schiurilor, așa ca să alcătuiască o punte, și urcăm deasupra săniile cu toată încărcătura lor.

Apoi lăsăm cîinii, cîți ne-au mai rămas, să urce și ei.

În timpul acestor pregătiri, o focă începu să plutească în jurul nostru. O aștept, ca să-mi cadă mai bine în bătaia puștii. Am pățit tocmai cum s-a întîmplat cu pasărea din fabulă. Cînd am fost gata, ia vînatul de unde nu-i !...

În sfîrșit, pornim pe apă.

7 iulie... Acum nu ne-au mai rămas decît doi cîini. De pe banchiza plutitoare unde am ajuns, îndată ce se luminează zarea spre sud, ne grăbim spre un sloi înalt ca spre un turn de pîndă, mereu cu nădejdea că vom zări uscatul. Pretutindeni însă aceeași zare albă !...

10 iulie... Am ajuns din ce în ce mai nepăsător la toate. N-așteptăm decît un singur lucru, spargerea ghețurilor — și ea nu mai vine. Ce voi mai scrie oare în carnetul meu ? Mereu același lucru... În timpul mesei, unul dintre cîini, Caifas, începe să latre. Abia scot capul din cort și zăresc un urs. Pun mîna de zor pe pușcă, și cînd fiara mă privește tulburată, îi trimit un glonț în frunte. Ursul se clatină. Deși lovit de moarte, mai poate să fugă tîrîș-grăpiș.

Înainte de a apuca să găsesc alt cartuș în buzunarul meu plin de mărunțișuri, fiara a ajuns în mijlocul ridicăturilor crețe de sloiuri. Nu mai e vreme să șovăi. Nu pot lăsa să-mi scape un astfel de vînat, care înseamnă

hrana şi salvarea noastră. Încep s-o urmăresc în goană. La cîţiva paşi, doi pui drăguţi de urs, stînd pe labele de dindărăt, aşteaptă îngrijoraţi întoarcere mamei lor. Aşadar, ursul rănit era o ursoaică !

La ivirea mea, toată ceata o ia la fugă. Atunci începe o goană nebună. Nici o piedică nu ne opreşte, nici movilele de gheaţă, nici crăpăturile ; ne suim pe crestele învălurate, sărim peste punţile de gheaţă... Deşi ursoaica greu rănită abia îşi tîrîia picioarele, o urmăresc anevoie. Abia mă pot ţine după dînsa.

În dragostea lor pentru mamă, puii se învîrtesc în preajma ursoaicei şi aleargă înainte, parcă ar voi să-i arate calea şi s-o îmbărbăteze...

2 august... Fără îndoială că niciodată nu vom scăpa de păţaniile noastre. De-abia biruim un necaz, şi dăm peste altul.

4 august... După un drum îngrozitor, dăm de-un canal pe care ne pregătim să-l trecem în caiac. Am curăţit malul de zăpadă şi îmi urc sania în caiac. Pe cînd o ţin să nu lunece, aud deodată o suflare puternică la spatele meu, apoi strigătul lui Johansen, care se întorsese să-şi ia şi el sania.

— Apucă repede puşca ! strigă el.

Mă răsucesc pe loc şi ce văd ?

Pe Johansen răsturnat, apărîndu-se cu mare greutate de o namilă de urs. Voind să apuc puşca din cutia care se afla în partea de dinainte a luntrei mele, caiacul îmi scăpă din mînă şi lunecă în apă. Întîi îmi trece prin gînd să sar în luntre şi să împuşc ursul de acolo. Dar îmi dau seama îndată cît de greu va fi să ochesc bine fiara. Scot în grabă caiacul la mal, ca să-mi iau arma ; cu gîndul numai la treaba asta, n-am vreme să mă uit împrejurul meu.

— Grăbeşte-te, dacă vrei s-ajungi la timp! Şi mai ales, ochește bine !... îmi strigă din nou bietul Johansen.

În sfîrşit, am arma în mînă. Ursul e la doi metri de mine, gata să-l sfîșie pe Caifas. Ochesc cu luare-aminte, cum îmi spusese Johansen, și-i trimit un glonț după ureche.

Uriașa fiară cade îndată moartă între noi doi...

31 decembrie... S-a sfîrșit acest an ciudat. La urma urmelor, n-a fost atît de rău.

Colo, în țară, dangătul vesel al clopotelor vestește sfîrşitul anului vechi. Aici, nici un alt zgomot decît urletul vîntului pe gheață.

Nori groși de zăpadă se rostogolesc bezmetic pe munții de gheață și pe banchiza fiordului, iar prin pulberea albă alunecă luna plină, fără să-i pese că timpul trece mereu. Nepăsătoare își urmează drumul ei tăcut, nesinchisindu-se de suferințele oamenilor.

Sîntem izolați în mijlocul îngrozitorului pustiu de gheață, pierduți la mii de kilometri de ființele care ne sînt scumpe, și gîndul nostru zboară spre țara iubită.

O foaie a veșniciei s-a împlinit, alta nouă se deschide. Ce va cuprinde ea oare ?

1 ianuarie 1896. Termometrul la 41,5 sub zero. Un ger îngrozitor. Iarna asta n-a fost încă niciodată așa de frig. L-am simțit rău de tot, mai ales ieri, cînd mi-au înghețat vîrfurile tuturor degetelor.

8 ianuarie... Vifor înspăimîntător... Cum scoatem capul din colibă, avem senzația că vîntul turbat ne smulge, să ne arunce cine știe unde... La picioare ne e grozav de frig. Ceasuri întregi le lovim zadarnic unul de altul, fără să le putem încălzi.

Nu, nu voi uita niciodată aceste nopți cumplite ! Și în mijlocul acestor suferinți, gîndurile zboară mereu către țară, spre ai noștri !

Timpul trece mereu... Liv, fetița mea, împlinește astăzi trei ani. Trebuie să fie mare acum. Sărmana copilă ! Nu-l vei pierde pe tatăl tău. Nădăjduiesc că la viitoarea aniversare ne vom afla împreună ! Ah ! Cît de buni prieteni vom fi ! Îți voi povesti despre urși, despre morse și vulpi și despre toate fiarele ciudate care locuiesc prin aceste ținuturi neumblate de om.

1 februarie... Curioasă viață ducem în această văgăună de gheață în noaptea polară ! De-am avea cel puțin o carte !... Tabelele de navigație și calendarul le-am citit și le-am răsucit de atîtea ori, încît le știu pe dinafară. Oricum, vederea acestor slove tipărite e pentru noi o mîngîiere : acesta e șubredul fir care ne mai leagă de civilizație.

16 mai... Iară urși. O mamă cu puiul ei. Avem însă acum destule merinde din alt vînat, încît e de prisos să ucidem aceste animale. Dar socotim că nu strică să ne apropiem de dînsele, să le observăm mișcările și în același timp să băgăm puțină spaimă în ele, ca să ne lase noaptea în pace.

La ivirea noastră, mama începe să mormăie și bate de îndată în retragere, împingîndu-și puiul înainte. Din cînd în cînd se oprește și se întoarce să vadă ce facem.

Odată ajunși pe țărmul fiordului, familia o pornește binișor printre sloiurile de gheață ; mama înainte, croind calea odraslei. Între timp m-am apropiat la cîțiva pași de mica lor trupă, ajungîndu-i din urmă.

Ursoaica se îndreaptă îndată spre mine, foarte amenințătoare. Se apropie mult. Mormăie cu străşnicie și nu se retrage decît după ce se încredințează că puiul a mai

înaintat puțin. Pornesc repede spre el și ajung puiul de urs, făcînd cîțiva pași largi.

Atunci mama începe din nou aceeași manevră, ca să-și ocrotească puiul și să-i asigure retragerea. E vădit că ar avea o poftă grozavă să se năpustească asupra mea și să mă sfîșie. Dar înainte de toate se gîndește la siguranța puiului și se depărtează îndată ce odrasla a mai cîștigat puțin teren. Ajungînd pe ghețar, mama trece înainte, ca să-i arate drumul. Sărmanul pui nu poate umbla destul de repede pe zăpadă ; ursoaica îl împinge înainte, supraveghind mereu pașii și mișcările mele.

Dragostea aceasta de mamă e într-adevăr înduioșătoare...

Înălțînd ochii de pe foile cărții, Petruș privește la harta Oceanului Înghețat de Nord, bătută în perete. Încearcă să găsească acolo locul unde se afla Nansen, cînd își scria acele însemnări în carnet.

E tîrziu. Dar nu simte nici o oboseală. Nu-l biruie somnul. Se apropie de sfîrșitul însemnărilor. Le cunoaște. Le-a mai citit o dată. Și totuși nu se îndură să se ducă la culcare, pînă ce n-a mai străbătut din nou cu ochii paginile cele din urmă.

Așa cum l-au însuflețit pe Nansen peripețiile pe care le trăia cînd își scria însemnările, tot așa îl însuflețesc acum și pe el. Le simte. Le trăiește. Toate îi dovedesc că răbdarea și voința omenească sînt mai tari decît cele mai înverșunate vrăjmășii ale naturii.

Nici frigul, nici viforele, nici foamea nu pot birui omul.

El e mai tare. Destul să voiască a lupta. Destul să chibzuiască. Destul să nu-și piardă niciodată nici cumpătul, nici încrederea în puterile sale. Petruș a plecat ochii pe foile cărții și citește mai departe cele din urmă pagini din însemnările lui Nansen.

12 iunie... Plecăm la patru dimineața cu pînzele ridicate pe sănii. Gerul din noaptea trecută a întărit zăpada, așa că, mînați de vînt pe zăpadă, cu pînzele întinse, cu bărcile pe apă, nădăjduim să înaintăm repede și ușor...

Culoarea mohorîtă a cerului dovedește existența unei ape libere la sud. Și, spre marea noastră bucurie, auzim vuietul valurilor furioase. Ne oprim la șase dimineața...

Iată-ne încă o dată în fața mării libere și însuflețite ! Ce bucurie să auzi cunoscutul muget, după ce-ai văzut-o atîta timp încremenită sub o grea carapace sticloasă !

Caiacele sînt puse pe apă, lipite bord la bord, pînzele înălțate... Apoi, la drum !...

Spre seară, debarcăm pe marginea gheței de la coastă, pentru a ne dezmorți puțin picioarele, după această lungă călătorie în caiac.

Ne plimbăm în lung și în larg pe lîngă caiace. Vîntul de mare s-a potolit și pare că se îndreaptă din ce în ce mai mult către apus. Putea-vom oare să ne urmăm plutirea pe acest vînt ? Ca să ne încredințăm mai bine, ne urcăm pe un munte de gheață din apropiere.

Pe cînd cercetez zarea, Johansen strigă deodată :

— Au lunecat caiacele în apă !...

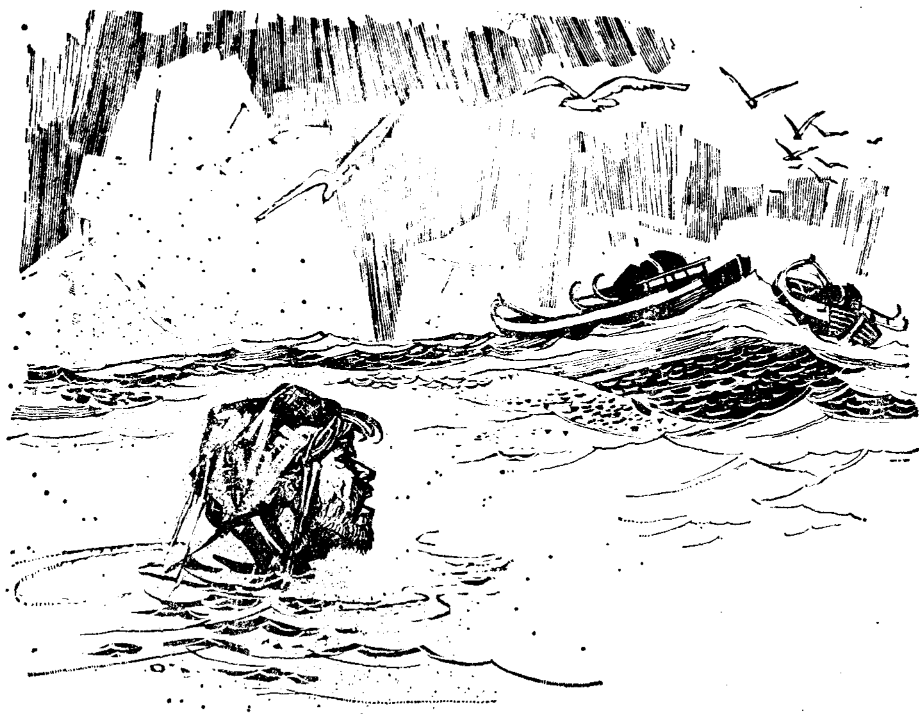
Alergăm într-un suflet spre țărm. Luntrele au și ajuns departe de mal și plutesc repede spre largul mării. Funia cu care erau legate se rupsese.

— Ține ceasornicul ! îi spun lui Johansen.

Și într-o clipă îmi scot veșmintele care m-ar putea stingheri și m-ar împiedica să înot mai ușor. Nu îndrăznesc însă să-mi lepăd toate hainele, de teama cîrceilor. Și dintr-o săritură sînt în apă.

Vîntul sufla dinspre uscat și mîna repede caiacele spre largul mării. Apa era înghețată, veșmintele îmi împiedicau mișcările, iar bărcile se depărtau mereu.

Departe de a cîștiga teren, mai pierdeam încă. Mi se părea aproape cu neputință să le pot prinde.

Dar cu ele se ducea orice nădejde de mîntuire, se ducea tot ce-aveam. Nu mai rămăsese asupra noastră nici măcar un cuțit. Rezultatul era același : fie că mă înecam, fie că mă întorceam pe țărm fără caiace, totuna. Moartea pentru amîndoi. Încăpățînîndu-mă, deci, fac o sforțare cumplită. Numai cu acest preț mai puteam avea o mîntuire. Cînd ostenesc, înot pe spate. În această poziție îl zăresc pe Johansen zbuciumîndu-se nerăbdător pe gheață. Bietul prieten nu mai poate sta locului : starea lui e îngrozitoare, căci pe de o parte se vedea osîndit la neputință să-mi vină într-ajutor, și pe de altă parte nu se arăta nici o nădejde să mă vadă izbutind. A se arunca și el în apă era cu totul de prisos. Mai tîrziu îmi povesti că această

cumplită aşteptare fusese clipa cea mai chinuitoare din viaţa lui.

Cînd m-am întors de pe spate cu faţa spre apă, văzui că eram aproape de caiace. Asta m-a îmbărbătat să înot cu mai aprigă îndîrjire. Simţeam însă că picioarele îmi amorţesc ; în curînd va fi cu neputinţă să le mai mişc...

Acum distanţa s-a micşorat. Dacă o mai duc cîteva clipe, sîntem scăpaţi. Înainte deci !... Mă apropii din ce în ce mai mult. Încă o sforţare şi voi fi în una din bărci !

În sfîrşit ! Pun mîna pe schiul care era la partea dindărăt a bărcilor şi ajung lîngă ele. Sîntem scăpaţi ! Încerc să mă caţăr pe bord, dar trupul meu rebegit de frig nu vrea să mă slujească. O clipă crezui că am ajuns prea tîrziu : atingeam ţelul, fără să pot pune mîna pe el.

După această clipă de cumplită îndoială, izbutesc însă să pun un picior pe sania de pe punte şi cu ajutorul acestui punct de reazem mă învrednicesc să mă caţăr deasupra. Iau îndată lopata. Însă tot trupul îmi înţepenise aşa de tare, încît abia îl mai puteam mişca.

Nu era uşor să vîslesc singur aceste două bărci. Trebuia să mă sucesc şi să mă întorc mereu în cele două luntre, pentru a da lovituri de lopeţi, cînd la dreapta, cînd la stînga. Fără îndoială că dacă aş fi putut despărţi caiacele vîslind din unul şi remorcîndu-l pe celălalt manevra ar fi fost mai uşoară. În starea mea însă asemenea încercare ar fi fost cu neputinţă : înainte de a sfîrşi să despart şi să leg apoi bărcile una de alta, aş fi căzut înţepenit de ger. Pe cînd aşa, a vîsli mereu era cel mai bun mijloc să mă încălzesc. Tot trupul îmi era amorţit. Cînd sufla vîntul de pe mare, aveam impresia că mă împunge cu suliţi, clănţăneam din dinţi, dîrdîiam din tot trupul, eram cu desăvîrşire îngheţat. Şi cu toate acestea mă înverşunam să mînuiesc lopata şi izbuteam. Deodată zăresc în partea de dinainte a caiacului doi pescăruşi pitici. Un astfel de vînat era prea ispititor. Iau puşca, şi dintr-o singură lovitură ucid amîndouă păsările.

Johansen mi-a istorisit mai tîrziu ce spaimă a tras la auzul detunăturii. Crezuse că mi s-a întîmplat o nenorocire și nu putea pricepe ce fac. Iar cînd m-a văzut apoi vîslind și ridicînd în sus cele două păsări împușcate își închipui că poate am înnebunit.

Am ajuns în sfîrșit la țărm, dar curentul mă tîrîse departe de locul unde plecasem. Mergînd pe marginea banchizei s-a apropiat și Johansen întru întîmpinarea mea. Sînt istovit. Cu chiu cu vai, abia mă pot tîrî și abia pot sta în picioare.

În vreme ce clănțănesc din măsele, Johansen mă dezbracă, mă culcă și mă acoperă cu tot ce poate găsi în juru-i... Eu clănțănesc mereu. Pe cînd Johansen înalță cortul și frige cei doi pescăruși, adorm. Cînd m-am deșteptat, mîncarea era gata. O strașnică supă fierbinte și o minunată friptură au șters cele din urmă semne ale acestei cumplite aventuri, ca și cum nici n-ar fi fost...

15 *iunie*... Pornim la unu dimineața. Timpul e cît se poate de liniștit. Marea mișună de morse... Înaintăm repede de-a lungul coastei. Din nefericire o ceață groasă ne ascunde orice vedere și ne împiedică să recunoaștem topografia locului... O morsă se ivește tocmai în fața noastră. Johansen, care vîslește înainte, pe caiacul său, caută adăpost după un sloi plutitor între două ape.

Vreau să-i urmez pilda, cînd monstrul marin se repede asupra caiacului meu, înverșunîndu-se să-l răstoarne cu colții. Îi dau o puternică lovitură în cap. Fiara se întoarce și iar vrea să mă răstoarne. Atunci pun mîna pe pușcă, dar morsa dispare.

Și tocmai cînd mă bucuram că am scăpat de primejdie, deodată îmi simt picioarele scăldate în apă. Morsa crăpase fundul caiacului cu colții și apa pătrundea în valuri. Abia am timpul să sar pe-o stîncă plutitoare de gheață, și barca se răstoarnă. Izbutesc totuși s-o trag pe sloi cu ajutorul lui Johansen.

Toată averea mea plutește înăuntrul luntrei scăldată în apă. Poate că s-au pierdut și prețioasele noastre plăci fotografice.

Spărtura e lungă de șase metri, și nu-i glumă o asemenea reparație, mai ales cu sculele reduse pe care le avem noi.

17 iunie... Trecuse de mult ora 12, cînd m-am sculat să pregătesc dejunul. Mă duc să aduc apă, pentru supă, fac focul în mașina de gătit, tai carnea, pun popota în acțiune.

Apoi mă urc pe un pisc de gheață vecin, pentru a cerceta împrejurimile.

Un vînt slab aduce de pe pămîntul din apropiere ciripitul păsărilor care-și au cuiburile în munți. Ascult acest sunet. Urmăresc cu ochii stolurile de pescăruși zburînd deasupra capului meu, contemplu această linie a țărmului alb, pătat de stînci negre.

Deodată mi se pare că aud lătrături. Tresar ! Trag cu urechea. Apoi nu mai aud nimic... nimic, decît păsările gureșe. Dar nu ; iarăși aud lătrături. Nu mai încape nici o îndoială...

Atunci îmi aduc aminte că am auzit ieri două detunături care păreau să fie focuri de pușcă, dar le-am socotit apoi vuiete pricinuite de contractarea gheței.

Îi strig de îndată lui Johansen că am auzit cîini în această parte a uscatului.

— Cîini ?... repetă el mașinal, încă buimac de somn. Cîini ?

Se scoală îndată ca să se ducă la pîndă.

Tovarășul meu nu vrea să mă creadă cu nici un preț. A auzit și el ceva semănînd a lătrat de cîini, dar totul era acoperit de larma păsărilor. După părerea lui era vădit că mă înșeală auzul. Eu însă rămîn încredințat că nu mă înșel.

Luînd dejunul în grabă, ne pierdem în tot soiul de presupuneri. Se află vreo expediție prin aceste părți ? Și dacă-i așa, să fie oare englezi sau compatrioți ? Dacă e vorba cumva despre misiunea engleză care se pregătea la plecarea noastră să exploreze pămîntul Frantz Josef, atunci ce vom face ?

— E foarte simplu ! răspunse Johansen. Vom petrece cu dînșii o zi-două, apoi ne vom îndrepta spre Spitzberg. Altfel, cine știe cînd vom mai ajunge acasă !...

În privința asta sîntem deplin înțeleși. După ce vom împrumuta de la englezi proviziile de care ducem atîta lipsă, ne vom urma calea.

Odată masa sfîrșită, plec în recunoaștere, lăsînd caiacele în paza lui Johansen.

Acum nu mai aud decît ciripitul păsărilor și țipetele ascuțite ale pescărușilor pitici. Poate că Johansen are dreptate. Poate că m-am înșelat. Deodată descopăr urme pe zăpadă. Urmele sînt prea mari, ca să fie de vulpe. Așadar, au umblat cîini pe aici, la cîteva sute de metri de popasul nostru. Cum de n-au lătrat ? Cum se face că nu i-am văzut ? Poate că sînt tot numai urme de vulpi...

Capul mi-e plin de gînduri amestecate ciudat, și pe rînd trec de la îndoială la siguranță. Truda noastră peste puterile omenești, toate suferințele, toate lipsurile îndurate se vor sfîrși oare acum ? Mi se pare aproape de necrezut. Și totuși s-ar putea să fie și așa.

Aud un lătrat mult mai lămurit și, pretutindeni, de jur împrejur, văd urme care nu pot fi decît de cîini. Apoi nimic altceva decît vuietul stolurilor înaripate. Îndoiala mă cuprinde iarăși. Poate că visez ?

Dar nu ! Acestea sînt urme adevărate, pe zăpadă adevărată. Le văd. Le ating...

Dacă într-adevăr o expediție s-a așezat prin acest loc unde am ajuns noi de ieri, atunci nu sîntem în țara Gilielor sau pe un uscat nou, așa cum credeam eu. Atunci

ne aflăm, așa cum bănuiam acum cîteva zile, pe coasta meridională a pămîntului Frantz Josef.

Sosisem în sfîrșit de pe banchiză pe uscat și deodată mi se pare că aud sunetul unui glas. Cel dintîi glas străin după trei ani de zile ! Inima îmi bate să se rupă.

Mă cațăr pe o stîncă, strigînd din toată puterea plămînilor. Acest glas necunoscut, în mijlocul pustiului înghețat, îmi aduce un mesaj de viață și o salutare a pămînturilor de departe, poate din patrie.

Nu după mult, aud un glas nou. În mijlocul piscurilor albe de gheață zăresc o formă neagră. Un cîine. Apoi altă formă neagră. Un om. Un om !

Să fie oare Jackson sau unul dintre tovarășii lui, ori un compatriot ? Mergem unul întru întîmpinarea celuilalt. Agit cușma în aer. Face și el la fel. Îl aud vorbind cu un cîine. Nu e un norvegian. Înaintez și-mi pare că recunosc pe șeful unei expediții străine, pe care l-am mai întîlnit o dată înaintea plecării mele.

Salut și ne strîngem mîinile.

Deasupra noastră se întinde un tavan de ceață, dedesubt, banchiza noduroasă și grunzuroasă; de jur împrejur, o dungă îngustă de uscat, acoperită pe de-a-ntregul cu gheață și cu zăpadă. De o parte un explorator foarte elegant, care nu pare că s-a aventurat prea departe în pustietățile cele primejdioase, un domn cu cizme lungi de cauciuc, sclivisit, răspîndind un foarte plăcut miros de săpun la care se dovedesc foarte sensibile simțurile pătrunzătoare ale unui primitiv ca mine ; de altă parte, un sălbatic în zdrențe, cu păr lung și cu barba deasă, neîngrijit cu totul, acoperit de murdărie și de funinginea lămpilor de seu. Sub această înfățișare nu m-ar fi cunoscut nici dracul.

— Sînt foarte fericit de întîlnire ! îmi spune străinul.

— Mulțumesc. Și eu la fel...

— Ai o corabie pe-aici ?

— Nu. Vaporul meu nu e aici.

— Cîți inși sînteți ?

— Am un tovarăş, care a rămas pe marginea gheţii.

Vorbind aşa, ne îndreptăm spre coastă. Deodată, străinul se opreşte, se uită la mine şi exclamă :

— Dumneata nu eşti Nansen cumva ?

— Ba da !

— Pe Dumnezeul meu ! Ce bine-mi pare că te văd !

Şi-mi strînge mîinile cu căldură, zîmbindu-mi prieteneşte.

— De unde vii ? mă întrebă el.

— Am părăsit nava noastră, Fram, la 84° latitudine nordică, după o plutire de doi ani în voia vîntului şi a curenţilor ; apoi, împreună cu tovarăşul meu, am atins 86° 13' ! De acolo, am ajuns pe pămîntul Frantz Josef. unde am iernat. Acum mergem spre Spitzberg...

— Sînt fericit de izbînda dumitale. Aţi făcut o călătorie strălucită şi sînt încîntat că am norocul să fiu cel dintîi care să te felicit !

Străinul îmi ia mîinile din nou şi mi le strînge călduros. În căldura acestei strîngeri, simt ceva mai mult decît o simplă formă de politeţe... Îmi oferă găzduire în tabăra lui şi-mi aduce la cunoştinţă că aşteaptă din zi în zi sosirea unei corăbii trimise să-i aducă provizii pentru expediţie. De îndată ce-mi vine rîndul să pot vorbi şi eu, îi cer ştiri despre ai mei. Cînd a plecat dînsul, acum doi ani, soţia şi copila mea erau pe deplin sănătoase. Apoi îl întreb de Norvegia, de patria dragă...

Pentru a-l înştiinţa pe Johansen, tragem cîte două focuri de puşcă.

În curînd întîlnim mai mulţi membri ai expediţiei. După ce sînt recomandat, încep felicitări. Mai departe întîlnim alţi membri, savanţi, botanişti... Botanistul Fischer îmi spune că îndată ce a zărit un străin pe banchiză, i-a trecut prin gînd că acela nu puteam fi decît eu. Apoi a crezut că se înşelase, cînd, în locul chipului pe care se aştepta să-l recunoască, s-a pomenit în faţa unui bărbat cu părul şi cu barba de culoarea tăciunelui. După ce

s-au adunat, şeful expediţiei străine îi vesti că am ajuns la 86° 13' !

Trei urale puternice întîmpinară această ştire... Tot vorbind, am ajuns la aşezarea misiunii, o clădire după modelul rusesc, numai din lemn. Intrăm în acest cuib cald, pierdut în mijlocul acestei singurătăţi friguroase. Tavanul şi zidurile sînt acoperite cu postav verde. Pe pereţi, fotografii şi gravuri. Etajere încărcate de cărţi şi de instrumente. Haine şi încălţăminte întinse la uscat. În mijloc e o sobă în care arde un foc prietenos. Mă cuprinde o nespusă pace şi bucurie, cînd mă văd în mijlocul acestor lucruri ciudate pentru noi. Toată răspunderea şi neliniştea care mă apăsau de trei ani încoace au pierit deodată. Acum sînt într-un adăpost sigur, în mijlocul banchizei. Chinuitoarele aşteptări ale acestor ani de luptă pier în faţa soarelui care se înalţă într-o auroră strălucitoare. Datoria mea e împlinită, însărcinarea sfîrşită.

Acum n-am altceva de făcut decît să mă odihnesc şi să aştept sosirea corabiei care să mă ducă în patrie.

Jackson îmi predă o cutioară pecetluită cu grijă. Cutia cuprinde scrisori din Norvegia. Le luase la noroc, cu gîndul să mi le înmîneze, dacă întîmplarea va face să ne întîlnim. Şi iată că mă bucuram de acest noroc. Deschizînd cutia, îmi tremură mîinile şi inima îmi bate să se rupă. Toate nu-mi aduc decît veşti bune.

Pe masă mi se întind toate cele de trebuinţă ca să prînzim : pîine, unt, lapte, zahăr, cafea. Tot lucruri al căror gust nu-l mai ştiam de un an şi mai bine.

Dar cel mai mare bun al vieţii civilizate nu-l cunoşteam decît după ce am aruncat zdrenţele şi ne-am îmbăiat. Stratul de murdărie care ne acoperă e atît de gros, încît nu scăpăm de el decît după nenumărate spălături. Şi după ce-am îmbrăcat haine curate şi moi, după ce ne-am ras barba şi ne-am tuns părul lung şi încîlcit, transformarea noastră din sălbatici în oameni civilizaţi

e deplină. Ea s-a făcut mai repede decît cealaltă prefacere și adaptare în sens invers, pe care am suferit-o cu începere de acum optsprezece luni, de cînd călătorim numai noi doi, Johansen și cu mine, singuri, în pustiurile de gheață.

Trăim în liniște și pace, așteptînd corabia care să ne repatrieze. Îmi verific toate observațiile științifice, culese în timpul îndelungat al călătoriei noastre, cu oamenii de știință ai expediției.

26 iulie... În sfîrșit, Windward, vasul care aduce provizii, a sosit !... Mă îmbarc și mă duc pe bord... Aflăm știri uimitoare despre tot ce s-a petrecut pe lume, de cînd lipsim noi. Se pot fotografia cu razele Röntgen oameni prin uși de lemn de cîțiva centimetri și gloanțele din trupul răniților ! Spitzbergul a fost deschis turiștilor. O companie norvegiană întreține un serviciu regulat între țara noastră și acest ținut polar. A fost clădit un hotel și funcționează un birou poștal cu mărci speciale. Suedezul Andrée și-a pus în gînd să ajungă la Pol cu balonul și așteaptă numai un vînt prielnic. Dacă ne-am fi urmat calea spre Spitzberg, am fi găsit un hotel cu tot confortul și am fi întîlnit turiști, în loc de cine știe ce pescari sărmani, cum ne făceam noi socoteala. Ar fi fost o scenă amuzantă să sosim murdari și zdrențăroși, așa cum plecasem din vizuina noastră de iarnă, în mijlocul unei cete de turiști...

7 august... A venit clipa să ne luăm adio de la acest ultim popas al drumului nostru... Corabia ne duce spre casă. Calea e repede și plăcută... În seara de *12 august* deslușesc o dungă neagră în fața noastră, foarte jos, la marginea orizontului. Ce să fie oare ?... Privesc îndelung, ceasuri întregi. E pămîntul, pămîntul Norvegiei ! Sînt ca hipnotizat. O mare parte a nopții stau și contemplu

această dungă întunecoasă. Un fior de friguri îmi zguduie trupul. Ce vești vom găsi oare la sosire ?

La *21 august* ancorăm în portul Hammerfest, cel mai septentrional oraș al scumpei noastre patrii. Din toate părțile globului începe să curgă un adevărat potop de telegrame și de felicitări. Dar nici o știre despre Fram ! Întîrzierea începe să fie ciudată și neliniștitoare.

În dimineața zilei de *26 august* sînt deșteptat deodată din somn. Un om stăruie să-mi vorbească

— Vin numaidecît. Mă îmbrac îndată.

— Nu-i nimic. Vino și așa !...

Îmi pun repede hainele. Găsesc pe șeful biroului de telegraf cu o depeșă în mînă.

— Iată o telegramă foarte importantă pentru dumneata ! îmi spune el. De aceea am ținut s-o aduc chiar eu...

Acum mă gîndesc la un singur lucru pe lume. La Fram și la soarta celor de pe nava noastră. Tremurînd deschid depeșa și citesc :

Fridjof Nansen
Fram sosit cît se poate de teafăr.
Pe bord totul merge bine. Plecăm peste cîteva ceasuri spre Tromsö.
Urăm bună venire.

Căpitan Otto Sverdrup.

Emoția mea e atît de mare, încît abia pot vorbi.

— Fram a sosit ! izbutesc în sfîrșit să spun.

Citesc și recitesc telegrama. Nu-mi vine să-mi cred ochilor. Atunci izbucnește o bucurie generală în tot orașul, în toată patria.

A doua zi intrăm în Tromsö, unde îl găsim pe Fram ancorat. Cea din urmă dată, cînd l-au văzut ochii mei,

vasul nostru era pe jumătate îngropat în gheață. Îl lăsasem să-l ducă sloiurile împreună cu tovarășii noștri, pentru a verifica mersul curenților din ocean, scopul principal al expediției. Iar eu, împreună cu Johansen, plecasem pe banchiză și pe căile libere cu apă neînghețată pentru a cerceta alte ținuturi pustii, unde am rătăcit singuri mai bine de un an și jumătate. Acum, Fram al nostru plutește mîndru în apele patriei. Uralele izbucnesc de pretutindeni. Ne urcăm pe scumpul nostru Fram și pornim mai departe. La trecerea noastră, toată mulțimea se îmbulzește pe cheiuri. Norvegia, această mamă mîndră de opera noastră, parcă ar voi să ne strîngă într-o îmbrățișare și să ne mulțumească așa pentru toată truda. Noi nu ne-am făcut, cu toate acestea, decît datoria, împlinind sarcina pe care ne-am luat-o.

Iată-ne întorși la viață, și acum viața ni se deschide înainte, plină de lumină și de nădejde. Înserează. Soarele scapătă pe marea albastră și melancolia pătrunzătoare a toamnei se răspîndește pe întinsul liniștit al apelor. E prea frumos, într-adevăr... Nu-i oare un vis ? Nu ! În lumina apusului, siluetele cunoscute și dragi îmi aduc simțămîntul păcii și al siguranței în viață.

Pustiurile de gheață și lumina de lună a nopților polare par acum visul îndepărtat al unei alte lumi, un vis care a rămas acolo. Dar ce-ar fi oare viața fără vise ?...

Petruș, băiețașul cu ochii sclipitori și cu nasul cam cîrn, a întors cea din urmă foaie a cărții.

A înălțat ochii, și privirea lui stăruie îndelung asupra hărții Oceanului Înghețat de Nord, bătută în perete. Nu mai simte somnul. Nu-și mai simte cotul amorțit.

Nici nu știe cînd au trecut ceasurile.

Îl frămîntă același și același neastîmpăr.

Gîndul și închipuirea l-au purtat mereu spre ghețurile polare, pe urmele ursului Fram, pe urmele navei Fram.

Ca printr-un fir nevăzut, dincolo de orașe și țări, dincolo de mări și de munți, s-a desăvîrșit astfel o tainică legătură și chemare între oameni, între făpturi și întîmplări depărtate. Între întîmplări, făpturi și oameni pe care nimic nu i-ar fi putut aduna împreună niciodată în același loc și în aceeași vreme.

Și totuși legătura nevăzută s-a făcut, ca să lase urme în viața fiecăruia.

Lars, bătrînul marinar de pe nava Fram a lui Nansen, a botezat într-o zi, cu numele corăbiei din tinerețe, puiul de urs alb prins de vînători în ghețurile de departe. Puiul acela a ajuns Fram, vestitul urs polar de la Circul Strutki. Și după ani de zile, în seara unei reprezentații de adio, într-un oraș unde n-avea să se mai întoarcă niciodată, Fram, ursul alb, a deșteptat o pasiune nouă și nepotolită pentru expedițiile polare în cugetul băiețașului care strigase ca și toți : „Vrem Fram ! Vrem Fram !"

Iar acum, Petruș, băiatul cu nasul cam cîrn și cu ochii sclipind de o arșiță mistuitoare, trăiește el, cu toată ființa, încă o dată peripețiile lui Nansen. Le trăiește pagină cu pagină din carnetul însemnărilor scrise cu ani de zile înainte, acolo, departe, la fața locului, în albele pustietăți de sloiuri plutitoare.

A suferit împreună cu dînsul, a tremurat de ger și a îndurat foamea ; era să se înece și a scăpat, ca să se bucure odată cu el de biruința cea din urmă.

Cartea e închisă pe masă. Petruș privește la harta din perete. Apoi gîndul lui s-a întors iarăși la Fram, ursul polar.

Înainte de a pleca la culcare, băiatul se întreabă pe gînduri : „Oare unde-o mai fi ajuns Fram acum ?... Și ce o fi făcînd oare în pustietățile lui de gheață ?"

Dar a doua zi gîndurile lui Petruș sînt mult mai voioase.

În mijlocul prietenilor, dînd vajnic din mîini, istorisește cu însuflețire despre alți urși albi și despre felurite,

întîmplări din gheţurile polare. Istoriseşte cum s-a strecurat tiptil un urs alb pe nava lui Nansen, înţepenită printre sloiurile banchizei, şi cum a dat iama prin cîini. Istoriseşte cum era să se înece Nansen în apa atît de rece, încît îi tăia răsuflarea, şi cum a scăpat. Istoriseşte cum s-a întors în patrie şi cum l-au primit toţi cu urale.

Pe urmă, în zilele de iarnă, întreaga ceată de copii s-a apucat a zidi cu mare gălăgie un urs alb de zăpadă. Fram, ursul polar.

— Staţi ! Staţi să-i punem ochii de cărbune ! strigă un tovarăş de joacă.

Se repede, se împiedică, se rostogoleşte de-a buşilea, şi răstoarnă ursul de zăpadă.

Toţi izbucnesc în hohote. Îl dau pe vinovat de-a tăvalul prin omăt, îl înalţă copăcel şi pe urmă pornesc din nou să clădească alt urs.

Însă fără Petruş treaba merge cam anevoie. Ursul abia se ţine în balamale, iar dacă te uiţi bine, nici nu seamănă a urs. Picioarele sînt prea lungi, capul prea mare.

— Petruş ! Petruş, vino să ne ajuţi ! Numai tu eşti marele meşter !...

Gata la joacă, Petruş începe a rotunji cu palma capul şi botul lui Fram. El ştie cum trebuie potriviţi ochii de cărbune, ca să-i dea înfăţişarea de adevărat urs polar.

Face cîţiva paşi îndărăt. Priveşte. Clatină din cap şi iar mai are ceva de meşteruit.

În vremea aceasta, alt tovarăş de joacă se plînge, suflînd în pumni :

— Brr ! Ce ger e ! Am îngheţat... Nici nu-mi mai simt degetele...

Petruş îl ia la rost.

— Poftim ! Ce mai voinic !... Rebegeşti de frig la două grade sub zero ! Atunci ce-ai mai spune la gerurile de patruzeci şi de cincizeci de grade de la Pol ?

— N-aş spune nimic, fiindcă n-am ce căuta acolo. Du-te tu, că tu eşti cu expediţiile polare !...

— Să ştii că am să mă duc !

— Şi ai să rabzi un ger de patruzeci de grade ?

— Am să îndur ! Nansen şi alţii cum au îndurat ?! Nu vezi că eu nici nu simt frigul ?

Într-adevăr, pînă să ajungă în gheţurile polare, Petruş s-a pregătit de pe acum să îndure gerul. Dimineaţa se freacă pe tot trupul cu zăpadă. Nu mai tuşeşte. Nu mai strănută. Nu mai ştie ce e răceala şi boala.

E un băiat zdravăn şi plin de viaţă. A mai crescut, şi din zi în zi e mai preţuit de prieteni, de tovarăşii de joacă şi de şcoală ; a crescut şi în ochii profesoarei. Din cărţile expediţiilor polare a învăţat ce înseamnă să chibzuiască. Să ia hotărîri repezi. Să nu fugă de răspunderi şi să nu lase nimic la voia întîmplării.

La excursiile din preajma oraşului, în crînguri şi la lac, toţi îi încredinţează lui conducerea, şi niciodată n-a dat greş.

Ba chiar şi acasă, în gospodăria lor nevoiaşă şi cu multe greutăţi, fraţii şi surorile mai mari nu-l mai socotesc un băieţel cam uituc şi cam încurcă-lume cum era înainte. Au nădejde în el. Ba adeseori chiar îl cheamă :

— Ia dă-ţi părerea şi tu, Petruş ! Încearcă, poate ai să nimereşti mai bine, că nu degeaba te îndeletniceşti cu de-alde astea !

Petruş ştie, într-adevăr, să facă noduri marinăreşti, care nu se mai dezleagă nici cu dinţii. Pe vreme de viscol ştie să astupe şi ferestrele, ca să nu se mai strecoare nici o aţă de vînt în casă. Ştie să repare săniuţele, patinele, schiurile cele mai hărăbuite ale băieţilor de pe toată strada. Şi a născocit un soi de tălpige de sfoară şi de nuiele împletite, pentru a merge uşor pe zăpada moale şi pe gheaţă subţire, fără să se afunde piciorul.

Dar acolo unde nu-i poate ţine nimeni piept e tot în povestirile vieţii din gheţurile polare.

Atunci ochii lui sclipitori se aprind și mai vii. Cu obrajii îmbujorați și cu glasul plin de avîntare face și pe alții să trăiască tot ce-a simțit el cînd citea întîmplările.

— Petruș, mi se pare că mai adaugi cîte ceva și de la tine... îl încercă un prieten mai neîncrezător. Prea le înflorești !

— Adaug de la mine și înfloresc ? se înflăcărează Petruș. Am să-ți aduc cartea să citești cu ochii tăi... Și încă n-am spus tot !... Ai să vezi...

O singură dată nu i-a venit nici lui să-și creadă ochilor la început. S-a lămurit numai după ce-a isprăvit de citit cartea din scoarță în scoarță. Într-o zi, fostul profesor, bătrînul pensionar, l-a oprit în stradă. El salutase și dădea să treacă înainte.

— Stai, Petruș ! rosti bunicul fetiței cu părul bălai. De ce n-ai mai venit pe la noi ?

— N-am vrut să vă mai supăr. Am citit doar toate cărțile cu urși albi și cu expediții polare din bibliotecă...

Bunicul fetiței îl amenință glumeț cu degetul, zîmbind :

— Frumos ! Va să zică numai pentru cărți veneai ? Cînd ai isprăvit cu ele, ai uitat de noi !

Petruș se fîstîci. Îngăimă foarte încurcat :

— Mi-a fost teamă să nu vă plictisesc...

— Din ce în ce mai bine, Petruș ! îl dojeni mai departe, cu aceeași blîndețe zîmbitoare, bătrînul pensionar. Cînd ai văzut că mă plictisești vreodată ? N-am stat întotdeauna de vorbă cu plăcere despre cărțile pe care le citeai ?

Băiatul a plecat ochii în pămînt. Nu mai găsea ce să spună.

Se simțea într-adevăr vinovat.

Nici el nu știa bine cum s-a făcut de n-a mai dat de-o lună pe la fostul profesor și pe la nepoțica lui cu părul bălai.

Bătrînul îl liniști :

— Haide, Petruş ! Nu mai fi necăjit, că nu m-am supărat. Mai supărată e Lilica, nepoata mea. Dar o vom împăca şi pe dînsa. Mi-a părut rău numai că ai pierdut o ocazie. Avem o carte nouă.

— O carte nouă ? se însufleţi Petruş.

— Da ! O carte nouă...

— Despre urşi albi şi despre expediţiile polare ?

— Da. Despre urşi albi şi despre expediţii polare. Dar de data asta cu mult mai interesantă decît celelalte cărţi pe care le-ai citit. Vorbeşte despre marii exploratori şi cercetători ruşi, despre cei care au cunoscut pentru prima oară întinderile nesfîrşite ale nordului îndepărtat.

Frămîntîndu-se din nou pe loc de mirare şi neastîmpăr, Petruş întrebă cu glas rugător :

— Şi mai aveţi cartea ? N-aţi dat-o altcuiva ?

— Cititori s-au ivit destui. Dar n-am dat-o...

— Mi-o împrumutaţi şi mie ?

— La drept vorbind, ai merita s-o dau mai întîi celor care au venit s-o ceară înaintea ta, Petruş ! răspunse fostul profesor. Pedeapsa însă ţi-ai luat-o singur, fiindcă, în loc s-o citeşti acum două săptămîni de cînd te-aşteaptă, ai s-o citeşti abia mîine...

— Astăzi, o citesc chiar astăzi ! făgădui Petruş cu zor şi cu nerăbdare.

— Bine, Petruş ! Dacă-i vorba aşa, să mergem acasă şi să-ţi iei cartea în primire.

— O citesc în astă-seară şi mîine o înapoiez ! repetă Petruş.

— Nu te grăbi cu făgăduielile ! îl povăţui fostul profesor. Nu te execut aşa de repede. E o carte pe care va trebui s-o citeşti pe îndelete.

Cu adevărat, cartea pe care a căpătat-o Petruş de astă dată nu mai semăna cu celelalte. Şi n-a isprăvit-o nici într-o zi, nici într-o seară..

Mai întîi, trei zile, în trei după-amiezi, a citit-o pe nerăsuflate.

Mai apoi, o săptămînă întreagă a citit-o din nou, pe îndelete.

Cartea era groasă, cu litere mărunte şi cu gravuri, cu hărţi şi cu întîmplări trăite. Iar din fiecare pagină, din fiecare fotografie, din fiecare povestire se desprindeau nemaivăzute întîmplări ale vitejilor cercetători ruşi.

Unii căutau zăcămintele din insulele necunoscute odinioară : petrol, cărbune şi metal. Alţii căutau animalele, plantele şi feluritele făpturi din adîncul mărilor reci. Nu lipseau nici cei plecaţi să descopere, păstrate în gheaţă, dihăniile uriaşe de mult stinse de pe faţa pămîntului. Găseau în frigoriferul sloiurilor mamuţi care au trăit acum zeci şi zeci de mii de ani, mai mari şi mai mătăhăloşi decît elefanţii din Arca lui Noe a Circului Struţki. Şi-i găseau păstraţi aşa de bine, ca în ziua dintîi cînd i-a cuprins şi i-a înfăşurat sloiul de gheaţă, încît la vederea lor se repezeau cîinii de vînătoare şi cîinii laponilor să-i sfîşie şi să le înfulece carnea. Petruş a ridicat ochii la harta bătută în perete. Urmăreşte cu ochii şi cu gîndul drumul călătorilor ruşi.

Pe urmă, înainte de a pleca la culcare, încă o dată se întreabă :

— Oare în care parte a pustietăţilor acestea de gheaţă va fi nimerit Fram acum ? Şi ce-o mai fi făcînd el oare acolo ?

XIII. FRAM ŞI-A GĂSIT UN PRIETEN MIC ÎN NOAPTEA POLARĂ

DUPĂ CELE DINTÎI VISCOLE ale iernii, cerul s-a limpezit dintr-o dată de nori. Vîntul a stat. Bolta nopţii s-a dezvelit înaltă şi albastră, cu sclipet de stele. A fost o minune de altă lume. Rece şi nepămîntească, într-o lume de vis.

Uneori, luna scălda nemărginirea albă cu luciri de sidef. De sidef se întindea şi puntea banchizei. De sidef străluceau zăpezile. De sidef se înălţau piscurile înfăşurate în sloiuri.

Alteori scînteiau numai stelele.

Pe urmă a fîlfîit, pe o jumătate de cer, aurora boreală.

Au mijit mai întîi trei curcubeie de toate culorile ştiute şi neştiute. S-au topit unul în altul. S-au desfăcut şi iar s-au unit. Iar din tainica lor arcadă înscrisă pe cer au început să pîlpîie luminile într-un joc tremurător şi fantastic. Albastre, roşii şi verzi, violete şi portocalii, galbene şi muiate în purpură, flăcările se ţeseau, se împleteau, curgeau în draperii de mătase, se desfăşurau şi se atingeau neaşteptat.

O clipă cerul rămînea gol.

Apoi din nou izbucnea hora vrăjită.

Se aprindeau lumini mărunte, de Pom de Crăciun. Fluturau fire de beteală. Şerpuiau focuri de rachetă. Gîlgîiau rîuri de aramă, de argint şi de aur topit. Forfoteau puzderii de scîntei. Şi totul se refăcea îndată sub curcubeul arcuit, într-o perdea străvezie, în care lune-

cau luminile albastre şi roşii, violete şi verzi, galbene şi portocalii.

O muzică depărtată şi dulce, de-abia auzită, plutea în văzduhul sonor. Părea un murmur de clopoţel de cleştar, aşa cum se aud de foarte departe, iarna, zurgălăii argintii ai săniilor. Părea o adiere de strune nevăzute. Părea un suspin al cerului. Fram privea de pe stînca înaltă jocul fantastic. Asculta muzica nemaiauzită.

Dacă ar fi avut minte omenească, s-ar fi întrebat pentru cine sînt oare toate aceste frumuseţi, în asemenea îngheţate pustiuri ?

Aici nu era nimeni să se bucure de măreaţa vrajă a nopţii polare.

Aci, numai întinderi deşarte şi reci, încremenite sub oglinda de gheaţă.

Fram se tîra în adăpostul de sloiuri. Se încolăcea cu botul ascuns în blana pîntecului. Încerca să adoarmă.

Afară se isca din senin viscolul. Norii negri năpădeau luna. Înghiţeau stelele. Stingeau pîlpîirea aurorei boreale.

Se dezlănţuia zăpada vînturată în valuri, se rostogoleau creste de stînci, trosneau gheţurile banchizei. Noaptea era din nou cutreierată de duhurile beznei.

Magia luminii s-a stins.

Reprezentaţia s-a sfîrşit.

Numai viscolul aleargă năuc, urlînd, gemînd, chiuind.

Fram închide ochii şi visează la ţările calde, acolo unde luminile se aprind în fiecare seară răsucite de un buton, unde mai sînt copii care rîd şi roagă pe bunici să le povestească, la gura sobei, întîmplări minunate din gheţurile polare. Fram visează şi scînceşte prin somn.

Tot aşa cum scîncea odinioară prin somn, visînd la depărtările acestea pustii, în cuşca de la Circul Struţki.

Atuncea dorea viaţa de aici.

Acum se zgribulește, tînjind după viața de acolo. Pe urmă, cînd viscolul s-a oprit, pășește din vizuină, flămînd.

Urșii ceilalți s-au făcut nevăzuți. Nu-l mai așteaptă nici o masă întinsă de-a gata, cînd îi uimește sau îi sperie cu tumbele lui. Poate au pornit spre locuri știute numai de dînșii, unde în spărturile gheții își mai scot capetele afară turme de foci și de morse. Poate s-au pitulat în peșteri, cu vînat adunat din vreme, cu masa întinsă sub bot, așteptînd, pe jumătate amorțiți, să răsară la marginea cerului soarele polar.

Singur și chinuit de foame, Fram scotocește cotloanele stîncilor. Îl întovărășește numai umbra lui culcată în lumina lunii. Toate urmele de pași s-au acoperit. Toate erau urme vechi. Nici una nouă.

Numai pustiu.

Numai tăcere.

O lună sticloasă și neclintită, spre care îi vine să ridice botul și să urle.

Și nu mai este nici o măsură a timpului, ca să știe cît mai are de așteptat pînă la sfîrșitul nopții. Într-un ceas de deznădejde, Fram a luat-o de-a curmezișul banchizei.

E un drum fără capăt. Fără țintă. Dar pentru Fram n-are nici o însemnătate unde îl duce calea de acum. Oriunde, numai să fugă de această singurătate înfricoșătoare. Poate că podul de gheață leagă un ostrov de alt ostrov. Poate că undeva, departe, se află o insulă cu mai multă viață.

Cînd simțea că se pregătește viscolul, își dura din zăpadă un culcuș ca vai de el. Aștepta ceasuri de ceasuri să se potolească urgia. Își dezmorțea labele degerate întorcînd spatele aurorei boreale. Era o minune care nu-i ținea nici de cald, nici de foame.

A mers așa o săptămînă ? Două ? Mai multe ?

Cine ar fi știut să spună ?

Uneori îi venea să se lungească jos, pe patul de gheaţă, şi să nu mai ridice capul, istovit.

Apoi îşi zguduia rămăşiţa voinţei. Îşi aduna puterile. Se ridica în două labe să adulmece vreun miros adus de vînt. Vreo adiere de pămînt, de vietate, poate de oameni... Vîntul subţire îi tăia nările. Dar nu-i aducea nici un semn de nicăieri. Pornea cu paşi împleticiţi spre ţinta necunoscută. Mergea cu botul în jos.

Nu mai privea înainte.

De aceea n-a tresărit cînd a apărut în bătaia lunei o dungă vînătă. N-a grăbit paşii. Alt ţărm, alt ostrov... Ce putea să-l mai aştepte acolo ? Oare va da iarăşi peste urşi care fug de el şi rînjesc ? Nu-şi va găsi, în sfîrşit, un prieten ? Ar fi vremea. El nu şi-a pierdut nădejdea...

Urcă, aşadar, ţărmul de sloiuri, fără să privească împrejur. Luna bătea pieziş. Alături de el mergea umbra. Era singura lui tovarăşă în aceste pustiuri, care mai rămăsese să-i ţină de urît.

Cu ea, numai cu umbra sa, a colindat împreună ţările calde. Numai ea singură ştie pe unde au fost amîndoi, ce lume se află dincolo de hotarul nopţii polare, ce dulce e acolo nisipul catifelat, ce grădini se află acolo cu flori de liliac şi cu iarbă măruntă, ca un pat moale, pentru o umbră obosită care s-a întins la picioare şi vrea să se odihnească.

Lumina lunei cădea pieziş.

Umbra lui Fram îl însoţea, de cealaltă parte, mergînd alături, credincioasă şi nedespărţită, în înfricoşătoarea singurătate a nopţii polare.

Fram, cu capul întors, fără să privească unde calcă, îşi urmărea acum numai mişcările umbrei, alături, pe pămîntul îngheţat. Ridica el pasul, îl ridica şi ea. Clătina capul, îl clătina şi ea. Deodată rămase cu laba ridicată.

Cu mersul oprit.

Umbra lui se întîlnise cu altă umbră.

O umbră mai mică, o mogîldeață neagră, sărind și jucînd.

Întoarse capul spre lumina lunei ; înălță ochii să vadă al cărui stăpîn e umbra aceasta nouă și jucăușă.

De pe un vîrf de stîncă, în bătaia lunei, un pui de urs alb părea că sare și joacă.

Dar Fram înțelese îndată că joaca și veselia erau numai amăgitoare păreri.

Pățania puiului, acolo sus, era mult mai tristă. Puiul se cocoțase pe vîrful piscului. Numai el știa cum și de ce. Și acum n-avea curaj să coboare. Se pleca pe margine ; labele începeau să-i lunece, înspăimîntat se agăța cu ghearele și se sălta îndărăt. Se clătina în echilibru, să nu cadă peste cap. Scîncea și tremura de frică.

Pe Fram îl cuprinse veselia, văzîndu-l cît era de mic și de necăjit.

Se ridică în două labe și se lipi cu umărul de marginea stîncii.

Și făcu puiului semn de încurajare :

— Haide, mă puștiule ! Dă-ți drumul fără grijă ! Hopla ! În viața mea am fost deprins cu lucruri mai grele !...

Puiul se codi.

Dar nu arătă nici o frică față de Fram. Dimpotrivă, părea foarte bucuros și nerăbdător să coboare și să facă mai repede cunoștință. Mai frică îi era de înălțimea unde s-a cocoțat.

Fram îi făcu din nou semn cu amîndouă labele :

— Curaj, dimone !... Te prinde bădia în labe, ca pe o minge...

Puiul închise ochii și își dădu drumul de-a hîrîișul pe spate. Fram îl primi în brațe.

Pe urmă îl așeză poponeț jos și se dădu un pas îndărăt, să-l privească în creștet și să vadă cu cine are de-a face.

Puiul se uita în sus la Fram.

Fram se uita în jos la pui.

— Îmi pari o mutră simpatică ! mormăi Fram cu prietenie.

— Și tu un unchi de ispravă ! nu se lăsă mai prejos puiul, mormăind de bucurie.

Apoi, după legea urșilor, se mirosiră bot în bot, ca să se cunoască mai bine.

Puiul mirosi, își frecă botișorul de nările lui Fram, își permise necuviința să-l lingă și începu să dea semne de mare fericire.

Acum umbrele lor se amestecau pe zăpadă.

O umbră mică sărea și dădea tîrcoale unei umbre mari, se topea într-însa, se desfăcea, ca să revină la loc.

Fram își netezi noul prieten cu laba pe creștet, cum dezmierda el puii de om, cînd îi chema să împartă bomboanele cu dînșii.

Puiul nu se retrase. Nu mîrîi. Părea foarte dornic și bucuros de o asemenea alintare.

Înduioșat, Fram îl gîdilă sub bărbie, îl ridică în brațe să-l vadă mai de aproape la ochi. Toată amărăciunea lui se risipi. Găsea, în sfîrșit, o făptură din neamul lui, care nu-i arăta colții și n-o rupea la fugă.

— Acum trebuie să-ți găsim și un nume ! mormăi Fram, așezîndu-l jos și privindu-l cu dragoste. Mi se pare că ți-am și găsit unul. Fiindcă îmi pari dumneata un ursuleț plin de neastîmpăr și fiindcă te-am aflat cocoțat sus, am să te poreclesc „Zgăibărici". N-o fi prea frumos !... Dar ți se potrivește leit după chipul și asemănarea mătăluță, scumpe Zgăibărici ! Oricum, e mai simpatic decît „Căpățînosul" !...

Puiul nu știa că a devenit Zgăibărici, fiindcă nu înțelegea mormăitul lui Fram. Dar se grăbi îndată să-și schimbe porecla în renume, agățîndu-se de Fram să-l ia

în brațe. Se vede că întîia oară gustase din asemenea plăceri și dumnealui mai poftea.

— Asta nu ! mormăi Fram. Te înveți cu nărav ! Văd că ești destul de măricel... Nu-i de demnitatea unui pui de urs să se ceară în brațe. Vrei să te zgăiberi ? Poftim sloiul de aci !... Poftim vîrful acesta de stîncă, de dincoace !

Puiul pricepea că nu e rost de cocoțat în brațe. Se împăcă lesne și cu ideea să rămînă pe jos. Dar Fram îl privea acum cu o părere de rău în ochi. El era un urs cu multă chibzuință de la oameni. De aceea parcă se temea că bucuria lor e prea pripită și că prietenia lor nu e sortită să dureze prea mult.

Se temea că acuși are să apară de undeva, de după o stîncă, mama puiului. Se temea că îndată are să se repeadă, rînjind colții, mormăind, urlînd. Și se temea că va fi din nou silit să se apere cu acrobațiile dintotdeauna, cu salturi și piedici, pînă ce ursoaica va luneca în bot și se va lăsa păgubașă să lupte cu un asemenea urs-paiață. Iar tot are să sfîrșească așa cum au sfîrșit toate întîlnirile de pînă atunci.

Furioasă, ursoaica are să se întoarcă pentru a croi vreo două-trei labe puiului, ca să-l învețe minte și să nu mai umble lelea fără căpătîi. Pe urmă, are să-i mai aplice și un picior în spate lui Zgăibărici, zvîrlindu-l cît colo și mormăindu-i porunca : „Fă-o înainte ! Te ajung din urmă și mi te mai scarmăn eu și între patru ochi !..."

Și Fram va rămînea iarăși singur, cu umbra lui, să colinde ca un ciumat pustietățile polului.

Așa stătea în două labe și la aceasta părea că se gîndește cu amar.

Zgăibărici îl zgîndări cu laba, mormăind în legea lui :

— Ei, bădie !... Unde ți-s gîndurile ? Ai început să te saturi de mine ?

Fram strînse din umeri, cu milă...

— Ce știi tu ? Ești mic și prost !...

Puiul păru că pricepe înțelesul mormăitului, căci se amărî foarte, începînd să scîncească ușor :

— E adevărat că sînt mic. Mic și necăjit, că, uite, m-am mai lovit și la cap... Dar nu-s prost deloc ! Zău că nu-s prost !...

Poponeț, în bătaia lunei, se scărpina cu lăbuța lui în cap, unde avea într-adevăr o zgîrietură nevindecată.

Fram se plecă să vadă ce-l doare. Multe învățase el de la oameni. Însă nu învățase de la veterinarul Circului Struțki și cum se vindecă rănile. Așa încît se mulțumi să-i lingă rana adîncă, după obiceiul animalelor, în loc să mormăie :

— Hehei ! Știu eu ce ți-ar trebui aci, domnule Zgăibăriciule ! Puțină tinctură de iod. Te-ar ustura nițel. Ți-ar cam feșteli blănița dumitale cu o pată violetă. Dar într-o săptămînă nu s-ar mai vedea nici urmă de rană, nici de pată... Fără asta are să treacă mai greu. S-o lăsăm să se vindece singură. Deocamdată nu te mai zgîndări acolo cu unghiile ! Altfel, să știi că-ți schimb numele de Zgăibărici cu Zgîndărici...

Puiului i-ar fi fost totuna, dacă-i rămînea numele de Zgăibărici sau dacă îl va chema Zgîndărici. Nu înțelegea nimic din mormăitul lui Fram. Vorbea altă limbă cu totul neînțeleasă la Pol. Și pe urmă nu-l ajuta mintea să priceapă în ruptul capului obiceiul acesta al lui Fram, învățat de la oameni, să dea îndată fiecărei făpturi un nume. Pentru el, orice urs, mare sau mic, căpățînos ori nu, e un urs și nimic mai mult. O vulpe e o vulpe. Un iepure e un iepure.

El n-avea un calendar cu felurite nume în cap. Avea numai o rană, care îl ustura al naibii și la care duse din nou laba s-o pipăie.

Fram îi împinse laba în lături, mustrîndu-l :

— Ce ți-am spus ? Lasă rana în pace !... Mai bine mi-ai povesti cum ai căpătat-o... Aceasta e o zgîrietură

adîncă de gheară. Aş pune rămăşag că e de gheară de urs. Ia povesteşte, mătăluţă, cum a devenit cazul !

Zgăibărici scîncea foarte necăjit. Stătea poponeţ şi scîncea. Îi trecuse toată veselia. Nu pricepea mormăitul ursului mare şi bun. Dar avea şi el într-adevăr ceva de spus. O întîmplare cumplită şi plină de peripeţii... Cum s-o povestească ? Mai bine să meargă la faţa locului.

Ursul acesta mare şi bun are să priceapă singur cum a rămas el orfan şi de ce s-a căţărat el în vîrful stîncii de frică.

Îl trase deci cu laba, aşa cum trag puii de om unchii, de poalele paltonului, să intre în cofetărie. Fram înţelese.

N-a mai stat să întrebe cum şi ce fel. Au pornit amîndoi la faţa locului. Zgăibărici înainte. Fram după el. Printre stînci, în lumina puternică a lunii se citeau pe zăpadă urme de paşi. Urme de urşi. Erau trei feluri de urme. Două mai mari, aproape egale. Şi urme mai mărunte : paşii lui Zgăibărici, arătînd pe unde a fugit el pînă la stîncă.

Puiul se repezi înainte.

Fram se opri.

În faţa lor, pe zăpadă, se afla întins un trup alb. Puiul dădu buzna, îşi vîrî capul în blană, sări îndărăt, începu să scîncească şi să dea roată împrejur.

Fram se apropie cu băgare de seamă. Crezu dintru-ntîi că e mama lui Zgăibărici culcată în zăpadă. Se aştepta la ceea ce ştia el că avea să urmeze. Ursoaica sărind în sus. Începînd să mormăie furioasă. Repezindu-se la el, silindu-l s-o dea peste cap, aşa cum făcea întotdeauna în glumă, fără să-i pricinuiască nici un rău, numai să-i dovedească în doi timpi şi trei mişcări că o luptă cu el nu duce la nici un sfîrşit. Lupta aceasta n-ar fi voit-o Fram cu nici un preţ. Ar fi pus capăt scurtei sale prietenii cu Zgăibărici.

Dar ursoaica nu dădea nici un semn de viață. Nu se înălța să se repeadă, urlînd și legănînd capul mînioasă.

Fram văzu împrejur, în zăpadă, urmele unei altfel de lupte. Văzu pete de sînge. Și atunci pricepu jalnicul adevăr.

Mama puiului zăcea moartă. Rece. Sloi înghețat. Căzuse într-adevăr în altfel de luptă, mai fără îndurare decît bătăliile șăgalnice ale lui Fram. Într-o luptă cu un alt urs, după cum arătau urmele pașilor.

Puiul se înghesuia cu botul în blana pîntecului unde știa el că se află izvorul de lapte cald. Izvorul încremenise, secătuit. El nu putea să priceapă minunea aceasta rea, tot așa cum altădată Fram nu pricepuse întîmplarea cumplită prin care a rămas orfan, de mult, în alte ghețuri, tot atît de dușmănoase.

Puiul scîncea, gemea, se rostogolea pe jos. Ridică ochii la ursul cel mare și bun, să capete explicare. Fram îl dezmierdă pe creștet. Îl strînse lîngă el. Își amintea de foarte departe, de foarte de mult, ce jalnic e să rămîi orfan.

Mormăind, îl trase după el :

— Nu mai avem pentru ce sta aici !... Acum înțeleg toată întîmplarea. A murit, apărîndu-te !... După ce a răpus-o, ursul te-a fugărit să-ți facă și ție capătul... Așa te-ai cățărat sus și numai așa ai scăpat. Aș vrea însă să dăm peste domnul acesta și să-i aplicăm împreună o lecție ! Îți făgăduiesc că n-are să-i fie deloc moale !...

Puiul nu se dădea dus de lîngă leșul ursoaicei.

Fram îl ridică în brațe. Puiul privea îndărăt peste umăr scîncind.

— Ajunge ! Fii bărbat ! îl dojeni Fram cu blîndețe. Nu-ți mai folosește la nimic să te vaieți. Deocamdată, trebuie să găsim ceva de mîncare. Eu sînt deprins cu postul. Pentru tine e însă altceva !

Puiul scîncea, privind mereu îndărăt, peste umăr. Dar Fram mergea, cu pași hotărîți, pe urmele ursului ucigaș.

XIV. FRAM SE LEAPĂDĂ SINGUR DE MICUL SĂU PRIETEN

DUPĂ UN TIMP, puiul începu să dea semne de neliniște și de frică. Mirosul lui mai tînăr, proaspăt și neștirbit de viața printre oameni și printre fiarele menajeriei, mirosul lui de vietate liberă și sălbatică simțise apropierea primejdiei. Recunoștea duhoarea ursului care a ucis și l-a fugărit. Fram încetini pasul.

Luna revărsa peste aceste locuri și aceste întîmplări o lumină tainică, înghețată și de o limpezime cum numai în ținuturile polare se află. Se deslușea pe zăpada albăstruie fiecare urmă, citeață ca un desen subțire pe-o coală de hîrtie. Urme, și din loc în loc picuri de sînge.

Puiul scînci ușor. Fram îi astupă botul cu laba. Puiul luă aminte și tăcu.

Acum pașii lui Fram se prelungeau mlădioși și fără scîrțîit pe zăpadă, ca pașii tigrilor de Bengal, cînd se apropie de pradă.

Așeză puiul jos.

Frecîndu-i nările cu botul, Fram îi mormăi în șoaptă ceea ce în cuvinte omenești ar fi sunat :

— Acum stai liniștit, piciule ! Nu te mișca ! Să nu-ți aud glasul ! Așteaptă !... Și dacă n-are să-ți placă, atunci să nu-mi spui mie pe nume...

Firește, puiul nu pricepea mormăitul lui Fram în limba lui străină, învățată printre oameni. Poate nici Fram nu voia să spună neapărat chiar aceasta, cuvînt cu cuvînt, fiindcă, oricît era el de dresat, nu căpătase darul

vorbirii şi nici n-avea o minte omenească să cugete chiar ca un om.

Dar puiul a rămas neclintit locului.

Pentru povestea noastră, atît e destul.

A rămas locului, ţinîndu-şi răsuflarea şi ascultîndu-şi ticăitul inimii.

Fram dădu ocol unui perete de stînci. Apăru înaintea ursului ucigaş, pe neaşteptate, în două labe. Făcuse ocolul după vînt, să aibă adierea subţire dimpotrivă.

Celălalt ridică ochii. Mai mult mirat decît supărat, îşi clătină în dreapta şi în stînga capul. Mormăi. Poate simţea un fel de dispreţ pentru Fram.

Îl vedea subţire şi jigărit. Un urs rupt de foame. El era voinic şi sătul. Nu de mult îşi încercase puterile. Îi era silă să se mai măsoare şi cu o asemenea arătare de urs.

În mormăitul lui surd poruncea jigăritului să-şi vadă de drum. Îl povăţuia să se socoată mulţumit că scapă atît de ieftin şi că l-a găsit în toane bune.

Dar Fram părea că n-a priceput nimic din această ameninţare. Venea către dînsul fără să mormăie, fără să arate semne de sfială.

Înainta încet frecîndu-şi labele de dinainte, pocnind în palme, aşa cum făcea el în arena circului cînd invita atleţii să încerce o luptă de box.

Atîta încredere şi obrăznicie nu mai pomenise ursul ucigaş.

Era o cutezanţă care se cuvenea numaidecît pedepsită.

Se încordă în labe şi se năpusti cu ghiuleaua capului în pîntecul lui Fram. Aşa cel puţin îşi făcuse socoteala. O lovitură fără greş, care dă întotdeauna vrăjmaşul peste cap. Dar ghiuleaua nu se opri în nimic. Nu întîlni nici un trup de vrăjmaş. Lovi în aer. Fram se răsucise sfîrlează. Acum aştepta.

Celălalt căzuse în bot.

Se ridică uşurat. Se scutură. Mugind de mînie, se înălţă în două labe şi se întoarse să-şi prindă duşmanul de mijloc, să-i ferfeniţească beregata cu dinţii, să termine în cîteva clipe cu el.

Fram îl lăsă să se apropie. Se prefăcu a se da îndărăt, cuprins de frică.

Apoi, pe nevestite, îl lovi cu laba de jos în sus sub bărbie, cum învăţase la circ. Cranţ ! Ucigaşul îşi muşcă limba. Nu mai văzu înaintea ochilor de furie şi de durere.

Urlînd întinse labele să cuprindă grumazul lui Fram. O piedică şi un genunchi în burtă îl culcară cu botul în pămînt. Fram îi sări în spate, îl apucă cu amîndouă labele de ceafă şi începu să-l izbească regulat, fără grabă, cu nările în gheaţă. O dată, de două ori, de douăzeci de ori.

Celălalt urs se zvîrcolea, cerca să se ridice de jos, să se scuture de greutatea din spate. Dar loviturile îi umpleau ochii de lacrimi, îl ameţeau, îi sleiau toată puterea.

De după peretele de stîncă, puiul cel mic, Zgăibărici, privea cu înfricoşare lupta aceasta ciudată, cum nu intra în orînduielile de la Pol. Nu-şi putea stăpîni neastîmpărul. Se repezi şi el, începînd să muşte de labele ursului ucigaş, să tragă din blană şi să mormăie. Ar fi vrut să-l vadă mai repede nemişcat, întins leş pe gheaţă, aşa cum răpusă a rămas mama lui, cu ochii sleiţi şi cu izvorul laptelui secat.

Fram însă părea că n-are gînduri aşa de ucigaşe. Voia numai să-şi scoată adversarul din luptă. Numai să-i moaie puţin colţii... şi se vede că-i muiase atît de bine, încît pe cîţiva i-a şi cam sfărîmat.

Apoi, socotindu-şi datoria împlinită, Fram se ridică de pe grumazul ursului ucigaş.

Celălalt încercă de îndată să se mai năpustească iarăşi şi iarăşi să muşte. Fram îl învîrti de ceafă, trimiţîndu-l cu botul în peretele de stîncă.

Ursul aşteptă să se dezmeticească. Mormăi şi se repezi din nou.

Fram repetă mişcarea. Şi tot aşa de trei ori, izbindu-l în acelaşi loc, pînă cînd celălalt nu mai pofti nimic.

Rămase ghemuit, frecîndu-şi botul însîngerat cu labele, urlînd şi nepricepînd ce s-a întîmplat cu el. Fram chemă puiul şi porniră alături la drum. În urma lor, urletele şi gemetele ursului cu dantura ştirbă pe-alocuri mai răsunară multă vreme în noaptea deşartă.

Dar Fram n-avea urechi să le audă.

Făcuse dreptate după judecata lui.

Ochii puiului, care lipăia mărunt lîngă Fram, păreau că-l întreabă cu o mirare nedumerită :

— De ce nu l-ai ucis, cum a omorît el pe mama ? Ce fel de luptă este aceasta ? Ce fel de urs eşti tu ? N-am mai văzut niciodată asemenea luptă şi asemenea urs !...

Pe urmă ridică nările, adulmecă vîntul şi începu să mormăie de bucurie.

— Ei, ce este ? îl întrebă Fram în limba lui, împingîndu-l prietenos cu botul. Ce-ţi miroase ţie acolo ?

— Ceva bun... Carne... Osînză ! răspunse mormăitul lui Zgăibărici.

În aceste pustiuri puiul de urs era mai pregătit pentru viaţa cea liberă şi primejdioasă decît Fram. Mai repede adulmecă din vînt o adiere de pradă. Mai repede presimte primejdia.

Mirosul lui Fram e mai slab şi adesea îl înşală. L-a pierdut. L-a lăsat acolo, în menajeria cu o sută de mirosuri de alte o sută de animale. Din această pricină şi din altele nenumărate foamea l-a chinuit pînă acum, ca pe cel din urmă pomanagiu la ospeţele Polului.

Fram mergea gînditor, legănîndu-şi capul. Puiul îl trăgea cu dinţii de blană, îndemnîndu-l să grăbească pasul :

— Hai, bădie !... Vezi că ne iau alţii înainte ! Eu tot nu pricep ce fel de urs eşti tu !...

Cînd simţi mirosul aproape, o luă înainte la **fugă**, căzînd de-a buşilea şi ridicîndu-se.

Într-adevăr, nu-l înşelase nasul lui subţire...

Aproape de ţărm, pe-un povîrniş cu o gură de peşteră, se afla coşcogea morsă îngheţată ; vînat tîrît la adăpost. Şi în gura peşterii, alta. Amîndouă abia începute. Încolţite în cap şi la gît. Provizia de iarnă şi de noapte a unui urs prevăzător şi econom.

— Mi se pare că am dat peste prăvălia Ştirbului ! mormăi, vesel, Fram. Aceasta-mi pare o treabă destul de bună ! Pînă la ziuă, adică pînă la primăvară, ne putem ospăta din belşug.

Puiul nu mai aşteptase invitaţia. Năvălise cu colţii lui mici, încă de lapte. Se trudea să rupă din pielea groasă, îngheţată şi lucie. Trăgea. Dinţii lunecau ca în sticlă. Cădea de-a rostogolul peste cap. Se ridica mormăind şi apuca iar. Se căţăra deasupra leşurilor, fiindcă nu degeaba îl chema pe el Zgăibărici !

Mormăia, fosăia pe nări, scotea nişte răcnete ciudate de lăcomie şi de ciudă. După cît tărăboi făcea, s-ar fi spus că are de gînd să înfulece din două înghiţituri amîndouă maldărele de carne şi de slănină. Dar dinţii nu prindeau în nimic şi Zgăibărici venea mereu peste cap.

— Asta-i mare istorie! mormăi el, aşezîndu-se poponeţ şi privind către Fram. Învaţă-mă tu ce să fac ! Mie îmi pare o chestie îngrozitoare.

Era atît de necăjit şi mutra lui mucalită era aşa de simpatică, încît Fram se hotărî să-i dea o lecţie învăţată de la oameni, care să-i slujească pe viitor.

Mai întîi sfîşie două bucăţi din pîntecul unei morse. Două bucăţi îngheţate, să sfarmi pietre cu ele. Pe urmă se culcă deasupra, să le încălzească în blana pîntecului. Puiul nu mai pricepea nimic. Încercă să-i bage botul dedesubt. Vedea întîia oară un urs alb clocind.

Dar după un timp, cînd Fram scoase bucăţile calde şi moi, Zgăibărici recunoscu, fără înconjur, că prietenul

lui mai mare nu era numai bun la inimă și meșter la luptă. Recunoscu și că mai știa și o sumă de drăcării, care de care mai iscusite, cum nu s-au mai pomenit în lumea urșilor de la Pol.

Se ospătară în lege. Se șterseră la bot. Zgăibărici, ridicat în două labe, întrebă din ochi :

— Ei, bădie ? Acum, încotro mai pornim ?

Învățăturile lui Fram nu erau însă isprăvite. Mai avea ceva de adăugat.

Intră pe gura peșterii. O cercetă pînă la fund. Îi păru un adăpost potrivit pentru dînșii și pentru hrană. Trase din greu cele două leșuri. Le așeză la fundul peșterii. Pe urmă tăbîrci un bolovan uriaș de gheață să astupe intrarea. Așa, aveau acum și ușă.

Cînd termină își scutură labele.

Mormăi :

— Cred că a venit vremea culcării... Uite, apune și luna !

— Ba mie nu mi-e somn defel ! vesti în limba lui Zgăibărici.

— Ți-o fi, nu ți-o fi, cît ai să stai cu mine, să știi că vorba mea e lege ! Ți-o spun odată pentru totdeauna !...

Acestea fiind spuse în mormăitul lui, Fram înșfăcă puiul de ceafă și intră cu el, de-a-ndăratelea, în peșteră, la culcare. Trase sloiul în chip de ușă. După cinci minute, puiul dormea sforăind, cu botul ascuns în burta lui Fram.

Așa s-a legat prietenia lor care a durat cît noaptea polară.

Provizii aveau berechet. În timpul furtunilor și viscolelor astupau gura peșterii. Cînd apărea din nou luna pe cerul senin, plecau în cercetare. De două ori întîlniră ursul ucigaș. Rătăcea împleticindu-se, slab și jigărit. Îndată ce-i zări, se furișă după stînci și se făcu nevăzut.

Nu mai avea nevoie de a doua lecţie. Poate mai dăduse peste alţi urşi, poate mai încercase vreo luptă şi înţelesese că puterile lui s-au dus odată cu dinţii.

Pe urmă cerul începu să se înălbăstrească. Stelele se topiră una cîte una. La marginea răsăritului se ivi geana de foc.

Se apropiau dimineaţa şi primăvara polară.

Zgăibărici crescuse, prinsese putere ; dolofan şi căptuşit în blana lui de iarnă zburda de bine. Nu-şi mai găsea astîmpăr. Dar nu ieşea din porunca prietenului mai mare, chibzuit şi bun. Îndată ce mormăitul îl chema îndărăt, venea să se strîngă la picioare, dînd din coada scurtă şi caraghioasă.

Era isteţ nevoie mare. Se anunţa vînător de mîna întîi. De cîteva ori, prinzînd de veste că vulpile albe dau tîrcoale peşterii, ademenite de mirosul dinăuntru, se repezise curajos şi mîncase flocăială. Însă vulpile i-au simţit şi ele colţii. Îşi luaseră tălpăşiţa şi nu s-au mai întors.

Odată cu dimineaţa se dezlănţuiră furtuna şi viscolul dinaintea primăverii. Urgia a durat poate o săptămînă.

Cînd viscolul s-a potolit şi s-a limpezit zarea, soarele se înălţase deasupra orizontului de-un stat de urs.

Sufla un vînt molatic şi călduţ. Gheţurile se desfăceau, lăsînd la ţărm fîşii de apă adîncă şi verde.

Sosiră cele dintîi rîndunele polare, apoi cei dintîi pescăruşi argintii şi verzi. Sosiră şi acele păsări rare între toate, care se numesc pescăruşii lui Ross, au spatele albastru, pîntecele trandafiriu şi un guler negru catifelat în jurul gîtului. În vremea aceasta, întorcîndu-se de la ţărmul mării, au întîlnit şi a treia oară ursul ucigaş.

Era acum numai o umbră. Se tîra, cădea de-a buşilea, se ridica şi făcea cîţiva paşi, se împleticea din nou.

Cînd îl văzu, nu mai dădu nici un semn de spaimă. Nici nu încercă să fugă.

Poate îi erau toate totuna.

Poate se tîra acolo unde a fost odată culcuşul lui, în peşteră, să aştepte somnul cel mare şi veşnic.

Puiul se repezi cu mormăituri înfricoşate. Începu să muşte, să smulgă din blană : el mai avea încă o datorie veche de plătit. Celălalt nu se apăra. Se clătina şi căuta cu ochii locul unde să cadă.

Atunci săvîrşi Fram o faptă pe care puiul n-a putut s-o înțeleagă niciodată. Dintr-o mişcare l-a smuls de lîngă umbra ursului ucigaş, cu un mormăit supărat. Din a doua mişcare l-a ridicat de ceafă şi l-a aşezat pe-o piatră sus, acolo unde era locul lui Zgăibărici. Cu a treia mişcare i-a făcut semn din labă să se astîmpere, dacă vrea să nu aibă de-a face cu dînsul.

Pe urmă s-a îndreptat spre Ştirb.

Ucigaşul s-a întins cu botul pe labe. A închis ochii. Învățase pe socoteala lui ce fel de luptă cunoaşte ursul acesta ciudat. A închis ochii şi aştepta să-l apuce de gît şi să-l izbească iarăşi în gheață cu botul.

Dar laba lui Fram nu-l apucă de ceafă. Nu-l zgîlțîi să-i facă din bot ciocan pentru sfărîmat pietrele. Îl împinse cu milă. Ştirbul gemu, cerîndu-şi iertare.

Fram mormăi, parcă spunînd :

— Ridică-te ! Nu vezi că nu-ți vreau nici un rău ? Ridică-te şi hai după mine !...

Celălalt urs tremura, cu ochii închişi, scîncind. Fram îl rostogoli, îl apucă în cîrcă aşa cum îl căra el pe August cel prost de jur împrejurul arenei, spre veselia galeriei. Îl prinse în cîrcă şi merse cu el pînă la peştera rămăşițelor de morsă. Acolo îl culcă cu botul în sloiurile de carne. Ştirbul deschise ochii, gemînd. Lărgea nările sfîrtecate. Se lingea pe botul strivit. Încercă să muşte din hălcile de gheață. Gingiile moi lunecau. Şi nu se putea înălța pe picioare, să smulgă o bucată, scuturînd din cap cum făcea altădată, cînd era zdravăn şi cu dantura întreagă.

Fram îl dădu la o parte. Ştirbul se ghemui fricos, gemînd.

Nu intra în priceperea lui ceea ce-i vedeau ochii. Ursul de circ rupsese o bucată din leşul morsei. O încălzi un timp sub burtă. Cînd o socoti destul de moale, i-o aşternu sub nas. Flămîndul prinse să molfăiască. Mesteca încet, aşa cum mestecă moşnegii fără dinţi. Nu mai ştia acum ce-l aşteaptă. Deocamdată, minunea era aceasta. Căpăta de mîncare ! O căpăta, bucată caldă şi moale, chiar din labele celui de la care aştepta moartea. Cînd sfîrşi de înghiţit, înălţă ochii cu frică.

— Ce mai pofteşti acum ? mormăi Fram, pierzîndu-şi răbdarea. Cred că nu-ţi închipui că am să stau toată viaţa lîngă tine şi să te dădăcesc ! Ai învăţat ce ai de făcut. Acum rămîi sănătos ! Fram se îndreptă spre ieşirea peşterii.

Din urmă, Ştirbul privea încă buimac. Poate credea că totul a fost numai o viclenie. Poate se temea că ursul cel năzdrăvan are să se întoarcă, năpustindu-se asupra lui să-i reteze beregata cu colţii.

În gura peşterii, Fram găsi puiul de urs iţindu-se să vadă ce se petrece înăuntru.

Dar nu dădu nici o însemnătate acestor iscodiri. Uitase că i-a poruncit să rămînă cocoţat pe meterezul de stîncă, unde îl aşezase.

În toane bune, îi făcu semn puiului să se pregătească de drum.

Părăseau aceste locuri. Lăsau peştera pe seama Ştirbului.

Lumea era largă. Sosise primăvara.

Se mai găsea loc pentru dînşii pe aiurea.

Puiul merse o postată de drum alături. Trăgea însă mereu cu ochii îndărăt. Cu încetul, se lăsă să rămînă în urmă. Fram nu prinse de veste pînă tîrziu.

Cînd se uită după el, puiul nicăieri ! Se opri... Îl chemă cu un mormăit aspru... Nici un răspuns ! O luă înapoi, pe semnele urmelor mărunte. Pe măsură ce înțelegea încotro duc aceste urme, grăbi pașii.

O neliniște intrase în el.

Urmele se pierdeau în gura peșterii.

O clipă ascultă. Nu se auzea nimic. În loc să-l bucure, tăcerea aceasta îl neliniști mai adînc. Dădu buzna înăuntru.

Puiul se lingea liniștit pe bot. Știrbul zăcea întins, cu ochii căscați, cu o mușcătură la gît. Puiul făcuse dreptate, după legea lor, a sălbăticiunilor de la Pol.

Avea o datorie veche de plătit. O plătise.

Acum se lingea pe bot.

Întîia pornire a lui Fram a fost să-l scuture bine, să-i dea o lecție pe care s-o pomenească toată viața, așa cum primise el lecții de la dresorul Circului Strutki cînd era un pui de urs sălbatic și prostănac.

Ridicase laba.

Dar în ochii puiului se afla o atît de nevinovată mulțumire de isprava săvîrșită, încît Fram rămase cu laba ridicată în aer.

O coborî moale, fără să-l lovească.

Poate dreptatea cea adevărată fusese cea pe care o găsise puiul de capul său. Era o dreptate ca pentru aceste locuri. Pentru puiul cel alb viața abia începea. Avea să fie lungă și avea să se petreacă aici, după orînduielile de aici.

Fram îl împinse cu un picior în spate, mormăind morocănos :

— Haide ! Ți-ai făcut pofta ! Acum, ia-o înainte !...

Cînd ieșiră, amîndoi au privit îndărăt, la stîrvul întins lîngă rămășițele de morsă.

Fram, cu o privire parcă omenească în ochi.

Puiul, cu ochii sclipind de mîndrie.

Au mers mult, colindînd insula. În drumul lor au dat peste alţi urşi, ospătînd din trupul focilor proaspăt vînate în ochiurile de apă. Fram golea locul cu vechiul lui mijloc, care-l scutea de orice bătălie, de muşcături, de trînte şi labe zdrobite pînă la os. Se ridica în două labe, saluta, făcea tumbe, se apropia într-o morişcă de salturi mortale.

Ursul străin o rupea la goană. De departe, se oprea să privească îndărăt, uimit, la această dihanie. Uimit, privea şi puiul de urs.

Aceasta întrecea tot ce învăţase el de la prietenul lui mai mare şi cu atît de ciudate obiceiuri.

Îi plăcea. Era ceva vesel, nemaivăzut şi menit să bage spaima în urşii cei mai puternici, fără nici o bătaie de cap. Era ca o vrajă. Ca un semnal tainic. O labă la frunte, o tumbă, o morişcă de salturi, paşi legănaţi de vals... şi masa, gata întinsă !

Ospătau şi lăsau rămăşiţele de prisos în urmă. Ştiau că aiurea vor găsi altă masă, cu preţ tot atît de ieftin. Ostrovul era plin de urşi.

Toţi păreau vînători vrednici şi iscusiţi. Pe cei doi tovarăşi nu-i ameninţa grija foamei.

Puiul, cum începea să miroasă cu nările ridicate un ospăţ pe aproape, dădea semnalul. Apoi trăgea cu coada ochiului să prindă mai amănunţit unde sta ascunsă taina lui Fram, de pune atît de repede pe goană urşii cei mai spătoşi şi colţoşi. Îi părea din cale-afară de nostimă năzdrăvănia. Din ce în ce mai înveselit privea la fuga ursului cu înghiţitura în gît şi la minunarea cu care se oprea buimac să se mai uite o dată în urmă la năzdrăvana şi spăimoasa arătare.

Soarele se înălţa încet spre mijlocul cerului.

Din nou, pe oceanul desfundat de banchiză, treceau spre zare sloiurile plutitoare ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi.

Fram se oprea uneori pe un capăt de stîncă. Cerceta îndelung depărtările. Se uita la puiul de alături. Se uita îndărăt la insula plină de urşi şi vînat. Îl muncea îndelung tot mai des o pornire. Încă nelămurită, încă tulbure.

Odată, la picioarele lor, jos, sub ţărm, pe-o lespede lată, linsă de valuri, se sorea un pui de focă. Era mic, rotund, lucios. Îl urcase foca, împingîndu-l cu botul. Pe urmă foca se scufundase în adînc, să pescuiască şi să-i aducă hrană vie. Zgăibărici înălţă ochii spre Fram. Peste cîteva clipe îi coborî. Dădu semne de neastîmpăr.

Fram întîlni, de acolo, de sus, privirea mirată, rotundă şi nevinovată a puiului de focă.

Dar întoarse ochii.

Acum parcă ştia ce are să se întîmple. Parcă ştia ce trebuie să se întîmple, şi el nu mai putea opri. Zgăibărici, sprinten, se lăsă să lunece, pe fundul pantalonilor albi, pînă jos. De acolo zvîcni, apucă cu colţii puiul de focă, trosnindu-i oasele capului.

La marginea apei, foca bătrînă se zvîrcolea cu monturile scurte să salte mai la mal, să-şi apere puiul. Cînd izbuti, Zgăibărici era sus, la jumătatea ţărmului înalt, tîrînd de-a-ndăratelea vînatul după el.

Foca gemea, plîngea, se tînguia jos.

Puiul de urs începuse să spintece prada şi mormăia mulţumit de întîia lui izbîndă de vînător. Apoi, sătul şi lingîndu-se pe bot, dădu tîrcoale în jurul lui Fram.

Fram îndreptă ochii în altă parte, să nu-l vadă. Ştia că din clipa aceea ceva îl îndepărta pentru totdeauna de prietenul lui mic şi crud ; crud fără să-şi dea seama, fiindcă aşa cerea legea pustiurilor îngheţate.

După puţină vreme, Fram avu alt prilej să cadă la gînduri. De astă dată o privelişte hotărîtoare. Dormise întins la soare. Se deşteptase după un vis, care, ca toate

visurile lui de acum, îl purtase iarăşi prin lumea depărtată a oamenilor.

Zgăibărici nu se vedea nicăieri. Cînd aţipise, se lungise şi el alături. Acum, nici urmă !

Trosnindu-şi oasele, se ridică să-l caute. În dreapta nimic, în stînga nimic. Merse spre vîlceaua unde susura pe gheaţă o şuviţă subţire de apă topită de sloiuri.

Acolo se opri cu răsuflarea tăiată.

Zgăibărici se ascunsese, să repete singur paiaţeriile lui Fram. Saluta cu laba la tîmplă. Mergea în paşi de vals. Se chinuia să izbutească măcar un singur salt mortal. Îşi făcea vînt. Cădea în bot. Încerca din nou, cădea pe spate. Se încăpăţîna şi luneca de-a dura.

Cînd simţi privirea lui Fram, scoase un mormăit bucuros.

Se aştepta poate la felicitări.

Înaintă în două labe, salutînd şi răsucindu-se în vîrful labelor, în tururi de vals. Pe urmă se opri, cu palma în salut milităresc. Prietenul lui mai mare nu putea să fie decît prea încîntat de asemenea elev isteţ şi sîrguincios.

Dar prietenul mai mare al lui Zgăibărici îl înşfăcă de ceafă, îl ţinu spînzurat în văzduh şi începu să-i care cu nemiluita tălpi de picioare în spate. Nu unul, nu două. O duzină de duzini.

Puiul se zvîrcolea, mîrîia, schelălăia. Fram îi trăgea înainte, pînă ce osteni. Apoi îl apucă de ceafă cu laba cealaltă, îl întoarse cu faţa şi îl mai alintă cu altă duzină de duzini de palme. Cînd îi dădu drumul jos, Zgăibărici căzu plăcintă. Nu mai avea glas nici să se vaiete.

În mormăitul lui mînios, Fram îl întreba :

— Acum cred că ai înţeles : te las să faci orice. Fă-ţi viaţa ta, aşa cum sînt legile vieţii de aici. Dar nu te preface într-o paiaţă ca mine. Numai aceasta nu vreau. Unul ajunge ! Un bufon la Pol ajunge...

Puiul se tîra la picioarele prietenului mai mare, gudurîndu-se şi cerînd iertare, pentru o vină pe care nu o înţelegea.

Se ţinu apoi pe urmele lui Fram, fricos şi de departe. Cînd se oprea Fram se oprea şi el. Cînd pornea, pornea şi el.

Ar fi vrut să-l împace şi nu ştia cum. Ar fi vrut să-şi ceară iertare şi nu ştia pentru ce.

Poteca, poteca lor pe care au bătătorit-o de atîea ori în zăpadă, împreună, ducea la ţărm.

Fram păşea îngîndurat, cu capul în jos.

Hotărîrea din el se limpezise. Poate îl durea această hotărîre. Se despărţea de singura făptură din neamul lui de care se putuse apropia în asemenea pustiuri. Dar pentru soarta puiului era mai bine aşa. Îl lăsa în puterile lui. Era isteţ, curajos, se anunţa iscusit vînător. Era pregătit pentru această viaţă.

Alături de dînsul ar ajunge şi el un bufon. Un urs de nimic. Un August cel prost al gheţurilor polare.

Grăbi paşii.

De sus, de pe muchia ţărmului, se deschidea oceanul verde şi larg, cu sloiurile plutitoare depărtîndu-se dintr-o zare, dintr-un necunoscut spre alt necunoscut, ca tainice nave fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi.

Un sloi se oprise jos, ancorat de-un colţ de stîncă. Se legăna gata să plece. Îl aştepta.

Fram nu privi îndărăt.

Îşi dădu drumul să lunece. Sări pe puntea plutitoare. O desprinse de ancora stîncii, o împinse cu piciorul.

Sloiul se legănă, se răsuci pe jumătate învîrtit de curent. Pe urmă, prins în larg, luă calea tuturor navelor în drumul lor tainic, fără pînze, fără vîsle şi fără vîslaşi.

Un sloi plutitor cu un urs alb, singur, zgribulit, cu spatele întors spre ţărm.

Sus, puiul alerga dintr-un capăt în altul, chema, scîncea, întindea gîtul. Îl striga pe Fram să se întoarcă îndărăt, să-l ia și pe dînsul.

Dar Fram, sloi alb și neclintit pe sloiul alb plutitor, nu mai privea în urmă.

Puiul se opri și el. Se prefăcu și el într-un mic sloi neclintit, pe muchia țărmului. Nu mai gemu. Nu mai scînci.

Privi pînă cînd sloiul plutitor, cu umbra cea albă, se făcu mai mic, tot mai mic, tot mai mic, pînă cînd se topi pe linia verde a zării.

XV. NANUC

OCEANUL ERA VERDE-CENUȘIU, rece, spăimos, fără nimic din albastrul molatic și dulce al mărilor calde. Chiar în lumina strălucitoare a soarelui din ziua cea lungă, polară, care ține o jumătate de an, chiar în acea orbitoare lumină, frumusețea lui rămîne sălbatică și plină de neliniște. Așa ne povestesc toți călătorii. Toți.

De cîte ori s-a rătăcit vreunul în aceste singurătăți, poate zece ceasuri, poate douăzeci, poate o săptămînă, a simțit la început minunarea pentru asemenea măreață și neobișnuită priveliște.

Era ceva nou. Rar. O frumusețe străbătută de un fior. Soarele neclintit pe cer. Razele tremurînd jucăușe pe valuri mărunte ca razele de argint. De jur împrejur, zarea rotundă și netedă, fără nici o dungă de țărm.

Nici o corabie alta. Nici o luntre alta. Nici o suflare omenească alta. Numai nemărginirea apelor verzi, pe care lunecă singuraticele sloiuri plutitoare, mînate de curent spre miazăzi, ca tainice nave, fără pînze, fără vîsle, fără vîslași.

Și arareori pe cer, doar singuratice stoluri de păsări, venind nimeni nu știe de unde, ducîndu-se nimeni nu știe unde, trecînd cu foșnet de aripi de la o zare spre cealaltă zare.

Este o frumusețe și aceasta. Plină de taină, de neliniște.

Dar după o săptămînă această frumusețe începe să apese sufletul. Se preface în chin. Totul pare înfricoșat

şi fără scăpare, ca în visurile cele rele care-ţi înăbuşă răsuflarea.

Mereu acelaşi soare neclintit în mijlocul cerului. Mereu aceeaşi sclipire măruntă a luminii în solzii valurilor. Mereu zarea deşartă. Mereu numai sloiurile plutind din necunoscut spre alt necunoscut. Ochii osteniţi şi sătui de neschimbata privelişte cer altceva nou.

O corabie să apară. Un ţărm. Să auzi glasuri omeneşti ? Ce minune ! Să ancorezi la un mal cu nisipul moale şi cald, cu grădini şi cu viers de privighetori ? Ce vis cu neputinţă !

Aici e pustietatea aspră a oceanului polar.

Aici domnesc singurătatea şi gerul. Chiar lumina orbitoare te-apasă. Ai vrea-o altfel. Lumină de răsărit, de apus, de toamnă, de primăvară. Nu veşnică amiază de-o lună, cu soarele ţintuit în bolta albastră ; soarele rece, sclipitor, cu dinţi. Dacă o schimbare se întîmplă cîteodată, ea se numeşte furtună, viscol sau ceaţă.

Atunci, tot cerul se învăluie în perdea de ninsoare. Iar din ceaţă sloiurile plutitoare apar şi dispar, ca multe şi nelămurite umbre din altă lume : din lumea lor, a umbrelor.

O asemenea ceaţă a acoperit soarele, în vremea cînd Fram se depărta pe corabia lui de gheaţă. S-a lăsat deodată, împresurînd sloiul, astupînd cerul, ascunzînd marea. O perdea vătuită, albă, nepătrunsă, înăbuşind chiar clipotul apei. Fram s-a încolăcit pe patul de gheaţă şi a închis ochii. Îi era totuna.

Pe cer senin sau pe ceaţă, sloiul lui plutitor avea să-l ducă mereu şi mereu tot spre pustiuri. Ar fi vrut să doarmă mult, mult, să se deştepte cu sloiul oprit sub un ţărm verde, cu pajişti şi flori, cu oameni şi muzici, cu grădini şi poteci unde se joacă, pe nisipul bălai, copii în straie albe, şi albastre, şi roşii, fugărind după cercuri. Dar aceasta era cu neputinţă. Îi apăreau toate numai prin vis.

Şi prin vis din nou se afla în mijlocul arenei, la Circul Struţki, întîmpinat cu aplauze şi urale. Din nou îşi regăsea prietenul lui, pe August cel prost, cu nasul de gogoşar şi cu părul cărămiziu, cu care se întrecea în salturi mortale şi tumbe. Din nou simţea dezmierdarea blîndă a unei mîini prietenoase în blana albă. Auzea cuvinte. Le înţelegea rostul. Vedea degete delicate de copil, întinzîndu-i cu bunătate şi cu sfială un coşuleţ de bomboane sticloase. Se vedea chemînd, cu semne, alt copil, să împartă darul. Acolo era iubit şi înţeles. Aici unde mai putea oare să-l ducă sloiul tîrît de curent ? Îşi lăsase un prieten în urmă, un prieten mic, caraghios, isteţ, credincios.

Se rupsese de dînsul ca să nu-i tulbure orînduiala unei vieţi pentru care a fost născut : simplă, sălbatică şi aspră, după legile Polului. Acum era din nou singur.

Dacă sloiul s-ar fi oprit chiar peste o clipă sau tocmai peste o săptămînă la ţărmul unui ostrov, ştia că viaţa lui are să fie oriunde la fel în asemenea pustiuri. Un August cel prost al urşilor albi. O paiaţă, care îmbătrîneşte singură. Un bufon nefericit care nu mai are drept la nici un prieten, fiindcă lîngă dînsul prietenii se simt ispitiţi să-i înveţe paiaţeriile ; iar atunci nu mai sînt nici urşi albi dresaţi de la circ, nici urşi albi sălbatici de la Pol, ci numai un amestec fără nici o noimă. Fram pirotea pe sloiul plutitor, împresurat de ceaţă, într-un amestec de somn şi de visuri ceţoase.

Cîteodată, o umbră uriaşă se desprindea din negură şi rămînea în urmă. Poate un ţărm. Poate alt sloi mai mare şi mai greoi. Cu pleoapele numai pe jumătate deschise, Fram nu simţea nevoia să se înalţe şi să meargă la marginea corăbiei lui de gheaţă, să vadă ce nălucă a lăsat îndărăt. Pirotea. Visa la lumea de departe, cu oameni, oraşe şi străzi luminoase.

Cînd ceaţa s-a risipit şi s-a dezvelit iarăşi soarele, a cercetat fără nici o bucurie linia zării. Nu se arăta nimic.

Nici o dungă fumurie de insulă. Nici un colț de stîncă, ieșit din apa verde. Ei și ? Chiar dacă s-ar ivi, ce l-ar fi așteptat oare bun acolo ?

Sloiurile se împuținaseră. Se rătăcise de ele în largul oceanului. Unele rămăseseră în urmă. Altele lunecaseră înainte grăbite.

Era așa încă mai singur. Oceanul și mai pustiu. Fram se întoarse pe cealaltă coastă și se așternu pe alt somn.

Îl deșteptă tîrziu, tîrziu de tot, o zguduitură. Îl deșteptă dintr-un vis cald, plăcut, de departe, care ar fi voit să nu se sfîrșească niciodată.

Mai întîi căscă leneș. Se întinse. Gemu dezmorțindu-se. Și numai după aceea deschise ochii să vadă ce se întîmplă. Îi făcu mari, cu uimire, și sări pe labe.

Sloiul intrase într-un fiord adînc, strîmt, înalt, cum încă nu mai întîlnise în toate pustietățile pe unde a cutreierat.

Un perete drept, sticlos, de gheață, la dreapta ; alt perete de gheață, sticlos și drept, la stînga. La mijloc, fîșia de apă îngustă, oglindind fără tremur zidurile de cleștar ca niște alți pereți scufundați în adînc.

Prin gheața străvezie, lumina străbătea dulce, albastră-verzuie, moale și supranaturală. O lumină care nu s-ar fi putut spune de unde vine. De sus, din albastrul cerului ? Din soare ? De jos, din oglinda apei ? Din sclipetul ghețarilor ? Poate din toate împreună... Toate luminile topite în una singură, delicată și odihnitoare, ca luminile de toamnă de aiurea, în care plutește parcă o tristețe fără pricină, o duioșie, parcă un sfîrșit.

Adus de pluta lui de gheață, Fram ajunsese la una din cele mai minunate priveliști ale lumii. Una din minunile spre care aleargă oamenii de departe, cu aparate fotografice și cu pînze de pictori ; despre care se pomenește în cărți, în basme, în cîntece și în poeziile oamenilor.

Dar frumusețea aceasta, ca tot ce văzuse el în pustiurile polare din ultima vreme, nu-i deșteptă nici o tresărire.

Murise în el nerăbdarea de altădată, cu care lărgise nările lacom spre cea dintîi insulă, pe puntea vaporului, cînd a sosit. Nu-i mai ţinea nici de foame, nici de frig.

Încă o insulă pustie, şi alt nimic !...

Cerul se vedea sus de tot, între zidurile de cleştar. Şi cerul se mai vedea încă o dată, răsturnat în oglinda neclintită a canalului.

Foarte frumos, dar fără nici un folos !

Fiindcă sloiul plutitor l-a mînat însă aici, Fram se hotărî să cerceteze şi aceste pustietăţi de-o frumuseţe zadarnică.

Căută cu ochii un loc, să se coboare de pe sloi şi să se caţăre sus.

Dincolo de orice putinţă.

Pereţii de cleştar lunecau vertical în adînc. Nici o scobitură. Nici un colţ. Două feţe de oglindă, din cer pînă în fundul verde al apei.

Pluta de gheaţă se legăna lin, abia simţit. Fram o împinse cu laba. Îşi făcu socoteală să iasă din fiord, să se lase dus de curentul de afară, spre altă parte a insulei mai potrivită coborîşului. Pluta se legănă, se răsuci pe jumătate şi veni la loc, lipită de zidul străveziu. Fram se propti cu amîndouă labele de dinainte în perete, îi făcu vînt mai zdravăn. Sloiul, în loc să pornească spre ieşire, păru că s-a oprit nehotărît în mijlocul apei, se învîrti, se legănă ; apoi lunecă domol spre capătul ascuns al fiordului, mai departe, mai adînc.

Fram se lungi cu botul pe labe.

Îi era totuna !...

Lăsă sloiul să-şi urmeze singur calea.

Fîşia de apă se strîmtă încă mai mult. Lumina se prefira încă mai slabă, mai dulce.

Pe urmă, deodată, zidurile de gheaţă se depărtară în lături, deschizîndu-se ca o perdea de cortină. În faţa ochilor se lărgi o vale rotundă luminoasă, apărată de jur

împrejur de înălțimile gheţurilor, înclinată în pantă lină, pînă la marginea apei, sfîrşind într-o adevărată plajă. Un adăpost apărat de viscol, de vînturi, de furtunile oceanului ; împresurat ca într-un zid de cetate, încălzit de soarele amiezii polare ; o mică oază în mijlocul gheţarilor, cu fire de iarbă scoţînd colţ din zăpadă, cu pete roşii şi galbene de maci polari în catifeaua verde a muşchiului.

Iar la marginea apei, un copil cu o undiță. Un copil îmbodolit în straie de piele şi de blăni, cu cizmele de piele pînă peste genunchi, cu un cuțit pe măsura lui înfipt la toc, în cingătoare, cu o bonetă de blană mai mare ca el, înfăşurîndu-i capul. Un copil negricios-arămiu la față, cu ochii oblici și mici.

Băiatul privea încordat luciul apei și forma undiței. Astfel nu prinse de veste cînd se apropiase sloiul plutitor. Îl simţi numai după tremurul undelor şi ridică ochii.

Cînd văzu un urs alb pe pluta de gheață, scoase un țipăt. Fram își cunoștea bine meseria. Cunoștea mintea și sufletul unui copil. Ştia că spaima i-o poate alunga într-un singur fel.

De aceea, de pe podișca lui de gheață, începu să salute militărește, să facă tumbe şi salturi mortale, să se răsucească în pași de vals.

Copilul se frecă la ochi. Clipi, îi deschise largi, se trase cîțiva pași îndărăt, mai departe de țărm. Dar nu fugi.

Fram îi dădu înainte cu paiaţeriile lui, pînă ce sloiul se lipi de mal ; făcu o voltă și, dîndu-se peste cap, se opri lîngă puiul de eschimos. Copilului îi păru rău că n-a rupt-o la goană, că n-a strigat după ajutor, că n-a dat semnalul. Era acum prea tîrziu.

Tălpile îi stăteau lipite de pămînt. Glasul îi pierise în gîtlej.

Cu un suspin uşor, aştepta resemnat să-l turtească ursul cel alb cu o labă, să-l calce pe piept, după obiceiul lor, al urşilor albi.

Îi tremura undiţa în mînă.

O scăpă jos.

Nu îndrăzni să se plece, după cum nu îndrăznise să fugă ori să strige.

Fram îl privi cu înduioşare.

De ce se teme de dînsul acest copil de eschimos ? Nu ştia că el e prietenul şi bucuria copiilor ? În amintirea prietenilor săi mici, de departe, Fram întinse laba spre creştetul puiului de eschimos. Omuleţul închise ochii şi se clătină vargă. Îşi spunea că i-a sosit ceasul sfîrşitului...

Laba netezi uşor, uşor de tot, mai întîi boneta de blană, mai apoi obrazul. O dezmierdare. Da-da ! O dezmierdare, cum nu i-a alintat nimeni, niciodată, obrazul aşa de dulce, în coliba lor ascunsă după stînca de gheaţă a ţărmului.

Cu încredere şi teamă, deschise ochii cu pleoapele înclinate. Nu-l minţise văzul. Nu visa. În faţa lui se afla un urs adevărat. Un urs în carne şi oase, ba încă şi-n blană. Un urs care-l dezmierda ! Aceasta se întîmplă întocmai ca în poveştile lor de iarnă, de acolo din colibe, cînd începea noaptea cea lungă. Atunci cînd se adună toţi în jurul opaiţului cu untură de focă, iar bătrînii încep să istorisească basme cu urşi vrăjiţi.

Basmul e lung şi încurcat, se deapănă încet, se opreşte şi apoi abia merge mai departe, printre moţăielile bunicilor şi bunicelor. Dar seamănă cu toate basmele de pe lume.

Aiurea, în ţările calde, e vorba în poveşti despre livezi cu mere de aur, despre păduri de aramă, despre cai năzdrăvani şi păsări măiestre. Aici, în gheţurile polare, despre ce-ar putea să fie vorba, decît despre urşi albi ?

Şi chiar aşa se întîmplă. În basmele eschimoşilor se pomeneşte întotdeauna despre nişte urşi vrăjiţi, care au fost, cică, odată oameni, cică ştiu să cuvînteze şi au undeva, spre miazănoapte, o împărăţie a urşilor.

Puiul de eschimos prinse suflare şi curaj.

Se bucură. Aşadar era adevărat ! Se află şi asemenea urşi.

Ca şi cum i-ar fi ghicit gîndul, Fram se trase un pas îndărăt şi mai făcu trei salturi mortale, aşa cum ştie el că, fără greş, cîştigă pentru totdeauna încrederea şi iubirea copiilor.

Apoi se opri. Ridică de jos undiţa cu laba şi i-o puse în mînă puiului de eschimos.

Nu mai încăpea nici o îndoială.

Era un urs fermecat.

Puiul de eschimos rîse cu plăcere, lărgindu-şi gura pînă la urechi.

Îndrăzni să atingă cu palma blana ursului. Era viu şi natural. Nu muşca, nu sfîşia. Nu-l trîntea la pămînt cu labele. Nu urla. Îl dezmierda şi făcea drăcării. Se dădea peste cap. Era un gimnast cum nu se află nici unul aşa de neîntrecut în tot neamul eschimoşilor.

Această minune se cuvenea văzută şi de alţii. De ceilalţi eschimoşi ai lui, rămaşi dincolo de colibe, de cealaltă parte a văii, unde îşi îngroapă într-o peşteră de gheaţă vînatul. Dădu să fugă într-acolo şi să-i cheme. Fram îl întoarse cu laba de creştet îndărăt.

El ştia altă poveste, mai adevărată şi mai puţin minunată, fără urşi vrăjiţi.

Îşi cunoştea povestea lui veche, de atunci cînd un vînător eschimos a culcat o ursoaică albă cu glonţul. Cunoştea prea bine povestea puiului de urs de atunci, tîrît cu picioarele legate, zvîrlit într-un colţ şi scăpat cu viaţă numai printr-o întîmplare. De aceea el nu simţea nici o nerăbdare să facă prea repede cunoştinţă cu neamurile omuleţului. Se temea că va fi o întîlnire care n-are să sfîrşească în chip fericit.

Răsuci omuleţul de creştet şi îi făcu semn cu laba să rămînă pe loc. Copilul se supuse.

Pricepea că trebuie să dea ascultare unui urs fermecat. Se mira numai că nu vorbește. Basmul bătrînilor spunea lămurit că urșii fermecați vorbesc, cîntă și joacă. Acesta numai juca.

Ca să-l încerce, se simți dator să-și spună numele :

— Pe mine mă cheamă Nanuc ! Dar pe tine ?... Fram mormăi. Altădată învățase să-și zgîrie numele pe nisip cu un băț. Scurt : FRAM.

Dar să și-l spună era greu. Fram n-avea darul cuvîntului. Era numai un urs dresat. Nu era un urs fermecat.

Nanuc își pierdu iluziile. Ursul fermecat scăzu în prețuirea lui. Nu vorbea !

Se așteptase la ceva mai mult. Poate vorbea altă limbă, cum grăiesc pescarii și vînătorii de foci cu fața albă, care trec prin fiordul lor în fiecare an, aduc sticle cu băutură, puști și gloanțe, praf și mărgele, ca să le schimbe cu piei de urs, de vulpe albă, de vulpe argintie, de focă. Nanuc își făcu și această socoteală.

Pînă una-alta, ca să minuneze ursul fermecat, îl chemă să-i arate jucăriile. Fram îl urmă în jurul cotului de apă, pînă la poarta strîmtă de gheţuri unde se îngusta fiordul. Acolo își avea ascunsă Nanuc toată comoara lui. Mai întîi, la umbră, unde n-ajungeau niciodată razele soarelui, o colibă de zăpadă și de gheață, rotundă, cu ferestrele de sloi, cu ușă ca de cuptor, după chipul și asemănarea colibelor mari de eschimoși.

Un fel de pui de colibă, făurită de un pui de om. Dinăuntru, băgînd mîna pînă în cot, Nanuc scoase o pereche de schiuri mici, din oase albe. Patine, tot din oase. Cîrlige de undiță. Un ghem de sfoară, din păr împletit.

Se opri o clipă ridicînd ochii să citească minunarea în ochii lui Fram...

— Mai stai puțin ! spuse. N-am isprăvit... Acum vine ceea ce nu te așteptai tu...

Și din fund, dintr-o ascunzătoare mai apărată, scoase un cuțit cu vîrful rupt și ruginit. Un arc cu săgețile lui.

de oase. O lance mică, după chipul și asemănarea lăncilor de vînat focile. Cîteva cartușe, goale, întrebuințate. O praștie. După ce le-a scos pe toate, le întinse una lîngă alta, se ridică în picioare și, cu o mînă în șold, aștepta uimirea și aprobarea ursului fermecat. Poate aștepta ca, la un semn, să le prefacă pe toate din jucării de copii în arme adevărate pentru ucis, pe măsura armelor cu care vînau părinții și neamurile lui. Nu l-ar fi mirat defel. Așa spunea doar basmul despre urșii vrăjiți ! Cînd îl întîlnești, e destul să dorești ceva, și pe dată dorința ți s-a împlinit. Nu l-ar fi mirat, deci, să vadă crescînd coliba din pămînt ; crescînd schiurile și patinele jucării ; crescînd lăncile, arcul, săgețile ; cuțitul cel rupt prefăcîndu-se în junghet ; cuțitul de la brîu, altă cioarsă zvîrlită de cei de la el din colibă, prefăcîndu-se în pumnal cu două tăișuri, pentru înjunghiat urșii.

Acestea toate nu l-ar fi mirat defel.

Îl mira, dimpotrivă, că ursul acesta, cît e el de fermecat, privește așa, fără nici un fel de mirare, la avuția și la isprăvile lui.

Într-adevăr Fram le privea cu altfel de minunare și, dacă ar fi avut glas, multe îi stăteau lui pe inimă să le spună.

Cît de altfel erau jucăriile celorlalți copii, de departe !

Mingi. Cercuri. Automobile de tablă. Țintare. Cuburi colorate. Cărți cu povești și cu poze. Urși de pîslă, cu ochii de mărgele. Maimuțoi caraghioși, de catifea, cu muzicuță în burtă. Altfel de muzici. Paiațe cu resort. Lanterne magice. Baloane de gumă. Cîte și cîte !...

Jucăriile lui Nanuc erau numai armele lui de mai tîrziu. Încă arme fără putere, fiindcă le întocmise după închipuirea lui, din rămășițe aruncate de alții. Dar imitau toate armele cele adevărate de vînat. Așa cum avea să le mînuiască peste cîțiva ani, pe celelalte, cînd va fi să iasă la vînătoare de urși albi, de vulpi și de foci. Cuțite, topoare, lănci, arcuri, săgeți.

Trăia și el sub legea ținuturilor aspre de la Pol, unde vînatul și pescuitul rămîn îndeletnicirea oamenilor de cînd au deschis ochii.

Ca și puiul de urs pe care Fram l-a lăsat acolo, undeva, în urmă, pe-un țărm înalt de ostrov, Nanuc era vînător înnăscut.

Fram îl dezmierdă încă o dată pe creștet, cu o înduioșare numai de el înțeleasă.

— Văd că nu spui nimic ! rosti Nanuc cu dezamăgire. Dacă ești cu adevărat urs vrăjit, prefă-le pe toate în scule grozave de vînătoare. Haide, fii bun !

Ursul de circ ar fi voit să fie bun. Niciodată n-a rămas el nesimțitor la bucuria și la plăcerea unui copil. Dar puiul acesta de eschimos îi cerea minuni cu neputință. Încercă să-l bucure și să-i schimbe gîndurile, arătîndu-i cîteva figuri năzdrăvane de circ. Îi luă undița din mînă și o purtă în echilibru pe vîrful botului. Trase cu cuțitul la țintă, înfigîndu-l în creștetul colibei de gheață și de zăpadă.

Nanuc nu părea prea încîntat.

De așa urs vrăjit se lăsa păgubaș, dacă el se ține de fleacuri și de giumbușlucuri, în loc să fie urs serios și să prefacă jucăriile în arme adevărate. Nu era urs vrăjit. Era numai un urs căzut în mintea copiilor. Un urs care s-a prostit. Poate nu mai are putere de judecată, așa cum în ceata lor de eschimoși se află un bătrîn cu mintea rătăcită, care plînge și rîde fără rost. Îl cheamă Babuc. Altădată — spun ceilalți bătrîni — era vînătorul cel mai iscusit. Nu-l întrecea nimeni. Ochitor fără greș, mînă care nu tremură niciodată. Pe urmă, într-o zi, a găsit o ladă cu sticle, zvîrlită de valuri, din cine știe ce corabie înecată. În sticle se afla o băutură care ardea gîtlejul ca focul. A băut una, a băut două, mai multe. Pînă ce și-a pierdut mințile. Iar de atunci nu mai e bun de nimic. Rămîne să păzească singur colibele, copiii și femeile, cînd toată ceata pornește la vînătoare. Se vaită, plînge, se

strîmbă, cîntă, rîde, se tăvăleşte pe jos, şi nimeni nu-l mai întreabă ce vrea. Toţi spun că mănîncă de pomană.

Aşa era Babuc, pacostea şi ocara tribului lor de eschimoşi. Aşa îi părea acum şi ursul acesta, care nu era nici urs fermecat, nici urs ca toţi urşii. Nanuc se uita la Fram, îndrăzneţ, cu dispreţ, aşa cum nu-l cruţa nimeni, în tribul lor, pe Babuc, bătrînul nebun. Nu-i mai trezea nici o teamă. Nu-i trezea nici o minunare şi nici o plăcere, de vreme ce nu era un urs vrăjit. Nici nu vorbea ! Nici nu-i prefăcea jucăriile în arme adevărate, cu care să alerge în braţe la colibe şi să-i uimească pe toţi, bătrîni şi copii !...

Fram simţi că în mintea puiului de om s-a petrecut o schimbare.

Mormăi întrebător. Părea că aşteaptă un răspuns.

— Ce se petrece în scăfîrlia aceasta ? Nu-mi place privirea ta !...

Într-adevăr, Nanuc privea pieziş acum.

În mintea lui începu să mijească un gînd ambiţios, vrednic de-un pui de vînător.

Pentru neamul lor, a vîna un urs alb e o ispravă despre care toţi povestesc cu laude şi admiraţie, vreme de un an, de doi, de mai mulţi, căci după numărul urşilor ucişi creşte faima vînătorilor pînă la bătrîneţe. Ce-ar fi să încerce ? Ce-ar fi să se ascundă într-un colţ, să pregătească arcul şi săgeţile, să tragă la ţintă în ochiul ursului acesta prost şi năuc ? Nu prea arată că ştie să se apere. Ar trage o săgeată în ochi, alta în ureche. Aşa a învăţat el că sînt loviturile mai sigure. S-ar minuna toţi. S-ar aduna în jurul lui. Nici nu le-ar veni să creadă — Nanuc, Nanuc singur a săvîrşit el oare isprava aceasta ?... S-ar aduna apoi toţi să jupoaie pielea şi i-ar lăsa-o lui. E dreptul său. Iar carnea ar împărţi-o între dînşii. Ar îngropa-o în pivniţele de gheaţă, unde e ascunzătoarea de provizii pentru iarnă şi pentru noaptea cea lungă. Şi faima lui Nanuc ar creşte în tot tribul. Nu l-ar mai socoti copil. I-ar merge pomina din trib în trib. S-ar povesti mulţi

şi mulţi ani despre isprava lui fără pereche. Un copil care a vînat un urs, cu un arc şi cu săgeţi de copil ! Ar rămîne cea mai minunată poveste pe care s-o istorisească bătrînii o sută de ani de-acum înainte în jurul opaiţului, cînd începe noaptea cea fără sfîrşit cu urletul viscolului afară.

Nanuc îşi pregăteşte arcul. Cercetă vîrful săgeţilor cu capăt de os.

Fram îl privi fără să înţeleagă.

Era atîta blîndeţe şi prietenie în ochii lui, încît puiul de eschimos îşi spuse că nici n-are nevoie să se mai ascundă. Destul să se tragă îndărăt cîţiva paşi, să ochească, să întindă struna arcului...

Puiul de eschimos păşi de-a-ndăratelea. Pregăti arcul.

Fram îl privea, începînd în sfîrşit să înţeleagă. Îl privea cu o sclipire şireată în ochi şi aştepta. Nanuc trase. Coarda zbîrnîi, săgeata şuieră. Ţintise bine în ochiul ursului. Dar săgeata era în laba lui Fram, prinsă din zbor, cum prindea el portocalele în arena Circului Struţki.

Încrederea puiului de eschimos se clătină puţin. În cuget apucă să tremure un început de nelinişte. Dacă e cumva tot un urs fermecat ? A ochit bine. De asta e sigur. El, cel mai straşnic ţintaş dintre toţi copiii tribului.

Iar săgeata, în loc să se înfunde în ochi, e în laba ursului. Şi ursul îl priveşte cu un fel de mustrare. Nu mormăie. Nu se apropie să se repeadă asupra lui şi să-l strivească sub labă.

Hm ! Cine să mai priceapă ? Dacă e tot un urs vrăjit cu adevărat, ce-l poate opri să-l prefacă acuşi într-un sloi de gheaţă ? Aşa spun bătrînii, în basmele lor, că pedepsesc urşii cei fermecaţi pe oameni, de cîte ori au de plătit o supărare. Se uită, mai fac un pas, iar se uită. Pînă ce omul înţepeneşte şi se preface în sloi...

Mîna lui Nanuc tremura pe arc.

Dar mai încercă o dată. Înălță arcul, ținti și trase în celălalt ochi. Fram prinse cealaltă săgeată în cealaltă labă.

Era un urs fermecat ! Hotărît !

Nu se temea de săgeți. Se juca fără frică, în rîs, cu ele.

Cum a putut el crede altfel ? Și cum s-a lăsat înșelat de închipuirile lui, că ar putea să-l doboare cu o jucărie de arc ? Era un urs fermecat. Nu mai încăpea nici o îndoială. Nici una.

Puiul de eschimos se uită îndărăt, măsurînd drumul unde să fugă. Tălpile însă nu se descleștau de pămînt. Îl țintuia în loc privirea ursului vrăjit.

Și Fram se apropia.

Încet, legănîndu-se pe două labe, cu săgețile subsuoară.

Glasul lui Nanuc pieri în gîtlej. Îi părea că strigă după ajutor și se mira că nu-și aude strigătul. Acum sfîrșitul îl cunoștea.

Îl așteaptă.

La întîia privire a ursului vrăjit trupul are să i se prefacă în sloi pînă la genunchi. La a doua privire are să înghețe pînă la brîu. La a treia va fi sloi deplin, din creștet pînă în tălpi.

Iar acuși, cînd toți cei de acolo, care îngroapă vînatul pentru iarnă, vor veni să-l caute, au să găsească un Nanuc de gheață. Și numai așa au să știe că a trecut pe aci un urs fermecat.

Fram era la un pas de omulețul cu arc.

Nu se citea mînie în ochii lui. Nici nu era o privire vrăjită și rea, să prefacă un copil în sloi de gheață. Se citea numai o întristată mirare.

Voia să-i dea o lecție. Dar o lecție blajină.

Îl apucă pe Nanuc de ceafă. Puiul de eschimos nu zise nici pisss ! O clipă se legănă spînzurat în labă. Poate aștepta să-l zvîrle în înaltul cerului, să-l lipească de soare cu fundul pantalonilor lui de piele.

Fram îl scutură bine. Îi dădu cîteva picioare în spate. Cîteva lovituri moi, fără mînie, ca o lecție în care nici el singur nu avea prea mare încredere. Îl așeză apoi jos. Nanuc nu cuteză să se miște. Numai printre pleoapele subțiate se încumetă să privească pieziș, cu viclenia lui înnăscută de vînător.

Fram culese de jos arcul, săgețile, cuțitul. Le rupse în bucăți și le aruncă împrăștiat în apă.

Apoi sări pe pluta de gheață, o împinse cu piciorul de la mal, spre canalul fiordului.

N-avea ce căuta aci.

Pereții de cleștar ai fiordului se înălțau de o parte și de alta într-o frumusețe fără seamăn. Lumina se prefira dulce și lină. Totul era tainic, tăcut, neclintit.

Numai pluta de gheață luneca ușor printre stîncile de gheață, deasupra stîncilor oglindite în adînc. Era o minune. Da, o minune ! Dar dincolo de această frumusețe, în urmă, în valea răsfățată ca o oază de vis în mijlocul pustietăților polare, Fram lăsa, încă o dată, o lume străină de blîndețea lui. Era numai un urs alb, însă un urs adesea mai omenos decît unii oameni. Aceasta nu i-o iertau nici urșii, nu o înțelegeau nici mulți oameni. Fram se culcă pe pluta străvezie cu botul pe labe. Pereții de cleștar rămîneau îndărăt, îndărăt... Nanuc nu îndrăznea nici acum să fugă din loc, să strige și să cheme.

Mișcă doar mîinile, să simtă dacă nu s-au prefăcut în sloi.

Se frecă la ochi să-și dea seama dacă n-a fost vis. Cînd căpătă glas, Fram era departe, pe pluta lui, în larg, spre alte ostroave.

Iar cînd Nanuc povesti nemaipomenita întîmplare, nu-l crezu nimeni și îi merse în scurt timp faima celui mai mincinos copil din cîți au fost în ținuturile polare.

XVI. SFÎRŞITUL

VISCOLUL CHIUIA, rostogolind trîmbele de zăpadă măruntă, icnea în pereţii de gheaţă, în stînci, în sloiuri, gemea şi urla de-a lungul pustietăţilor albe. Nu se cunoştea cer de pămînt, gheţuri de ape. Şi această năprasnică dezlănţuire dura de ceasuri, şi de ceasuri, şi de ceasuri.

Se mai afla oare undeva un cer limpede ?

Se mai afla undeva oare o casă caldă, cu o gură de sobă, unde copiii întind mîinile subţiri să se dogorească la pîlpîirea flăcărilor ?

Mai erau oare undeva oameni care se plîng de căldură, asudă şi îşi fac vînt cu batista ?

Spăimîntătoarea urgie a viscolului părea că a măturat tot. Că a îngropat tot. Stăpînea acum numai chiotul uraganului alb, vînturînd nămeţii dintr-un capăt la celălalt. Peste insule, peste banchiză, peste ochiuri de apă, vijelia trecea vîjîind.

Doi oameni se tîrîseră de-a buşilea sub un perete de sloi.

Credeau că au găsit adăpost. Dar adăpostul era amăgitor. Viscolul clădea troiene peste dînşii. Şi oamenii luptau să-şi elibereze răsuflarea. Scoteau capul din zăpadă. Iar atunci îi izbea în ochi, în gură, în obraz, pulberea măruntă şi usturătoare, ca sticla pisată.

Şi îngheţul îi cuprindea încetul cu încetul.

— Egon, tu mai simţi mîinile ?

— Nu le mai simt de mult, Otto. Nici mîinile, nici picioarele...

Ca să-și audă glasul, erau nevoiți să strige. Și sforțarea strigătului însemna acum o înfricoșătoare suferință pentru puterile lor istovite.

— Lovește, Egon ! Lovește mereu din palme. Mișcă degetele. Numai așa nu se oprește sîngele !... Dacă s-ar opri, s-a sfîrșit cu noi !...

Celălalt gemu.

Un timp au tăcut amîndoi.

S-a auzit iarăși numai chiotul bezmetic al viscolului ; vîntul izbind în stînca de gheață, praful sticlos de zăpadă învolburîndu-se în șuier.

— Egon... Asculți, Egon ? Mă gîndesc că mă așteaptă acasă doi copii. N-am să-i mai văd niciodată. Niciodată... Maria împlinește doi ani. Peste o săptămînă împlinește doi ani... Are să uite cuvîntul tată. Asculți, Egon ? Are să uite cuvîntul tată...

În învelișul lui de troian, Egon încercă să vorbească. Dar viscolul îi astupă gura. Închise ochii. De ce-ar mai vorbi ? Ce poate să mai spună ? Avea și el o fetiță care îl aștepta acasă. Poate acum se încălzește la gura sobei. Poate întreabă : „Oare ce face tata ?..." Poate ia lecție la pian... Fetița lui e mai mare. A împlinit șapte ani. Merge la școală. Fotografia ei se află între capacele ceasornicului din buzunar. Dar la ce mai folosesc aceste amintiri ? Totu-i pierdut ! Mai cuminte să aștepte moartea, fiindcă altă scăpare nu mai este, nu mai poate veni de nicăieri, de la nimeni. De-o săptămînă, de cînd sloiul s-a deschis pe neașteptate sub picioarele lor, tot ce-a urmat le pregătea parcă dinadins moartea aceasta. S-a deschis sloiul ca la un semn al puterilor rele. A înghițit săniile, cîinii, puștile și cartușele, sacii de blană pentru dormit, sacii de hrană... Toate s-au prăbușit în adîncul verde al apei. Și în aceeași clipă s-a și închis capacul la

loc ; iar ei au rămas deodată singuri, cu straiele subțiri, fără arme, pe banchiza pustie.

Mai întîi s-au privit cu spaimă. Au măsurat depărtările, cerul, soarele sus.

Pe urmă le-a venit curajul la loc, fiindcă nu erau din cei care se lasă pradă morții fără luptă.

— E cale de patruzeci și opt de ore pînă la țărm, la coliba noastră ! a spus Otto. Atît am făcut mergînd în voie. Dacă pornim chiar acum și dacă nu ne oprim nici un ceas, încă n-avem de ce ne pierde nădejdea. O să rămînă o întîmplare ca oricare alta și o să avem ce povesti. Gîndește-te cîte a îndurat Nansen și prin cîte a trecut el, fără să piardă nădejdea o clipă ! Cerul e senin. Patruzeci și opt de ore fără mîncare, fără somn, cred că nu te sperie nici pe tine, Egon... Nu e așa ? Am trăit noi împrejurări mai grele.

Erau doi prieteni buni și vechi cei doi vînători de urși albi.

De ani de zile, nedespărțiți în vînătorile lor, veneau împreună în ghețurile polare. Nu locuiau în același oraș. Unul, într-o parte. Altul, în alta. Se întîlneau în port, numai la ceasul plecării. Și cinci luni, șase luni, trăiau o viață necunoscută de oamenii de departe din țările și orașele lor. Treceau prin peripeții crunte, prin primejdii, prin bucurii și izbînzi, care-i legau ca doi frați. O corabie de pescari îi aducea pe țărmul insulei cu vînat. Își duraseră acolo o colibă. O regăseau în fiecare an neatinsă. Îi aștepta. Aveau culcușuri calde de blană. Provizii, lămpi și cărți. În fund, o magazie pentru blănuri. Alături, o cușcă pentru puii de urși albi.

Corabia îi lăsa la începutul zilei polare. Se depărta spre alte ținuturi. La întoarcere, se oprea să-i îmbarce cu blănile de urși albi, de vulpi albe și argintii, cu puii de urs, pe care îi predau la grădini zoologice, la menajerii și circuri. Arareori soseau cu vaporul. Aceasta numai

atunci dacă se întîmpla să plece un vapor cu excursioniști, așa cum a fost nu de mult, cînd au adus cu dînșii și au lăsat într-o insulă goală pe Fram, ursul Circului Strutki.

Dar, întotdeauna, la plecarea lor îndărăt, îi aștepta o corabie de pescari, care știa să-i caute la fiecare sfîrșit de toamnă polară, cînd încep a amenința viscolele și oceanul se acoperă de banchiză.

În anul acesta vînatul se arătase mai îmbelșugat decît oricînd. Magazia era ticsită de blănuri. În cușcă se aflau trei pui de urși albi.

Mai aveau de așteptat încă două săptămîni pînă la întoarcerea corăbiei. Timpul trecea ușor. Făceau planuri pentru cele șase luni pe care aveau să le petreacă acasă, în țările lor calde, alături de copii, povestind peripeții de necrezut. În anul acesta își aduseseră un aparat de radio. Ascultau uneori glasurile lumii lor de departe. Muzici și orchestre, coruri și știri despre serbări și schimbări de guverne. Cîinii erau grași, sătui și voioși. Cîini siberieni, deprinși cu gerul, deprinși să ducă sania în zbor pe lunecușul gheței. Nu-i amenința nimic. Anul fusese bun. Vînatul cu spor.

Amîndoi se gîndeau la țărmurile mărilor calde, unde înfloresc și rodesc portocalii. Pe amîndoi îi rodea dorul de casă, de copii, de grădinile cu trandafiri.

Egon nu-și găsea astîmpăr. I se părea că au început să se lenevească și să se îngrașe.

— Ce-ar fi să tragem o raită pînă în celălalt capăt al insulei ? își întrebase tovarășul. Mai sînt două săptămîni pînă la plecare. Facem cîteva cercetări și observații, pe care să le comunicăm societăților științifice... Prea stăm aici ca niște pensionari...

— Fie pe placul tău ! încuviință Otto.

Așa se înțelegeau întotdeauna din puține cuvinte. Au pus înaintea puilor de urs alb mîncare pe-o săptămînă în cușca lor.

Au încărcat în sănii provizii, puşti, cartuşe, au înhămat cîinii şi au pornit. Voios se mai anunţa drumul chiar din primele ceasuri !

Fără grijă, fără peripeţii.

La capătul insulei celei mari se afla alta mai mică. Acolo au zărit de departe, cu ocheanul, doi urşi, plimbîndu-se pe ţărm.

— Aceştia-s ai noştri ! rostise Egon, frecîndu-şi mîinile de bucurie.

— Pregătiţi-vă blănile, Moş Martinilor ! adăugase Otto. Şi aşteptaţi numai puţin ! O să vă trimitem un mic glonţ să vă gîdile în urechi.

Au trecut pe-o punte de gheaţă. Vînatul a mers din plin. Două gloanţe, doi urşi, două blăni încărcate în sanie.

Cît despre cercetări şi observaţii ?

Umpluseră un carnet de notiţe. Nu, n-au pierdut timpul.

Dar la întoarcere, deodată, sloiul s-a despicat, a înghiţit săniile şi cîinii, proviziile şi muniţiile, armele şi blănile calde încă ; a înghiţit tot şi deschizătura s-a astupat apoi cu lespedea de gheaţă, ca un capac de ladă.

Erau amîndoi oameni tari. Încercaţi, căliţi de viaţa plină de primejdii şi de asemenea surprize. După întîia strîngere de inimă şi-au făcut socoteala că-i despart de colibă numai patruzeci şi opt de ore de drum drept. Au întins-o la drum.

— Bine măcar că mi-am scăpat luleaua cu chibriturile ! rostise Egon, cu un început de rîs.

Îşi aprinse luleaua. Mergeau fluierînd.

Păgubiseră arme, muniţii, hrană, carnetul cu însemnări, două blăni de urs de toată frumuseţea, săniile.

Mai întristaţi erau de soarta cîinilor. Fuseseră tovarăşi credincioşi, ascultători, bravi, deprinşi cu viaţa în zăpezi şi pe gheţuri. Trecuseră de multe ori prin primejdii grele

împreună. I-au pierdut, iar moartea lor le strecura o mîhnire în suflet.

Egon se oprise din fluierat.

— Mai ales după Sibir îmi pare rău ! spuse cu glas încet. Îţi aduci aminte ?... El m-a scăpat din ghearele ursului alb acum doi ani, cînd mă trîntise la pămînt Moş Martin şi începuse să muşte din umărul meu. Mai port semnul... Sibir i-a sărit în gît. Moş Martin m-a lăsat pe mine, ca să sfîrşească răfuiala cu dînsul. M-am ridicat... Am apucat puşca. Pac ! Gata cu Moş Martin ! S-a dat peste cap şi s-a lăţit pe zăpadă cît era de mare. Dar prietenul lui nu-l mai asculta. Se oprise şi privea cerul, zarea, cu un început de nelinişte. Bătea un vînt subţire ; se iscase din miazănoapte, şi într-acolo, în zare, se arătau nori plumburii.

— Semn rău ! rosti clătinînd din cap.

Egon nu mai cuvîntă nimic. Şi amîndoi au grăbit pasul.

L-au grăbit ; cu toate acestea pasul lor a fost mai încet decît al viscolulului.

I-a ajuns furtuna zăpezii din urmă. Într-un ceas nu s-a mai cunoscut cer de pămînt. Nu mai vedeau înaintea ochilor. Se împiedicau, cădeau, se ridicau orbiţi de pulberea sticloasă şi îngheţată. Au prins de veste că, în loc să meargă înainte, rătăceau drumul. S-au pitulat după un adăpost. De atunci urgia n-a mai contenit.

Ceasuri şi ceasuri au trecut, cu acelaşi chiot în urechi, cu aceleaşi valuri usturătoare, izbite în obraz. Iar acum nu-şi mai simt mîinile, nici picioarele, nu se mai pot mişca, îi cuprinde îngheţul, moartea înspăimîntătoare care preface trupul în sloi.

O clipă urgia s-a potolit. Vîntul a stat. A mai trecut o suflare.

Şi deodată cerul s-a înseninat, limpede, cu soarele înclinat spre apus.

Amîndoi ascultau. Au ridicat capetele. Adică au început să le ridice. Dar muşchii nu se mai supuneau. Ca-

petele au căzut îndărăt. Era prea tîrziu. Istoviţi de foame, sleiţi de ger, nu se mai puteau clinti din culcuşul lor de zăpadă.

— O cheamă Maria... Are să uite cuvîntul tată ! începu să aiureze Otto.

Apoi rămase cu ochii sticloşi, căscaţi spre cerul sticlos.

Egon era culcat pe-o coastă. El nu vedea cerul. Vedea întinderea gheţoasă a insulei, măturată de zăpadă, acolo unde la capătul celălalt se afla coliba lor, cu învelişul cald, cu hrană şi cu aparatul de radio, care nu mai are pentru cine culege chemările depărtate ale lumii, din văzduh. Privea, iar lacrimile îi îngheţau în gene.

Atunci înaintea ochilor i se ivi o arătare. O arătare de delir.

Un urs alb. Un urs alb apropiindu-se. Dar în loc să se apropie ca toţi urşii albi, în patru labe, ursul acesta al delirului înainta în salturi, în tumbe, salutînd, răsucindu-se în paşi de vals, lipind călcîiele, defilînd...

Egon, vînătorul, închise ochii.

Ştia acum că, fără îndoială, s-a apropiat clipa morţii, de vreme ce ochii lui încep să vadă asemenea amăgitoare năluciri. Închise ochii aşteptînd moartea degeraţilor, care îngheaţă sîngele inimii, după ce le-a înşelat mintea cu arătări nebuneşti. Lacrimile abia apucau să se rostogolească din gene şi se prefăceau în boabe îngheţate. Copila lui... Poate cînta acum la pian lecţia ei, fără nici o grijă... Poate se uita la albumul de fotografii ; la chipul din perete. Întreabă : „Mămico, oare tăticu' are să-mi aducă puiul de urs pe care mi l-a făgăduit la plecare ?... Spune, mămico ? De ce plîngi ?..."

Egon simţi că se cufundă în somnul cel mare şi negru, de unde nu se mai întoarce nimeni.

Dar un bot cald, o răsuflare fierbinte, îi atinse obrazul.

Ursul îl împingea, mirat de nemişcarea omului. Îl împingea, îi lingea obrazul, nările, ochii. Se trăgea îndărăt, aşteptînd. Nu înţelegea de ce stau oamenii aceştia încre-

meniți, de ce n-au glas, de ce **nu ridică mîinile, de ce nu** se deșteaptă din somn.

Fram nu înțelegea aceasta.

Le cunoscuse mirosul de departe. Mirosul lui, care îl înșela altădată, care nu mai prindea lămurit apropierea fiarelor sălbatice, îi vestise din depărtare că se află oameni pe aci, oameni din lumea cea de dincolo de ghețuri. Alergase într-un suflet. Îi primea la el acasă, cu semnele lui de prietenie, cu tumbe vesele, cu salturi și salutul care le place lor. Și acum îi găsea neclintiți.

Făcu trei pași îndărăt.

Salută :

— Haide ! Pe mine nu mă păcăliți cu una, cu două ! Recunoscuse, întins jos, pe vînătorul care-l întovărășise altădată pînă la insula pustie, îi dăduse libertatea și-i purtase de grijă să-i ascundă provizii în cămara din stîncă. Își arăta bucuria întîlnirii în felul său. Cu tumbe și salturile lui.

Egon deschise ochii. Își adună toate puterile și glăsui :

— Otto ! E Fram, Fram... Mă auzi ? Fram, de la Circul Struțki.

Celălalt aiura :

— O cheamă Maria !... N-are să mai spună nimănui cuvîntul tată. Are să uite cuvîntul tată... El nu auzea nimic. Privea cu ochii goi în cerul gol. Atunci, abia atunci, cu judecata lui învățată de la oameni, Fram înțelese ! Și nu stătu mult la îndoială. Mătură zăpada cu labele, îngrămădi oamenii alături, se culcă peste ei să-i încălzească, așa cum îl învățase dresorul odată, în tinerețea lui, să joace într-o pantomimă de la Circul Struțki. Oamenii erau atît de desprinși de lumea aceasta și atît de sleiți de puteri, încît nu încercau să priceapă ce se întîmplă cu dînșii. Un urs alb. Un urs sălbatic. Chiar un urs care a fost odată la circ, dar s-a sălbăticit. Ce puteau aștepta de la dînsul ?

Pînă acum ani şi ani de zile vînaseră urşi albi. Venise ceasul să cadă şi ei, fără arme, fără putere, vînat în ghearele unui urs alb. Dar de ce nu începuse să le sfarme ţeasta cu dinţii, ca focilor şi morselor ? De ce întîrzie ? Mai repede ! Să se sfîrşească odată cu chinul acesta !...

Unul aiura :

— O cheamă Maria... Împlineşte doi ani... N-are să mai spună niciodată... niciodată cuvîntul tată... Celălalt repeta în neştire :

— E Fram... L-am cunoscut bine... E Fram, cu tumbele lui. Hai ! Mai repede, Fram !... Muşcă... Sfîrşeşte !... Ai milă, Fram, şi termină odată !... Pe urmă, glasurile lor s-au stins înăbuşite. Din delir au trecut în somn. Un somn ciudat. Cald. Poate aşa e somnul morţii ? Aşa se spune că e moartea prin îngheţ. Degeră mîinile, degeră picioarele, se încetinează sîngele sleit, iar muribunzii se visează la căldură, simt dogoarea în obraz, în piept, în ochi.

Aşa a fost şi somnul lor. Visul lor... Nu mai sfîrşea...

Cînd au deschis ochii, o blană grea, dar fierbinte le apăsa piepturile. Au încercat să mişte întîi o mînă, pe urmă un picior. Mîna se supunea. Piciorul se supunea.

— Egon !

— Otto !

Erau glasurile lor. Îşi auzeau, îşi recunoşteau glasurile lor.

Nu era moartea. Nu era somnul cel mai mare şi negru, cu visul morţilor de ger.

Învelitoarea de blană, de deasupra, dădu semne de viaţă. Se ridică singură. Îi dezgheţase o plapumă vie.

Fram sări în patru labe, pe urmă în două.

Salută cu palma la tîmplă.

Cei doi vînători, deşteptaţi din morţi, se înălţară în capul oaselor. Priveau unul la altul ; priveau la urs.

— Dă-mi pipa, Otto ! Toată istoria aceasta mă face să cred c-am visat. Numai o pipă are să mă convingă de-s viu ori mort !...

Egon se pipăia, într-adevăr, să se încredinţeze dacă era viu ori mort. Nimic îngheţat. Mîinile mişcau, picioarele la fel. Ce nemărginită plăcere să simţi degetele trosnind ! Iar ursul de circ aştepta cu laba la tîmplă.

— E Fram ! Nu-ţi spuneam eu că e Fram ?... Vînătorul sări în picioare. Se clătină de foame. Se rezemă de stînca de gheaţă şi merse împleticindu-se pînă la ursul alb.

Nu putea spune gîndurile întregi, aşa cum creşteau în creierul lui istovit.

Rostea numai :

— Ceea ce ai făcut tu, Fram !... Ceea ce ai făcut tu, Fram !...

Şi, cu obrazul ascuns în blana ursului, începu să plîngă.

Otto se ridicase şi el.

Erau acum doi oameni, doi vînători de urşi, sprijinindu-se fără putere, la pieptul unui urs. Fram îi îndepărtă încet cu labele. El era deprins cu oamenii tari şi mai mîndri. Pe urmă parcă mai înţelegea că nu era timp acum de bocete. Undeva, aproape, avea o peşteră cu proviziile lui. Vînat căpătat de la alţi urşi, cu tumbe şi salturi, aşa cum îşi cîştiga el prînzul şi cina, alungînd pe ceilalţi urşi cînd se ivea cu salturile lui mortale. Îi tîrî într-acolo.

— Ce facem ? întrebă Otto.

— Vezi bine... Semnele lui au ele vreun rost. Eu aş pune rămăşag că ne cheamă la masă... Nu m-ar mira deloc !

Şi nu s-au mirat deloc.

Ospăţul lui Fram era modest. Un singur fel. Carne de focă. Aşa cum era lista lui de bucate. Vînătorii s-au îndestulat. Au prins putere. Au început să privească îngri-

jorați spre apus, unde soarele se apropia de linia zării. Începea amurgul polar.

Ultima săptămînă cînd se mai încumeta o corabie să călătorească pe oceanul pustiu.

Pe amîndoi îi cuprinse o frică. Dacă a sosit cumva corabia lor ? Dacă a plecat ?

Nu mai era timp de pierdut. Cu două bucăți de carne înghețată în spinare s-au îndreptat spre capătul insulei.

— Numai de n-am da peste vreun urs alb !... Fără arme, nimic nu s-ar mai alege de noi ! Vorbise Otto.

Dar Egon arătă spre Fram, care mergea lîngă dînșii, legănîndu-se în patru labe, ca un cîine uriaș :

— Cît timp avem tovarășul acesta cu noi, nu văd nici o primejdie ! Sînt sigur că are el vreun ac și pentru cojocul fraților săi... Nu e așa, Fram ?

Auzindu-și numele, Fram se ridică în două labe, salută, ca un soldat care spune : „La ordin !“, apoi se lăsă mai departe în patru labe și continuă drumul alături.

Nu putea vorbi. Dar ar fi voit să arate că pentru frații lui are un ac de cojoc mai crutător și mai fără primejdie decît gloanțele din armele omenești.

Au mers șaizeci de ore, în loc de patruzeci și opt. Au mers cu opriri și odihne, după cît se simțeau de istoviți.

Corabia nu sosise. Îi aștepta coliba lor de lemn, cu paturi călduroase, cu aparatul de radio. Îi așteptau în cușcă și cei trei pui de urs. Scînceau flămînzi.

Fram înconjură de cîteva ori cușca. Mormăi. Privi la oameni, privi la ușă. Apoi trase încet zăvorul !... Puii nu îndrăzneau să iasă afară. Îi trase Fram de ceafă, unul cîte unul. Îi împinse cu piciorul în spate, să-și vadă de drum.

Cei doi vînători priveau cu mîinile în buzunare, cu pipele în colțul gurii.

— Aș putea să jur că ursul acesta are o judecată omenească ! rosti Egon. Îl vezi ? Nu mă miră că știe să des-

chidă un zăvor. Aceasta a învăţat-o de la circul lui, printre oameni... Mă miră însă cum de i-a trecut prin cap să-şi elibereze puii din neamul lui...

— Cînd vom povesti întîmplarea asta, lumea are să rîdă şi are să spună că nu ne-am lăsat de palavre vînătoreşti. Tu ce părere ai, Fram, prietene Fram ?...

Fram mormăi. Dacă ar fi ştiut să vorbească, ar fi povestit că mai cunoaşte el undeva, într-un trib eschimos, un copil care a păţit la fel şi, fără îndoială, că s-a pomenit cu faima de cel mai mare mincinos, înainte încă de a deveni mare vînător. Mormăi. Se uită cu înţeles spre coliba unde se afla înăuntru cutia minunată care cînta.

— Ne roagă să dăm drumul la radio ! începu să rîdă Egon. Acesta e ursul cel mai amator de muzică din cîţi am cunoscut eu în viaţa mea...

Intră în cabană şi răsuci resortul.

Din ţările de departe a înviat armonia culeasă prin văzduhuri. Cu botul pe labe, Fram asculta cu ochii închişi. Nu muzica îi plăcea lui. Ci amintirile pe care le deştepta această muzică. Oraşele de departe, înviind cu soarele cald de acolo, cu luminile lor multe, cu străzile şi grădinile lor. Copiii întinzînd cornetul cu bomboane ca să-l împartă Fram cu alţii ; mîinile sfioase abia îndrăznind să-i atingă blana cu o dezmierdare uşoară. Băieţaşul cu ochi sclipitori şi cu nasul cam cîrn, în seara unei reprezentaţii de adio, dintr-un asemenea oraş de departe...

Corabia sosi cu semne de mare grabă. Ancorase în larg şi trimise două bărci să încarce blănurile vînătorilor. Fram privea şi înţelegea. În ochii lui se lăsase ca o umbră de întristare.

Oamenii priveau la el şi nu înţelegeau.

— Îmi pare rău să-l lăsăm aci ! vorbi Egon. Parcă m-aş despărţi de un prieten.

— Dar e făcut pentru viaţa de aici ! Aceasta e soarta lui. Adu-ţi aminte că, atunci cînd l-ai adus, îl trimisese

Circul Struțki tocmai fiindcă tînjea după locurile lui de aici, de la el, de-acasă...

Amîndoi vînătorii intraseră în colibă să verifice dacă n-au mai uitat ceva.

Cînd au ieșit, Fram se făcuse nevăzut. L-au căutat. L-au strigat.

— Păcat ! Ar fi trebuit să ne luăm rămas bun de la el... Ai văzut cum se mirau toți marinarii ?

Egon se urcă pe un vîrf de stîncă să privească. De acolo, de sus, se vedeau și cele două bărci oprite lîngă țărm.

— Privește ! rosti vînătorul cu uimire. Te mirai unde e Fram ? El e gata îmbarcat. Ne-a luat-o înainte !

Într-adevăr, Fram se urcase în barcă. Stătea cu spatele întors spre insulă. În jurul lui, marinarii încercau să-l alunge. Dar Fram stătea neclintit, una cu barca.

— Așadar... începu Otto.

— Așadar — sfîrși Egon — îl luăm cu noi ! E dorința lui. N-o spune, dar o arată destul de lămurit.

Amîndoi vînătorii au coborît țărmul de stîncă. Lopeţile erau gata să despice apa, spre corabia din larg.

Egon a pus palma pe umărul ursului alb, întrebînd :

— Iubite Fram, așadar te întorci în lumea noastră, pentru totdeauna ? Atunci de ce nu-ți iei rămas bun de la locurile acestea acoperite de gheţuri ? Bagă de seamă, a doua oară nu mai fac un drum, ca să te duc îndărăt !...

Ca și cum ar fi înțeles întrebările, ca și cum i-ar fi dat de gîndit, Fram a întors ochii încet și s-a uitat îndelung la locurile pe care le părăsea. Apoi se răsuci în barcă și rămase cu privirea ațintită înainte, spre lumea cea de departe, de dincolo de gheţuri și de ape.

— Hai !... rostiră vîslașii, îndemnîndu-se. Dă-i drumul ! Înainte !...

CUPRINS

Lector: DELIA DAMIRESCU
Tehnoredactor: VALERIA POSTELNICU

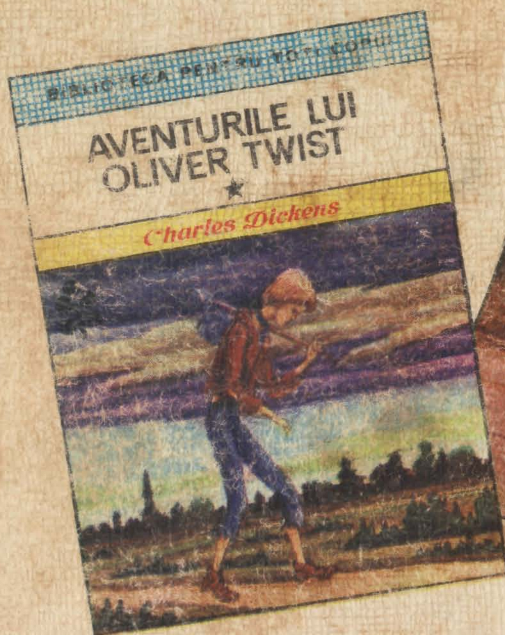
Dat la cules 30.XII.1975. Bun de tipar 24.I.1976. Apărut 1976. Comanda nr. 1151. Tiraj 134 000.

Comanda nr. 60 020
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
Piața Scînteii, nr. 1 — București
Republica Socialistă România

CEZAR PETRESCU (1892—1961) s-a născut într-un sat de lîngă Cotnari, în Moldova. A publicat aproape 50 de volume, printre care amintim romanele «Întunecare» (1928), «Apostol» (1935) și «Aurul Negru» (1931—1932). «*Fram ursul polar*», spune scriitorul, este o poveste «izvorîtă dintr-un sentiment de duioasă milă pentru un pui de urs întîlnit la o menajerie».

Lei 11

EDITURA ION CREANGĂ - BUCUREȘT